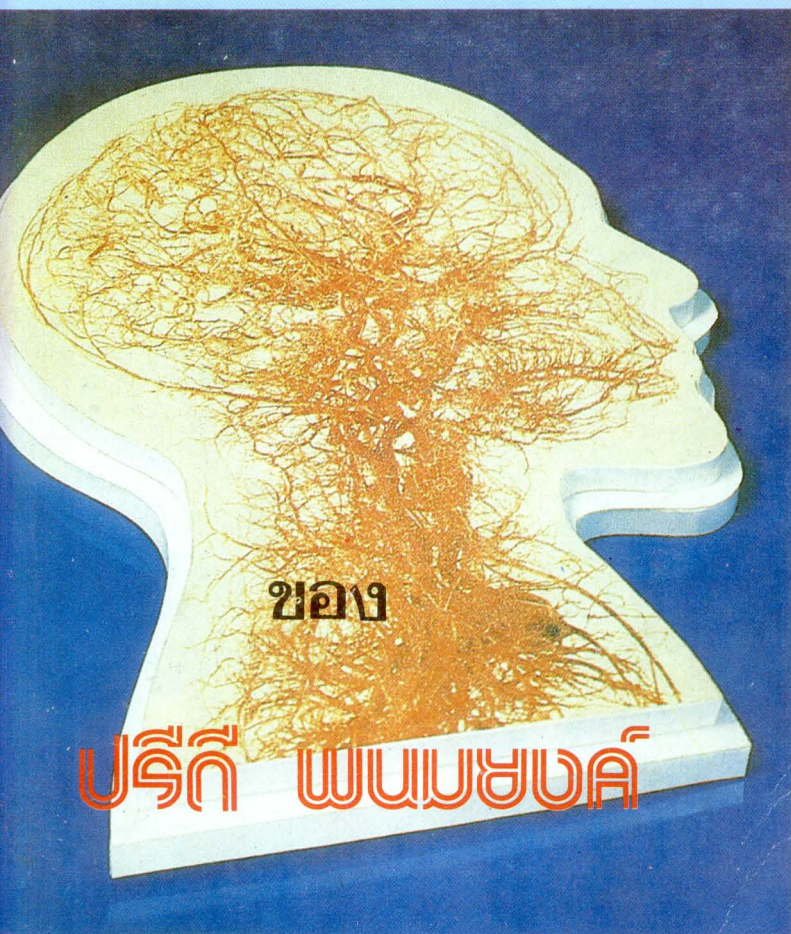

အမှတ်ပုံစံပုံစံ

စေ့

ပိုင်နီ ပပပပပပ

ขุมปัญญา

ของ

ปรีดี พนมยงค์

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์สันติธรรม ๑๒๖ ซอยบุรีรังสรรค์
ถนนพิบูลสงคราม อ. เมือง จ. นนทบุรี
โทร. ๕๒๕๒๒๖๖

จัดจำหน่ายโดย บริษัทหนังสือสายน้ำ จำกัด
๓๓๓/๘๓ หมู่บ้านกาญจนา พระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๕๔๑-๐๑๐๐

www.pridi-phoonsuk.org

Change Fusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ชุมนุมปัญญา

ของ

ปรีดี พนมยงค์

คำขึ้นต้น

“ขุมปัญญา” ที่อยู่ในมือของท่าน ณ บัดนี้ เป็นบทปาฐกถาของท่านปรีดี พนมยงค์ ที่แสดง ณ ที่ประชุมประจำปีของสมาคมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ ภายใต้อำนาจชื่อว่า “การวิเคราะห์สังคมสยามตามกฎธรรมชาติแห่งความขัดแย้งเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง”

ต่อมาท่านได้ปรับปรุงเรียบเรียงปาฐกถาบทนั้นขึ้นใหม่เพื่อความสมบูรณ์ โดยยึดถือเค้าโครงที่ปาฐกถา ณ สมาคมแห่งนั้นเป็นหลัก และได้อนุญาตให้คุณวีระ โอستانนท์ ผู้อำนวยการนิตยสาร “มหาราชรัฐ” นำลงเผยแพร่ในนิตยสารฉบับนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑๕-๒๒ มีนาคม ๒๕๑๘ เป็นลำดับมา จนถึงฉบับวันที่ ๖-๑๓ กันยายน ๒๕๑๘ นิตยสารมหาราชรัฐก็กระทบกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจจึงต้องปิดตัวเองลง บทความปาฐกถาของท่านปรีดี ฯ ที่นำลงในนิตยสารฉบับนั้นก็ต้องปิดตัวเองตามไปด้วย ทั้ง ๆ ที่ยังไม่จบบริบูรณ์

บทปาฐกถาของท่านปรีดี ฯ บทนี้ เป็นการอธิบายปรัชญาที่ท่านเรียกว่า “สสารธรรมประติการและวิวรรตการ”

หรือที่บางสำนักเรียกว่า “วัตถุนิยมวิภาษและวัตถุนิยมประวัติศาสตร์” หรือนัยหนึ่งเป็นการอธิบายความเคลื่อนไหวขัดแย้งเปลี่ยนแปลงของโลก หรือของสังคมตามความเป็นจริงที่ปรากฏ เป็นการชี้ให้เห็นต้นเหตุหรือที่มาของการเปลี่ยนแปลงที่ง่ายต่อความเข้าใจของผู้ฟังและผู้อ่าน เพราะท่านอาศัยรูปธรรมที่ปรากฏ ทั้งในสังคมสยามและสังคมอื่นมายกให้เห็นเป็นตัวอย่าง จึงเป็นการอธิบายปรัชญาสสารธรรมประติการและวิวรรตการ หรือวัตถุนิยมวิภาษและวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ อย่างเป็นรูปธรรม ที่มีคุณค่าต่อการศึกษาเรียนรู้ปรัชญาที่เป็นนามธรรม และเรียนรู้สังคมที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อวิถีชีวิตสังคมไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

นับตั้งแต่บทปาฐกถาบทนี้ ปรากฏในหน้านิตยสารมหาสารกัฏร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ จวบจนถึงบัดนี้ พ.ศ. ๒๕๒๘ ก็เป็นเวลา ๑๐ ปี และโดยที่ยังไม่เคยจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มที่สะดวกแก่การเก็บรักษา จึงเป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเพชรเม็ดงามๆ เช่นนี้ จะถูกฝังอยู่ในดินจนถูกลืมเลือนและสูญหายไปเป็นที่สุด

ด้วยประการฉะนี้ ผมในนามของสำนักพิมพ์ "สันติ-
ธรรม" จึงได้รวบรวมจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มภายใต้ชื่อใหม่
ว่า "ขุมปัญญา" ตั้งปรากฏอยู่ในมือของท่าน ณ บัดนี้แล้ว

ผมหวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะมีประโยชน์แก่ท่านผู้ใคร่
ในความรู้ และแก่การอภิวัฒน์สังคมไทยตามที่ท่านปรารถนา
ปรารถนาตลอดมาชั่วชีวิต เพื่อความผาสุกของมวลราษฎร
ไทยทั้งหลาย

ขอขอบคุณ

สุพจน์ ดำนตระกุล

พ.ย. ๒๕๒๘

ความหมายของคำว่า “สังคม” ความหมายของคำว่า “สยาม” ประโยชน์ของการวิเคราะห์สังคม, กฎที่เป็นหลัก นำในการวิเคราะห์สังคม, และจิตใจวิทยาศาสตร์

๑.๑ คำว่า “สังคม” มีความหมายหลายประการซึ่งผมได้อธิบายไว้ในบทความว่าด้วยมนุษย์สังคมปรัชญาเบื้องต้น ซึ่งคุณมหิทธิพล อัมพูนันทน์ อดีตนายกสมาคมของท่านได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายนนี้ในงานปดงศพ นายเจียบ อัมพูนันทน์ หลายท่านคงได้รับแจกจากคุณมหิทธิพลแล้ว ในบทความที่ผมจะกล่าวถึงวันนี้ ผมจะพูดถึง “สังคม” ตามความหมายในวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยชาติคือ “มนุษย์สังคม”

(Human Society) ซึ่งหมายถึงหมู่หรือกลุ่มของมนุษยชาติที่มีความสัมพันธ์กันอยู่ เพื่อการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะมนุษย์ชาติหนึ่งจะพัฒนาอยู่ในระดับใด เมื่อมีสังขารครบถ้วนเป็นมนุษยชาติแล้ว หมู่ หรือกลุ่มนั้นก็เรียกเป็นภาษาอังกฤษเป็นคำสั้น ๆ ว่า "Society" ซึ่งถ่ายทอดเป็นคำไทยสั้น ๆ ว่า "สังคม" ต่างกับหมู่หรือกลุ่มสัตว์เดรัจฉานว่า "ฝูง" เช่นฝูงลิง ฝูงกระบี ฝูงช้าง ฝูงม้า ฝูงวัว ฝูงควาย ฯลฯ (ส่วนสัตว์บางชนิดมีความเป็นอยู่ร่วมกับคชสังคมนิยม เช่น ผึ้ง, มด นั้น ก็เป็นเพียงความเป็นอยู่ของสัตว์นั้นมิใช่เป็น "สังคม" ซึ่งเป็นคำย่อของ "มนุษยสังคม" เพราะสัตว์มิใช่มนุษย์)

๑.๒ คำว่า "สยาม" เป็นชื่อของประเทศ ที่ประกอบด้วยคนเชื้อชาติไทย และอีกหลายเชื้อชาติที่รวมกันเป็นอาณาจักรใหม่ ในดินแดนกลางแห่งแหลมอินโดจีน อันชื่อที่พระมหากษัตริย์ไทยแต่ปางก่อนได้สืบทอดกันมาหลายศตวรรษ และเป็นที่รู้จักของคนเกือบทั่วโลกในชื่อว่า SIAM ชื่อประเทศจึงเปลี่ยนจาก "สยาม" เป็น "ประเทศไทย" เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ คือเมื่อ ๓๕ ปีมาแล้วนี่เอง ดังที่ผมได้กล่าวไว้แล้วในบทความเรื่อง "ความเป็นมาของชื่อประเทศสยามกับประเทศไทย" (บางท่านได้อ่านบทความนั้น และท่านนายกสมาคมได้นำบท

ความนับคไว้หน้าห้องประชุมนี้แล้วด้วย) ผมได้คัดค้านคณะ
 รัฐมนตรีถึงการเปลี่ยนชื่อสยามเป็นประเทศไทย แต่ในฐานะ
 รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกัน ผมจึงต้องรับผิดชอบด้วยในการ
 เปลี่ยนชื่อนั้น แต่ก็ได้พยายามที่จะให้มีการเปลี่ยนชื่อกลับเป็น
 สยามตามเดิม เช่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลที่มีนาย
 ทวี บุณยเกตุ เป็นนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของผม ซึ่ง
 ขณะนั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ประกาศลงวันที่
 ๗ กันยายน ๒๔๘๔ ให้เปลี่ยนชื่อประเทศในอังกฤษว่า "Siam"
 และชื่อประชาชนและสัญชาติ "Siamese" ต่อมาภายหลัง
 รัฐประหาร ๒๔๙๐ เมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ ได้มีการ
 ประกาศลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๙๒ ให้กลับเรียกชื่อประ-
 เทศว่า "Thailand" และชื่อประชาชนและสัญชาติว่า "Thai"
 ซึ่งใช้ต่อมาจนถึงขณะนี้

ชื่อของประเทศที่เปลี่ยนใหม่นั้นแสดงหนักไปในทางที่
 ถือชื่อประเทศตามเชื้อชาติของคนส่วนมากในอาณาจักรของเรา
 แต่ในสมัยนี้ท่านทั้งหลายย่อมได้ยินข่าวหนาหูขึ้นถึงการที่คนบาง
 เชื้อชาติ ในสยาม กำลังต่อสู้ เพื่อแยก ดินแดนส่วน ที่พวกเขาเคย
 เป็นอีกรัฐหนึ่งหรืออีกหลายรัฐ ฉะนั้นผมจึงเห็นว่าเราควร
 ระลึกถึงพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์แต่ปางก่อนซึ่ง

พระองค์ทรงทราบว่าราชอาณาจักรของพระองค์ประกอบด้วย
 คนหลายเชื้อชาติ พระองค์จึงใช้ชื่อราชอาณาจักรว่า “สยาม”
 เพื่อสมานสามัคคีของคนเชื้อชาติต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ในอาณ
 าจักรนี้ อันที่จริงพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์หลาย
 พระองค์ก็มีสร้อยว่า “สยามินทราธิราช” หลายพระองค์ทรง
 ลงพระปรมาภิไธยว่า “สยามินทร์” พระมหากษัตริย์องค์
 ปัจจุบันก็ทรงมีพระปรมาภิไธยว่า “พระบาทสมเด็จพระ
 ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักริน
 ฤปกินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร” ผมเห็นว่าถ้าจะ
 ใช้ชื่อเรื่องราววิเคราะห์สังคมไทยจะรวมไปถึงสังคมของคนเชื้อ
 ชาติไทย ที่มีอยู่ในหลายประเทศแห่งดินแดนเอเชียใต้ โดยเฉพาะในประเทศจีนมีชนชาติไทยประมาณ ๘ ล้านเศษซึ่งมีการ
 ปกครองตนเองเป็นชนชาติหนึ่งต่างหากจากชนชาติอื่นซึ่งเป็น
 พลเมืองส่วนข้างมากของจีน เราต้องคำนึงถึงว่าถ้าคนเชื้อชาติ
 ไทยในดินแดนอื่นถือว่าเขาเป็นคนไทยเดิม ส่วนคนไทยใน
 ตอนกลางแหลมอินโดจีนเป็นไทยใหม่ (ซึ่งบางทีเขาเรียกว่า
 “ไทยบางกอก”) เรื่องก็จะไปกันใหญ่ ฉะนั้นเราควรวิเคราะห์
 เพียงสังคมสยามเพื่อช่วยกันหาทางรักษาเอกภาพเพียงเท่านั้นไว้
 ให้ได้ และให้ทุกเชื้อชาติและชนชาติที่รวมกันเป็นอาณาจักร

สยามอันเดียวกัน มีความเป็นอยู่อย่างผาสุก พ้นจากการถูกกดขี่เบียดเบียน ก็เป็นภาระมากของผู้รักชาติประชาธิปไตยอยู่แล้ว

๑.๓ การวิเคราะห์มนุษย์สังคมโดยทั่วไป และโดยเฉพาะสังคมที่ผู้วิเคราะห์ประกอบเป็นส่วนหนึ่งนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ คือมนุษย์แต่ละคนมีอาจอยู่โดดเดี่ยวโดยลำพังได้ เพราะในการมีชีวิตอยู่ได้นั้น มนุษย์จำเป็นต้องมีปัจจัยในการดำรงชีพ หรือนัยหนึ่งเรียกว่า “ชีวิปัจจัย” ในการมีชีวิตปัจจัยนั้น มนุษย์จำต้องผลิตชีวิปัจจัย แต่มนุษย์โดยลำพังคนเดียวไม่อาจผลิตชีวิปัจจัยตามที่ต้องการได้ในทุกกาละ ทุกท้องที่ ทุกสภาพแวดล้อม ในยุคปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่า มนุษย์บางคนสามารถผลิตอาหารได้ แต่ผลิตที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคไม่ได้, บางคนสามารถผลิตที่อยู่อาศัย หรือเครื่องนุ่งห่มหรือยารักษาโรคได้แต่ผลิตอาหารไม่ได้ บางคนสามารถใช้แรงงานทางกายหรือทางสมอง แต่ผลิตชีวิปัจจัยโดยตรงไม่ได้, บางคนอาศัยอำนาจแห่งสมบัติอันเป็นปัจจัยการผลิตโดยใช้คนที่ไม่มีปัจจัยการผลิต หรือผู้ไร้สมบัติทำงานให้, บางคนเช่นเด็กต้องอาศัยชีวิปัจจัยจากบิดามารดา ฯลฯ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องมีความสัมพันธ์กันเพื่อได้มาซึ่งชีวิปัจจัย

ความสัมพันธ์อาจเป็น โดยวิธีที่บุคคลในสังคมต่างช่วย
 เหลือร่วมมือซึ่งกันและกันฉันท์พี่น้อง หรือโดยวิธีคนส่วนน้อย
 จำนวนหนึ่งที่มีอำนาจในสังคมใช้ให้คนส่วนมากในสังคมทำงาน
 หรือโดยวิธีหัวต่อผสมผสานระหว่างสองวิธีข้างต้น แม้ในยุค
 ปฐมกาลแห่งมนุษยชาติ ซึ่งความต้องการชีวปัจจัยไม่มากมาย
 ซับซ้อน คือมีความต้องการอาหารเป็นปัจจัยสำคัญ ที่פקอาศัย
 เพียงทับกระท่อม, เครื่องนุ่งห่มเพียงปิดบังอวัยวะเพศสืบพันธุ์
 ก็ตาม, แต่โดยสภาพแวดล้อมในยุคนั้นมนุษยชาติก็ต้องร่วม
 มือกันต่อสู้ธรรมชาติและป้องกันสัตว์ร้ายที่มีอยู่ตามธรรมชาติ
 จึงจะสามารถเก็บหาสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นไว้มาเป็นชีวปัจจัยตั้ง
 กล่าว และป้องกันการรบกวนความเป็นอยู่จากสัตว์ร้ายได้

ปัจจุบันนี้ในสังคมที่ยังมิ ได้บรรลุถึงซึ่งระบบสังคมนิยม
 สมบูรณ์นั้น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนหรือระหว่างชนชั้น
 วรณะและเหล่าอันดัมปลีกย่อยต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ คือ

- (๑) ความขัดแย้งในทางเศรษฐกิจ
- (๒) ความขัดแย้งในทางการเมือง
- (๓) ความขัดแย้งในทางวัฒนธรรมซึ่งหมายถึงทรรศ-

นะคติด้วย

ความขัดแย้งประการใดประการหนึ่งก็ดี หรือหลาย
 ประการดังกล่าวนี้ก็ดี ย่อมนำไปสู่การต่อสู้ระหว่างกลุ่มชน
 ต่างๆ หรือที่เรียกว่าการต่อสู้ระหว่างชนชั้นวรรณะ ซึ่งอาจเป็น
 การต่อสู้ทางสันติ หรือถ้าวิธต่อสู้ทางสันติไม่อาจเป็นไปได้ก็อาจ
 มีการต่อสู้ทางไม่สันติเกิดขึ้น การต่อสู้เช่นนี้ย่อมกระทบถึงทุกๆ
 คนและประเทศชาติเป็นส่วนรวม ซึ่งท่านประสบได้ในปัจจุบัน
 นี้และอาจประสบมาแล้วในอดีต และเนื่องจากสังคมมีการ
 เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง ทุกคนก็จะต้องประสบการต่อสู้
 ในอนาคต ทุก ๆ คน ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการถูกกระทบกระ-
 เทือนจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้นวรรณะ ถ้าไม่ถูกกระทบโดย
 ตรงก็อาจถูกกระทบกระเทือนโดยปริยาย ฉะนั้นท่านทั้งหลาย
 จะอยู่ในชนชั้นวรรณะหรือเหล่าอันคับโหดจะประกอบกิจกรรม
 ใดในทางเศรษฐกิจ การเมือง, วัฒนธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรม
 ส่วนตัวก็ดีหรือในการอุทิศตนรับใช้ประเทศชาติและราษฎรของ
 เราก็คดี ผมก็เห็นสมควรแล้วที่ท่านปรารถนาวิเคราะห์คือการ
 แยกแยะสังคมสยามออกเป็นส่วน ๆ ประจุทำการ “กายวิภาค”
 แห่งสังคมของเรา เพื่อให้รู้ความจริงว่าในสังคมของเรามีชนชั้น
 วรรณะและเหล่าอันคับปลัดย้อย ยูนบนสมุฏฐาน ทางเศรษฐกิจ,
 การเมือง, วัฒนธรรม อย่างไร และมีการขัดแย้งกันขนาดไหน

และจะนำไปสู่การต่อสู้ระหว่างชนชั้นวรรณะเบาแรงขนาดโต

๑.๔ ปัญหาต่อมาคือว่าเราจะอาศัยกฎใดมาเป็นหลักนำในการวิเคราะห์สังคม? ท่านนายก ฯ เสนอให้ใช้กฎซึ่งท่านเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “ไดอาเล็กติกัลลัมทัทเรียลลิสม์” (DIALECTICAL MATERIALISM) ซึ่งมีความหมายทางสังคมปรัชญา ผมจึงขอทำความเข้าใจกับท่านทั้งหลายถึงสาระสำคัญของกฎนี้มีความเป็นมาอย่างไร, ชื่อเต็มของกฎนี้มีความเป็นมาอย่างไร, และความถ้อยทอดเป็นภาษาไทยสยามอย่างไร

๑.๔.๑. ตั้งแต่โบราณกาลเป็นต้นมาได้มีเมธีมากหลายที่ได้ทำการค้นคว้าเพื่อที่จะรู้จักกฎของธรรมชาติ เมธีได้เห็นว่าธรรมชาติเป็นอย่างไรก็นำกฎนี้มาประยุกต์แก่สภาพความเป็นอยู่กับความเคลื่อนไหวของสังคม การค้นคว้าได้พัฒนาต่อกันมาหลายพันปี ต่อมาการศึกษาธรรมชาติได้ก้าวหน้าเป็นระบบวิชาที่เรียกว่าวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ นักวิทยาศาสตร์หลายท่านที่แม้มีความเข้าใจในธรรมชาติเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากเกาะแน่นอยู่ในทรรศนะ หรือซากทรรศนะ แห่งสังคมเก่า ก็ยับยั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติไว้เพียงวิชาประเภทนั้น โดยมีได้นำกฎวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์แก่สภาพและ

ความเคลื่อนไหวของสังคม แต่ก็มีเมธีอีกจำพวกหนึ่งที่เห็นว่า
กฎวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้นเป็นสัจจะที่พิสูจน์ได้ จึงได้นำกฎ
วิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้นมา ประยุกต์ แก่วิทยาศาสตร์สังคม จึง
ช่วยให้การวิเคราะห์สังคมเป็นไปตามสัจจะ

เพื่อเป็นพื้นฐานแห่งการพิจารณากฎซึ่งท่านนายก ฯ ขอ
ให้ผมชี้แจงในการวิเคราะห์สังคม ผมจึงเห็นสมควรกล่าวถึง
ประวัติแห่งความเป็นมาของกฎนั้นพอสังเขปในข้อต่อ ๆ ไปนี้

๑.๔.๒. ในยุคดึกดำบรรพ์มนุษย์ชาติยังไม่สามารถ
วิเคราะห์สิ่งและสภาวะได้ละเอียดถี่ถ้วน จึงสันนิษฐานว่าต้องมี
สิ่งหรือสภาวะใดที่มีอิทธิพลนอกเหนือธรรมชาติ ที่ตนไม่สามารถ
สัมผัสด้วยอวัยวะสัมผัสนั้น ดลบันดาลให้มีสิ่งหรือภาวะทั้งหลาย
เกิดขึ้น สิ่งที่มีอิทธิพลนั้นเรียกตามภาษาไทยเดิมและเชื่อกัน
ต่อมาว่า "ผี" และถือว่าเงาหรือสิ่งที่คล้ายตัวคนว่าเป็นผี
และหลงเชื่อว่า ภาพที่ปรากฏในฝันระหว่างนอนหลับว่าเป็น
เหตุการณ์จริง ๆ ต่อ ๆ มากก็มีหมอสืบเกิดขึ้นเพื่อรักษาโรคนัย
ใช้เจ็บด้วยความเสกเป่าไล่ผี จากความหลงว่ามีผีพัฒนาไปสู่
การสันนิษฐานว่ามีภาวะอย่างหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลสูงสุดในจักรวาล
ซึ่งเรียกตามภาษากรีกโบราณว่า "IDEA" ซึ่งภาษาอังกฤษ

ใช้ทับศัพท์ตามนั้น ผมถ่ายทอดคำนี้เป็นภาษาไทยว่า “อภิ-
ญาณ” คือเป็นภาวะทางจิต

มนุษย์ดั้งเดิมจึงนำความเข้าใจตามระดับนั้นของตนมา
ประยุกต์แก่กลุ่มชนหรือสังคมของตนว่าเป็นไปโดยอิทธิพลของ
ผีและ “อภิญาณ” ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตนอกเหนือธรรมชาติ
(METAPHYSICS)

ต่อมามนุษยชาติได้ใช้ความสังเกตสิ่งทั้งหลายตามป्रा-
กฏการณ์ทางธรรมชาติได้มากขึ้น ความเชื่อถือสิ่งนอกเหนือ
ธรรมชาติ (METAPHYSICS) ก็ลดน้อยลงไปตามลำดับ
การวิเคราะห์ธรรมชาตีกก็พัฒนายิ่งขึ้น มนุษยชาติจึงเข้าใจ
ธรรมชาติดีขึ้นตามลำดับ แต่อิทธิพลของสิ่งนอกเหนือธรรม-
ชาตียังคงมีอยู่ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาแต่โบราณกาล ซึ่งเจ้า
ทาสเจ้าศักดินาและสมุนได้พยายามเหนียวรั้งให้คนนับถือสิ่งนอก
เหนือธรรมชาติ เพื่อรักษาและพัฒนาอำนาจของฝ่ายเจ้าทาส
และเจ้าศักดินานั้น ดังนั้นแม้มีเมธีหลายท่านได้เริ่มค้นพบกฎ
ธรรมชาติได้บ้าง แต่ก็ได้นำกฎธรรมชาติที่ค้นได้นั้นมาประยุกต์
แก่ มนุษยสังคม ได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดต่อ อิทธิพลต่อของ สิ่งนอก
เหนือธรรมชาติ

๑.๔.๓. ในชมพูทวีปแห่งเอเชียนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบกฎธรรมชาติว่า สิ่งทั้งหลายประกอบด้วยธาตุทั้งสี่ คือ ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ ก่อนตรัสรู้ พระองค์ได้ทรงทดลองถือเอาจิต (MIND) เป็นสมมุติฐานตามคติของโยคี โดยทำทุกขกิริยาทรมาณกาย เช่น อดอาหารเป็นต้น แต่วิธีนั้นก็ไม่สามารถช่วยให้พระองค์ตรัสรู้สำเร็จธรรมได้ ในที่สุดพระองค์ก็ทรงตรัสรู้ข่าวสารเป็นสมมุติฐานของสิ่งทั้งหลาย แล้วก็ทรงเสวยโคมนมเป็นกระยาหาร ซึ่งชาวพุทธถือว่าวันนั้นเป็นวันตรัสรู้สัมโพธิญาณ พระองค์ได้ทรงนำกฎธรรมชาติซึ่งพระองค์ทรงค้นพบนั้นมาสั่งสอน เพื่อประยุกต์แก่นมนุษย์สังคมได้ในแคว้นมคธและหลายแคว้นในชมพูทวีป แต่โดยที่ชาวอินเดียยังลุ่มหลงในคติ นอกเหนือธรรม ชาติและมี ทรรศนะ ทาส ศักคินา ผึ่งอยู่ในสันดาน การเผยแพร่คำสอนของพระพุทธองค์จึงถูกต่อต้านในอินเดีย

๑.๔.๔ ในดินแดนกรีกโบราณได้มีเมธีหลายท่านได้ทำการค้นคว้ากฎธรรมชาติไว้และก้าวหน้าตามลำดับ จนถึงสันนิษฐานว่าจักรวาล ประกอบด้วยปริมาณที่รวมกันเข้าโดยบังเอิญ แต่การค้นคว้าของเมธีกรีกต้องสะดุดหยุดลง โดยจักรวรรดิโรมันที่มี อำนาจเหนือดินแดนกรีก ได้สั่งยุบสำนัก

ปรัชญากรีก ตั้งแต่ ค.ศ. ๕๒๗ เป็นต้นมา ครั้นแล้วการค้นคว้าธรรมชาติ ต้องเป็นไปภายในกรอบแห่งศาสนาคริสต์ ซึ่งประยุกต์ศาสนานั้นแก่นมนุษย์สังคมโดยถือว่ามี "อภิเทวา" (GOD) เป็นผู้สร้างโลกและมนุษย์ การเคลื่อนไหวของมนุษย์สังคมเป็นไปโดยอิทธิฤทธิ์ของอภิเทวา

๑.๔.๕. ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๔ เป็นต้นมา ได้เกิดขบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรม (RENAISSANCE) ในแดนอิตาลี อันเป็นขบวนการฟื้นฟูศิลปะและอักษรศาสตร์ของโรมันและกรีกโบราณซึ่งถูกทอดทิ้งมาหลายศตวรรษ ให้กลับฟื้นเป็นแบบฉบับของภูมิธรรมที่จะยึดถือเป็นหลักในการศึกษาและเจริญรอยตามขึ้นใหม่ ขบวนการนี้ได้ขยายตัวในยุโรปตะวันตกในศตวรรษที่ ๑๕ และ ๑๖ และมีอิทธิพลต่อมาจนถึงศตวรรษที่ ๑๗ การอภิวัฒน์ใหญ่ทางธรรมชาติวิทยาโดย "โคเปอร์นิคัส" และ "กาลิเลโอ" ที่ค้นพบว่าโลกเป็นพิภพหนึ่งที่หมุนอยู่รอบดวงอาทิตย์ ได้มีอิทธิพลที่ผลักดันให้ชาวยุโรปตะวันตกหลายคนทำการค้นคว้าสถานะของธรรมชาติ โดยสลัดข้อผูกมัดจากการหลงเชื่ออิทธิฤทธิ์ของสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ

๑.๔.๖. ต่อมาในศตวรรษที่ ๑๗, ๑๘, และ ๑๙ การศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับโดย

เมธีอังกฤษและฝรั่งเศส อาทิ ฟรานซิส เบคอน (FRANCIS BACON) ซึ่งเป็นเจ้าศักดินาแห่ง วีรูแลม (Lord of Verulam) เกิด ค.ศ. ๑๕๖๑ ตาย ค.ศ. ๑๖๒๖ ซึ่งมาร์กซ์และเอนเงิลส์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "La Sainte Famille" ว่า "สสารธรรม" (MATERIALISM) เป็นที่แท้จริงของบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) ท่านผู้เห็นว่าวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเป็นวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง และวิชาฟิสิกส์ซึ่งได้มาจากการสัมผัส^๕ เป็นรากฐานที่สำคัญอันมีศักดิ์ศรีที่สุดของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ท่านได้นำกฎธรรมชาติเท่าที่ท่านค้นพบในสมัยนั้นมาประยุกต์แห่งมนุษยสังคมที่จะต้อง^๕ อยู่บนพื้นฐานแห่งประชาธิปไตย

จอห์น ล็อกก์ (John Lock) เกิด ค.ศ. ๑๖๓๒ ตาย ค.ศ. ๑๗๐๔ ซึ่งเห็นว่าความคิดของบุคคลจะต้องเกิด^๕ ขึ้นจากการสัมผัสทางภาววิสัย ดังนั้นสิ่งที่สัมผัสได้ตามธรรมชาติจึงเป็นสิ่ง^๕ ที่แท้จริง มิใช่สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ

เรอเน เดส, การ์ตส์ (Rene Descarts) เกิด ค.ศ. ๑๕๙๐ ตาย ค.ศ. ๑๖๕๐ เห็นว่าสัตว์เดรัจฉานเป็นเครื่องจักรกลคือเป็นวัตถุชนิดหนึ่ง ความคิดส่วน^๕ นของเดส์การ์ตส์เป็นสสารธรรม แต่เดส์การ์ตส์เห็นว่ามนุษย์มีวิญญาณซึ่งต่างกับสัตว์เดรัจฉาน ความคิดส่วน^๕ นของเดส์การ์ตส์จึงเป็นจิตธรรม (IDEALISM)

เดอะ ลา เมทรี (de Lamettrie เชื้อเจ้าศักตินา)
เกิด ค.ศ. ๑๗๐๙ ตาย ค.ศ. ๑๗๕๑ ได้นำทฤษฎีของ
เดส์การ์ตส์ที่ว่าสัตว์เครื่องจักรเป็นวัตถุจักรกลชนิดหนึ่งมาขยาย
ว่าแม้แต่มนุษย์ชาติก็เป็นวัตถุจักรกลชนิดหนึ่ง

เดนิส ดิเคอโรต์ (Denis Diderot) เกิด ค.ศ. ๑๗๑๓
ตาย ค.ศ. ๑๗๘๔ เป็นผู้ร่วมกับนักปราชญ์ฝรั่งเศสหลายคน
อาทิ อาลองแบร์ต จัดทำสารานุกรม (Encyclopédie) ขึ้น
เป็นครั้งแรกในยุโรปตะวันตก นักปราชญ์ฝรั่งเศสเหล่านี้
ฉายาว่า “องซีโคลเปติสต์” (Encyclopédistes) ดิเคอโรต์
กับสหายซึ่งมีความรูกว้างขวางในวิทยาศาสตร์ธรรมชาติสมัยนั้น
เห็นว่า “Matter” (แมทเทอร์) เป็นสมมูลฐานของสิ่งทั้งหลาย
ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ดิเคอโรต์ต้องถูกต่อ
ต้านจากเจ้าศักตินาและเจ้าสมบัติซึ่งเป็นนายทุนสมัยใหม่ที่ขัดขวาง
ทุกวิถีทางที่จะมิให้ทฤษฎีสสาร (Materialism) ก้าวหน้า
ต่อไปได้ เถนินได้กล่าวถึงดิเคอโรต์ว่าเขาค้นคว้าเกือบจะถึง
“สสารธรรมประติการ” (Dialectical Materialism) อยู่
แล้ว แต่ก็ต้องชะงักลง

๑.๔.๗. เมื่อนักปราชญ์ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติได้
ค้นคว้าธรรมชาติก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ก็ได้มีนักเศรษฐกิจ

หลายท่านทำการค้นคว้าเพื่อจะพบว่าอะไรคือธรรมชาติของความ
 ใพบูลย์ของประเทศหรือสังคม

ในศตวรรษที่ ๑๘ นั้นเองได้มีนักเศรษฐกิจจำนวนหนึ่ง
 อาทิ เกสเนย์ (Quesnay), โบโด (Baudeau), ตีร์โกต์ (Turgot)
 ฯลฯ นักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้เป็นจำพวกที่เรียกกันว่า “ฟิสิโอ-
 คราตส์” (Physiocrates) ซึ่งเห็นว่าที่ดินเป็นธรรมชาติที่แท้
 จริง ดังนั้นเกษตรกรรมจึงเป็นธรรมชาติที่แท้จริงของความ
 ใพบูลย์ทางเศรษฐกิจ

อาดัม สมิท (Adam Smith) นักปรัชญาและเศรษฐกิจ
 ชาวสกอตแลนด์เห็นว่าธรรมชาติแท้จริงแห่งความ ใพบูลย์ทาง
 เศรษฐกิจ คือ “แรงงาน” ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดคุณค่าของ
 ผลิตผลต่าง ๆ เราอาจสังเกตได้ว่าที่ดินเฉย ๆ โดยมีได้มี
 แรงงานทำให้เกิดผลผลิต ที่ดินนั้นก็มีใช้ธรรมชาติแห่งความ
 ใพบูลย์ ทรรศนะเรื่องแรงงานของท่านผู้นี้จึงได้รับการยก
 ย่องว่า เป็น “เศรษฐวิทยาแบบฉบับของอังกฤษแห่งคริสต์
 ศตวรรษที่ ๑๘”

๑.๔.๘. ในปลายศตวรรษที่ ๑๘ กับต้นศตวรรษที่ ๑๙
 นั้น ได้มีนักเศรษฐกิจอังกฤษเช่น โรเบิร์ต โอเวน (Robert
 Owen) ได้ทดลองจัดตั้งนิคมอารยไมตรีใหม่ (New Harmony)

ขึ้นเพื่อสมาชิกในนิคมประกอบการผลิตร่วมกันและแบ่งปันผลตามความเป็นธรรมแต่ต้องเลิกล้ม

ส่วนในฝรั่งเศส ก็ได้มีนักสังคมนิยมเกิดขึ้นหลายคน เช่น บาเบฟ (Babeuf) ที่เห็นว่าประชาธิปไตยแท้จริงนั้นจะต้องเป็นไปทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย มิฉะนั้นคนมีเงินมากก็สามารถใช้สิทธิประชาธิปไตยได้มากกว่าคนมีเงินน้อยหรือคน ไร้สมบัติ ดังนั้นจึงต้องให้ปัจจัยการผลิตของสังคมพ้นจากอยู่ในมือของเจ้าสมบัติมาเป็นของสังคม ทรรศนะนิยมของบาเบฟมีอิทธิพลต่อคนยากจนฝรั่งเศส และกรรมกรเยอรมันที่มารับจ้างในฝรั่งเศส ก็ได้อิทธิพลจากทรรศนะของบาเบฟ นอกจากบาเบฟแล้วก็มีนักสังคมนิยมฝรั่งเศสอีกหลายท่าน เช่น ฟูรีเออร์ (Fourier) และกาเบต์ (Cabet) ฯลฯ นักปรัชญาสังคมจากหลายประเทศ รวมทั้งมาร์กและเอนเงิลส์ก็ได้มาศึกษาทฤษฎีสังคมนิยมต่าง ๆ ของฝรั่งเศสที่กรุงปารีส พร้อมทั้งศึกษาทฤษฎีต่อสู้ทางอภิวัฒน์ฝรั่งเศส ซึ่งในสมัยนั้นดำเนินอยู่ระหว่างพลังฝ่ายเก่ากับพลังฝ่ายประชาธิปไตยของราษฎร

๑.๔.๙. ในราชอาณาจักรปรัสเซียนั้น ได้มีนักปรัชญาหลายคนทำการค้นคว้า เพื่อที่จะรัฐสมุฏฐานอาการเคลื่อนไหวของมนุษย์สังคม ในต้นศตวรรษที่ ๑๘ นั้น ปรัชญาของ ฟ. เฮเกิล

(G.W.F. HEGEL) ได้รับความนิยมนักศึกษายุโรปสมัยนั้น และราชอาณาจักรปรัสเซียได้ยกย่องว่าเป็น “ปรัชญาแบบฉบับเยอรมัน” ถึงขนาดถือว่าเป็น “ราชปรัชญาแห่งราชอาณาจักรปรัสเซีย”

เฮเกิลเห็นว่า “จิต” (mind) เป็นสมุฏฐานของสิ่งทั้งหลาย แต่ได้อธิบายการเคลื่อนไหวของจิตว่าเป็นไปโดยวิธีซึ่งท่านเรียกเป็นภาษาเยอรมันว่า “dialektik” แผลงมาจากคำกรีกโบราณ “dialektike” ซึ่งมีมูลจากคำ “dialeego” แปลว่า “สากัจฉา” คือการพูดโต้แย้งกันโดยวิธี “ปุจฉา” และ “วิสัชนา” แต่วิธีนี้ได้พัฒนามาจนถึงยุคกลางของยุโรประหว่าง ค.ศ. ๑๒๖ ถึง ๑๔๕๓ เป็นวิชาตรรกวิทยา ซึ่งปัจจุบันนี้เรียกชื่อใหม่ว่า “โลจิก” (logic) (โปรดดูบทความของผม เรื่องความเป็นอนิจจังของสังคมา)

เฮเกิลอธิบายวิธีนี้ว่า ดำเนินทีละขั้น ๆ จากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง คือในขั้นแรกเริ่มด้วย “ข้อยืนยัน” (Thesis), และมี “ข้อโต้แย้ง” (Antithesis), ครั้นแล้วข้อยืนยันกับข้อโต้แย้งสมานกันเข้าเป็น “ข้อยืนยันรวม” (Synthesis) ซึ่งเข้าสู่สภาพเป็นข้อยืนยัน (Thesis) ในระดับใหม่ที่สูงขึ้น และมี

“ข้อโต้แย้ง” (Antithesis) ครั้นแล้วมี “ข้อยืนยันรวม” (Synthesis) ในระดับใหม่ที่สูงขึ้น วิธีเช่นนี้ดำเนินไปในระดับสูงยิ่ง ๆ ขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ในสาระก็คือความเคลื่อนไหวของจิตประกอบด้วยความขัดแย้งเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง คือมี “ประติการ” อยู่ในสถานะของจิตที่เป็นสมมุติฐานของสิ่งทั้งหลายซึ่งดำเนินไปตามวิถีเช่นเดียวกับจิต ระบบปรัชญาของเฮเกิล จึงเป็น “จิตธรรมประติการ” เฮเกิลได้มีสานุศิษย์มากหลายซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือฝ่ายขวาถือว่าจิตเป็นสมมุติฐานของสิ่งทั้งหลายตามต้นฉบับของเฮเกิล และฝ่ายซ้ายอาทิ คาร์ล มาร์กซ์, สเตอร์เนอร์ (Stirner), ลุดวิก ฟอยเออร์ บัค (Ludwig Feuerbach), เองเงิลส์ (Engels) ฯลฯ ถือว่าสสารเป็นสมมุติฐานของสิ่งทั้งหลาย แต่ก็ยอมรับกฎประติการว่ามีอยู่ภายในตัวของสสาร

๑.๔.๑๐. ต่อมานักปราชญ์ทางธรรมชาตวิทยา (ซึ่งไม่เกี่ยวกับชนชั้นวรรณะใดโดยเฉพาะ) ได้ทำการค้นพบกฎทางฟิสิกส์, เคมี, ชีววิทยา ที่สำคัญ ๓ ประการ อันเป็นการอภิวัฒน์วิทยาศาสตร์ธรรมชาติแห่งยุคสมัยใหม่ คือ

ประการ ๑ ค้นพบว่าสิ่งที่มีชีวิตแรกในโลกนี้คือ “เซลล์” (Cell) ซึ่งเป็นหน่วยจิ๋ว (มองเห็นได้ด้วยกล้องจุลทรรศน์)

ประกอบด้วย Protoplasm (น้ำ, Proteins Liquids, carbohydrates, เกลืออนินทรีย์ และ ฯลฯ), นิวเคลียส (Nucleus) และเยื่อ (Membrane)

พืชและสัตว์ชาติก็พัฒนามาจาก "เซลล์" ที่ได้รวมกัน

มากมาย

ประการที่ ๒ พลังงาน (Energy) ก่อขึ้นและเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นทางพลังจักรกลก็ดี ความร้อนก็ดี แสงก็ดี ไฟฟ้าก็ดี แม่เหล็กก็ดี พลังเคมีก็ดี ฯลฯ นั้น ก็เป็นเพียงการสำแดงของความเคลื่อนไหวที่มีอยู่ตามธรรมชาติในสากลจักรวาล (universal motion) ซึ่งเปลี่ยนจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง ส่วนหนึ่งสูญไปส่วนใหม่ก็เข้าแทนที่ ผลก็คือวิถีความเคลื่อนไหวของธรรมชาตินั้นเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง

ประการที่ ๓ "กฎวิวัฒนาการของดาร์วิน" (Darwinian theory of evolution) คือพืชและสัตว์รวมทั้งมนุษย์ชาติพัฒนาโดยวิถีวิวัฒนาการ (Evolutionary method) เป็นเวลาช้านาน จากเซลล์ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสิ่งมีชีวิตนั้น แต่ละชนิดแต่ละประเภทก็มีการต่อสู้เพื่อดำรงชีพ สิ่งใดอ่อนแอหรือไม่เหมาะที่จะดำรงชีพก็เสื่อมสลายไป สิ่งที่มีคุณภาพที่จะทนอยู่ได้ก็งอกงามต่อไป (Survival of the fittest) คือมีการคัดเลือกสิ่งที่ดี

ตามธรรมชาติเช่นนั้นในระดับที่สูงยิ่งขึ้นต่อไป ทำให้มีสิ่งที่มีชีวิต
ซึ่งมีคุณภาพดียิ่ง ๆ ขึ้น

๑.๔.๑๑ การค้นพบกฎธรรมชาติ ๓ ประการดังกล่าว
ข้างต้นนั้น มิเพียงเป็นการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวิทยาศาสตร์ธรรม-
ชาติเท่านั้น หากนำไปสู่การอภิวัฒน์ใหญ่ทางวิทยาศาสตร์สังคม
ด้วย คือได้มีปรัชญาเมธีหลายท่านได้นำกฎวิทยาศาสตร์ธรรม
ชาตินั้นประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์สังคม โดยเห็นว่ารากฐานของ
มนุษย์สังคมนั้นมิใช่ “อภิญญา” (idea) หรือ “จิต” (mind)
รากฐานแท้จริงของมนุษย์สังคมคือ สิ่งที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษ
'matter' (แมทเทอร์) ตามความหมายทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
คือ หมายความว่าสิ่งที่มีอยู่ในสากลจักรวาลซึ่งบุคคลอาจสัมผัส
ได้ด้วยอวัยวะสัมผัส ซึ่งเหล่านี้มีสภาพเป็นก๊าซ, ของเหลว,
ของแข็ง ซึ่งประกอบด้วยอนุภาคของปริมาณที่เป็นแกน
“nucleus” คือโปรตรอนกับนิวตรอน และมีอิเล็กตรอนอยู่
รอบแกน ในวิชาฟิสิกส์สมัยใหม่ถือว่า “แมทเทอร์” กับ
“อีเนอร์จี” (energy) หรือพลังงาน ต่างก็สามารถเปลี่ยน
จากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่ง คือ “แมทเทอร์” อาจ
เปลี่ยนเป็นพลังงาน และพลังงานอาจเปลี่ยนเป็น “แมทเทอร์”
(ตามสูตรของไอน์สไตน์)

เองเกลส์ได้อธิบายปรัชญาของท่านว่า “โลกทัศน์ทาง
 แม่ที่เรียลลิสต์ที่มีต่อธรรมชาตินั้นมิได้หมายความว่านอกเหนือไป
 จากการเข้าใจธรรมชาติตามที่เป็นอยู่โดยปราศจากสิ่งนอกเหนือ
 ใด ๆ เจือปน” ดังนั้น ปรัชญาแม่ที่เรียลลิสต์สมัยใหม่ที่นำ
 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์กับวิทยาศาสตร์สังคม จึงถือ
 เอาแมทเทอร์ (Matter) ตามความหมายทางวิทยาศาสตร์เป็น
 รากฐาน

ในสมัยที่ผมเป็นนักเรียนมัธยมต้นประมาณเมื่อ ๖๐ ปี
 กว่ามาแล้ว กระทรวงธรรมการสมัยนั้น แปลคำว่า
 “แมทเทอร์” ในวิชาวิทยาศาสตร์ว่า “วัตถุ” ต่อมากระทรวง
 ธรรมการเห็นว่าคำนี้ไม่เหมาะที่จะ นำแปล คำอังกฤษ นั้นตาม
 ความหมายทางวิทยาศาสตร์ จึงได้เปลี่ยนใช้คำว่า “สสาร” ซึ่ง
 มีมูลมาจากคำสันสกฤต ซึ่งพจนานุกรมภาษา สันสกฤต-อังกฤษ
 ของเซอร์โมเนียร์ วิลเลียมแปลไว้ดังนี้ “SASARA—possessing
 strenght or energy....” คือ ภาวะที่มีพลังหรือพลังงาน

ดังนั้น ผมจึงถ่ายทอดระบบปรัชญา “แม่ที่เรียลลิสต์”
 (materialism) ที่ถือว่ารากฐานของมนุษย์สังคมคือ ‘แมทเทอร์’
 ซึ่งนักเรียนเข้าใจกันเป็นส่วนมากแล้วว่าตรงกับคำว่า “สสาร”
 นั่นว่าปรัชญา “สสารธรรม” การที่ผมถ่ายทอดบัจฉัยภาษา

อังกฤษ “ISM” เป็นภาษาไทยสยามว่า “ธรรม” นั้น ผมเคยชี้แจงไว้ในหนังสือว่าด้วยความเป็นอนิจจังของสังคมแล้วว่า คำว่า “ISM” นั้นเป็นปัจจัยที่มีความหมายหลายประการ อาทิ คติ, ธรรม, ทิฐิ, ลัทธิ, พิธี, ลักษณะ, สภาพ, อาการ, ทรรศนะ, ระบบ, กิจ, ทฤษฎี ฯลฯ มิใช่มีความหมายเพียง “นิยม” เท่านั้น โดยเฉพาะปรัชญาที่เป็นระบบนั้นสมควรถ่ายทอดปัจจัยอังกฤษนั้นเป็นภาษาไทยสยามว่า “ธรรม”

๑.๔.๑๒ สสารธรรมสมัยใหม่ที่นำวิทยาศาสตร์ธรรม-ชาติ มาประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์สังคมนั้น จึงต่างกับ “วัตถุนิยม” ชนิดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) “ไฮโลโซอิสม์” (Hylozoism) ของปรัชญากรีกบางสำนักซึ่งถือว่า “ไฮโล” (Hylo) ซึ่งมาจากศัพท์กรีก “ไฮเล” (hyle) แปลว่า วัตถุ, ไม้ เป็นสิ่งมีชีวิตซึ่งเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย

(๒) “เมคานิกส์ แมทีเรียลลิสม์” (Mechanical Materialism) อันเป็นทรรศนะที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๙ สมัยที่ยังกันไม่พบถึงกฎธรรมชาติทางฟิสิกส์, เคมี, ชีววิทยานักปรัชญาจำพวกหนึ่ง^๕ สันนิษฐานว่า สัตว์เดรัจฉาน เป็นเครื่องจักรกล ชนิดหนึ่ง ต่อมาก็ สันนิษฐานว่า มนุษยชาติก็ เป็นเครื่องจักรกลชนิดหนึ่ง (ดูข้อ ๑.๔.๖)

๑.๔.๑๓ ปรัชญาสารธรรมหลายสำนักได้ค้นคว้าเพื่อนำทฤษฎีวิทยาศาสตร์ว่าด้วย “สสาร” มาประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์สังคม

มาร์กซ์และ เองเงิลส์ ได้พัฒนา คติธรรม ก้าวหน้า ๓ ประการของเมธีแห่งคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ นั้นเป็นพื้นฐาน ประกอบการนำวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์สังคมตามที่ได้กล่าวในข้างต้นนี้ คือ

(๑) ปรัชญาแบบฉบับเยอรมันของเฮเกิลว่าด้วย “ไดอะเล็กติกส์” คือความขัดแย้งภายในสภาวะทั้งหลาย เฮเกิลถือว่าจิตเป็นรากฐาน แต่มาร์กซ์และเองเงิลส์เห็นว่าสสารเป็นรากฐานตามทฤษฎีวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งมีข้อขัดแย้งระหว่างด้านบวกกับด้านลบภายในตัวของสสาร

(๒) เศรษฐวิทยาแบบฉบับอังกฤษที่ถือว่าแรงงานเป็นบ่อเกิดแห่งความไพบูลย์

(๓) ลัทธิสังคมนิยมฝรั่งเศสกับทฤษฎีอภิวัฒน์ฝรั่งเศส ๑.๔.๑๔ การนำวิทยาศาสตร์ธรรมชาติประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์สังคมโดยพัฒนาจากคติธรรม ๓ ประการดังกล่าวนี้ จึงประกอบเป็นระบบปรัชญาซึ่งท่านนายก ฯ เขียนเป็นคำไทยสยามว่า “ไดอะเล็กติกส์ มัทที่เรียลลิสม์” (Dialectical materialism)

กฎนี้ตรงกับภาษาเยอรมัน “Dialektischer materialismus” (คืออาเล็กทิกเซอร์ มาเทรียลลิสมุส,) ตรงกับภาษาฝรั่งเศส “Matèrialisme dialectique” (มาเทรียลลิสม์คืออาเล็กติก) ในสาระสำคัญคือกฎธรรมชาติแห่งความขัดแย้งที่มีอยู่ภายในตัวของสิ่งทั้งหลายที่มีชีวิต และไม่ชีวิตรวมทั้งมนุษย์สังคม ความขัดแย้งนี้เรียกตามมูลศัพท์สันสกฤตว่า “Pratikara” ผมจึงถ่ายทอดชื่อระบบปรัชญาที่ว่าด้วยกฎนี้จากภาษาฝรั่งเศสวันตกมาเป็นภาษาไทยว่า “สสารธรรมประติการ”

สาระสำคัญคือธรรมชาติมี “สสาร” เป็นรากฐาน ดังนั้นมนุษย์สังคมกัมสสารทางสังคมเป็นรากฐาน ก่อสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจเป็นรากฐาน ส่วนระบบการเมืองและทรศนะสังคมก็เกิดจากสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ

ภายในตัวของสสารตามธรรมชาติมีด้านบวก (positive) กับด้านลบ (Negative) ซึ่งปะทะกันอยู่อย่างไม่หยุดยั้งภายในตัวของสสาร ซึ่งก่อให้เกิดพลังงาน (energy) อันเป็นพลังทำให้สสารมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ดังนั้นภายในตัวของสสารทางสังคมคือสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจก็มีด้านบวกกับ

กำหนดบอกรายในตัวของสภาพเศรษฐกิจระหว่างบุคคลภายในสังคมนั้น ๆ ก็ภายในสังคมที่บุคคลมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่างกัน หรือนัยหนึ่งบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ แยกออกเป็นชนชั้นวรรณะและเหล่าอันดับต่างกัน ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นวรรณะและเหล่าอันดับ ก็ขัดแย้งกันอันก่อให้เกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้นวรรณะและเหล่าอันดับ แม้ในสังคมปฐมสหการที่ไม่มีชนชั้นวรรณะหรือในสังคมที่ชนชั้นวรรณะเหล่าอันดับปลาสนาการหมดสิ้นไปแล้ว แต่ความขัดแย้งระหว่างบุคคลก็ยังมีอยู่ ซึ่งมีใช้ขัดแย้งระหว่างชนชั้นวรรณะ แต่ขัดแย้งในการปฏิบัติที่จะพัฒนาสังคมให้มีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจดีขึ้น

ดังนั้นการวิเคราะห์สังคมที่มีชนชั้นวรรณะเหล่าอันดับต่างกันทางเศรษฐกิจ ก็ต้องพิจารณาถึงความขัดแย้งและการต่อสู้ระหว่างชนชั้นวรรณะและเหล่าอันดับของสังคมนั้น ๆ

๑.๔.๑๕ ในการนำสารธรรมประติการ (dialectical materialism) มาเป็นหลักวิเคราะห์ถึงความเคลื่อนไหวของสังคมที่เป็นมาแล้วในอดีต, กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบันและจะไปในอนาคตนั้นเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "ฮิสทอริคัล มัทเทียเรียลลิสม์" (historical materialism) ตรงกับภาษาเยอรมัน

ว่า “historischer materialismus”, ตรงกับภาษาฝรั่งเศสว่า
 “Historie Materialisme”

คำอังกฤษ “history”, เยอรมัน “historischer” ฝรั่งเศส
 “historie” นั้นมีความหมายหลายอย่างสุดแท้แต่จะใช้ในกรณี
 ใด ถ้าใช้ตามความหมายธรรมดาสามัญก็ตรงกับคำไทยสยาม
 “ประวัติศาสตร์” ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยาม
 ไว้ว่า “วิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมา, เรื่องราวของประเทศ
 ชาติที่เป็นมาที่จัดเป็นหลักฐานไว้” ก็เป็นเรื่องของอดีต
 แต่ในทางสังคมปรัชญานั้นคำฝรั่งดังกล่าวข้างต้นมิได้หมายความ
 เพียงเรื่องที่เป็นมาในอดีตเท่านั้น หากหมายความถึงการ
 เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นมาแล้วในอดีต, กำลัง
 เป็นอยู่ในปัจจุบัน และจะเป็นไปในอนาคต ผมจึงถ่ายถอดคำ
 ฝรั่งดังกล่าวนี้ที่ใช้ในปรัชญาหรือวิทยาศาสตร์สังคมเป็นภาษา
 ไทยว่า “วิวรรตการ” ตามมูลศัพท์ภาษาสันสกฤต “vivatar”
 ที่แปลว่าความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง

ปรัชญาทั้งสอง ส่วน ที่จะ อาศัยเป็น หลักการ วิเคราะห์
 สังคมนั้นรวมกันเข้ามีชื่อเต็มเป็นภาษาเยอรมันว่า “dialektis-
 cher und historischer materialismus” ภาษาอังกฤษว่า
 “dialectical and historical materialism” และภาษาฝรั่งเศส-

เศสว่า “materialisme dialectique et historique” ผมถ่าย
ทอดเป็นศัพท์ไทยว่า

“สสารธรรมประติการและวิวรรตการ”

(โปรดดูหนังสือว่าด้วยความเป็นอนิจจังของสังคมและหนังสือว่า
ด้วยปรัชญาคืออะไร)

เพื่อประโยชน์ของผู้ฟังและผู้ที่จะอ่านบทความนี้ที่ยังไม่
คุ้นกับศัพท์ฝรั่งตะวันตก ผมจึงขอเสนอชื่อหัวเรื่องว่า

“การวิเคราะห์สังคมสยาม ตามธรรมชาติแห่งความ
ขัดแย้งเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง (สสารธรรมประติการ และ
วิวรรตการ)

ท่านผู้ใดต้องการเรียกกฎตั้ง กล่าวนั้น ตาม สาระใจ
ความข้างต้นนี้ หรือท่านผู้ใดเห็นว่าเป็นประโยคที่ยืดยาวเยิ่น
เย้อ และต้องการเรียกกฎนี้ตามศัพท์ที่ผมเคยเสนอให้กระ-
ทัดรัดคือ “สสารธรรมประติการและวิวรรตการ” ก็สุดแท้
แต่ความสมัครใจ

๑.๕.๑๖ บางคนเข้าใจผิดว่าสสารธรรมประติการเป็น
ปรัชญาของผู้ที่เป็นสาวกมาร์กหรือเป็นสมาชิกของพรรคคอม-
มิวนิสต์โดยเฉพาะ นอกจากนั้นก็ยังมิมีพรรคคอมมิวนิสต์บางนิกาย
ที่มีซากทุนผูกขาดทำคนเป็นนายอากรผูกขาดปรัชญานั้นว่าเป็น

ของพวกคนโดยเฉพาะ เนื่องจากยกย่องว่ามาร์กซเป็นสัพพัญญู
 ตรีสรูฏกฏแห่งปรัชญานั้น ซึ่งถ่ายทอดมาให้พวกคนที่ประจักษ์
 เป็นทายาทของมาร์กซ

แต่ท่านทั้งหลายย่อมเห็นได้จากประวัติความเป็นมาของ
 ปรัชญาสสารธรรมประติการและวิวรรตการว่า ได้พัฒนาต่อมา
 จากคติธรรมที่ก้าวหน้าหลายประการและจากวิทยาศาสตร์ธรรม
 ชาติ ซึ่งนักปราชญ์หลายท่านได้ค้นพบก่อนสมัย มาร์กซ-
 เองเกลส์ดังที่ผมกล่าวมาแล้ว

แม้ว่ามาร์กซกับเองเกลส์จะมีบทบาทต่อมาในการพัฒนา
 คติธรรมที่ก้าวหน้า และในการนำกฎวิทยาศาสตร์มาประยุกต์แก่
 วิทยาศาสตร์สังคม แต่ท่านทั้งสองก็มีใช้สัพพัญญูที่ตรีสรูฏวิทยา-
 ศาสตร์ธรรมชาติและกฎวิทยาศาสตร์สังคมแล้ว “สร้าง” กฎ
 ๕ นั้นขึ้นเอง เพราะกฎนั้นมีอยู่ตามธรรมชาติซึ่งนักวิทยาศาสตร์
 รวมทั้งมาร์กซกับเองเกลส์เป็นเพียงแต่ ‘ค้นพบ’ กฎนั้น เถนิน
 ได้กล่าวในปาฐกถาต่อเยาวชนรัสเซียเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ค.ศ.
 ๑๙๒๐ มีใจความตอนหนึ่งว่าแม้มาร์กซจะเป็นอัจฉริยบุคคล
 แท้ลัทธิของมาร์กซเป็นผลที่เกิดจากยอดสรุปของวิชาที่มนุษย-
 ชาติสะสมมา อีกตอนหนึ่งเถนินกล่าวมีใจความว่า วัฒนธรรม
 (คติธรรม) ของชนชั้นผู้ไร้สมบัตินั้นมิใช่เรื่องที่เกิดขึ้นโดยไม่มี

ใครรู้ว่ามาจากไหนมิใช่เป็นเรื่องที่นิมิตรขึ้น โดยบุคคลที่อ้างตนเองว่าเป็นนักวิชาการทางวัฒนธรรม (คติธรรม) ของชนชั้นไร่สมบัตินั้นเป็นเรื่องที่เหลวไหล วัฒนธรรม (คติธรรม) ของชนชั้นผู้ ไร่สมบัติย่อมเป็นผลจากการพัฒนาตามธรรมชาติของชุมชนสรรพวิชา ซึ่งมนุษยชาติได้สะสมภายใต้เอกของสังคมทุนนิยม สังคมเจ้าที่ดินและสังคมขุนนางอำมาตย์ ฯลฯ

ตั้งแต่สมัยที่มาร์กซกับเอนเงิลสยังมีชีวิตอยู่ ท่านทั้งสอง

ได้ทำ การต่อสู้กับ นักวิทยาศาสตร์สังคมต่าง ๆ ใน การตีความสสารธรรมประติการและวิวรรตการ ภายหลังท่านทั้งสองวายชนม์แล้ว สาวกแตกแยกออกเป็นหลายนิกายต่างกัน ทั้งการตีความทางทฤษฎีและในการนำทฤษฎีไปประยุกต์แก่สังคมต่าง ๆ อาทิ นิกายของเลนิน, นิกายของทรอตสกี ฯลฯ ครั้นเมื่อเลนินวายชนม์แล้วนิกายของสตาลินก็มีการต่อสู้กับนิกายต่าง ๆ อาทิ นิกายทรอตสกี, นิกายนอกคอกต่าง ๆ เช่น "อนาร์โค ซินดิคาลิสม์ (Anaco Syndicalism) ในปัจจุบันนี้การ แยกแยกในการตีความและในการนำปรัชญานั้น ไปประยุกต์แก่สังคมต่าง ๆ ก็ปรากฏว่ามีอยู่ภายในประเทศแห่งค่ายสังคมนิยม และประเทศนอกค่ายสังคมนิยม เราควรสังเกตว่าความแตกแยกในประเทศใด ๆ แห่งค่ายสังคมนั้น นิกายของฝ่ายใดซึ่งเป็นฝ่ายอำนาจรัฐ

คนในประเทศนั้นๆก็ต้องเชื่อฟังนิยายของฝ่ายที่มีอำนาจรัฐส่วน
 การแตกแยกในประเทศนอกค่ายสังคมนิยม ซึ่งยังไม่มีนิยายใด
 ใด้อำนาจรัฐนี้กลุ่มชนใดเห็นว่า ความเห็นของฝ่ายตนถูกต้องกับ
 หลักปรัชญาสสารธรรมประติการ และวิวรรตการ และในการนำ
 ปรัชญานั้น มาประยุกต์แก่สภาพของสังคมกลุ่มชนนั้นก็จัดตั้งเป็น
 นิยายโดยไม่ยอมขึ้นแก่นิยายที่ตนเห็นว่า ไม่ถูกต้อง หลายท่านที่
 อยู่ในสหพันธรัฐเยอรมันย่อมสังเกตเห็นได้เองว่ามีหลายพรรคที่
 อ้างว่านับถือปรัชญาที่กล่าวถึงนั้นซึ่งตั้งตนเป็นเอกเทศ บางพวก
 เห็นว่าส่วนข้างมากของพรรคหนึ่งไม่ถูกต้อง ก็ต้องปลีกตนแยก
 ออกมาตั้งเป็นพรรคโดยเอกเทศ ในฝรั่งเศสก็มีพรรคและองค์
 การเอกเทศมากหลายที่ไม่ยอมขึ้นต่อพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส
 โดยไม่เกรงขามว่า พรรคหลังนี้จะมีอำนาจทำอะไรแก่ตนได้
 (ผมได้กล่าวถึงพรรคและองค์การต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ในปาฐกถา
 ต่อที่ชุมนุมในฝรั่งเศสที่เมืองตุรส์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ แล้ว)

ผมเห็นว่าการที่ท่านนายกสภาคมนตรีนักเรียนไทยในสหพันธ
 รัฐเยอรมัน ได้เสนอให้นำกฎสสารธรรมประติการเป็น
 หลักในการวิเคราะห์สังคมนิยม นั้น มิใช่ที่ท่านเป็นสาวกของ
 นิยายใด ๆ หากท่านเห็นว่ากฎแห่งปรัชญานี้เป็นไปตามกฎ
 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่งประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์สังคม ทั้งนี้

ผู้ใดที่ต้องการสัจจะแห่งกายวิภาคของสังคมก็ยอมอาศัยกฎวิทยาศาสตร์ทำการวิเคราะห์สังคมได้ แต่เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ทาง เศรษฐกิจ และการ เมืองของ บุคคลได้ก่อ ให้บุคคลนั้น ๆ เกิดมีจิตใจหรือทรรศนะตามสภาพความเป็นอยู่ของตน ซึ่งก็ถ่วงมิให้บุคคลนั้น ๆ มีจิตใจทางวิทยาศาสตร์ (scientific spirit) ได้ แม้สภาพความเป็นอยู่ดังกล่าวของบุคคลใดจะเปลี่ยนแปลงไป เช่น ได้เปลี่ยนความเป็นอยู่จากการเป็นทาสและข้าศึกดินามาเป็นผู้มีทุนน้อย, นายทุนชั้นกลาง, นายทุนสมัยใหม่หรือเป็นกรรมกรสมัยใหม่ แต่บางทรรศนะหรือจิตใจตามระบบเก่ายังเป็นมรดกตกค้าง ที่บุคคลบางจำพวกยังเกาะแน่นอยู่ในนิสัยจึงยังใช้จิตใจตามซากทรรศนะเท่านั้น

อนึ่งท่านทั้งหลายย่อมเห็นจากที่ผมกล่าวไว้ข้างต้น นักปราชญ์ตั้งแต่โบราณกาล ซึ่งแม้จะมีอคติลำเอียงเข้าข้างชนชั้นวรรณะใดโดยเฉพาะได้ใช้จิตใจที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ (unscientific spirit) หลายประการในการวิเคราะห์ธรรมชาติ และสังคมจิตใจที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ยังมีอิทธิพลตกค้างอยู่ มิใช่ตกค้างอยู่ในบุคคลที่ยังไม่เข้าใจวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเท่านั้น หากตกค้างอยู่ในบุคคลบางจำพวกที่ อ้าง ว่า นิ กาย ของ ตน เป็นวิทยาศาสตร์อีกด้วย

ฉะนั้นเพื่อที่จะนำกฎสสารธรรมประติการฯ มาวิเคราะห์
สังกมสยาม จึงจำเป็นที่ผู้วิเคราะห์จะต้องกำจัดซากแห่งจิตใจที่
ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ (unscientific spirit) ให้หมดไปและพึง
ใช้จิตใจวิทยาศาสตร์ (scientific spirit) ให้ครบถ้วนทั้งในทาง
วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์สังกม ซึ่งผมจะได้กล่าว
ในบทต่อไป

การใช้จิตใจวิทยาศาสตร์ (Scientific spirit) ตามระบบปรัชญาสารธรรม กับการใช้จิตใจไม่ใช้วิทยาศาสตร์ (Unscientific Spirit) ตามระบบปรัชญาจิตธรรม ในการวิเคราะห์ธรรมชาติและมนุษย์สังคม

๒.๑ ปรัชญามีหลายลัทธิและนิกายปลีกย่อย ถ้าจะจัดเข้าเป็นประเภทใหญ่ก็มี ๒ ประเภทคือ “สารธรรม” กับ “จิตธรรม”

ฝ่ายสารธรรมวิเคราะห์ธรรมชาติตามปรากฏการณ์ ที่ประจักษ์ ซึ่งพิสูจน์ได้โดยอวัยวะสัมผัสคือ กาย, หู, ตา, จมูก, ลิ้น แม้ในการวิเคราะห์สาร ต้องใช้เครื่องมือที่ประณีตที่สุด

แต่ผลแห่งการค้นพบจะเป็นสัจจะ ก็โดยพิสูจน์ได้จากอวัยวะ
สัมผัสดังกล่าวแล้ว เช่นพลังงานนิวเคลียร์ก็พิสูจน์ได้จากการที่
นักปราชญ์นำพลังนั้นมาทำเป็นลูกระเบิดนิวเคลียร์และเป็นพลัง
กำเนิดไฟฟ้าที่ใช้ในทางสันติ นักวิทยาศาสตร์ที่ค้นคว้าเพื่อค้น
พบกฎธรรมชาติก็ต้องใช้จิตใจวิทยาศาสตร์ (Scientific Spirit)
ดังนั้นผู้นำกฎวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์
สังคมตามปรัชญาสสารธรรมนั้น ก็จำต้องใช้จิตใจวิทยาศาสตร์
โดยไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของซากจิตใจไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ซึ่ง
เป็นมรดกตกทอดมา

ส่วนฝ่ายจิตธรรม ซึ่งถือว่าจิตเป็นสมุฏฐานของสรรพสิ่ง
ทั้งหลายนั้นก็ต้องอาศัยวิธีทางจิตวิเคราะห์มนุษย์สังคม ซึ่งต่าง
กับวิธีวิทยาศาสตร์ดังกล่าวในวรรคก่อน จึงเข้าลักษณะเป็น
จิตใจไม่ใช่วิทยาศาสตร์ (Unscientific Spirit)

๒.๒ จิตใจวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยจิตใจ ๖ ประการ
คือ

ประการที่ ๑ จิตใจสังเกต พจนานุกรมฉบับราช-
บัณฑิตสถานให้ความหมายของคำว่า “วิทยาศาสตร์” ไว้ว่า
“ความรู้ที่ได้โดยการสังเกตและค้นคว้าจากประจักษ์ทางธรรม-
ชาติแล้วจัดเข้าเป็นระเบียบ” นักวิทยาศาสตร์ตั้งแต่โบราณกาล

เรามีจิตใจสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติ ว่าสิ่งนั้น ๆ มีลักษณะ
แท้จริงอย่างไร ประกอบเป็นส่วน ๆ ได้อย่างไร มีอะไรเป็น
สมมูลฐาน มีอาการเคลื่อนไหวอย่างไร มิใช่รับเอาการวิเคราะห์
ของสังคมอื่นมาวิเคราะห์สังคมสยาม โดยไม่สังเกตให้ละเอียด
ถี่ถ้วนตามสภาพท้องถิ่น, กาลสมัย

ประการที่ ๒ จิตใจมาตรการ คือเมื่อมีจิตใจสังเกต
แล้วต้องมี "จิตใจมาตรการ" มิฉะนั้นเป็นการสังเกตที่เลื่อน
ลอย

มาตรการคือการกำหนดให้รู้ถึงขนาด ปริมาณ และ
คุณภาพของสิ่งต่าง ๆ จึงสามารถเปรียบเทียบได้เหมือนกัน
และแตกต่างกันทั้งทางปริมาณ สถานที่ กาละ การศึกษา
เบื้องต้นของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา
ก็เริ่มต้นจากมาตรการคือต้องรู้จักมาตราชั่ง ตวง วัด เด็กที่
น่ารักน่าเอ็นดูแสดงความรักใคร่โดยผู้ใหญ่มิได้สอนนั้น เพราะ
ตามธรรมชาติของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดนั้น เด็กมีความสามารถ
ในการสังเกตปริมาณว่าสิ่งใหญ่ต่างกับสิ่งเล็ก ของมากต่างกับ
ของน้อย เวลาช้าต่างกับเวลาเร็ว ถ้าเด็กโตขึ้นเอาจริงเอาจังใน
มาตรการ เด็กก็เข้าถึงวิทยาศาสตร์ชั้นผู้วิเคราะห์สังคมสยาม
ต้องใช้มาตรการเปรียบเทียบสภาพของสังคมว่าเหมือนและต่างกับ

สังคมอื่น ๆ ตามสถานการณ์, ที่องค์, กาลสมัยอย่างไรบ้าง
มิใช่ว่าสังคมอื่นมีอย่างไรก็เข้าใจว่าสังคมสยามต้องมีอย่างนั้น

ประการที่ ๓ จิตใจเกินกว่าหาหลักฐาน และเหตุผล
และใช้ความคิดทางตรรกวิทยา

แม้ผู้ที่ไม่เคยเรียนตรรกวิทยาก็สามารถใช้ความคิดทาง
ตรรกวิทยาได้ คือใช้สามัญสำนึก (COMMONSENSE)
อันเป็นตรรกวิทยาเบื้องต้นของมนุษยชาติ เพื่อพิสูจน์ความจริง
แทนที่จะเชื่อคำบอกเล่าโดยไม่ค้นคว้าหาหลักฐาน และเหตุผล
แห่งความจริง

ประการที่ ๔ จิตใจปราศจากอคติ คือการไม่ลำเอียง
ตามพรรคณะอัตวิสัย หรือตามฐานะแห่งชนชั้นวรรณะของตน
เพราะการลำเอียงเป็น “มายา” ที่พรารูปธรรมที่ประจักษ์
ทำให้สังเกตไม่ชัดทำให้ใช้มาตรการบกพร่อง ทำให้ขาดการ
พิจารณาหรือวิจารณ์ความถูกต้องและความผิดพลาด

ประการที่ ๕ จิตใจวิจารณ์ (CRITICAL SPIRIT)
และจิตใจวิจารณ์ตนเอง (SELF-CRITICAL SPIRIT)

(ก) จิตใจวิจารณ์ (CRITICAL SPIRIT) คือ
จิตใจที่แสวงหาความคิดโดยพินิจพิจารณาอย่างเข้มงวดละเอียด
ถี่ถ้วนในปรากฏการณ์ซึ่งประจักษ์แก่ตนเองและได้ยิน ได้ฟังได้

อ่านได้รับบอกเล่าจากผู้อื่นแล้ววินิจฉัยด้วยจิตใจสังเกต, จิตใจ
 มาตรการ, จิตใจค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผลและการใช้ความ
 กิจทางตรรกวิทยา, จิตใจปราศจากอคติ ดังได้กล่าวมาแล้ว
 ๔ ประการนั้น

(๖) จิตใจวิจารณ์ตนเอง (Selfcritical Spirit) คือ
 การสำรวจความคิด และการปฏิบัติตนเองเป็นประจำว่า ได้
 ความคิดและการปฏิบัติผิดพลาดไปอย่างไรบ้าง โดยนำเอาจิต
 ใจวิจารณ์ดังกล่าวในข้อ ก. ข้างบนนั้นมาประยุกต์แก่ตนเอง
 ฉะนั้นจึงต้องรับฟังการวิจารณ์ของผู้ที่มีจิตใจวิจารณ์ ประกอบ
 การพิจารณาตนเองแล้วแก้ไขความผิดพลาดบกพร่อง เพื่อ
 ความคิดและการกระทำที่ดีขึ้นเพื่อบรรลุสัจจะ

ประการที่ ๖ จิตใจที่มีความคิดเป็นระเบียบ คือการ
 สังเกต, การใช้มาตรการ, การค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผล,
 การปราศจากอคติ, การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง ต้องเป็น
 ไปตามจิตใจที่มีความคิดเป็นระเบียบไม่ระส่ำระสาย แต่มิใช่
 การถือมั่นด้วยมิจฉาสติหรือมิจฉาทิฐิ

๒.๒.๓ “จิตใจไม่ใช่วิทยาศาสตร์” (UNSCIENTIFIC)

แห่งจิตธรรมและซากจิตธรรมมีหลายประการ ซึ่งผมขอกล่าว
 ประการที่สำคัญไว้พอเป็นอุทาหรณ์ดังต่อไปนี้

“ศรัทธานุสติ” (Fideism) คือ การตั้งต้นจากทรรศนะ
 เชื่อมันศรัทธา (Faith) ว่าระบบปรัชญาหรือนิกายปรัชญา
 ไตฤกต้องแน่แท้แล้วเชื่อฟัง (อย่างหลับหูหลับตา Blind
 obedience) จึงต่างกับจิตใจวิทยาศาสตร์ ดังกล่าวมาแล้ว
 ศรัทธานุสติ เป็นเรื่องที่นักปรัชญาจิตธรรมได้เพาะขึ้นตั้งแต่
 โบราณกาล ที่จะให้มีผู้เชื่อตามคติของเมธีฝ่ายนั้นว่ามีผี หรือ
 อภินิหารเป็นสมุฏฐานของสิ่งทั้งหลาย เพราะเมธีฝ่ายนั้นไม่อาจ
 พิสูจน์โดยอวัยวะสัมผัสว่าสิ่งนั้น ๆ มีตัวตนอย่างไร จึงต้องให้
 สวาทองทรรศนะเชื่อมันก่อนว่ามีผีหรืออภินิหาร

เมธีในสมัยต่อมาจากโบราณกาลซึ่งไม่อาจพิสูจน์ปรัชญา
 หรือนิกายปรัชญาของตนโดยวิธีวิทยาศาสตร์ได้ ก็ใช้วิธีให้สวาทอง
 ตองทรรศนะมีศรัทธานุสติเชื่อมันในปรัชญา หรือนิกายปรัชญา
 นั้นชนมากอน

แม้การค้นพบกฎวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และการประ-
 ยุคักกฎนั้นแก่วิทยาศาสตร์สังคมจะได้พัฒนาก้าวหน้ามากในยุค
 ปัจจุบัน แต่ซากแห่งวิธีศรัทธานุสติกียังมีตกค้างอยู่ ซึ่งบางลัทธิ
 บางนิกายที่อ้างว่าเป็นสสารธรรมที่สุด ได้ใช้วิธีให้สวาทองใช้
 จิตใจไม่ใช่วิทยาศาสตร์ (Unscientific Spirit) นั้น อาทิ

ลัทธิ “อนาร์โก-ซินดีกาลิสม์” (Anarcho-Syndicalism) ซึ่งนายหลี่ชานได้นำมาเผยแพร่ในประเทศจีน และในบางประเทศนั้น ได้ใช้วิธีให้สาวกของเขาตั้งพรรคนะเชื่อมันในประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นประเทศนำ ที่สาวกต้องเชื่ออย่างหลับหูหลับตา ประเทศนำวิเคราะห์สังคมของตน ไว้อย่างใด สาวกก็วิเคราะห์สังคมของตน โดยปรับสภาพเข้ากับสภาพของสังคมประเทศนำ โดยไม่ใช้จิตวิทย์วิทยาศาสตร์วิเคราะห์ว่า สังคมของประเทศนำกับสังคมของตนมีสัญลักษณ์พิเศษ แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและกาลสมัยอย่างใด การอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจีน ได้ต่อต้านชากพรรคนะซึ่งนายหลี่ชานและนายหลิวเซาฉีได้เพาะไว้ในประเทศจีน อาทิในเรื่อง “ประชาธิปไตยรวมศูนย์” (Democratic Centralism) โดยถือว่าเมื่อองค์การนำสั่ง หรือเคยทำมาอย่างไรแล้ว แม้ตนเห็นว่าผิดพลาดก็ไม่ต้องทักท้วงคือคงทำตามอย่างหลับหูหลับตา บทนำของหนังสือพิมพ์เหรินหมินรี้เบ้า ฉบับ ๑๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๒๗ กล่าวว่า การอภิวัฒน์วัฒนธรรม ได้ยกระดับสูงขึ้นต่อหลักการ ภายใต้ชื่อว่า “ศิโรราบอย่างข้าไพร่” ต้องไม่ทำต่อไปอีกแล้ว ในการเชื่ออย่างหลับตาซึ่งคำสั่งที่มาจากเบื้องบนจะเป็นเสียงข้างมาก หากจะ

ต้องตรึงตรองและตั้งปัญหาว่าเหตุใด และจะเชือกก็ต่อเมื่อคำสั่งนั้นสมานกับประโยชน์รากฐานของชนชั้นผู้ไว้สมบัติ... เราไม่อาจต่อสู้การศิวโรราบโดยวิธีของพวกอนาธิปไตย... การศิวโรราบนั้นในสาระเป็นอย่างเดียวกับอนาธิปไตย (คำนี้หมายถึงพวก "อนาร์โค-ซินติกาลิสต์")

๒.๓.๓ จิตใจวิภาษ (Eristic Spirit) ซึ่งเมธีกรีกโบราณจำพวกที่เรียกว่า "โสฟิสตีส" (Sophistes) เห็นว่า สัจจะไม่มีในโลกนี้ เพราะบุคคลย่อมคิดเห็นต่าง ๆ กัน ฉะนั้นสาวกก็ต้องมีจิตใจ "วิภาษ" (Eristic Spirit) และใช้วิธีวิภาษ (Eristic) ก็คือการใช้วาทศิลป์ปะโต้แย้งฝ่ายตรงข้าม ผู้ใดมีคารมดีกว่าก็ได้ชัยชนะโดยไม่ต้องคำนึงว่าผลแห่งการนั้นเป็นสัจจะหรือเป็นเท็จตามภาวะวิสัยที่เป็นจริง วิธี "อริสติก" นี้ ตรงกับที่เรียกตามภาษาสันสกฤตว่า "วิภาษ" (วิภาษ) ซึ่งตรงกับวิธีโต้วาทที่ ผู้ใดมีคารมดีในการโต้วาทก็เป็นวีรบุรุษซึ่งพวกที่บูชาวีรบุรุษ (Herowarship) นับถือและนิยมว่าเป็นคนเก่งกาจและเชื่อฟัง แม้ผู้มีความดีในการโต้วาทที่จะสร้างสรรค์บนแต่เรื่องชน ฝูงนกออกเชอพัง ดังจะเห็นได้จากวรรณคดีเลือกตั้งผู้แทนราษฎรซึ่งยังมีผู้นิยมบุคคล ที่

ค่าเก่งแม่คำดำนั้นจะเป็นการใส่ความผู้อื่น แต่เมื่อผู้มีการมดี
กลายเป็นวีรบุรุษในทางใช้การมาแล้ว ผู้ที่ได้ฟังก็ยอมเชื่อโดยไม่
สอบสวนความจริงทางภาววิสัย คือเกิดมีจิตใจไม่ใช่วิทยาศาสตร์
(Unscientific Spirit) ทางฝ่ายผู้พูดและผู้ฟัง

จิตใจ “วิภาษ” จึงต่างกับจิตใจที่จะแสวงหาสัจจะ
ตามวิธีของสำนักซีโนแห่งอีเลีย (Zeno of Elea) ที่สอน
ให้สำนักศิษย์ใช้วิธี “ธรรมสากัจฉา” (Dialektike)
โดยการ “ปจฺฉา” กับ “วิสัชนา” ซึ่งได้พัฒนาต่อๆ มาเป็น
วิธี “ประติการ” ดังที่นักปราชญ์ฝ่ายสสารธรรมประติการผู้
หนึ่งได้กล่าวไว้

(โปรดดูคำอธิบายในหนังสือ ว่าด้วยความเป็นอนิจจัง
ของสังคม)

สังคมกายวิภาค (Social Anatomy) เกี่ยวกับมนุษย์
สังคมโดยทั่วไปและสังคมสยามโดยเฉพาะ

๓.๑ การวิเคราะห์คือการแยกออกเป็นส่วน ๆ

ในทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้นการวิเคราะห์สิ่งมีชีวิต
 เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Anatomy" ถ่ายทอดเป็นคำไทย
 สยามว่า "กายวิภาค"

สังคมซึ่งมนุษย์สัมพันธ์กันอยู่นั้นมีสภาพเป็นอินทรีย์คือ
 เป็นค่างทางสังคม (Social Organism) ซึ่งประกอบด้วย
 เศรษฐกิจที่เป็นรากฐานทางสสารของสังคม, ระบบการเมือง
 ซึ่งเป็นโครงสร้างเบื้องต้นจากรากฐานเศรษฐกิจ, ทรรศนะทาง

สังคมเปรียบประดุจเป็นภาวะทางจิต ซึ่งมนุษย์ถือเป็นหลักฐาน
ในการปฏิบัติทางสังคม

การวิเคราะห์สังคมคือการแยกกายสังคมออกเป็นส่วน ๆ
ฉะนั้นผมจึงเรียกการพิจารณาดังกล่าวนั้นว่า “สังคมกายวิภาค”
และขอเรียกเป็นศัพท์อังกฤษว่า “Social Anatomy”

๓.๒ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่งพัฒนา อย่างไม่หยุด
ยั้งนั้นได้กระทำกายวิภาคอวัยวะของมนุษย์คือค่านสสารแห่งกาย
ของมนุษย์ สามารถวิจัยอวัยวะส่วนใหญ่ส่วนน้อยส่วนที่ปราณีต
ที่สุดเกี่ยวพันกันอย่างไรที่ทำให้มนุษย์เคลื่อนไหว

การศึกษาถึงจิต (Mind) ของมนุษย์ ซึ่งแต่ก่อนอยู่
ใต้อิทธิพลของปรัชญาจิตธรรม และวัตถุนิยมจักรกล (Mech
anical materialism) นั้นก็ได้เปลี่ยนแปลง ไปตาม
วิทยาศาสตร์ธรรมชาติยิ่ง ๆ ขึ้น ปัจจุบันวิชาซึ่งเรียกเป็นภาษา
อังกฤษว่า “Psychology” ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาไทยสยาม
ว่า “จิตวิทยา” นั้น ก็ได้พัฒนาเป็นวิชาสาขาหนึ่งแห่งวิทยา
ศาสตร์ธรรมชาติ คือแทนที่จะหมายความตามมูลศัพท์เดิมว่า
“วิชาว่าด้วยวิญญาณ (Psyche) ของมนุษย์” ตามทรรศนะ
จิตนิยมหรือจิตธรรม (Idealism) ซึ่งบางคนยังถืออยู่เช่น

นี้ ก็ได้เปลี่ยนความหมายเป็น “วิชาว่าด้วยการเข้าใจมนุษย์ในลักษณะที่มีสภาพเป็นสิ่งที่มีชีวิต สามารถมีความรู้สึก, ความนึกคิด (Thought) และจิตสำนึก (Consciousness) ในการนี้จิตวิทยาสมัยใหม่ ได้อาศัยกายวิภาคทางวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติเป็นหลักประกอบการศึกษาความประพฤติ (Behavior) ของสัตว์ชาติและมนุษย์ชาติที่เหมือนกัน ในส่วนที่มนุษย์ชาติมีลักษณะส่วนหนึ่งอย่างสัตว์ชาติ ที่พัฒนาต่ำกว่ามนุษย์ชาติ มนุษย์ชาติจึงมีการเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งโดยอัตโนมัติปราศจากจิตสำนึก อาทิ สัญชาติญาณ (INSTINCT), การสะท้อนต่อประสาท (REFLEX), ความเคยชิน (HABITUDE) และลักษณะอีกส่วนหนึ่งที่มนุษย์พัฒนาสูงกว่าสัตว์ชาติอื่นทั้งหลาย คือการสัมผัสสภาพความเป็นอยู่ที่ทำให้มนุษย์มีภาวะทางจิต (STATE OF MIND) คือ ความนึกคิด (THOUGHT) และจิตสำนึก (CONCIOUSNESS) ซึ่งสัตว์ชาติที่พัฒนาต่ำกว่ามนุษย์ชาติมีอาจมีภาวะทางจิตเช่นนั้นได้

การค้นพบโดยวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่พัฒนาต่อมาจากสมัยก่อนและจะพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งนั้น เป็นประโยชน์แก่เราที่จะอาศัยเป็นหลักนำมาประยุกต์แก่สังคมกายวิภาค จึง

ขอให้ท่านทั้งหลายหาโอกาสศึกษาวิชานั้นเพื่อประกอบเป็นพื้นฐานในการทำสังคมาภยวิภาคของมนุษย์โดยทั่วไปและของสังคมาภยสยามหรือสังคมอื่นใดอันจะเป็นประโยชน์แก่เรา ที่จะอาศัยเป็นหลักนำในการปฏิบัติ อาทิความจริงปรากฏว่า บุคคลจำนวนไม่น้อยซึ่งมีความเป็นอยู่ในชนชั้นที่ถูกกดขี่เบียดเบียน แต่กลับเห็นดีเห็นชอบเข้าข้างผู้กดขี่เบียดเบียน ในทางตรงกันข้าม มีบุคคลที่อยู่ในชนชั้นกดขี่เบียดเบียนแต่สละชนชั้นของตน โดยยืนหยัดฝ่ายชนชั้นที่ถูกกดขี่เบียดเบียน เช่นพระพุทธองค์ซึ่งอยู่ในวรรณะกษัตริย์ แต่ได้สละวรรณะของพระองค์ได้ทรงบรรพชาเป็นภิกษุเข้าสู่วรรณะไร้สมบัติ, แล้วบำเพ็ญพระองค์เพื่อช่วยมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก, พระเยซูซึ่งอยู่ในชนชั้นช่างฝีมือ (ช่างไม้) ซึ่งมีฐานะเป็นคนชนชั้นกลางอันต่ำ แต่พระองค์ก็สละวรรณะที่ต่ำกว่าผู้ไร้สมบัติ และสละพระชนม์เพื่อช่วยมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก, พระมหหมัต ซึ่งอยู่ในวรรณะเศรษฐี (ภรรยาเป็นแม่หม้ายเศรษฐี) แต่พระองค์ก็มีได้เอาสมบัติเสพย์สุขส่วนพระองค์ หากได้ทำการแจกแก่มนุษย์ที่ตกทุกข์ยากจนเกือบหมดสิ้น, มาร์กชเป็นลูกทนายผู้มั่งอันจะกิน แต่ท่านได้สละชนชั้นเจ้าสมบัติ มายืนหยัดในชนชั้นผู้ไร้สมบัติ, เองเกลส์เป็นลูกของเจ้าของโรงทอผ้าใหญ่ในเยอรมัน เมื่อบิดา

ตายแล้วทำนรับมรดก เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่คนหนึ่งของโรงงาน
ทอผ้าใหญ่แห่งหนึ่งในแมนเชสเตอร์ประเทศอังกฤษ แต่ท่านได้
สละชนชั้นเจ้าสมบัติโดยขายหุ้นเอาเงินมาใช้จ่ายร่วมกับมาร์กซ-
คัณฑ์ว่าสสารธรรมประติการและวิวรรตการ เพื่อประยุกต์แก่
ชนชั้นคนงาน, เมรีอิกมากหลาย ซึ่งอยู่ในชนชั้นเจ้าสมบัติ,
ชนชั้นนายทุนกลาง, ผู้มีทุนน้อย, แต่ได้สละชนชั้นของตนมา
ยืนหยัดฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

ผมเคยได้ถามสาวกของหลี่ ลี ซาน คนหนึ่งซึ่งเคยเข้า
มาอยู่ในสยามก่อน เหมมา เจ้อ ตุง เป็นประธานพรรคคอมมิวนิ-
สต์ที่จีนใน ค.ศ. ๑๙๓๕ ว่าเขามีความเป็นอยู่อย่างชนชั้นผู้
มีทุนน้อย (PETIBOURGEOIS) แต่เขาอ้างว่ายืนหยัดใน
ชนชั้นกรรมกรนั้นได้อย่างไร คนนั้นตอบว่าจริงอยู่เขามีใช้
กรรมกร แต่เขาคิดอย่างกรรมกร ผมเห็นว่าถ้าเขายืนหยัดใน
ชนชั้นกรรมกรโดยวิธีดังนั้นก็เป็วิธีทางจิตนิยม หรือจิตธรรม
ซึ่งขัดกับที่มาร์กซกล่าวว่า ความเป็นอยู่ทางสังคมของมนุษย์
กำหนดจิตสำนึกของมนุษย์ บางคนอ้างว่าแม้ตนมิใช่กรรมกร
แต่เป็นปัญญาชนของชนชั้นกรรมกรความคิดนั้นก็ขัดต่อสาระ ของ
คำสั่งสอนที่เลนินให้ไว้แก่เยาวชนโซเวียต เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๐

ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง เหมา เจอ ตุง ก็ได้เตือน
 อยู่เสมอว่าปัญญาของมวลราษฎรนั้น ประเสริฐยิ่งกว่าปัญญา
 ของผู้ศึกษาแต่ทฤษฎีจากนักวิชาการใด ๆ ดังนั้นผู้มีปัญญาจะ
 ต้องศึกษาจากมวลราษฎร มิใช่ตั้งตนเป็นครูอาจารย์ของมวล
 ราษฎร อนึ่งมิใช่ว่ากรรมกรจำนวน ๒-๓ คน จะยกย่องว่า
 ผู้ใดเป็นปัญญาชนของกรรมกร แต่ถ้าหาก “ชนชั้นกรรมกร”
 รับรองว่าผู้ใดเป็นปัญญาชนของชนชั้นกรรมกร ผู้นั้นจึงมีฐานะ
 เช่นนั้นได้ เหมา เจอ ตุง ได้วิจารณ์ลักษณะของบุคคลบาง
 คนและบางจำพวกสำคัญคนผิด ว่ามีปัญญากว่าคนอื่นจึงนำไปสู่
 ความทงทนและมีลักษณะเป็น “วีรบุรุษในตัวของตนเอง”
 (INDIVIDUAL HERO) อันเป็นภาวะทางจิต (STATE
 OF MIND) ชนิดหนึ่ง

การสละชนชั้นกษัตริย์เบียดเบียนมาขึ้นหยัดในชนชั้นที่ถูก
 กกดขี่เบียดเบียนโดยวิธัสสารธรรมนั้น ผมได้กล่าวไว้ในหนังสือ
 ว่าด้วย “ความเป็นอนิจจังของสังคม” ขอให้ท่านพิจารณา
 หนังสือเล่มนั้น

ผมเห็นว่าการพิจารณากายวิภาคของภาวะทางจิตใจทาง
 วิทยาศาสตร์ดังกล่าวแล้วนั้นจะช่วยให้เราเข้าใจถึง ระดับต่าง ๆ
 แห่งสภาวะของจิต ทั้งในส่วนที่บุคคลยังไม่บรรลุน้ำจิตสำนึก

หรือสัมปชัญญะ และในส่วนที่จิตสำนึกพัฒนาในระดับสูง
สามารถสลัดจิตสำนึกจากชนชั้นชู้ครีตเบียดเบียนแล้วยืนหยัดอยู่
ฝ่ายชนชั้นที่ถูกกดขี่เบียดเบียน

คำสอนของเมธีผู้ใดเป็นวิทยาศาสตร์นั้นก็จะต้องพิสูจน์
โดยหลักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์
สังคม

๓.๓ สังคมประกอบขึ้นด้วยมนุษย์ซึ่งมีลักษณะทั่วไป
เหมือนกัน แต่ปัจจุบันนี้มนุษยชาติได้แยกกันอยู่เป็นหลาย
สังคมชาติ (NATIONAL SOCIETY) ที่แต่ละสังคมนครอ
ครองดินแดนส่วนหนึ่งของโลก สังคมชาติหนึ่ง ๆ มีกายทาง
สังคม (SOCIAL ORGANISM) โดยเฉพาะ จึงมีลักษณะ
เฉพาะที่แตกต่างกันตามสภาพ, ท้องถิ่น, กาลสมัย

“ชาติ” (NATION) ยังคงมีอยู่

ท่านที่จะไปยังประเทศของชาติอื่น ไม่ว่าประเทศแห่ง
ค่ายสังคมนิยมหรือประเทศนอกค่ายสังคมนิยม แต่ละประเทศ
นั้นก็เรียกร้องให้ท่านแสดงเอกสารเดินทางที่มี ข้อความปรากฏ
ชัดแจ้งว่าท่านเป็นคนสัญชาติ (NATIONALITY) ไใด ท่านจะ
อยู่ในประเทศใดคงกล่าวก็ต้องขอใบอนุญาตมีถิ่นที่อยู่ แสดงว่า
ท่านเป็นสัญชาติใด

การที่บางคนและบางเชื้อชาติ มีความนึกคิดว่าตนไม่มี
ชาตินั้น ก็เนื่องจากเหตุดังต่อไปนี้

(๑) จิตสำนึกทางสสารธรรม คือ จิตสำนึกที่เกิดจาก
สภาพความเป็นอยู่ทางสังคมที่บุคคลได้ประสบแก่ตนเอง ว่าตน
ถูกถอนสัญชาติและไม่มีชาติใดที่จะยอมรับว่าบุคคลนั้น เป็นคน
ของชาตินั้น ก็เป็นธรรมดาที่บุคคลนั้นเกิดจิตสำนึกว่าตนไม่มี
ชาติ

ส่วนบุคคลแห่งบางเชื้อชาติ ซึ่งเดิมเคยมีชาติของตน
แต่ภายหลังชาติของตนถูกลบล้างไปจากดินแดนที่พวกตนครอง
อยู่ อันเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งแห่งลักษณะความเป็น
“ชาติ” เช่นคนเชื้อชาติยิวซึ่งเดิมเคยมีชาติครอบครองดินแดน
ปาเลสไตน์ ต่อมาในค.ศ. ๑๐ จักรพรรดิ (EMPEROR)
ตีตุส แห่งจักรวรรดินิยม (EMPIRE)โรมันได้เข้ายึดครอง
ปาเลสไตน์ขับไล่คนยิวจากดินแดนนั้น คนยิวจึงพากันอพยพไป
อาศัยดินแดนของชาติอื่น ๆ ลักษณะแห่งความเป็น “ชาติ”
(NATION) ของคนยิวก็หมดสิ้นไป คนยิวไปอาศัยในดินแดน
ของชาติใดก็ถูกคนของชาตินั้นรังเกียจเหยียดจันท์ โดยไม่ยอมให้

คนยิวเป็นคนสัญชาติหนึ่ง ๆ อีกทั้งคนยิวยังมีคัมภีร์ประพฤติตามศาสนาและวัฒนธรรมยิวตามสังคมเดิมของตน สภาพของยิวจึงเป็นแต่เพียงกลุ่มเผ่าพันธุ์ (ETHNIC GROUP) หรือเป็น "เชื้อชาติ" (RACE) ชนิดหนึ่งที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นชาติ สภาพความเป็นอยู่ทางสังคมเช่นนั้นจึงก่อให้เกิดจิตสำนึกว่าตน "ไม่มีชาติ!"

ภายหลังที่ทรรกณะประชาธิปไตยเกิดขึ้นในยุโรป โดยเฉพาะภายหลังปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ หลายประเทศยุโรปได้ให้สิทธิทางนิตินัยแก่คนยิวที่เกิดในประเทศนั้น ๆ เป็นคนสัญชาติของประเทศนั้น ๆ ได้ แต่โดยทางพฤตินัยนั้นมีคนจำนวนไม่น้อยของชาตินั้น ๆ ยังมีความรังเกียจต้งตันท์กันเชื้อชาติยิว เช่น มาร์กชที่มีกำเนิดเป็นคนเชื้อชาติยิว แม้บิดาของท่านได้เลิกนับถือศาสนาและวัฒนธรรมยิว แล้วนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนท์ และถือวัฒนธรรมอย่างคนเยอรมัน แต่คนเยอรมันจำนวนไม่น้อยก็รังเกียจท่าน ส่วนคนเชื้อชาติยิวอีกจำนวนหนึ่งก็มีได้ภักดีต่อชาติที่ตนมีสัญชาติ หากตนมุ่งภักดีต่อคนเชื้อชาติเดียวกันเป็นใหญ่ ฉะนั้นรัฐบาลของบางประเทศ เช่นเยอรมันนาซีที่รังเกียจยิวจึงได้มีการทำลายคนยิวในลักษณะ

เป็นเชื้อชาติโดยมิได้จำแนกเป็นยิวที่ภักดีต่อชาติเยอรมัน ในสมัยสตาลินและสืบมาจนทุกวันนี้ คนยิวในสหภาพโซเวียตก็ยังถูกรัฐบาลรังเกียจเคียดจัญท์ และไม่ไว้วางใจในความภักดีของคนยิวต่อสหภาพโซเวียต ในทางทฤษฎีสตาลินวิจารณ์ไว้ว่า กลุ่มชนเชื้อชาติยิวที่อาศัยอยู่ในดินแดนของชาติอื่น ไม่เข้าลักษณะแห่งความเป็น “ชาติ” (NATION) ซึ่งตรงต่อจิตสำนึกของคนยิวส่วนมากดังกล่าวนี้

(๒) ความสำนึกทางจิตธรรมหรือจิตนิยมของบางคน และบางจำพวกที่แม้ตนมิได้ถูกถอนสัญชาติ หรือมิใช่เป็นคนเชื้อชาติ แต่ตนนึกคิดว่า “ไม่มีชาติ” เช่น หลี่ ลี ซาน ซึ่งเป็นคนจีน ชาติจีนยังคงมีอยู่ และตนเองก็รักษาความมีสัญชาติจีนอยู่ หากสั่งสอนให้สานุศิษย์ในประเทศจีนและในบางประเทศถือคติ “ไม่มีชาติ” โดยอ้างว่ามาร์กซสอนไว้ว่า “กรรมกรไม่มีชาติ” ฉะนั้นเราจึงต้องพิจารณาว่ามาร์กซสอนไว้เช่นนั้นหรือไม่

แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งมาร์กซกับเองเกลส์ได้ร่างขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๔๗ และพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๘๔๘ นั้น ได้จัดทำขึ้นเป็นต้นฉบับภาษาคือ อังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, อิตาลี, สเปน, เพลมิชและเดนิช (เดนมาร์ก) พรรค

คอมมิวนิสต์จีนก่อนสมัยเหมาเจ๋อตงเป็นประธาน (ก่อน ค.ศ. ๑๙๓๕) ได้เคยแปลเป็นภาษาจีนไว้ และได้มีผู้อาศัยคำแปลภาษาจีนแปลเป็นภาษาไทยอีกทอดหนึ่ง ต่อมาเมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๔ (พ.ศ. ๒๕๑๗) สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ณ กรุงปักกิ่ง ได้แปลเป็นภาษาไทย ผู้พิมพ์แถลงไว้ว่าภาษาไทยนี้ แปลจาก “สรรณิพนธ์มาร์กซและเอนเกลส์” เล่ม ๑ ฉบับภาษาจีน ผู้แปลได้ชี้แจงว่า “ได้เทียบกับภาษาอังกฤษและบางแห่งได้เทียบกับฉบับภาษาเยอรมันด้วย”

ปัญหาเบื้องต้นที่เราควรสังเกตคือ ผู้แปลสามารถเทียบต้นฉบับภาษาอังกฤษกับเยอรมันได้ แต่เหตุใดไม่แปลเป็นภาษาไทยจากต้นฉบับภาษาอังกฤษหรือเยอรมันโดยตรง แทนที่จะอ้อมค้อมแปลเป็นภาษาไทยจากคำแปลภาษาจีน ผมไม่สามารถวิจารณ์คำแปลภาษาจีน แต่วิจารณ์คำแปลฉบับภาษาไทยของสำนักพิมพ์นั้นว่า ไม่ตรงกับฉบับภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมัน ซึ่งผู้แปลแจ้งว่าได้เปรียบเทียบแล้ว โดยเฉพาะประเด็นสำคัญที่อ้างกันว่ามาร์กซสอนไว้ว่ากรรมกรไม่มีชาติ และการเข้าใจกันว่าลัทธิ “Internationalism” คือลัทธิไม่มีชาติ

ในหน้าต้นของแถลงการณ์ฉบับภาษาอังกฤษมีความว่า

“To this end, Communists of various nationalities have assembled in London, and sketched the following manifesto, to be published in the English, French, German, Italian, Flemish, and Danish languages”

สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศกรุงปักกิ่งแปลว่า

“ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ชาวพรรคคอมมิวนิสต์

ประเทศต่างๆ จึงได้มาประชุมกันที่ลอนดอน และร่างแถลงการณ์
ประกาศต่อทั่วโลกเป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี
เฟลมิช และเดนมาร์คดังต่อไปนี้”

ผมไม่คัดค้านคำแปลตอนอื่นของวรรคนั้น แต่ไม่เห็น
ด้วยเฉพาะคำว่า “Nationalities” ซึ่งสำนักพิมพ์นั้นแปลว่า
“ประเทศ” เพราะทำให้คนไทยที่ไม่อาจเทียบต้นฉบับภาษา
อังกฤษได้เข้าใจผิดว่า “ไม่มีชาติ” คงมีแต่ประเทศ คำอังกฤษ
นั้นไม่มีทางจะแปลว่า “ประเทศ” ได้ เพราะคนที่รู้ภาษาอังกฤษ
พอประมาณก็เข้าใจได้ว่า คำอังกฤษนั้นหมายถึงคนของ “ชาติ”
ต่างๆ ก็ยังมี “ชาติ” อยู่

ท่านรู้ภาษาเยอรมันก็ขอให้เทียบฉบับภาษาเยอรมันที่มี
ความว่า

Zu diesem Zweck haben sich Kommunisten der verschiedensten Nationalitaet in London versammelt und das folgende Manifest entworfen, das in englischer, franzoesischer, dentscher, italienischer, flaemischer und daenischer Sprache veroeffentlicht wird.

ท่านก็จะเห็นว่า ฉบับภาษาเยอรมันใช้คำว่า “Nationalitaet” ตรงกันกับคำอังกฤษ “Nationalities” ถ้าหากฉบับภาษาเยอรมันต้องการให้หมายถึง “ประเทศ” โดยมีให้ความหมายระลึกถึงความมีชาติแล้วก็จะต้องใช้คำว่า “Land”

อีกตอนหนึ่งซึ่งบางคนชอบอ้างประโยคต้นของวรรคที่มาร์กชกล่าวถึงเรื่องของชาติแล้วก็ถือเป็นคำขวัญว่า “คนงานไม่มีชาติ” โดยผู้อ้างมิได้อ้างความเต็มทั้งวรรค ผมจึงขอให้ท่านดูต้นฉบับภาษาอังกฤษของวรรคนั้นที่มีความว่า

The working man have no country. We can not take from them what they have not got. Since the proletariat must first of all acquire political supremacy, must rise to be the leading class of the nation, must constitute itself the nation, it is, so far, itself national, though not in the bourgeois sense of the word:

สำนักพิมพ์ ๖ นั้นแปลเป็นภาษาไทยว่า

“กรรมกรไม่มีปิตุภูมิ จะลึกรอนสิ่งที่พวกไม่มีนั้นไม่ได้ เพราะวา ชนกรรมกรชีพก่อนอื่นจะต้องได้การปกครองทางการเมือง จะต้องเขยิบขึ้นไปเป็นชนชั้นของประชาชาติ จัดตั้งตนเองขึ้นเป็นประชาชาติ ฉะนั้นชนกรรมกรชีพเองในระยะชั่วคราวยังเป็นของประชาชาติ แม้คำที่ว่า “ของประชาชาติ” ในที่นี้ต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับที่ชนชั้นนายทุนเข้าใจก็ตาม”

ผมไม่เห็นด้วยในการแปลคำ “Country” ว่า “ปิตุภูมิ” เพราะคำอังกฤษนั้นคนไทยที่รู้ภาษาอังกฤษบ้างเล็กน้อยก็ยอมรับว่า หมายถึง “ประเทศ” แต่ผู้แปลกลับแปลว่า “ปิตุภูมิ” เพื่อแสดงตามความในประโยคต้นแห่งวรรคนั้นว่า “กรรมกรไม่มีปิตุภูมิ” แต่ในวรรคภาษาอังกฤษที่ผมอ้างไว้ก่อนข้างต้นนั้น ผู้แปลเป็นไทยกลับแปลคำว่า “Nationalities” ว่า “ประเทศ” ส่วนคำว่า “Nation” ซึ่งคนไทยที่รู้ภาษาอังกฤษก็รู้กันมาช้านานแล้วว่หมายถึง “ชาติ” แต่ผู้แปลนิยมแปลตามคำแปลของท่านผู้หนึ่งซึ่งเมื่อประมาณ ๔๐ ปีมาแล้ว แปลชื่อหนังสือพิมพ์ของท่าน “The Nation” ว่า “ประชาชาติ” ผู้แปลจะแปลดังนั้นโดยบริสุทธิ์ใจ ผมก็ไม่ขัดข้อง แต่ถ้าประสงค์จะให้คำว่า “ชาติ” ลางเดือนไปผมก็ต้องขอตั้งข้อสังเกตไว้ คำว่า

“SO-FAR” ผู้แปลๆ เป็นไทยว่า “ในระยะชั่วคราว” ซึ่งในภาษาไทยคำว่า “ชั่วคราว” หมายถึงระยะเวลาสั้น แต่การที่ชนชั้นคนงานได้จัดตั้งตนเองขึ้นเป็น “Nation” นั้น หมายถึงการเป็นชนชั้นนำของ “Nation” ซึ่งจะต้องใช้เวลาช้านานหลายชั่วคน คือจนกว่าสังคมจะบรรลุถึงซึ่งสังคมคอมมิวนิสต์ ในชนชั้นต่างๆ รวมทั้งชนชั้นคนงานเหือดหายไป (Wither Away) นับว่าเป็นเวลาช้านานหลายร้อยหลายพันปี คำว่า “SO FAR” ในที่นี้หมายถึง “To That Extent” คือทราบเท่าที่ยังมีชนชั้นคนงานเป็นผู้นำอยู่ คำว่า “Nation” ผู้แปลๆ เป็นไทยว่า “ของประชาชาติ” ซึ่งแม้จะเป็นการแปลตามตัวก็ตาม แต่ในสาระของความหมาย คุณคล้ายจะออกห่างจากความหมายของการเป็น “ชนชาติ”

ต้นฉบับภาษาเยอรมันมีความว่า

“Die Arbeiter haben kein Vaterland. Man kann ihnen nicht nehmen, was sie nicht haben. Indem das Proletariat Zunaechst die politische Herrschaft erobern, sich zur nationalen Klasse erheben, sich selbst als Nation Konstitnieren muss, ist es selbst noch national, wenn auch keinesweg im Sinne der Bourgeoisie”

คำว่า "Waterland" แปลเป็นไทยได้ว่า "บัตูภูมิ" แต่
 กรรมกรอังกฤษกับอีก ๔ ชาตินี้ที่ประชุมกันร่างแถลง ฯ นั้นจะ
 เข้าใจอย่างไรเป็นเรื่องหนึ่ง เพราะภายหลังประกาศแถลง
 การณ์เป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปีแล้วจนถึงขณะนี้ ชนชั้นคนงาน
 ของประเทศนั้น ๆ ยังถือว่ามีชาติและบัตูภูมิของตน แม้แต่ชน
 ชั้นคนงานจีนที่เป็นชนชั้นนำจีนก็ยังเคารพต่อการมีชาติและบัตู
 ภูมิของเขา เหม่าเจ๋อตุง ได้กล่าวไว้ว่า "เราเป็นนักรหว่างชาติ
 (Internationalist) และเป็นผูรักบัตูภูมิ (Patriot) คนงาน
 ไทยที่เคยไปในงานฉลองวันชาติจีนก็สังเกตเห็นได้เองว่า วันนั้น
 ๑ ตุลาคม มีการชักธงชาติจีนขึ้นอยู่ยอดเสาที่บริเวณสี่เหลี่ยม
 จตุรัสเทียนอันเหมิน แตรวงบรรเลงเพลงชาติจีน ผู้ที่ไม่เคยไป
 ร่วมฉลองงานนั้น แต่ได้ฟังวิทยุบ้างก็จะได้ยินผู้กระจายเสียง
 พรรณนาถึงความเป็นไปในงานนั้น และจะได้ยินเขากล่าวถึง
 "ธงชาติจีน" และ "เพลงชาติ" มิใช่ "ธงประชาชาติจีน,
 ธงบัตูภูมิจีน, เพลงประชาชนจีน, เพลงบัตูภูมิจีน" เราควร
 สังเกตว่า ชนชั้นกรรมกรจีนเป็นชนชั้นนำมาหลายปีแล้ว
 ชาติจีนหรือบัตูภูมิจีนยังมีอยู่ ฉะนั้นมิใช่ "ในระยะชั่วคราว"
 คือระยะเวลาสั้น ๆ ชนชั้นกรรมกรจีน จะเป็นชนชั้นนำต่อไป
 อีกช้านานหลายชั่วคนจนกว่าจะถึงสังคมนิยมวิวนิสต์ ซึ่งชนชั้น
 จะเหือดหายไปจนหมดสิ้นตามทฤษฎีของมาร์กซ์

(๓) “ทรรศนะไม่มีชาติ” ของผู้ทรวบอิทธิพลจาก
ลัทธิอนาธิปไตย (Anarchism อนาธิสม) และจากลัทธิ “อนาร์-
โค-ซินดิคาลิสม” (Anarcho-Syndicalism)

ลัทธิอนาธิปไตยถือว่าบุคคลต้องมีเสรีภาพ ที่จะทำการ
ตามอำเภอใจได้อย่างเต็มที่ ฉะนั้นจึงเห็นว่าไม่ต้องมี “รัฐ”
(State) และไม่มี “รัฐบาล” (Government) ที่จะบังคับ
มนุษย์ มนุษย์ทั้งหลายในโลกก็ต้องแยกกันเป็นกลุ่มหรือสมาคม
ซึ่งสมานกันโดยความสมัครใจในการผลิตปัจจัยในการดำรงชีพ
ถึงนั้นจึง “ไม่มีชาติ” “ไม่มีปิตุภูมิ” ลัทธิอนาธิปไตยแตก
ต่างกับมาร์กซหลายประการ ซึ่งมาร์กซกับสานุศิษย์ได้ต่อสู้
ทรรศนะของลัทธิอนาธิปไตยตลอดมา

ในบั้นปลายแห่งศตวรรษที่ ๑๙ ได้มีลัทธิซินดิคาลิสม
(Syndicalism) เกิดขึ้นในยุโรปตะวันตกซึ่งเรียกร้องให้กรรมกร
อุตสาหกรรมจัดตั้งเป็นหน่วยอิสระต่าง ๆ ขึ้น เพื่อสมานระหว่าง
กันในการล้มระบบทุน ลัทธินี้มีความเห็นคล้ายกับลัทธิอนาธิ-
ปไตยที่ว่า “รัฐ” (State) และรัฐบาลเป็นเครื่องมือแห่งการ
กดขี่ ฉะนั้นถ้าหากล้มระบบทุนได้แล้ว องค์การกรรมกรก็
เข้าควบคุมและบริหารการผลิตของสังคม คำอังกฤษ “Syndi-

calism” (ซินติคาลิสม์) ถ้ายกมาจากคำฝรั่งเศส “Syndicalisme” ซึ่งเดิมหมายความว่า ลัทธิสหภาพแรงงาน (Unionism) จึงทำให้มีผู้เข้าใจสับสนปะปนกับลัทธิมาร์กซ์ที่ถือว่า “ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” (Proletariat), หรือชนชั้นคนงาน (Working Class) จะต้องเป็น “ชนชั้นนำ” ในการอภิวัฒน์ต่อสู้ระบบทุน

ต่อมาในศตวรรษที่ ๒๐ ได้มีลัทธิ “อนาโโค-ซินติคาลิสม์” เกิดขึ้น คือเอาทฤษฎะอนาร์คิสต์ (อนาธิปไตย) ผสมเข้ากับทฤษฎะซินติคาลิสม์ ลัทธินี้มีอิทธิพลที่ทำให้สาวกส่วนหนึ่งของลัทธิมาร์กซยุ่งเหยิง โดยเข้าใจผิดว่าถ้าถือกรรมกรเป็นผู้นำแล้ว กรรมกรก็ต้องไม่มีชาติหรือไม่มีปีติภูมิ โดยที่มาร์กซ์กับเองเกลส์วายชนม์ไปก่อนแล้ว เลนินจึงโจมตีลัทธิอนาร์โโค-ซินติคาลิสม์ต่อมา ซึ่งมีบทความกล่าวไว้ว่า “ชาติยังคงมีอยู่อีกช้านาน, ช้านาน, มาก” (เลนินใช้คำว่า “Long” (ช้านาน) ซ้ำกัน ๒ หนว่า “Long, Long”) เลนินวายชนม์แล้ว สตาลินก็โจมตีลัทธิอนาร์โโค-ซินติคาลิสม์ต่อมาอย่างแรง

ส่วนบุคคลใดที่มีความนึกคิดทางจิตนิยมว่าไม่มีชาติ ดัง
 ที่ผมกล่าวใน (๒) บุคคลนั้นก็รับเอาทรรศนะอนาร์โกชินติ
 กาลิสม์ได้ง่าย เช่น นายหลี่ลีซาน อดีตหัวหน้าพรรคคอมมิว-
 นิสต์จีนก่อนเหมา เจ๋อ ตุง (ก่อน ค.ศ. ๑๙๓๕) ได้ไปอาศัย
 อยู่ในสหภาพโซเวียต ภายหลังที่เขาถูกออกจากตำแหน่งหัวหน้า
 พรรคดังกล่าว เขาก็ยังนิยมชมชอบตามแนวทางที่เขาได้รับ
 อิทธิพลจากลัทธิอนาร์โก-ซินติกาลิสม์ ซึ่งเป็นพันธมิตรของ
 กลุ่มกรรมกรฝ่ายค้านตามแนวทางของทรอตสกี นายหลี่ลีซาน
 ถูกสตาลินสั่งจับไปขังไว้ เมื่อนายหลี่ลีซานรับแก้ไชทรรศนะ
 ผิดแล้ว เขาก็ได้รับการปล่อยตัวแล้วทำงานในสำนักพิมพ์ภาษา
 ต่างประเทศของโซเวียต ต่อมาก็กลับประเทศจีนได้รับตำแหน่ง
 เป็นรัฐมนตรีในกระทรวงกรรมกร และถูกลด ตำแหน่งต่ำลงทุก
 ทีแล้วก็พ้นจากกระทรวงกรรมกร นายหลี่ ๖ อาจแก้ไชทรรศนะ
 ผิดของตนเองโดยเฉพาะ แต่นายหลี่ ๖ มิได้แจ้งให้สานุศิษย์
 ในประเทศจีน และในบางประเทศที่รับอิทธิพลมาจากเขานั้น
 แก้ทรรศนะผิดด้วย ส่วนนายหลิวเซาฉีได้เขียนบทความหลาย
 เรื่องเกี่ยวกับทรรศนะเอียงขวา เอียงซ้าย ก็เพียงแต่กล่าวว่า
 นายหลี่ ๖ มีทรรศนะเอียงซ้ายเท่านั้น และว่านายหลี่ ๖ ได้
 แก้ทรรศนะเอียงซ้ายแล้ว นายหลิว ๖ มิได้ชี้ให้ชัดว่า นาย

หลี่ ๆ ไม่เพียงแต่เอียงซ้ายธรรมดา หากนายหลี่ ๆ มีทรรศนะ
 ตามแนวทางอนาร์โก-ซินติกาลิสม์ จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่า
 นายหลี่ ๆ เป็นนักมาร์กซิสต์แต่เอียงซ้าย และนายหลี่ ๆ ก็
 ได้แก้ไขแล้ว การอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้อำนาจ
 สมบัติจีน จึงได้ทำการต่อสู้นายหลี่ลีซาน ซึ่งทรรศนะอนาร์โก-
 ซินติกาลิสม์ของเขายังฝังอยู่ในसानติซึนและผู้เจริญรอยตาม บท
 ความของหนังสือพิมพ์ “เหวินหมินยี่เป่า” ฉบับ ๑๖ มิถุนายน
 ๑๙๖๗ ที่ผมอ้างไว้ในข้อ ๒.๓.๒. ก็แสดงให้เห็นอย่างหนึ่ง
 ว่า การอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมนั้นได้ต่อสู้ทรรศนะอนาร์โก-
 ปิตัยและทรรศนะ “อนาร์โก-ซินติกาลิสม์” ซึ่งขัดต่อลัทธิ
 มาร์กซ-เลนินและความคิดเหมา เจ๋อตุง

นอกจากบทความของหนังสือพิมพ์ฉบับที่อ้างถึงนั้นแล้ว
 ก็ยังมีอีกหลายบทความของเหมาเจ๋อตุง ที่แสดงถึงว่าชาติยัง
 คงมีอยู่ เช่นคำกล่าวที่ว่า “เราเป็นนักระหว่างชาติและเป็นผู้
 รักปิตุภูมิ” (ดูข้อ ๓.๒.๑ (๒) ตอนท้าย)

๓.๒.๒. ทุก ๆ สังคม เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตาม
 กฎธรรมชาติเดียวกัน คือกฎสสารธรรมประติการและวิวรรต-
 การ ดังที่ผมได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑ ซึ่งผมขอสรุปสาระสำคัญ
 อีกครั้งหนึ่งว่า

(๑) สังคมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง ไม่มีระบบสังคมใดหนึ่งอยู่กับที่

(๒) การที่สสารเคลื่อนไหวก็เพราะมี “ปฏิกิริยา” คือความขัดแย้งระหว่างด้านบวก (Positive) กับด้านลบ (Negative) ที่มีอยู่ภายในตัวของสสาร สังคมเคลื่อนไหวก็เพราะมี “ปฏิกิริยา” คือความขัดแย้งระหว่างด้านบวกกับด้านลบ ที่มีอยู่ภายในสังคม “ปฏิกิริยา” ภายในสังคมคือ

(ก) ความขัดแย้งระหว่างระบบเศรษฐกิจกับระบบการเมือง และกับทรศนะทางสังคมวัฒนธรรม

(ข) ความขัดแย้งภายในระบบเศรษฐกิจ, ภายในระบบการเมือง และภายในทรศนะทางสังคมและวัฒนธรรม

(ค) แต่เราจะต้องคำนึงว่าสังคมหนึ่ง ๆ มีลักษณะเฉพาะซึ่ง “ไม่เป็นเหตุเกิดขาดที่จะยับยั้งการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงระบบสังคม” แต่ “มีอิทธิพลทำให้การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางสังคมดำเนินไปเร็วหรือช้าต่างกัน ในระหว่างสังคมต่าง ๆ”

๓.๓.๑. ขอให้ท่านระลึกความทรงจำถอยหลังเพียง ๑๐ ปี ที่ล่วงมานี้ ท่านก็ย่อมสังเกตได้ว่าระบบเผด็จการทหาร

ในสยามได้เปลี่ยนแปลงมาแล้วหลายอย่างจนกระทั่งถึงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ต่อจากนั้นมาระบบสังคมก็ได้เปลี่ยนแปลงเป็นกึ่งเผด็จการบ้าง แล้วเป็นระบบปกครองตามรัฐธรรมนูญที่ผสมผสานระหว่างระบบศักดินากับระบบทุน ตามรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๘ ถ้าท่านศึกษาตามหลักฐานที่ประจักษ์ ซึ่งบุคคลที่มีอายุอยู่ก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ สัมผัสได้ ท่านก็ย่อมทราบว่าเมื่อก่อนวันนั้น ระบบสังคมสยามเป็นระบบศักดินาผสมกับระบบทุน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจสมบูรณ์ตามอำนาจอธิปไตย ครั้นแล้วระบบสังคมสยามได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยก้าวหน้าบางระยะ ที่ถอยหลังเข้าคลองบางระยะที่เป็นระบบเผด็จการทหารบางระยะ ถ้าท่านศึกษาประวัติศาสตร์ถอยหลังขึ้นไปอีกก็จะทราบได้ว่าสังคมสยามได้ผ่านระบบปฐมสหการ (Primitive Communal System) ระบบทาส, ระบบศักดินา, มาแล้ว

ถ้าท่านที่อยู่ใน ดิน แคน เฮอร์ มัน พิจารณาเหตุการณ์ประเทศนี้ถอยหลังขึ้นไปเพียง ๖๐ ปีเท่านั้น คือก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ ท่านก็จะทราบได้ว่าในประเทศเยอรมันได้มีระบบ

สังคมไทยบ้างที่หนึ่งคงอยู่กับที่ แต่ตรงกันข้ามท่านจะเห็นว่าได้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ดังปรากฏว่าเมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ ประเทศเยอรมันได้มีระบบการปกครองกึ่งประชาธิปไตยแบบตะวันตก ซึ่งมีประมุขเป็นพระจักรพรรดิ (Emperor) หรือเยอรมันเรียกว่า "Kaiser" (นักนิรุกติศาสตร์บางท่านว่าคำนี้แผลงมาจากคำแอ็งโกลแซกซอน "Casare" ซึ่งแผลงมาจากคำลาติน "Cae Sar" อันเป็นนามสกุลของจักรพรรดิ (Emperor) โรมันคนแรก ทรงมีพระราชอำนาจและอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองของเยอรมันโดยทางตรงหรือโดยทางปริยาย ต่อมาในปลายสงครามโลกครั้งที่ ๑ เยอรมันได้เปลี่ยนระบบการเมืองเป็นระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยแบบตะวันตก ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับ "ไวมา" (Weima) ค.ศ. ๑๙๑๙ แต่ระบบสาธารณรัฐดังกล่าวที่ได้ช่วยชนะต่อระบบราชาธิปไตยก็ไม่อาจตั้งคงอยู่กับที่คือใน ค.ศ. ๑๙๓๓ ระบบสังคมเยอรมันก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบเผด็จการนาซี ระบบเผด็จการนาซีนั่นเองก็ไม่อาจตั้งคงอยู่กับที่ได้ตลอดไป คือใน ค.ศ. ๑๙๔๕ ประเทศเยอรมันได้แพ้สงครามและถูกฝ่ายสัมพันธมิตรยึดครองดินแดนไว้ทั้งหมด ระบบนาซีก็ถึงแก่อวสาน ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๔๙

ดินแดนเยอรมันก็แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนตะวันออก
จัดตั้งเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมันซึ่งมีระบบประเภท
เศรษฐกิจสังคมนิยมและมีระบอบ การเมืองเป็นลักษณะประชา
ธิปไตยแผนใหม่ ส่วนดินแดนเยอรมันตะวันตกนั้นได้จัดตั้ง
เป็นสหรัฐเยอรมันซึ่งดำเนินระบบเศรษฐกิจตาม ระ บบนายทุน
สมัยใหม่และมีระบอบการเมืองประชาธิปไตยแบบ ยุโรปตะวัน
ตก

ท่านที่อยู่ในประเทศใด ถ้าศึกษาประวัติของประเทศ
นั้น ท่านก็ย่อมทราบว่าระบอบสังคมใด ๆ ของประเทศอื่นใด
นั้นมิได้นิ่งคงอยู่กับที่คือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง อย่าง ไม่
หยุดยั้ง

๓.๓.๒. ท่านทั้งหลายย่อมได้ ยินชื่อ ของ ระบบ สังคม
ต่าง ๆ คือระบบปฐมสหการ (Primitive Communal System)
ระบบทาส ระบบศักดินา ระบบทุนนิยม ระบบนายทุนอำมาตย์
ระบบจักรวรรดินิยม ระบบสังคมนิยม ระบบคอมมิวนิสต์
ระบบประชาธิปไตยชนิดต่าง ๆ เช่น ประชาธิปไตยปฐมกาล
(Primitive Democracy) สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชา

ธิปไตยเก่า (Old Democracy) ประชาธิปไตยใหม่ (New Democracy) ระบบเผด็จการชนิดต่าง ๆ ฯลฯ

เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาความขัดแย้งระหว่างระบบเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของสังคม กับ ระบบ การ เมือง ซึ่งเป็นโครงสร้างเบื้องต้นของสังคม จึงสมควรจำแนกระบบสังคมเท่าที่รู้จักกันมาในประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันนี้ว่าระบบใดเป็นระบบความสัมพันธ์การผลิต (Relations of Production) ทางเศรษฐกิจใด และระบบใดเป็นระบบการเมืองที่ตั้งอยู่บนรากฐานเศรษฐกิจใด

สสารธรรมมิก ซึ่งใช้จิตใจวิทยาศาสตร์ (Scientific Spirit) พิจารณาปรากฏการณ์ที่เห็นจากตัวอักษรที่เมธีวิทยาศาสตร์สังคมเขียนไว้ในบทความ ก็ไม่อาจเข้าใจผิดได้ว่าการที่บทความของเมธีนั้น กล่าวถึงประเภทพื้นฐานสำคัญต่าง ๆ แห่งระบบสังคมต่าง ๆ นั้น ท่านได้แสดงตัวอักษรพิเศษ หรือมีเครื่องหมายกำกับไว้ให้สะดวกตาเพื่อผู้อ่านใช้ความระมัดระวัง เช่นบทความของสตาลินที่กล่าวถึงประเภทพื้นฐาน สำคัญแห่งความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจว่าเท่าที่รู้จักกันมา ในประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันนี้มี ๕ ประเภทพื้นฐานสำคัญคือ ระบบปฐมสทการ ทาส, ศักดินา, ทุนนิยม, สังคมนิยม, นั้น คำ

ที่หมายถึง “พื้นฐานสำคัญ” ในฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Main Types” โดยพิมพ์คำว่า “Main” เป็นตัวอิตาลิก (Italic) หรือตัวเอียงเพื่อแตกต่างกับตัวอักษรอื่นในประโยคเดียวกัน ในฉบับภาษาจีนซึ่งผมขอออกสำเนียงไทยว่า “หฺวู่จิ้งจิงเปิ่น” นั้น คำว่า “จิงเปิ่น” ก็ได้มีเครื่องหมาย ๒ จุดไว้ข้างล่างของอักษร ฉะนั้นผู้ถ่ายทอดบทความนั้นโดยแปลเป็นภาษาไทย หรือ สอน เป็น ภาษา ไทย จากฉบับภาษาอังกฤษก็ตีฉบับภาษาจีนก็ตี ก็ต้องระมัดระวังที่จะใช้เครื่องหมายอย่างใดเพื่อมิให้ผู้อ่านผู้รับคำสอนที่ไม่รู้ภาษาต่างประเทศ นั้น เกิดความเข้าใจผิดว่าระบบสังคมมีแต่เพียง ๕ ชนิดเท่านั้น มิฉะนั้นจะนำไปสู่ความเข้าใจผิดหลายประการ เช่น เข้าใจผิดว่าในระยะหัวต่อระหว่างระบบเศรษฐกิจเก่ากับใหม่นั้น ไม่มีระบบเก่าเหลืออยู่คู่เคียงกับระบบใหม่ ความเข้าใจผิดนั้นเป็นเหตุทำให้ผู้เข้าใจผิดไม่คำนึงถึงสภาพความจริงของทุกๆ สังคมที่เป็นมาแล้วในอดีต ที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน และที่จะเป็นไปในอนาคตอีกกระยะหนึ่ง จนกว่าระบบเก่าจะสลายไปหมดสิ้น ซากทั้งซากเศรษฐกิจ, ซากระบบการเมือง และซากทรรคนะคติกับวัฒนธรรม ผู้เข้าใจผิดก็จะไม่สนใจพอเพียงถึงซากตกค้าง

ของระบบเก่าที่จะยังคงมีเหลืออยู่อีกช้านานมาก ซึ่งเป็นการ
 ท้าทายความก้าวหน้าของระบบใหม่ การอภิวัฒน์ใหญ่วัฒน-
 ธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติเงิน ได้แสดงชัดแจ้งถึงซากทูน นิยมที่
 ตกค้างอยู่ในระบบสังคมนิยม และการต่อต้านนายทุนเบียดกับ
 ทรรศนะขงจ็อกก็แสดงว่ามีซากทาส ซากศักดิ์นาตกค้าง อยู่ใน
 ประเทศจีน ซึ่งแม้เข้าสู่สังคมนิยมทางนิตินัยแล้ว แต่ทาง
 พฤตินัยระบบนี้ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมนิยม
 ชนิดหนึ่ง นอกจากนี้ก็เกิดเข้าใจผิดว่าเมื่อสตาลินกล่าวถึงการ
 เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจ จากระบบพื้นฐาน
 สำคัญหนึ่งมาสู่ระบบพื้นฐานสำคัญอีกระบบหนึ่งนั้น แล้ว
 สันนิษฐานเอาเองว่า การเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตเป็นสิ่ง
 กำหนดลักษณะของสิ่งที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Revolution"
 (อ่านว่าเรฟโวลูชัน) ภาษาจีน "เก๋อมิ่ง" ซึ่งบางคนใช้คำไทย
 ว่า "ปฏิวัติ" (ผมเสนอ ใช้คำว่า "อภิวัฒน์") ผมจะได้กล่าว
 ถึงทรรศนะที่แตกต่างกันในเรื่องนี้ระหว่างบางสำนักกับทรรศนะ
 ของ มาร์กซ เลนิน สตาลิน เหมามาเจอตุงในข้อ ๓.๓.๕.(๓)ต่อไป

๓.๓.๓. โดยที่ระบบเศรษฐกิจเป็นรากฐาน ของสังคม
 และระบบการเมืองเป็น โครงสร้างเบื่องบนของระบบเศรษฐกิจ

ฉะนั้นเราอาจจำแนก ประเภท ต่าง ๆ ของระบบสังคมจากรากฐานเศรษฐกิจ และจำแนกประเภทระบบการเมือง โดยมองให้ถึงรากฐานเศรษฐกิจ หมายความว่าเมื่อเราเห็นระบบเศรษฐกิจใด เราก็มองเห็นระบบการเมือง และถ้าเราเห็นระบบการเมืองใด เราก็มองเห็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นรากฐาน เพราะรากฐานกับโครงสร้างเบื่องบนเกี่ยวพันกัน

(๑) ระบบความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจจำแนกออกเป็นประเภทพื้นฐานสำคัญ คือ ปฐมสหการ ทาส, ศักดินา ทุนนิยม, สังคมนิยม, (ระบบคอมมิวนิสต์เป็นเรื่องของอนาคตอีกหลายชั่วคน) ประเภทหนึ่ง ๆ ก็มีหลายชนิดปลีกย่อย แม้สังคมนิยมนี้เองก็มีหลายชนิด หนึ่งในระยะหัวต่อระหว่างระบบเศรษฐกิจหนึ่งกับอีกระบบหนึ่งนั้น ก็มีระบบเศรษฐกิจเก่าผสมกับใหม่ อันมีสภาพเป็นระบบเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง

(๒) ระบบความสัมพันธ์ทางการเมือง จำแนกออกเป็นประเภทพื้นฐานสำคัญคือ ประชาธิปไตยปฐมกาล ซึ่งเป็นโครงสร้างเบื่องบนของระบบเศรษฐกิจสหการ, ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเป็นโครงสร้างเบื่องบนของระบบเศรษฐกิจ

ทาสและศักดินา, ระบบประชาธิปไตยแผนเก่าซึ่งเป็นโครงสร้างเบืองบนของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ส่วนระบบการเมืองที่เป็นโครงสร้างเบืองบนของระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมตามต้นฉบับเดิมของมาร์กซนั้นคือ “ระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” (Dictatorship of The Proletariat) นั้นเหมาะเจาะตุงได้มีความคิดให้ใช้ระบบเผด็จการประชาธิปไตยของราษฎร (Peoples Democratic Dictatorship) ซึ่งเป็นประชาธิปไตยแผนใหม่ (New Democracy) ในระหว่างระหว่างระบบทุนนิยมกับสังคมนิยม ภายหลังที่ระหว่างข้อสันไปแล้วโดยสังคมนิยมเข้าสู่ระบบสังคมนิยมจึงใช้ “ระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” ส่วนผู้นำโซเวียตภายหลังสมัยสตาลินมีความคิดว่า เมื่อสังคมนิยมเข้าสู่ระบบสังคมนิยมแล้ว รัฐ (State) ของทุนนิยมก็เปลี่ยนเป็น “รัฐของปวงชน” ระบบการเมืองจึงเป็นประชาธิปไตยของปวงชน พรรคคอมมิวนิสต์จีนและบางพรรคคอมมิวนิสต์นอกประเทศจีนได้ร่วมกับจีนคัดค้านและโจมตีความเห็นนอกตำราของผู้นำโซเวียต

(๓) ปัญหาที่ท่านทั้งหลาย คงจะสนใจเกี่ยวกับสังคมนิยมในเรื่องระบบการเมืองนั้นมีอย่างหนึ่งคือ ระบบเผด็จการฟาสซิสต์, นาซี, ทหาร, นั้น ว่าเป็นโครงสร้างเบืองบนของ

ระบบเศรษฐกิจใดไม่มีตำราใดวิจัยไว้โดยเฉพาะ แต่เราก็ควร
มองดูว่าระบบเผด็จการเช่น นั้น แสดงว่า เผด็จ การ เพื่อ ระบบ
เศรษฐกิจใด ระบบเผด็จการที่มีนามดังกล่าวนั้น แสดงว่าตั้ง
อยู่บนรากฐานเศรษฐกิจทาส, ศักดินา, ทุนนิยมผสมกัน
เพราะเหตุที่มีทรรศนะ และการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับระบบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ และนำเอาวิธีการของระบบสมบูรณา
มาใช้แก่ระบบทุนด้วย

๓.๓.๔. บางสำนักได้มีทรรศนะ ว่า การ เปลี่ยน ความ
สัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจจากระบบประเภท พื้นฐานสำคัญ
(อ. Main Types, จ. ห่วงจ้งเป็น) คือจากระบบปฐมสหการ
มาเป็นระบบทาส จากระบบทาสมาเป็นระบบศักดินา จากระบบ
ศักดินามาเป็นระบบทุน จากระบบทุนมาเป็นระบบสังคมนิยม
เท่านั้น เป็นสิ่งกำหนดลักษณะของการกระทำที่เรียกเป็นภาษา
อังกฤษว่า "Revolution" (อ่านว่า เรฟโวลูชัน) ภาษาจีน
"เก๋อมิ่ง" ซึ่งมีผู้ใช้คำไทยว่า "ปฏิวัติ" (ผมเสนอใช้คำไทย
ว่า "อภิวัฒน์")

(๑) คณะราษฎรมิได้ใช้ศัพท์ "ปฏิวัติ" เรียกการ
กระทำของตนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ หากเรียกว่า "การเปลี่ยน
แปลงการปกครอง" และเรียกสมาชิกคณะราษฎรว่า "ผู้ก่อ

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง” ตามภาษาไทยที่สามัญชนเข้าใจได้ แต่เมื่อคนชั้นหลังวิจารณ์ลักษณะของสิ่งที่เรียกว่า “ปฏิวัติ” ผมก็เห็นว่าจำเป็นต้องชี้แจงประวัติของคำไทยนี้ เพื่อประกอบการพิจารณาของท่านทั้งหลายว่า เมื่อก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น การกระทำที่ภาษาฝรั่งเรียกว่า “Revolution” นั้นคนไทยสยามใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อถ่ายถอดค่านิยมตามทรรศนะของชนชั้น เช่นเรียกว่า การกบฏ, การกำเริบ ฯลฯ ต่อมาพระปกเกล้าใช้คำว่า “พลิกแผ่นดิน”

ภายหลังเปลี่ยนระบบสังคมสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว กรมหมื่นนราธิปฯ เมื่อครั้งดำรงอิสริยยศ “หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร” อาจารย์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ได้ทรงกติกาคำว่า “ปฏิวัติ” เพื่อถ่ายถอดคำฝรั่ง “Revolution” พระองค์ได้แสดงปาฐกถาที่มหาวิทยาลัยนั้นแสดงลักษณะของ “ปฏิวัติ” ว่าเป็นการเปลี่ยนหลักมูล และทรงวินิจฉัยว่าการเปลี่ยนระบบสังคมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นการเปลี่ยนหลักมูล ซึ่งพระองค์ถือว่าเป็น “ปฏิวัติ” ต่อจากนั้นก็มิได้มีผู้เข้าใจลักษณะปฏิวัติตามที่พระองค์ให้ไว้

ครั้นต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีผู้ให้ลักษณะปฏิวัติตามทรรศนะของบางนิกายว่า ต้องมีการเปลี่ยน

ความสัมพันธ์การผลิต ซึ่งเป็นทรรกณะต่างกับกรมหมีนรา-
ธิปา ผู้คิดศัพท์ “ปฏิวัติ” และต่างกับทรรกณะของมาร์กซ
เองเกสส์ เลนิน สตาลิน และต่างจากความคิดเหมาเจ๋อตุง

ถ้าเราสมมุติว่าทรรกณะของสำนักที่ถือว่า การเปลี่ยน
ความสัมพันธ์การผลิตเป็นสิ่งกำหนดลักษณะของ การที่เรียกว่า
“ปฏิวัติ” นั้นถูกต้องในทางทฤษฎี แต่สำนักนั้นมิได้นำทรรกณะ
ของตนประยุกต์แก่การเปลี่ยนระบบสังคมจีน ซึ่งนำโดยซุนยัต
เซน เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๑ ซึ่งเป็นเพียงแต่ได้เปลี่ยนระบบ
ปกครองของจักรพรรดิ (หวงตี, Emperor) มาเป็นระบบ
สาธารณรัฐ แต่มิได้เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต ระบบ
เศรษฐกิจศักดินาระหว่างเจ้าที่ดินกับชาวนา และมิได้เปลี่ยน
ความสัมพันธ์ทุนนิยมระหว่างนายทุนจีนกับผู้ไร้สมบัติจีน และ
มิได้เปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่าง ทุน จักร วรรดิ นิยม (Impe-
rialism) กับราชรัฐจีน ทั้งนี้จนกระทั่งถึงการสถาปนาสาธารณ-
ณรัฐจีนใน ค.ศ. ๑๙๔๙ แต่สำนักนั้นก็ยอมถือว่าการเปลี่ยน
ระบบสังคมจีนนำโดยซุนยัตเซนเป็นสิ่งที่สำนักนั้นใช้คำว่า “ปฏิ-
วัติ” แต่ถ้าเกี่ยวกับกรณีของสยามแล้ว สำนักนั้นวินิจฉัย
การเปลี่ยนระบบสังคมสยามเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า “ไม่ใช่
ปฏิวัติ” คือมองทางบ้านที่ยังมีสถาบันพระมหากษัตริย์ แม้อยู่

ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่ไม่มองว่าการเปลี่ยนความสัมพันธ์
การผลิตให้ต้องเท่าที่ได้เปลี่ยนจากการที่พระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของ
ของแผ่นดินทั่วราชอาณาจักรมาเป็นของปวงชน ซึ่งมีอำนาจสูง
สุดในแผ่นดิน (อธิปไตย) และเปลี่ยนความสัมพันธ์ส่วนหนึ่ง
ระหว่างเจ้าที่ดินกับชาวนา โดยกฎหมายห้ามยึดทรัพย์สินของ
กสิกร ได้ตัดสิทธิเจ้าของนาให้ยึดเครื่องมือ, ข้าวกิน,
ข้าวปลูกของชาวนา ซึ่งต่างกับเจ้าที่ดินจีนก่อนสถาปนาสาธารณรัฐ
ของราษฎรจีนซึ่งมีอำนาจยึดที่ดินกับทรัพย์สินโดยผลการ
และเอาตัวลูกเมียชาวนามาเป็นคนใช้งานแทนหนี้สินของชาวนา
ได้ และไม่ยอมพิจารณาเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตระหว่าง
ทุนจักรวรรดินิยมกับราษฎร สยามได้ยกเลิกสิทธิพิเศษทาง
เศรษฐกิจที่จักรวรรดินิยมมีอำนาจผูกขาดวิสาหกิจเศรษฐกิจเช่น
ยาสูบและสิทธิพิเศษทางศุลกากรกับสิทธิพิเศษทางศาล ฯลฯ

บทความของสตาลิน เรื่องสสารธรรมประติการ
และวิวัฒนาการตอนที่กล่าวถึงการเปลี่ยน (Change) และพัฒนา
(Development) แห่ง“พลังการผลิต” (Productive Forces)
ของสังคมนั้น สตาลินได้ชี้แจงว่า “ความสัมพันธ์

การผลิตของมนุษย์ (Relations of Production) หรือความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Relations) ของมนุษย์ก็ได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปด้วย ในวรรคต่อมาสตาลินจึงได้กล่าวว่า “ถ้าประเภทพื้นฐานสำคัญของความสัมพันธ์การผลิตที่ถูกรู้จักกันมาในประวัติศาสตร์ คือ ปฐมสหการ, ทาส, ศักดินา, ทุนนิยม สังคมนิยม” ผมขอให้สสารธรรมมิกสังเกตว่าในการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจนั้นสตาลินมิได้กล่าวว่าการนั้น เป็นสิ่งกำหนดลักษณะของสิ่งที่บางสำนักเรียกว่า “ปฏิวัติ”

ในบทความเดียวกันของสตาลินที่ ผม อ้าง ข้าง บน นั้นมีความตอนที่สตาลินกล่าวถึงสสารธรรมประติการ (Dialectical Materialism) ที่อธิบายถึงความต่างกันระหว่างปรัชญานั้นกับปรัชญาอกเหนือธรรมชาติ (Metaphysics) ว่าสสารธรรมประติการถือว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายเกี่ยวข้องกัน ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาถึงสภาพที่ก่อให้เกิดระบบสังคม หรือขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม สตาลินได้ยกตัวอย่างไว้ชัดเจนว่า “การเรียกร้องสาธารณรัฐประชาธิปไตยเจ้าสมบัตินี้เมื่อระบบ พระเจ้าซาร์ และสังคมเจ้าสมบัตินี้ดำรงอยู่ในรัสเซียเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๕ นั้นเป็นที่เข้าใจได้ดีทีเดียว ก็เป็นการเรียกร้องทางอภิวัดณ์

ที่เหมาะสม (Proper Revolutionary Demand) เพราะ
 ขณะนั้นสาธารณรัฐประชาธิปไตยหมายถึงก้าวหนึ่ง ที่ก้าว หน้า
 (A Step Forward) สตาลินกล่าวว่าทุก ๆ สิ่งขึ้นอยู่กับสภาพ
 (Conditions), เวลา (Time), และท้องถิ่น (Place)

ในบทความว่าด้วยปัญหาเลนิน (Problem of Leni-
 nism) สตาลินกล่าวถึงลักษณะของ "Revolution" ว่าการ
 เปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าสู่การก่อกบฏของราษฎรเป็น "ก้าว
 ทางปฏิวัติ (อภิวัฒน์)" สตาลินอ้างว่ามาร์กซสนับสนุนขบวนการ
 ก่อกบฏแห่งชาติของชาวโปแลนด์และฮังการี (เมื่อทศวรรษ
 ที่ ๔ แห่งศตวรรษที่ ๑๙) เพราะขบวนการทั้งสองมีลักษณะเป็น
 "ปฏิวัติ" ในการต่อสู้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สตาลิน
 กล่าวว่า "ลักษณะของการปฏิวัติ" (อภิวัฒน์) (Revolutionary
 Character) ของขบวนการก่อกบฏแห่งชาติ ภายใต้อ
 การกดขี่ของจักรวรรดินิยมนี้ ไม่จำเป็นต้องมี นโยบาย ปฏิวัติ
 (Revolutionary Program) หรือนโยบายสาธารณรัฐ
 (Republican Program) หรือรากฐานประชาธิปไตย (Demo-
 cratic Basis) สตาลินยกตัวอย่างว่าการต่อสู้ของกษัตริย์ (เอมีร์)
 แห่งอาฟกานิสถานเพื่อเอกราชของชาติเป็นการต่อสู้ทางปฏิวัติ
 (อภิวัฒน์) (Revolutionary Struggle) แม้กษัตริย์กับสาวก

มีทรศนะราชาธิปไตย การต่อสู้ของพ่อค้าและเจ้าสมบัติอียิปต์ เพื่อเอกราชแห่งชาติเป็นการต่อสู้ทางปฏิวัติ (อภิวัดน์) Revolutionary Struggle แม้คนอียิปต์เหล่านี้จะต่อต้านสังคมนิยม ฯลฯ คำอธิบายของสตาลินตรงกับที่เลนินให้ลักษณะของ “ปฏิวัติ” (อภิวัดน์) (Revolution) ไว้ในหนังสือรวบรวมบทความหลายเรื่องของเลนิน

คำนำของมาร์กซ เองเกลส์ที่พิมพ์ไว้ในหนังสือแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ฉบับภาษาเยอรมันต่าง ๆ ปรากฏว่าท่านทั้งสองใช้คำว่า “Revolution” (หรือคำยุโรปอื่นที่เทียบกันได้) เพื่อเรียกถึงการเปลี่ยนระบบสังคมแม้ในทางการเมือง เช่น เรียกว่า “Revolution of February” ใน ค.ศ. ๑๘๔๘ ซึ่งโค่นพระเจ้าหลุยส์ฟีลิปที่ ๑ แล้วสถาปนาสาธารณรัฐฝรั่งเศสครั้งที่ ๒ ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจศักดินา-ทุนนิยมมาเป็นสังคมนิยม คำแปลฉบับไทย ซึ่งสำนักพิมพ์กรู๊บบักกิ่งได้แปลประโยคนั้นว่า “การปฏิวัติเดือนกุมภาพันธ์”

ฉะนั้นทรศนะที่ว่า การเปลี่ยน ความสัมพันธ์ การผลิต เป็นสิ่งกำหนดลักษณะของการที่เรียกว่า “ปฏิวัติ” (อภิวัดน์) จึงขัดต่อทรศนะของมาร์กซ เองเกลส์ เลนิน สตาลิน เหม่าเจ้อ

กุง และขัดต่อความหมายของกรมหมื่นนราธิป ฯ ซึ่งเป็นผู้ตั้ง
ศัพท์ไทยนั้น

๒ เพื่อที่จะถือว่าการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม
สยามเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ มิใช่สิ่งที่สำนักนั้นถือเป็น “ปฏิวัติ”
สำนักนั้นให้เหตุผลอีกอย่างหนึ่ง ว่าการเปลี่ยนระบบสังคมนั้น
เป็นเพียง “รัฐประหาร” ผมจึงต้องขอชี้แจงต่อสาธารณชน
ว่า คำว่า “รัฐประหาร” เป็นศัพท์ที่กรมหมื่นนราธิป ฯ คิด
ขึ้น ในคราวเดียวกับคำว่า “ปฏิวัติ” เพื่อถ่ายถอดคำฝรั่งเศส
“Coup d'etat” ซึ่งตามตัวแปลว่า “เขกสับกระเทกอำนาจรัฐ”
ซึ่งพระองค์ถ่ายถอดเป็นภาษาไทยว่า “รัฐประหาร” ได้อย่าง
เหมาะสม พระองค์วินิจฉัยไว้ว่าการเปลี่ยนระบบสังคมเมื่อ พ.ศ.
๒๔๗๕ ‘ไม่ใช่รัฐประหาร’ แต่เป็นการปฏิวัติรัฐประหาร หมายถึง
“วิธีการ” หรือ Method ในการยึดอำนาจรัฐ วิธีการรัฐประหาร
มิใช่แสดงลักษณะโดยลำพังวิธีนั้นว่า จะเป็นหรือไม่เป็น “ปฏิวัติ”
(อภิวัฒน์) คือต้องพิจารณาว่าวิธีการนั้นได้เปลี่ยนระบบสังคม
ให้ก้าวหน้าหรือดิ่งสังคมให้ถอยหลังเข้าคลอง ซึ่งจะต้องวินิจฉัย
แต่ละกรณี เช่นรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ ดิ่งสังคมให้

ดอยหลังเข้าคลองก็เป็น “ปฏิกริยา” รัฐประหารในอเมริกา
 ใต้บางประเทศเป็นปฏิกริยา, ใน ค.ศ. ๑๙๔๗ คอมมิวนิสต์
 รุมาเนียใช้รัฐประหารโดยเอาทหาร ๑ กองพัน ล้อมวังพระเจ้า
 ไมเกิล บังคับให้พระองค์สละราชสมบัติแล้วสถาปนาระบบ
 ประชาธิปไตยของราษฎร(แผนใหม่)ขึ้น คอมมิวนิสต์ต่างๆ
 ในค่ายและนอกค่ายสังคมนิยมก็ถือว่าเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ปฏิวัติ”
 ใน ค.ศ. ๑๙๔๘ คอมมิวนิสต์เชโกฯ ใช้วิธีรัฐประหาร
 ยึดอำนาจรัฐที่กรุงปรากได้แล้ว คอมมิวนิสต์ในค่ายและนอก
 ค่ายสังคมนิยม ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ปฏิวัติ” การเปลี่ยน
 ระบบสยามเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งแม้เข้าลักษณะ “ปฏิวัติ”
 (อภิวัฒน์) ดังที่ผมกล่าวข้างบนนั้น คือใช้วิธีรัฐประหารยึด
 อำนาจรัฐ แต่บางสำนักกลับถือเอา “วิธีการ” ยึดอำนาจรัฐ
 เป็นเหตุอีกอย่างหนึ่งว่าไม่ใช่สิ่งที่เรียกว่า “ปฏิวัติ”

ส่วนวิธียึดอำนาจรัฐโดยสงครามภายใน “Civil war”
 นั้นก็มีใช้ “ปฏิวัติ” เสมอไป เช่นสงครามภายในของสเปน
 นำโดยฟรองโกนั้นเป็นสงครามปฏิกริยา สงครามภายในของ
 ชาติอื่นๆ ก็ต้องพิจารณาตามลักษณะปฏิวัติ (อภิวัฒน์) แต่

ละกรณี เช่นสงครามภายในนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็น
สงครามปฏิวัติ (อภิวัฒน์)

วิธีได้อำนาจรัฐซึ่งบอลเชวิค ภายใต้การนำของเลนิน
เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๗ โดยใช้กรรมกรกับชาวนาจำนวนหนึ่ง และ
ทหารเพียง ๗ กองร้อยเข้ายึดอำนาจรัฐสำเร็จ ภายในเวลาเช้า
ของวันที่ ๒๕ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ (ตามปฏิทินเก่ารัสเซีย
ตรงกับปฏิทินเกรโกเรียนวันที่ ๗ พ.ย. ๑๙๑๗) นั้นคอมมิวนิสต์
ทั่วโลกถือว่าเป็น “ปฏิวัติยิ่งใหญ่แห่งเดือนตุลาคม” (Great
October Revolution) วิธียึดอำนาจของบอลเชวิคนั้นใช้กำลัง
ไม่มาก และได้ทำการโดยฉับพลันคล้ายการทำ รัฐประหาร
แต่เรียกว่าเป็น “วิธลุกขึ้นต่อสู้” (Insurrection)

๓ ผมชอบชมเชยบางท่านที่มีลักษณะของสสารธรรมิก
ใช้จิตไววิทยาศาสตร์ ในการวิจารณ์ตนเอง เมื่อปรากฏว่าท่าน
เข้าใจผิดตามทรรศนะของสำนักใด ๆ แล้วท่านก็ได้แก้ไข
ทรรศนะของท่านให้ถูกต้อง แต่บางท่านที่เกิดศรัทธาสุด
(Fideism) ต่อทรรศนะที่ผิดแล้วก็ยากที่จะแก้ไขได้ เช่นมี

บางท่านได้มาพบผมที่ปารีสยังถือทรรศนะของสำนักนั้น เป็น
 คำขวัญและใช้จิตวิวินิจฉัยว่าการเปลี่ยนระบบสังคมสยาม เมื่อ
 พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่ใช่สิ่งที่เรียกว่า “ปฏิวัติ” แต่เป็น “รัฐ
 ประหาร” ฉะนั้นจึงเป็นการจำเป็นที่ผมจะต้องชี้แจงยืดยาวตาม
 ความข้างบนนั้น เพื่อประโยชน์แก่ผู้ประสงค์ใช้ความคิดทาง
 สสารธรรม และจิตวิทยาศาสตร์ในการวิจัยลักษณะของ
 ปฏิวัติ (Revolution), (อภิวัฒน์)

๔. ผมได้กล่าวไว้ในบทความของผมเรื่อง “การ
 ถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศเป็นศัพท์ไทยสยาม” มีใจความตอน
 หนึ่งว่า ภาษาของมนุษย์ใช้พูดและขีดเขียนเพื่อแสดงถึงความ
 คิดเพื่อให้มนุษย์ร่วมสังคมเดียวกันเข้าใจ ภาษาของมนุษย์ปฐม
 กาลที่อยู่เป็นสังคมครอบครัว เป็นภาษาดั้งเดิมของมนุษยชาติ
 เมื่อสังคมครอบครัวพัฒนาเป็นสังคมเผ่าพันธุ์แยกย้ายไป อยู่ใน
 ท้องที่ต่างกัน ภาษาก็พัฒนาไปตามสภาพและท้องที่ซึ่งก่อให้เกิด
 เกิดแตกต่างระหว่างสังคมเผ่าพันธุ์ ต่อมาสังคมเผ่าพันธุ์ได้
 พัฒนาไปเป็นสังคมชาติ คำของภาษาก็มีมากขึ้นและแตกต่าง

กันในระหว่างสังคมชาติอื่น ๆ ต่อมาสังคมชาติต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันยิ่งขึ้น ก็ต้องมีภาษาอันเป็นสัญญาณระหว่างชาติมาในขณะนั้นสังคมชาติหนึ่งมีภาษาไม่พอที่จะใช้เป็นสัญญาณกับสังคมชาติอื่น ๆ ก็รับเอาภาษาของสังคมอื่นมาปนใช้เป็นภาษาของตนเองด้วย เช่นสังคมสยามได้รับเอาภาษาสันสกฤตบาลีเป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทยสยาม สังคมจีนที่มีภาษาสมบูรณสำหรับความสัมพันธ์ในระบบทาส, ศักดินา, แต่เมื่อระบบทุนสมัยใหม่ได้เกิดขึ้นภายในสังคมจีน อีกทั้งได้มีทรศนะสังคมนิยมได้แพร่เข้ามาสังคมจีน ก็จำเป็นต้องมีภาษาเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน ในชั้นแรกคนจีนใช้วิธีทับศัพท์ต่างประเทศ โดยเอาอักษรจีนที่อ่านออกเสียงใกล้เคียงกับคำต่างประเทศนั้น ๆ เช่น คำฝรั่งเศส "Proletariat" ซึ่งคนฝรั่งเศสออกเสียงว่า "โพรเลตารียาค" นั้น ใช้ทับศัพท์ด้วยอักษรจีนอ่านออกเสียงว่า "ผู้ หลอ เลียะ ทะเลียะ ย่า" ต่อมาคนจีนใช้วิธีถือเอาสาระที่เป็นความหมายของคำต่างประเทศแล้วตั้งเป็นศัพท์ภาษาจีนขึ้นมาใหม่ว่า "อู ฉาน เจีย จี" ซึ่งตรงกับภาษาไทยว่า "ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ"

คำที่สังคมชาติหนึ่งใช้เพื่อถ่าย ทอด ภาษา ของอีกสังคม ชาติหนึ่งนั้น ก็มีรากฐานมาจากภาษาเดิมแห่งสังคมเผ่าพันธุ์ที่ พัฒนาต่อมาเป็นสังคมชาติ ดังนั้นความหมายเดิมของคำแห่ง เผ่าพันธุ์, เชื้อชาติ, ชาติ. จึงยังมีอิทธิพลเหลืออยู่มากบ้างน้อย บ้างสุดแท้แต่ความเคยชินที่เป็นมรดกตกทอดมา เหมาเจือ- ตุงได้กล่าวไว้ในปาฐกถาครั้งหนึ่งที่เมืองเยนอานให้คอมมิวนิสต์ จีนเรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อให้รู้ความหมายของภาษาต่าง ประเทศ ซึ่งถ่ายทอดมาเป็นภาษาจีนใหม่ ถ้าผู้ใดทำตามคำ สอนนั้นก็จะทราบความหมายแท้จริงของคำจีนใหม่ ที่แสดงถึง ความหมายแห่งคำต่างประเทศซึ่งภาษาจีนใหม่ได้ถ่ายทอดมาจึง ละทิ้งซากอิทธิพลของความหมายแห่งคำจีนเก่าได้

โดยเฉพาะคำอังกฤษ “Revolution” นั้นแผลงมาจาก คำฝรั่งเศสเก่า “Revolution” ซึ่งแผลงมาจากคำลาติน “Revolution” ต่อมาพัฒนาเป็นภาษาฝรั่งเศสปัจจุบัน “Revol- ution” ภาษาเยอรมันซึ่งส่วนหนึ่งใช้ภาษาลาตินเป็นมูลศัพท์ ก็ใช้คำว่า “Revolution” เช่นเดียวกัน แต่ถ้าหมายถึงการ เปลี่ยนอย่างรุนแรงพลิกแผ่นดิน ซึ่งภาษาฝรั่งเศสเรียกการนั้น

ว่า “Bouleversement” อังกฤษ “Upheaval” เยอรมันใช้
คำว่า “Umwaelzung”

ชุนยัคเซน ได้นำเอาคำจีนเก่า “เก๋อมิ่ง” (คนแต่
จิวออกสำเนียงว่า เก๊กเหม็ง”) มาใช้เรียกการเปลี่ยนระบบ
สังคมจีนภายใต้การนำของท่านผู้^๕ คำจีนเก่า “เก๋อมิ่ง”
นั้นแปลตามมูลศัพท์ว่า “การตัดชีวิต” โดยนัยคือการเปลี่ยน
ด้วยวิธีรุนแรงถล่มทลายระบบเก่าซึ่งวิธีเปลี่ยนเช่นนี้ เทียบได้
กับวิธีเปลี่ยนตามที่เยอรมันเรียกว่า “Umwaelzung” อังกฤษ
“Upheaval” ฝรั่งเศส “Bouleversement” แต่ชุนยัคเซน
ได้ใช้คำว่า “เก๋อมิ่ง” เพื่อหมายถึงสิ่งที่ชาวยุโรป เรียกว่า
“Revolution” ตามความหมายในทางเปลี่ยนระบบสังคมจีน
ต่อมาชาวมาร์ชิสต์จีนใช้คำว่า “เก๋อมิ่ง” เพื่อถ่ายทอดคำที่
มาร์กซ- เองเกิลส์ - เลนิน - สตาลินเรียกว่า “Revolution”
แต่เหมาเจ๋อตุงได้สอนไว้ให้คอมมิวนิสต์จีนต้องเรียนภาษาต่าง-
ประเทศเพื่อรู้ความหมายของศัพท์ต่างประเทศ ซึ่งภาษาจีนใหม่
ได้ถ่ายทอดมา ฉะนั้นผู้ที่อาศัยคำจีน “เก๋อมิ่ง” เป็นหลักใน
การอธิบายความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ปฏิวัติ” (อภิวัฒน์)

จึงต้องอาศัยความหมายที่แท้จริงของคำว่า 'Revolution' มิฉะนั้นอิทธิพลของมดคัพที่เงินเก่าก็จะเหลืออยู่ ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจผิดว่าเป็นการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจจากประเภทพื้นฐานสำคัญ

คำว่า "Revolution" นั้น นอกจากความหมายแสดงถึงลักษณะของการเปลี่ยนระบบสังคมดังได้กล่าวใน (๑)(๒)(๓) ข้างบนนั้นแล้ว ก็ยังมีความหมายอีกหลายอย่าง อาทิ การหมุนของอินทรีย์รอบแกนหรือรอบอักษะ, การหมุนของดวงดาว และพิภพ, การเปลี่ยนอย่างถาวรของสิ่งต่าง ๆ, การเปลี่ยนอย่างรุนแรงของสภาวะทางสังคม ฯลฯ

ตามความหมาย "การเปลี่ยนอย่างรุนแรงของสภาวะทางสังคม" คำว่า "Revolution" จึงต่างจากคำว่า "Evolution" (เอฟโวลูชัน) คือการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยดำเนินไป

ดังนั้นวิธีแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงมี ๒ ชนิดคือ ชนิดหนึ่ง วิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Evolutionary

Method” ซึ่งผมถ่ายทอดเป็นศัพท์ไทยสยามว่า “วิถีวิวัฒน์”
 และอีกชนิดหนึ่งคือ “Revolutionary Method” ซึ่งผมถ่ายทอดเป็นศัพท์ไทยสยามว่า “วิถีกวิวัฒน์”

(ก) วิถีวิวัฒน์ คือการเปลี่ยนแปลงที่สภาวะใหม่
 ของสังคมที่ได้ดำเนินกิจกรรมประจำวันไปโดยความสำนึกตาม
 ธรรมชาติเอง และทำให้สภาวะเก่าเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ
 จำนวนเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งเมื่อรวมกันเข้าได้จำนวนการเปลี่ยนแปลง
 มาก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงมากซึ่งเป็นการเปลี่ยนระบบ
 เก่าทั้งระบบ เช่นการเปลี่ยนแปลงระบบทาสในสังคมสยามที่
 เป็นไปตามวิถีวิวัฒน์ทีละเล็ก ๆ น้อย ๆ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา
 เป็นต้นมา (ดูตามกฎหมายตราสามดวง) และต่อมาในกรุง
 รัตนโกสินทร์โดยเฉพาะในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ ในที่สุดเป็นการ
 เปลี่ยนแปลงระบบทาสทั้งระบบทางนิตินัย

(ข) วิถีกวิวัฒน์ คือการเปลี่ยนแปลงที่สภาวะใหม่ของ
 สังคมได้ประสานกันเข้า ใช้กำลังรุนแรงโค่นล้มระบบเก่าที่
 ล้าหลังให้สำเร็จไปโดยการกระทำชุกเดียวหรือฉับพลัน แทนที่
 จะเปลี่ยนทีละเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างวิถีวิวัฒน์

๓.๔.๑. สสารธรรมประติการถือว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายเกี่ยวข้องระหว่างกัน” Inter-Connection โดยสภาพ (Conditions), กาละ (Times), และท้องที่ (Place) ดังนั้นเราจึงต้องระลึกรวมถึงกฎว่าด้วย “ปฏิกริยาสะท้อนระหว่างกัน” (Inter-Action) ระหว่างระบบเศรษฐกิจ, ระบบการเมือง, ทรรศนะทางสังคมและวัฒนธรรม, และกฎว่าด้วยซากเก่าที่ตกค้างทำการไ้ระบบสังคมใหม่

(๑) แม้ว่าระบบเศรษฐกิจเป็นรากฐานของระบบการเมืองซึ่งเป็นโครงสร้างเบื้องต้นของสังคมและทรรศนะทางสังคมกับวัฒนธรรม แต่ระบบการเมืองที่เกิดขึ้นจากรากฐานเศรษฐกิจก็มีอิทธิพลสะท้อนกลับไปยังรากฐานเศรษฐกิจ ส่วนทรรศนะทางสังคมกับวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากรากฐานเศรษฐกิจ กับการเมือง ก็มีอิทธิพลสะท้อนกลับไปยังรากฐานเศรษฐกิจ และการเมือง เช่นระบบการเมืองประชาธิปไตยแผนเก่า Old Democracy ซึ่งเกิดจากรากฐานเศรษฐกิจทุนนิยม ก็มีอิทธิพลสะท้อนไปยังระบบเศรษฐกิจนั้น คือ ทำให้ระบบทุนนิยมพัฒนาต่อไปจนถึงขีดที่ไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ ทรรศนะคติและวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากรากฐานเศรษฐกิจทุนนิยมและระบบ

ประชาธิปไตยแผนเก่าก็มีอิทธิพลไปยังระบบการเมือง และระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ก็เป็นหลักฐานให้บุคคลประพฤติ (Behavior) และปฏิบัติเพื่อรักษาและพัฒนาระบบการเมือง และระบบทุนนิยมนั้น

(๒) ระบบสังคมเก่ามิได้สูญหายไปทันทีเมื่อเกิดระบบสังคมใหม่ขึ้น เมื่อบางท่านเปรียบประดุจว่าระบบสังคมใหม่เกิดขึ้นจากมดลูกของสังคมเก่า ซากสังคมเก่าจึงตกค้างอยู่มาก ในระยะหัวต่อระหว่างระบบสังคมเก่ากับระบบสังคมใหม่ และจะตกค้างอยู่อีกไม่น้อยบ้างมากบ้างในสังคมใหม่ — สุดแต่ความเคยชิน Habitude ที่บุคคลเคยปฏิบัติและเป็นมรดกตกทอดมาฝังอยู่ในสันดานมากน้อยต่าง ๆ กัน

เราไม่ควรมองดูความสลายของระบบเก่าเพียงแต่ทางนิตินัยเท่านั้น ก็ต้องมองดูทางพฤตินัยประกอบด้วย การเปลี่ยนระบบสังคม ซึ่งแม้ทำโดยวิถีวิวัฒนาการซึ่งสามารถเลิกล้มระบบเก่าได้ทางนิตินัยคือการเขียนคำสั่ง เลิกระบบเก่า และสถาปนาระบบใหม่ขึ้นก็ดี แต่โดยที่มีบุคคลจำนวนหนึ่งเคยชินต่อความประพฤติตามระบบเก่ามาช้านาน ระบบเก่าจึงยังคงมีปฏิกริยาไต่ระบบสังคมใหม่

ในบรรดาซากเก่าทั้ง ๓ ชนิด ก็คือซากระบบเศรษฐกิจเก่า, ซากระบบการเมืองเก่า, ซากวรรณคดีทางสังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น ซากวรรณคดีทางสังคมและวัฒนธรรม (ซึ่งบางท่านเรียกรวมว่า "Culture" หรือวัฒนธรรม) เป็นซากที่ติดอยู่ในสันดานของมนุษย์นานที่สุด ซากระบบทาสตกค้างอยู่ในระบบศักดินา ซากทาสและซากศักดินาตกค้างอยู่ในระบบทุน แม้สังคมจีนปัจจุบันที่เข้าสู่ระบบสังคมนิยมทางนิตินัยแล้ว แต่ก็ต้องทำการต่อสู้ซากวรรณคดีและวัฒนธรรมทุนนิยม และทาส-ศักดินา อีกทั้งไม่นานมานี้ก็มีการต่อสู้ทรียงจ็อง ซึ่งวรรณคดีและวัฒนธรรมศักดินามีที่ซากทาสเจือปนอยู่ด้วย โดยมีการต่อสู้ซากเหล่านี้โดยวิถีวัฒนธรรมซึ่งค่อย ๆ ดำเนินมาไม่ได้ผลสมกับที่สังคมจีนได้เปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ และการเมืองเก่ามาเป็นใหม่ ฉะนั้นสังคมจีนจึงจำเป็นต้องมี "การอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ" (หวู่ ฉ่าน เจีย จี เหวิน หว่า ต้า เกอมีง)

(Great Cultural Revolution of the Proletariat)

ซึ่งได้ผลในประเทศจีน แต่ในบางประเทศที่ซากเก่านั้นเผยแพร่มา อิทธิพลของซากเก่านี้ก็ยังคงมีเหลืออยู่

ผมขอให้ท่านทั้งหลายศึกษาวิทยาศาสตร์จิตวิทยา สมัยใหม่ดังที่ผมอ้างไว้ในข้อ ๓.๑.๒. เพื่อท่านจะได้พิจารณาถึงอิทธิพลแห่งความเคยชิน Habitude ที่มีต่อความเคลื่อนไหวของมนุษย์

๓.๔.๒. การเปลี่ยนแปลงระบบสังคมเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลง “พลังการผลิต” (Productive Forces) คือในการที่มนุษย์ดำรงชีพอยู่ได้ก็โดยมีของกินของใช้ คือปัจจัยในการดำรงชีพ มนุษย์ก็ต้องมีการผลิตปัจจัยนั้นขึ้น ในการผลิตปัจจัยนั้นก็ต้องมี “พลังการผลิต” ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือการผลิต” Instruments of Production และ “บุคคลที่สามารถทำและใช้เครื่องมือการผลิต”

(๑) นับตั้งแต่มีมนุษย์ขึ้นมาในโลกนี้ มนุษย์ได้พัฒนา “พลังการผลิต” ให้ได้ผลผลิตดีขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง เครื่องหินอย่างหยาบได้พัฒนาเป็นเครื่องมือหินที่ปราณีต ต่อมาสามารถทำเครื่องมือโลหะ, เครื่องมือไม้และเครื่องมือวัตถุต่าง ๆ, เครื่องมือหัตถกรรม, เครื่องมือจักรกลที่ใช้พลังงาน (Energy) ต่าง ๆ อันเป็นการทุ่นแรงคนและสามารถใช้พลังงานนิวเคลียร์ถึงขณะนี้ เมื่อพลังการผลิตเปลี่ยนแปลงไป “ความสัมพันธ์

การผลิตทางเศรษฐกิจ” คือระบบเศรษฐกิจก็ต้องเปลี่ยนให้ สอดคล้องกัน มิฉะนั้นการผลิตก็ไม่ได้ผลและก่อให้เกิดวิกฤต- การ Crisis ทางเศรษฐกิจขึ้น ทำให้มนุษย์ส่วนมากในสังคม ได้รับความอึดอัดขัดสน เช่นเมื่อได้เกิดเครื่องมือจักรกลที่ใช้ กำลังไอน้ำในปลายศตวรรษที่ ๑๘ แต่สังคมใดยังมีการสัมพันธ์ การผลิตศักดินา อย่างระบบเจ้ากับข้าไพร่วิกฤตกาลทางเศรษฐกิจก็เกิดขึ้นในสังคมนั้น ในปัจจุบันนี้ที่เครื่องมือการผลิต ของ มนุษยชาติได้ก้าวหน้าไปไกลมาก จนสามารถใช้พลังงานนิวเคลียร์ เป็นพลังงานในการผลิตชีวปัจจัย ถ้าสังคมใดไม่เปลี่ยนระบบ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาของพลังการผลิต วิกฤตการทาง เศรษฐกิจก็เกิดขึ้น ทำให้มนุษย์ส่วนมากได้รับความอึดอัดขัดสน แส่นสาหัสจะมีก็แต่คนส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์ ถ้า เป็นสังคมที่ล้าหลังมาก โดยยังมีความสัมพันธ์การผลิตแบบ ศักดินาแลซากทาสอยู่ วิกฤตกาลทางเศรษฐกิจก็ยิ่งร้ายกาจยิ่ง กว่าสังคมทุนนิยมที่พัฒนา

(๒) การเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจคือ ระบบเศรษฐกิจ เพื่อให้สมานกับพลังการผลิตนั้นเป็นไป ๒ วิธี (Method) ดังที่ผมได้กล่าวในข้อ ๓.๒.๔. (๔) คือวิธี วิวัฒน์ หรือวิถีสถิตวิวัฒน์

ในเรื่องนี้เราต้องสังเกตว่าพลังการผลิตได้เปลี่ยนแปลง
 ขึ้นก่อนแล้วความสัมพันธ์การผลิตของสังคมจึงตามมา แต่ใน
 ระยะหัวต่อระหว่างความสัมพันธ์เก่ากับใหม่นั้น ระบบเศรษฐกิจ
 เก่ายังคงค้างอยู่ ถ้าหากพลังของระบบเก่าพยายามปรับตัวให้
 เข้ากับพลังการผลิตใหม่ การเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทาง
 เศรษฐกิจใหม่ก็ดำเนินไปตามวิถีวิวัฒน์ เช่นการเปลี่ยนระบบ
 ทาสเป็นระบบศักดินาในสยามได้ดำเนินมาโดยวิถีวิวัฒน์ ตั้งแต่
 สมัยกรุงศรีอยุธยา (คุกฎหมายตราสามดวง) ตลอดมาจนถึง
 รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งได้โปรดแก้ไขให้สิทธิ
 แก่ทาสโดยกฎหมายหลายฉบับ ครั้นถึง ร.ศ. ๑๒๔ พ.ศ.
 ๒๔๔๘ ก็ได้เลิกระบบทาสทางนิตินัย แต่ในทางพฤตินัยชาว
 ทรรคนะและวัฒนธรรมทาส ที่ฝังอยู่ในสันดานของบุคคลบาง
 จำพวกยังคงค้างอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

ถ้าพลังของระบบเศรษฐกิจเก่าไม่ยอมปรับตัวเองให้
 เข้ากับพลังการผลิตใหม่ พลังแห่งระบบเศรษฐกิจเก่าที่คอรัน
 หน่วงเหนี่ยวระบบของตนไว้จนล่าช้าเกินควร พลังของระบบ
 เศรษฐกิจเก่าก็มีลักษณะเป็น ปฏิกริยา Reaction ก็คือเป็น
 การโต้กริยา Action ของพลังการผลิตใหม่ที่เกิดขึ้น ผลที่

โต้กันระหว่างกิริยากับปฏิกิริยา ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างอาการหนัก ทำให้มนุษย์ส่วนมากในสังคมต้องอัตคัดขัดสน เมื่อมวลราษฎรอรอนทนต่อไปไม่ได้จึงใช้วิถีวิถีพัฒนาทำการล้มเปลี่ยนระบบสัมพันธ์เก่าที่ปฏิกิริยาเพื่อสถาปนาระบบสัมพันธ์ใหม่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาของพลังการผลิตใหม่

ส่วนยุทธวิธีของวิถีพัฒนาและยุทธวิธีวิถีพัฒนาหนักต้องเป็นไปตามความเหมาะสมแก่สภาพ, กาละ, ท้องที่ของแต่ละสังคม แม้ว่าสังคมอาฟฆานิสถานและสังคมอียิปต์ (สมัยก่อน ค.ศ. ๑๙๕๒) อยู่ในประเทศพื้นฐาน “สังคมกึ่งศักดินา, กึ่งเมืองขึ้น” ก็ตาม แต่ก็มีสภาพอันเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะสังคมนั้น ๆ ฉะนั้นเอมีร์ (กษัตริย์อาฟฆานิสถาน) ใช้ยุทธวิธีวิถีพัฒนาต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษ ซึ่งต่างกับยุทธวิธีของเจ้าสมบตพ่อค้าอียิปต์ที่ต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษ ฯลฯ ฉะนั้น สสารธรรมิกจึงไม่ควรชี้เอาตามใจชอบของตนว่า ต้องใช้วิธีนั้น วิธีนี้จึงจะเป็นยุทธวิธีวิถีพัฒนา เสนินได้กล่าวไว้ในบทความเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๐๖ มีความตอนหนึ่งว่า “การวินิจฉัยปัญหาต่างหากจากการพิจารณาสถานการณ์แห่งวิวัตนาการตามรูปธรรม ที่เป็นจริง นั้น เป็นการไม่รู้ (Be Ignorant) สสารธรรมปฏิบัติการเบื้องต้นอย่างคร่าว ๆ” อีกตอนหนึ่งว่า

“การพยายามตอบว่าเอาหรือไม่เอาวิธีนี้วิธีนั้นตอบปัญหาว่าจะใช้วิธีใดในการต่อสู้ โดยปราศจากการสำรวจรายละเอียดของสถานการณ์ที่ประจักษ์ แห่งการเคลื่อนไหวของการพัฒนาขึ้นหนึ่ง ๆ นั้น หมายความว่า การละทิ้งจุดยืนหยัคมาร์กซิสต์” อีกตอนหนึ่งว่า “วิกฤตการ”(Crisis) ที่มาถึงนั้นจะนำมาซึ่งแบบการต่อสู้ใหม่ซึ่งขณะนี้เราไม่อาจทำนายล่วงหน้าได้” หมายความว่ายุทธวิธีที่มนุษย์ไม่เคยทำมาแต่ก่อน อาจเป็นยุทธวิธีใหม่ที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ก็ได้

ในบทความเรื่อง “คอมมิวนิสต์ปีกซ้าย ความคิดกระส่ำระสายอย่างเด็กไร้เดียงสา” Left-Wing Communism An Infantile Disorder เลนินกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “ทุกคนย่อมเห็นด้วยว่า กองทัพที่ไม่ฝึกฝนให้สามารถใช้ศาสตราวุธทุกชนิด และวิถีทางรบทุกชนิด ซึ่งศัตรูมีหรืออาจมีได้นั้น กองทัพนั้นก็ประพฤติน้อย่างไม่ฉลาดหรือกระทั่งเป็นท่วงท่าอาชญากรรมด้วย การตั้งว่านัวย่อมนำมาประยุกต์แก่การเมืองได้ดียิ่งกว่าการทหารเสียอีก ในทางการเมืองยังเป็นการลำบากที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าว่าวิถีการรบใดจะปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อเรา ภายใต้สถานการณ์ที่จะมีขึ้นภายหน้า นอกจากเราสามารถรู้จักใช้ทุกวิถีทางรบแล้วไซ้ เราก็จะเสียหายร้ายแรง และเสียหายเด็ด

ขาดเสมอไป และพ่ายแพ้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของ
 ชนชั้นอื่นซึ่งนอกเหนือจากการควบคุมของเรา อันทำให้แบบ
 แห่งการต่อสู้ซึ่งเรามีจุดอ่อนโดยเฉพาะนั้น ชนมาอยู่แนวหน้า
 แต่อย่างไรก็ตามถ้าเราสามารถรู้จักใช้ทุกวิถีทางการรบ ชัยชนะ
 ก็จะเป็นของเราแน่นอน เพราะเราเป็นตัวแทนของชนชั้น
 อภิวัฒน์แท้จริง (Really revolutionary class) ทั้งนี้แม้
 สภาพแวดล้อมจะไม่อำนวยให้เราใช้ศาสตราวุธที่ร้ายแรงที่สุดต่อ
 ศัตรูคือศาสตราวุธที่ทำลายศัตรูให้พินาศฉิบพลัน นัก "ปฏิวัติ"
 ที่ไม่สันถักจักเจนนั้นคิดอยู่เสมอว่า วิธีต่อสู้ที่ถูกต้องตาม
 กฎหมาย Legal method of struggle นั้นเป็นเรื่อง "ฉวย
 โอกาส" Opportunist เพราะเรื่องนั้นชนชั้นเจ้าสมบัติ (โดย
 เฉพาะไม่ใช่ยามอภิวัฒน์) ได้หลอกลวงและทำให้คนงานหลง
 เชื่อว่าวิธีต่อสู้ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น เป็นเรื่องที่เรียกว่า
 "ปฏิวัติ" แต่ทว่าความคิดเช่นนั้นไม่ถูกต้อง สิ่งที่ถูกต้องคือ
 พรรคและผู้นำเป็นนักฉวยโอกาส (Opportunist) และเป็น
 ผู้ทรยศ (Traitor) 'ต่อชนชั้นคนงาน....' อีกตอนหนึ่งมีความ
 ว่า "นักปฏิวัติที่ไม่สามารถสमानแบบการต่อสู้ที่ไม่ถูกต้องกฎหมาย
 ให้เข้ากับทุก ๆ แบบแห่งการต่อสู้ที่ถูกกฎหมายได้นั้นเป็น "นัก
 ปฏิวัติที่ไร้คุณค่าจริง ๆ (poor revolutionaries in deed)

ไม่ยากเลยที่จะเป็นนัก "ปฏิวัติ" เมื่อ "การปฏิวัติ" ได้เกิดขึ้นแล้วและบรรลุขั้นสูง ในเมื่อทุกคนเข้าร่วม "การปฏิวัติ" เพราะถูกชักพาให้เข้ามา หรือเพราะเป็นสมัยนิยม (Fashion) และบางครั้งก็เพื่อตำแหน่งหน้าที่"

๓.๔.๓. ในการประยุกต์กฎแห่ง ความเคลื่อนไหว ของมนุษยสังคมนั้นโดยทั่วไปเกี่ยวกับวิถีสมาณะระหว่างระบบ เศรษฐกิจกับการเมืองของสังคมนั้นนั้น ผมได้พรรณาข้อเท็จจริงของประวัติศาสตร์ไว้ในปาฐกถา เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยนำเอาเรื่องที่ผมกล่าวไว้ในหนังสือว่าด้วยความเป็น อนิจจังของสังคม, ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญเบื้องต้นกับการร่างรัฐธรรมนูญ ฯลฯ ขอให้ท่านผู้สนใจดูหนังสือและบทความนี้ ๆ

ต่อไปนี้จะกล่าวเฉพาะประเด็นวิถีสมาณะ ระหว่างพลังการผลิตกับระบบเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมนั้น

๑ บางท่านกล่าวว่าการเปลี่ยนระบบสังคมนั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นการเปลี่ยนในที่ว่างเปล่า คือไม่มีอะไรเป็นรากฐาน ทั้งนี้ก็เพราะท่านที่กล่าวนั้นมิได้มองถึงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจสยาม แม้ท่านจะไม่ได้มองย้อนขึ้นไปถึง ๑๐๐ ปี

แต่จะศึกษาเพียงประวัติเศรษฐกิจสยาม ๕๐ ปีเท่านั้น ท่าน
ผู้นั้นก็จะไม่เห็นที่ว่างเปล่าในมโนภาพของท่าน

ผมขอให้นิสิต นักศึกษา นักเรียน และท่านผู้สนใจ
ในปัญหาของชาติ โปรดศึกษาประวัติเศรษฐกิจของสยามอย่าง
น้อยเพียง ๕๐ ปี ก็เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๘ ก็ได้ ในการนี้
ท่านอาจค้นดูจากสถิติของทางราชการเองว่าเศรษฐกิจ ได้ตกต่ำ
ตลอดมาจนถึงก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น ราคา
ข้าวเปลือกที่ชาวนาเคยขายข้าวเปลือกได้ตามค่าของเงินตราใน
สมัยนั้น (ซึ่งไม่ใช่เงินเพื่อที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่ค่าของเงิน
ทราลดลง) ได้ลดลงตลอดมาทำให้ชาวนาซึ่งเป็น “กระ
ดุกสันหลังของชาติ” ได้รับความอึดอัดขัดสน หนี้สินล้นพ้น
ตัว เกษตรกรอื่นๆ อาทิชาวไร่ ชาวดวน ชาวป่าไม้ ฯลฯ
ขายผลิตผลได้ราคาตกต่ำมาก

รัฐบาลสยามมีรายได้ไม่พอรายจ่าย จึงต้องลดงบประมาณรายจ่ายขนาดใหญ่ ซึ่งท่านที่มีชีวิตอยู่ในขณะนั้นและยังมี
ชีวิตถึงขณะนี้ คงจำกันได้ถึงคำพังเพยที่ใช้กันอยู่ในสมัยนั้นว่า
“กุดสภาพ” คือข้าราชการจำนวนไม่น้อยต้องถูกปลดจาก

ราชการ เพื่อรัฐบาลจะได้ตัดทอนรายจ่าย เพื่อให้มี คุลย ภาพ
กับรายได้

นอกจากท่านผู้อ่านบทความนี้กันคิดว่าหา หลัก ฐาน ทาง
ประวัติเศรษฐกิจสยามด้วยตนเองแล้ว ผมขอให้ท่านศึกษาหา
ความรู้จากมวลราชฎร ที่เราต้องเคารพว่า มีปัญญาสูงสุกกว่า
ปัญญาชนและนักวิชาการทางทฤษฎีทั้งหลาย ราชฎรหลายคนที่
ประสบพบเห็นสภาพเศรษฐกิจ เมื่อก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ ยังมี
ชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้ จะให้ความรู้ในข้อเท็จจริงทางประวัติ
เศรษฐกิจสยามได้ (ยกเว้นผู้อยู่ในชนชั้นเจ้าทาส, ศักดินา,
เจ้าสมบัติ หลายคนที่ถ้าเอียงเข้าข้างชนชั้นของตน) ว่าใน
ภาคเหนือ, ภาคอีสาน, ภาคตะวันออก, ภาคใต้ นั้น นาข้าว
ต้องทิ้งไว้กร้างขนาดใหญ่ โดยเฉพาะสวนยางพาราในภาคใต้
นั้น เจ้าของต้องทิ้งไว้ให้กร้างเพราะขายยางได้ราคาตกต่ำมาก
จนไม่คุ้มค่าแรงกรีดยาง เหมือนแร่ขนาดเล็กจำนวนมากต้องหยุด
ชะงัก หาดใหญ่ที่เป็นศูนย์การค้าสำคัญแห่งหนึ่งของยางพารา
และดีบุกนั้นเคยเป็นตลาดที่คึกคัก แต่เมื่อชาวสวนยางพารา
ชาวซุดแร่ร้อนแร่ต้องอึดอัดผัดเคือง หาดใหญ่ก็เปลี่ยนสภาพ
เกือบจะเป็นเมืองร้าง แตกต่างกับผู้ที่เคยไปอยู่หรือเคยไปเห็น

หาคใหญ่เมื่อก่อนนั้น ย่านตลาดในเมืองและชนบททุก ๆ ภาค ก็ซบเซาอันเป็นการแสดงโฉมหน้าของ “วิกฤตการ” Crisis ทางเศรษฐกิจสมัยนั้น

(๒) บางท่าน ให้ความเห็นว่าเป็นว่าวิกฤตการ ๖ ในสมัยนั้น เป็นวิกฤตการทางเศรษฐกิจในโลกที่แพร่เข้ามาในสยาม ความเห็นนี้ถูกต้องเพียงส่วนหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ระหว่าง จักรวรรดินิยมกับสยาม แต่เราจะต้องวิเคราะห์ถึงเหตุที่เป็นรากฐานแห่งวิกฤตการทางเศรษฐกิจภายในสังคมจักรวรรดินิยม และภายในสังคมสยาม

ก) วิกฤตการทางเศรษฐกิจ ในโลก สมัย ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น มีรากฐานมาจากความสัมพันธ์การ ผลิตเศรษฐกิจ หรือนัยหนึ่งระบบเศรษฐกิจขัดแย้ง กับการพัฒนาของพลังการผลิต (Productive Forces) คือในประเทศทุนนิยมที่พัฒนา เป็น “จักรวรรดินิยม (Imperialism) ภาษาจีนเรียกว่า “คักวะจู่” ไม่ใช่ “หวงตจู่” หรือจักรวรรดินิยม นั้น พลังการผลิตซึ่งประกอบด้วย (๑) เครื่องมือการผลิต (Instruments of Production) ได้พัฒนามากทั้งในทางคุณภาพและปริมาณจน ประกอบขึ้นได้เป็นโรงงาน และวิสาหกิจใหญ่โตมโหฬาร (๒)

บุคคลที่สามารถทำและใช้เครื่องมือนั้น คือคนงานก็ได้พัฒนาทางคุณภาพและปริมาณด้วย

แต่ระบบเศรษฐกิจของประเทศจักรวรรดินิยม ยังคงรักษาความสัมพันธ์การผลิตทุนนิยมไว้ คือมีคนจำนวนน้อยซึ่งเป็นเจ้าสมบัติหรือนายทุนสมัยใหม่ เป็นเจ้าของเครื่องมือการผลิตของสังคมและอาชีพการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนั้น ใช้คนส่วนมากที่เป็นลูกจ้างให้ทำงานซึ่งต้องถูกกดขี่เบียดเบียน ได้ค่าจ้างน้อยไม่คุ้มแก่แรงงานที่ต้องทำด้วยความเหนื่อยยาก ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนั้นจึงขัดแย้งกับลูกจ้างแรงงาน คือบุคคลที่สามารถทำและใช้เครื่องมือการผลิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งของ "พลังการผลิต" เพราะลูกจ้างที่ถูกกดขี่เบียดเบียนย่อมไม่มีกำลังใจพอที่จะทำงานให้แก่คนจำนวนน้อยที่เป็นเจ้าของซึ่งได้กำไรเป็นของตนโดยเฉพาะ ผลผลิตจึงได้น้อยกว่าที่ควรจะได้ วิกฤตการณ์เศรษฐกิจจึงเกิดขึ้น ทำให้ราษฎรส่วนมากอดคัดขัดสน แม้ว่าสมัยนั้นปรากฏว่าในบางประเทศเช่นในอเมริกาใต้ นักการค้าที่กักตุนกาแฟไว้มากต้องเอากาแฟเผาหรือโยนทิ้งทะเล ซึ่งดูประหนึ่งว่ากาแฟมีปริมาณมากกว่าความต้องการของโลก แต่อันที่จริงนักการค้าเหล่านั้นต้องการทำให้กาแฟในตลาดมีปริมาณน้อยลงเพื่อขายกาแฟได้ราคาเพิ่มขึ้น ตาม

กฎการค้า เรื่องการเสนอกับสนอง (Demand and Supply) ของสินค้า คือเมื่อมีความต้องการมากแต่ปริมาณมีน้อย สินค้านั้นก็จะมีราคาเพิ่มขึ้น การที่นักการค้าทำเช่นนั้นมิใช่เป็นเรื่องของการแก้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของสังคม หากเป็นการแก้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของนักการค้า ซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยของสังคมโดยเฉพาะเท่านั้น ฉะนั้นคนงานในประเทศทุนนิยมต่างๆ จึงได้เรียกร้องให้แก้ไขวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของสังคม โดยให้เปลี่ยนระบบทุนนิยม มาเป็นระบบที่ให้สังคมเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ซึ่งกรรมกรและมวลราษฎรผู้ออกแรงทำงานเป็นส่วนสำคัญประกอบเป็นพลังการผลิตนั้น มีส่วนเป็นเจ้าของเครื่องมือการผลิตที่ใหญ่โตมโหฬาร ทั้งนี้เป็นคำเรียกร้องทางสังคมนิยมตามสภาพท้องที่กาลสมัยของแต่ละสังคม

นักเศรษฐกิจบางท่านให้ความเห็นว่า การที่จะให้เครื่องมือการผลิตคืออุตสาหกรรมและวิสาหกิจเป็นของสังคมนั้น ก็จะทำให้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทรุดหนักยิ่งขึ้น เพราะไม่มีเอกชนเป็นเจ้าของจึงไม่มีใครมีกำลังใจทำงาน ความเห็นเช่นว่านั้นมองจากด้านกำลังใจของเจ้าสมบัติ ซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยของ

สังคมนั้น มิได้มองถึงกำลังใจของแรงงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของพลังการผลิตนั้นว่า เมื่อต้องถูกเอกรชนคนส่วนน้อยที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เบียดเบียนค่าแห่งแรงงานของตนไปเช่นนั้นจะเสียกำลังใจ อันเป็นเหตุให้ไม่ได้ผลิตผลเพียงใด

ฝ่ายเจ้าสมบัติ (Bourgeois) หรือนายทุนสมัยใหม่ (Modern Capitalist) ใช้วิธีผ่อนผันให้ตามคำเรียกร้องของลูกจ้างบ้าง ซึ่งบางท่านในปัจจุบันนี้เรียกวิธีการนี้ว่า “สังคมนิยมอ่อนๆ” นั้น ก็ได้ผลบ้างเล็กน้อยๆ เปรียบประจุกแก่โรคอาการหนักโดยวิธีเอา “น้ำมันหม่อง” ทาผิวหนังพอให้ระงับความปวดได้ชั่วคราวเดียว วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของสังคมนั้นที่กล่าวข้างบนนั้น อาการหนักมาก การใช้วิธีการ “สังคมนิยมอ่อนๆ” จึงไม่อาจแก้ไขได้

ข ส่วนสังคมนิยมระบบเศรษฐกิจศักดินา ที่ได้เลิกเศรษฐกิจทาสโดยนิตินัยแล้ว ได้เผชิญกับการพัฒนาของระบบทุนนิยมสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นโดยประเทศทุนนิยม (ก่อนพัฒนาเป็นจักรวรรดินิยม “Imperialism”) คือเมื่อกลางศตวรรษที่ ๑๙ สยามจำต้องให้ทุนนิมนานาชาติมีสิทธิพิเศษในทางเศรษฐกิจและการเมือง ตามสนธิสัญญาไม่เสมอภาค Unequal Treaties แต่ความสัมพันธ์เศรษฐกิจแบบเจ้าศักดินา

กับข้าไฟรก็ยังคงมีอยู่เกี่ยวกับราษฎรส่วนที่เป็นชาวนา ประเทศ
 ทุนิยมอาศัยสนธิสัญญาไม่เสมอภาคที่ให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร
 เสียภาษีสินค้าขาเข้าในอัตราร้อยละ ๓ ซึ่งทำให้สยามต้องคง
 เป็นประเทศเกษตรกรรม โดยประเทศทุนิยมเป็นผู้ผลิตสินค้า
 นำมาขาย แทนที่สยามจะมีอุตสาหกรรมใหญ่ของตนเอง แต่
 อยากรักก็ตาม เครื่องมือการผลิตใหม่ เช่นเครื่องจักรกลที่ใช้
 กำลังไอน้ำ ไฟฟ้า ก็ได้เกิดขึ้น เป็นโรงสี, โรงเลื่อย,
 อุปกรณ์การขนส่งและการคมนาคม ฯลฯ และพัฒนาไปตาม
 การพัฒนาของระบบทุนิยม

เมื่อระบบทุนิยมได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็น "จักรวรรดิ
 นิยม" เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๕๑) ก็คือตั้งแต่
 สงครามระหว่าง ส.ร.อ. กับสเปน เป็นต้นมา (ดูปาฐกถา
 ของผมที่สมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗) นั้น
 ก็ได้้นำเครื่องมือการผลิตที่ใช้จักรกลที่มีคุณภาพและปริมาณมาก
 ขึ้นมาสู่สยาม เพิ่มขึ้นกว่าสมัยก่อนที่ยังไม่เป็นจักรวรรดินิยม
 แต่ความสัมพันธ์การผลิตแบบศักดินาในสยามก็ยังคงอยู่ จึง
 ขัดแย้งกับการพัฒนาของพลังการผลิตทุนิยม และต้องถูก
 วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของจักรวรรดินิยมตามไปด้วย

(๓) ประบักษ์สำคัญของสยามสมัยก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕
นั้นคือ

(ก) จักรวรรดินิยม ๑๓ ชาติ ที่มีอำนาจและอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองเหนือสยาม อันเป็นประบักษ์ของมวลราษฎรไทยสยามเป็นส่วนรวม จักรวรรดินิยมเหล่านั้นนิยมระบบประมุขรัฐต่าง ๆ กัน เช่น อเมริกันไม่นิยมจักรพรรดิ (Emperor) โดยนิยมระบบประธานาธิบดี ฝรั่งเศสขณะทำสัญญาไม่เสมอภาคกับสยามในรัชกาลที่ ๔ นั้น นิยมจักรพรรดิคือจักรพรรดินโปเลียนที่ ๓ แต่ใน ค.ศ. ๑๘๔๐ ได้ล้มระบบจักรพรรดิโดยสถาปนาระบบประธานาธิบดีต่อมาจนปัจจุบันนี้ อังกฤษนิยมระบบราชาธิปไตย (King, Queen) ซึ่งต่อมาทรงมีอิทธิยศเพิ่มขึ้นเป็นจักรพรรดิแห่งอินเดีย (Empress, Emperor of India) ต่อมาอินเดียเป็นเอกราชแล้วพระราชาราชธิปไตยอังกฤษก็หมดตำแหน่งจักรพรรดิแห่งอินเดีย ญี่ปุ่นยังคงนิยมจักรพรรดิจนถึงปัจจุบันนี้ ฯลฯ

การที่ผมเรียกว่า “จักรวรรดินิยม” นั้น หมายถึงประเทศแห่งระบบทุนที่พัฒนาดังขีดสูงสุด เป็นทุนผูกขาด ทำการยึดเอาประเทศอื่นมาอยู่ใต้อำนาจอิทธิพล เพื่อเอาวัตถุดิบและเพื่อประโยชน์เศรษฐกิจแห่งระบบทุนนั้น (ดูความละเอียดใน

ปาฐกถาของผมในงานชุมนุมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗) จึงทำให้ประเทศทุนนิยมที่พัฒนานั้นมี "จักรวรรดิ" เนื้อชาติที่อยู่ใต้อำนาจและอิทธิพล จึงต่างกับการขัดแย้งกันตามระบบศักดินาโบราณระหว่างผู้นิยมระบบราชา กับผู้นิยมระบบจักรพรรดิ

ในบรรดาจักรวรรดินิยมสมัยนั้น จักรวรรดินิยมอังกฤษมีอำนาจทางเศรษฐกิจยิ่งกว่าจักรวรรดินิยมใด ๆ เงินตราสยามผูกพันกับเงินปอนด์สเตอร์ลิง ในสยามธนาคารอังกฤษมีสาขาใหญ่ ๓ สาขา ฝรั่งเศสมีเพียง ๑ สาขา อเมริกักับญี่ปุ่นยังไม่มีธนาคาร (เงินที่ไม่ใช่จักรวรรดินิยมมีธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กประมาณ ๓ ธนาคาร) เหมือนแร่ ป่าไม้ วิสาหกิจ ฯลฯ จำนวนมากอยู่ในกำมือของอังกฤษ จักรวรรดินิยมอื่น ๆ เป็นอันดับรอง ส่วนจักรวรรดินิยมอเมริกันมีวิสาหกิจเดียวใช้เงินทุนไม่เกิน ๑ ล้านเหรียญ ทำการขายสินค้าอเมริกัน ส่วนโรงสีข้าวซึ่งอเมริกันเป็นคนแรกที่ตั้งขึ้นในรัชกาลที่ ๔ สมัยที่สหรัฐอเมริกายังเป็นทุนนิยมธรรมดา โดยยังมีได้พัฒนาเป็นจักรวรรดินิยมนั้นได้เล็ดลัมไป โดยมีผู้จำลองโรงสีข้าวอเมริกันตั้งขึ้นและขยายเป็นโรงสีใหญ่ขึ้นอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งทำนท้งหลายครครศึกษาถึงประวัติโรงสีข้าวใน

สยามว่าตกมาอยู่ในกำมือของผู้ใดบ้าง ฐานะของจักรวรรดินิยมอเมริกันเหนือสยามสมัยนั้นจึงต่างกับสมัยปัจจุบัน ซึ่งจักรวรรดินิยมอเมริกันมีอำนาจและอิทธิพลยิ่งกว่าจักรวรรดินิยมใด ๆ

ประเทศจีนสมัยก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น นอกจากจักรวรรดินิยมอังกฤษ, รัสเซีย, ฝรั่งเศส, ญี่ปุ่น, โปรตุเกส เอากินแดนหลายส่วนของจีนเป็นเมืองขึ้นแล้วโดยตรง จักรวรรดินิยมเหล่านั้นยังมีอำนาจครองกินแดนหลายแห่งในประเทศจีนเป็นเขตที่เรียกว่า "เขตเช่า" (Concession) ซึ่งจักรวรรดินิยมปกครองเหมือนเป็นอาณานิคมของตน โดยมีทหาร, ตำรวจ, ศาล ของจักรวรรดินิยม ส่วนกินแดนจีนนอกเขตเช่า นั้น จักรวรรดินิยมหลายชาติ มีสิทธิพิเศษในทางเศรษฐกิจ, ศุลกากร, ศาล ส่วนธนาคารและวิสาหกิจจำนวนมากตกอยู่ในกำมือของอังกฤษ, ญี่ปุ่น อเมริกัน, เป็นส่วนข้างมากกว่าจักรวรรดินิยมอื่น ๆ ท่านที่สนใจตัวอย่างของจีนก็ควรศึกษาประวัติศาสตร์จีน ซึ่งท่านจะทราบได้ว่า สมัยนั้นคอมมิวนิสต์จีนใช้คำขวัญต่อสู้จักรวรรดินิยมญี่ปุ่น เป็นปรีภักษ์สำคัญยิ่งกว่าจักรวรรดินิยมอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นไปตามสภาพและกาละของจีน สมัยนั้นที่จักรวรรดินิยมญี่ปุ่นเป็นผู้รุกรานสำคัญ ทำนองเดียวกับราษฎรเวียตนาม, เขมร, ลาว ในอินโดจีนที่ถือว่าจักรวรรดิ

นิยมฝรั่งเศสเป็นปรบักษ์สำคัญสมัยนั้น แต่เมื่อได้ชัยชนะต่อ
จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสแล้ว จักรวรรดินิยมอเมริกันเข้ามามี
อำนาจ ราษฎรในอินโดจีนก็ต่อสู้จักรวรรดินิยมอเมริกัน ไม่
ปรากฏว่ามีผู้ใดเป็นอริยบุรุษที่สามารถรู้ล่วงหน้าได้ตั้งแต่ก่อน
พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า จักรวรรดินิยมอเมริกันจะเข้ามาแทนที่จักร-
วรรดินิยมฝรั่งเศสในอินโดจีน

วิธีต่อสู้จักรวรรดินิยมนั้น ก็ต้องสุดแท้แต่ความเหมาะ
สมแก่สภาพท้องถิ่น, กาละ ของแต่ละสังคม

คณะราษฎรใช้วิธีปฏิวัติสมานกับวิธีวิวัฒน์ คือเห็น
ว่าฐานที่รองรับอำนาจจักรวรรดินิยมคือระบบศักดินา จึงใช้
วิธีปฏิวัติ (Revolutionary Method) ทำรัฐประหารอภิ-
วัฒน์ (Revolutionary Coup D'Etat) ถล่มระบบสมบูรณาญา
สิทธิราชย์ ซึ่งมีรากฐานเศรษฐกิจศักดินาและทุนนิยมสมุน
จักรวรรดินิยม เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น
สำเร็จแล้วจึงใช้วิธีวิวัฒน์ (Evolutionary Method) บอก
เลิกสนธิสัญญาไม่เสมอภาคกับจักรวรรดินิยมนานาชาติ ซึ่งมีผล
งานเป็นที่ประจักษ์ในประวัติศาสตร์แล้ว มิใช่แต่ว่าการต่อสู้
ระบบสมบูรณาฯ มีจำกัดเพียงการต่อสู้กับระบบเศรษฐกิจศักดินา
เท่านั้น แต่คณะราษฎรถือว่าต้องต่อสู้ระบบจักรวรรดินิยม

ด้วย หากแต่วิธีที่อยู่นั้นจะใช้กำลังอาวุธปะทะจักรวรรดินิยมก่อน หรือปะทะระบบปฏิกิริยาสยามก่อน คณะราษฎรเห็นว่าจักรวรรดินิยมเปรียบประดุจคนนั่งบนเสลี่ยง (เกี้ยว) ระบบเศรษฐกิจและการเมืองปฏิกิริยาสยามเปรียบประดุจคนแบกเสลี่ยง ถ้าคนแบกเสลี่ยงล้มไปไซ้ร้ คนนั่งเสลี่ยงก็ต้องตกจากเสลี่ยง

(๑) ระบบการเมืองระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่ง เป็นโครงสร้างเบื้องต้นของระบบเศรษฐกิจศักดินา (ผสมด้วย ชากทาส) และของระบบทุนนิยมสมุนจักรวรรดินิยม

ระบบสมบูรณา ฯ มีบทบาททางประวัติศาสตร์สยามใน การที่ได้ยกเลิกระบบทาสทางนิตินัย และได้ดำเนินตามวิถีวิวัฒน์ (Evolutionary Method) ในการปรับปรุงระเบียบบริหารหลายบริหารตามแนวทางทุนนิยม แต่วิถีวิวัฒน์เช่นนั้น ไม่อาจแก้วิกฤตการทางเศรษฐกิจของสยามได้ ฉะนั้นเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะราษฎรจึงได้ใช้วิธีอภิวัฒน์ โดยการทำรัฐประหารอภิวัฒน์ ยึดอำนาจรัฐ (State Authority) สำเร็จแล้ว กราบบังคมทูลพระปกเกล้า ฯ ขอพระราชทาน ธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน (ชั่วคราว) ฉบับที่ ๒๗ มิถุนา ยน และต่อมาสภาผู้แทนราษฎรโดยความเห็นชอบของพระปก

เกล้าฯ ได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เสร็จแล้วโปรดเกล้าฯ ให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

โดยที่คณะราษฎรได้ประกาศหลัก ๖ ประการเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น แสดงให้เห็นว่าปรารถนาคำเนินวิธีให้สยามมีเอกราชสมบูรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้ง การศาล อีกทั้งได้แสดงให้เห็นว่าปรารถนาแก้ระบบเศรษฐกิจเก่าให้ดำเนินไปตามสาระแห่งแนวทางสังคมนิยม ฉะนั้นเมื่อได้มีระบบการเมืองใหม่ที่ให้เสรีภาพในการเลือกถือสิทธิ์เศรษฐกิจและการเมือง ผมจึงได้เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจต่อรัฐบาลเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยให้จัดตั้งสหกรณ์ครบรูป อันเป็นสหกรณ์สังคมนิยม “(Socialist Co-operative ที่จะนำไปสู่ “สังคมนิยมของราษฎร” (People’s Socialism) ซึ่งต่างกับสหกรณ์ทุนนิยม” (Capitalist Co-operative)

ฝ่ายพลังแห่งระบบเก่าที่ตกค้างอยู่ในรัฐบาลสยามสมัยนั้นได้ทำการต่อต้านเค้าโครงการ เศรษฐกิจ สหกรณ์สังคมนิยม ฝ่ายนั้นจึงใช้วิธีรัฐประหารโต้ภิวัตน์ (Counter Revolutionary Coup d’ Etat) โดยเป็นผู้รับผิดชอบเสนอพระมหากษัตริย์ให้ทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศปิดสภาผู้แทนราษฎร และงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา ออกกฎหมายคอมมิวนิสต์

ซึ่งห้ามการนับถือลัทธิใด ๆ ที่ฝ่ายนั้นเขียนขึ้น โดยถือว่าลัทธิสังคมนิยมทุกชนิดเป็นคอมมิวนิสต์ ฝ่ายปฏิกริยาจึงใช้วิธีปกครองโดยพระราชกฤษฎีกา สยามจึงถอยหลังไปสู่ระบบการเมืองเผด็จการทาสและศักดินา ซึ่งไม่สมานกับพลังการผลิตที่พัฒนา

ในวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ พลังระบบใหม่ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกส่วนมากของคณะราษฎร กับผู้สมัครใจร่วมด้วยอีกจำนวนหนึ่งได้ใช้วิธีรัฐประหารอภิวัฒน์ ทำการยึดอำนาจรัฐ แล้วขอพระราชทานให้พระมหากษัตริย์ทรงประกาศเปิดสภาผู้แทนราษฎร และใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ พระราชทานแต่ได้ทรงสงวนไว้ว่าให้กฎหมายคอมมิวนิสต์ใช้ต่อไป

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ นายทหารหัวเมืองส่วนหนึ่ง กับซากทาสซากศักดินาอีกส่วนหนึ่ง ภายใต้การนำของพระองค์เจ้าบวรเดช ได้ใช้กำลังทหารจากหัวเมืองก่อ "สงครามโต้อภิวัฒน์" (Counter Revolutionary War) ขึ้น โดยยกกำลังมาประชิดพระนคร ฝ่ายรัฐบาลซึ่งพระยาพหลฯ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ทำการต่อสู้ได้ชัยชนะ แล้วได้ใช้วิธีวิวัฒน์

เพื่อสมานระบบการเมืองกับรากฐานเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนา
ซึ่งจะกล่าวใน (๔) ต่อไป

(๔) ภายหลังที่ขบวนการไต่สวนคดีดังกล่าวใน (๓) พ่าย
แพ้ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ แล้ว รัฐบาลของคณะราษฎรได้ใช้วิธีวิวัฒน์
เพื่อสมานระบบการเมืองกับรากฐานเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาทั้ง
ดังต่อไปนี้

(ก) ส่วนที่เกี่ยวกับจักรวรรดินานาชาตินั้น คณะราษฎร
ใช้วิธีเจรจายกเลิกสนธิสัญญาไม่เสมอภาค' โดยทำสนธิสัญญา
ใหม่บนรากฐานแห่งความเสมอภาค ทั้งในทางเศรษฐกิจและ
การเมือง อันเป็นผลช่วยให้สยามมีเอกราชและอธิปไตยสมบูรณ์
เพื่อที่สยามมีความอิสระในทางปฏิบัติเศรษฐกิจ รัฐบาล
ของคณะราษฎรจึงได้เลิกวิธีที่ทำมาสมัยก่อน คือการเอาเงิน
ปอนด์สเตอร์ลิงเป็นทุนสำรองเงินตรา นั้น เปลี่ยนเป็นเอาทองคำ
จำนวนหนึ่งเป็นทุนสำรองเงินตราสยาม ทองคำนั้น ยังมีอยู่ที่
ห้องนิรภัยกระทรวงการคลังจนปัจจุบันนี้ ทองคำซึ่งกระทรวง
การคลัง ชื้อมาสมัยนั้นราคาออนซ์ (ประมาณ ๓๖ กรัม) ละ
๓๕ เหรียญ ส.ร.อ. บัดนี้ (พ.ศ. ๒๕๑๘) มีราคาออนซ์ละ
๑๘๐ เหรียญ ส.ร.อ. คือสูงขึ้นไปกว่า ๕ เท่าของราคาที่ยามซื้อ
ไว้สมัยนั้น

ฉะนั้นเมื่อได้ทำสนธิสัญญาเสมอภาคกับจักรวรรดินิยมอเมริกัน, อังกฤษ, ญี่ปุ่น, ฝรั่งเศส และชาติอื่น ๆ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๗ (พ.ศ. ๒๔๘๐) เป็นต้นมาจนถึงวันที่ ๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) ซึ่งเป็นวันที่สยามถูกจักรวรรดินิยมรุกรานนั้น ความเป็นอยู่ของคนไทยสยามซึ่งเป็นสิ่งกำหนดจิตสำนึกนั้น จึงไม่ทำให้คนไทยเห็นว่าจักรวรรดินิยมใดเป็นปรปักษ์ (ก่อน ๗ ธันวาคม ๘๔) จิตสำนึกของคนไทยสมัยนั้น จึงต่างกับจิตสำนึกของคนชาติอื่นซึ่งถูกจักรวรรดินิยมยึดครองหรือรุกราน เช่นคนจีนที่ขณะนั้นถูกจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นรุกรานก็มีจิตสำนึกว่าจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่ง จักรวรรดินิยมอังกฤษหมายเลข ๒ จักรวรรดินิยมอเมริกันหมายเลข ๓ และจักรวรรดินิยมอื่น ๆ ที่มีสิทธิพิเศษเหนือประเทศจีนเป็นอันดับรองต่อ ๆ ไป

ข. ส่วนที่เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ และระบบทุนนิยมภายในประเทศนั้น รัฐบาลของคณะราษฎรได้ปรับปรุงภาชีอากรให้เป็นธรรม โดยยกเลิกภาชีรัชูปการที่เป็นซากเงินบรรณาการที่เรียกตามภาษาสามัญว่า “เงินส่วย” และภาชีที่นาและภาชีสวนผลไม้ซึ่งเป็นซากของระบบศักดินา และได้ใช้วิธีเก็บภาชีตามหลักใครมีเงินมากเสียมาก ใครใช้จ่ายมากเสียมากซึ่งเป็นธรรมแก่ราษฎรเป็นส่วนรวมและแก่ชาวนา ซึ่ง

เป็นพลเมืองส่วนข้างมากของสยาม ชาวนาและเกษตรกร เป็น
 ชาวสวนยางพารา ชาวไร่ชาวสวนชนิดอื่น ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น
 จากการขายผลิตภัณฑ์ ตามค่าของเงินตราที่มีเสถียรภาพสม้ยนั้น
 อย่างไรก็ตามผู้อ่านก็อาจสอบสวนหาหลักฐานจากสถิติ และข้อ
 เท็จจริงเอามาวิเคราะห์ให้เห็นสัจจะได้

ส่วนที่เกี่ยวกับกรรมกรซึ่งบางท่านที่อ้างว่าอยู่ฝ่ายกรรม-
 กรสม้ยนี้ ชอบกล่าวตามสูตรสำเร็จว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕
 เป็นต้นมาการครองชีพของกรรมกรไม่ดีขึ้นนั้น ก็เป็นคำอ้างที่
 ตรงกับสูตรสำเร็จของซาคักกินา ที่อ้างว่าตั้งแต่สม้ย พ.ศ.
 ๒๔๗๕ เป็นต้นมา การครองชีพของราษฎรไม่ดีขึ้นกว่าสม้ย
 สมบูรณาญาสิทธิราชย์

ผู้เขียนหยักเท็จจริงและองค์การเท็จจริงของชนชั้นกรรมกร
 ที่ต้องการทำแนวร่วมอันกว้างใหญ่ รวมทั้งแนวร่วมกับสมาชิก
 คณะราษฎรและทายาทส่วนที่เคยมีบทบาทรับใช้กรรมกรนั้น ก็
 ย่อมไม่ใช่สูตรสำเร็จนั้นถือว่า สมาชิกคณะราษฎรทั้งหมดเป็น
 ศัตรูของชนชั้นกรรมกร ก็ในการวิเคราะห์คณะอื่นนั้นก็ต้อง
 ใช้จิตใจวิทยาศาสตร์วิเคราะห์ โดยจำแนกส่วนต่าง ๆ ของคณะ

นั้นตามหลักสังคมกายวิภาค (Social Anatomy) ภาษิตของไทยก็มีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลว่า ให้อู้ออกแยกเพื่อนกับศัตรูให้ถูกต้อง

สำหรับผู้ที่สนใจในตัวอย่างของจีนนั้น ถ้าศึกษาแท้จริงก็ทรงทราบได้ว่าเหมาเจ๋อตุงมิได้โจมตีคณะกั๋วมินต้งทั้งหมด หากท่านแยกกั๋วมินต้งส่วนอภิวัดออกจากกั๋วมินต้งปฏิภริยา กั๋วมินต้งอภิวัดนั้นเรียกเป็นภาษาจีนว่า “เกอมีง กั๋วมินต้ง”

ภาษาอังกฤษ “Revolutionary Kuo Min Tang” ซึ่งเหมาเจ๋อตุง ได้ทำความสำเร็จในการทำแนวร่วมอันเป็นพลังสำคัญส่วนหนึ่งของขบวนการอภิวัดราษฎรจีน

แต่ว่านายหลี่ ถี่ ซาน อดีตหัวหน้าพรรค ก่อนเหมาเจ๋อตุงนั้น เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๑ เขาเคยศึกษาในฝรั่งเศสที่วิทยาลัยที่เมือง “มงตาร์จิส” (Montargis) โดยเรียนกิ่งเวลาและทำงานที่โรงงานกิ่งเวลา สมัยนั้นลัทธิ “อนาร์โก-ซินติคาลิสต์” แพร่หลายเข้าไปในหลายโรงงานทำให้กรรมกรที่เข้าใจตนเองว่าเป็นคอมมิวนิสต์แต่รับเอาอิทธิพลของลัทธิ อนาร์โก - ซินติคาลิสต์ จึงถือว่านอกจากกรรมกรแล้ว บุคคลอื่นเป็นนายทุนซึ่งเป็นปรปักษ์ของกรรมกร นายหลี่ ถี่ ซานก็รับอิทธิพลลัทธินี้มา

ดำเนินการในประเทศจีน และส่งสาวกไปเผยแพร่ในบางประเทศนอกประเทศจีน นายหลี่ ลี ซาน ไม่อาจทำเนวร่วมกั
มวลาษฎรอันกว้างใหญ่ได้จึงทำให้พรรคฝ่ายยับเยิน ท่านซึ่ง
ศึกษาอยู่ในเยอรมันและในยุโรปตะวันตกย่อมสังเกตได้ว่าองก์
การกรรมกรของประเทศนั้น ๆ ที่ดำเนินเป็นวิธีการอย่าง อนาร์
โค-ซินติกาลิสม์นั้น แม้จะตั้งมากกว่า ๕๐ ปีแล้ว ก็ไม่สามารถ
ทำเนวร่วมอันกว้างใหญ่ได้จนถึงปัจจุบันนี้ ฉะนั้นผู้ที่สนใจ
ในตัวอย่างของจีนก็ต้องเลือกเอาวิธีทำเนวร่วมของ เหมา เจ๋อ
ตุง หรือจะเลือกวิธีอนาร์โค-ซินติกาลิสม์ ซึ่ง นายหลี่ ลี ซาน
ดำเนินการล้มเหลวแล้ว ส่วนท่านที่อาศัยภษิตของไทยและวิธี
วิทยาศาสตร์สังคมนักขอให้ปฏิบัติในการนั้น ผมขอให้ท่านมี
ความซื่อสัตย์แท้จริงต่อชนชั้นกรรมกร โดยขอให้ค้นคว้าศึกษา
ประวัติของขบวนการกรรมกรเอาความจริงมาแสดงให้กรรมกร
รุ่นปัจจุบันทราบ โดยปราศจากอคติ อันจะเป็นประโยชน์แก่
กรรมกรที่จะดำเนินบทบาทที่เป็นชนชั้นนำได้ดียิ่งขึ้น

ในการศึกษาประวัติของสภาพกรรมกรในสยามนั้น
ท่านทั้งหลายอาจสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้ที่เป็นรุ่นหนุ่มในสมัย
พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในขณะนี้ ท่านก็จะได้ความจริงว่า

สมัย พ.ศ. ๒๔๗๕ และสมัยต่อมาจนถึงรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ นั้น กรรมกรสมัยนั้นต่างกับสมัยปัจจุบัน

สมัยนั้นกรรมกรในสยามที่เป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและวิสาหกิจเอกชนนั้น ส่วนมากเป็นกรรมกรจีนแต่กรรมกรไทยนั้นมีจำนวนน้อยกว่ากรรมกรจีนมาก กรรมกรไทยทำงานในรัฐวิสาหกิจของรัฐหรือในวิสาหกิจสัมปทาน ซึ่งบังคับไว้ว่าให้ผู้รับสัมปทานใช้กรรมกรไทย คณะราษฎรได้ปรับอัตราและค่าจ้างของกรรมกรไทยในวิสาหกิจ ที่ได้ต่ำกว่าอัตราข้าราชการชั้นจัตวาให้ได้ค่าจ้างเท่ากับชั้นจัตวา ส่วนกรรมกรจีนนั้นไม่มีองค์การกรรมกรจีนใดเอาเป็นธุระ หากปล่อยให้เจ้าของวิสาหกิจจีนชู้ครีกรรมกรจีน แม้กระนั้นกรรมกรจีนหลายคนก็ประท้วงค่าจ้างได้เปลี่ยนเป็น นายทุนน้อย นายทุนกลาง นายทุนใหญ่หลายคน เรื่องนี้เราต้องรับความจริงว่า ขณะที่กรรมกรจีนเข้ามาเมืองไทยครั้งแรกรวมทั้งบรรพบุรุษผมนั้นเป็นคนยากจน มิฉะนั้นก็คงไม่มาจากเมืองจีน เมื่อไม่มีองค์การกรรมกรจีนเอาเป็นธุระ จึงมีครั้งหนึ่งใน พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่กรรมกรจีนแห่งโรงสีข้าวในกรุงเทพฯ ขอลความช่วยเหลือจากสมาคมกรรมกรไทยซึ่งสมาชิกส่วนมากเป็นกรรมกรรถราง กรรมกรช่างแสง กรรมกรรถไฟ รับธุระจัดนัด

หยุดงานให้จึงเป็นผลให้กรรมกรจีนได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้น ขณะนั้น
 ผมเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ก็ได้ให้ความสนับสนุนแก่กรรมกร
 จีน อีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. ๒๔๘๙ ขณะที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรี
 ก็ได้ให้ความสนับสนุนกรรมกรไทยและกรรมกรจีน ที่เรียกร้อง
 ค่าจ้างเพิ่มขึ้น กรรมกรไทย-จีน สมัยนั้นยังมีชีวิตอยู่คงจำได้

นอกจากกรรมกรจีนถูกเจ้าของโรงงานกดขี่แล้ว ยังถูก
 “ฮังยี่” คือสมาคมลับจีนรีดไถแบ่งเอาค่าจ้างของกรรมกรจีน
 ไปส่วนหนึ่ง คณะราษฎรได้ปราบปรามฮังยี่จนราบคาบไปหมด
 สิ้นไปก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ต่อจากนั้นมากรรมกรก็ได้
 ถูกฮังยี่รีดไถ ดังที่ท่านที่มีเชื้อชาติไทยก็ดี เชื้อชาติจีนก็ดี
 เมื่อได้ทราบประวัติเช่นนี้แล้วก็ย่อมเห็นว่ากรรมกรจีน มีความ
 เป็นอยู่ดีขึ้น ไม่ต้องจ่ายค่ารีดไถให้แก่ฮังยี่

อย่างไรก็ตามระบบการเมือง ตามรัฐธรรมนูญฉบับ
 ๒๔๘๙ ได้ให้สิทธิประชาธิปไตยเต็มที่ในการตั้งพรรคการเมือง
 และสมาคม อีกทั้งได้มีผู้โฆษณาในตอนหลัง ๆ นี้ว่า การ
 ที่กรรมกรได้มีโอกาสฉลองวันกรรมกรสากล (๑ พฤษภาคม)
 ได้เป็นครั้งแรกในเมืองไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ นั้น เพราะ
 องค์การหนึ่งของกรรมกรบีบบังคับให้รัฐบาลสมัยนั้น ยอม
 อนุญาต สามัญชนที่เชื่อเช่นนั้นก็คงเชื่อต่อไปได้ว่าองค์การ

กรรมกรนั้นมีอำนาจอิทธิพลมาก แต่เหตุใดไม่ช่วยกรรมกร
 กำหนดบับบังคับรัฐบาลให้กรรมกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น กรรมกร
 แท้จริงย่อมรู้ว่าฝ่ายผมมิได้คัดค้านเลย หากสนับสนุนคำเรียกร
 ้องที่เป็นธรรมของกรรมกรเงินดังกล่าวข้างบนนั้น ถ้าการ
 ครอบงำของกรรมกรตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงรัฐประหาร ๘
 พ.ย. ๒๔๙๐ ไม่ดีขึ้นกว่าก่อนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ผมก็ไม่
 ปฏิเสธความรับผิดชอบ แต่ก็ขอให้ผู้ที่ยื่นหยัด ฝ่ายกรรมกรวิจารณ์
 องค์การกรรมกรสมันั้นว่าได้ปฏิบัติเพื่อกรรมกรตามที่ องค์การ
 มีสิทธิประชาธิปไตยที่ได้รับโดยรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๗๕ และ
 ๒๔๘๙ นั้นเพียงใดบ้าง อันจะเป็นความดีที่ให้กรรมกร
 บัจจุบันเห็นว่าองค์การนั้น ๆ ได้ปฏิบัติการวิพากษ์วิจารณ์ตน
 เองสมดังที่เป็นองค์การแท้จริงของกรรมกร ทั้งนี้ผมไม่ขัด
 ขวางในการที่ท่านจะวิพากษ์วิจารณ์ผมและผู้อื่น หากผมขอให้
 ใช้หลักวิพากษ์วิจารณ์ให้ครบถ้วน ก็วิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
 ด้วย

ผมหวังว่ากรรมกรแท้จริงคงแยก “กาลละ” (Time)
 ได้ถูกต้องถึงสภาพของกรรมกรระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ.
 ๒๔๙๐ ดังได้กล่าวแล้ว ซึ่งต่างกับสภาพกรรมกรภายหลัง
 รัฐประหาร ๒๔๙๐ จนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ (ค.ศ. ๑๙๔๐)

จักรวรรดินิยม (Imperialism) ญี่ปุ่นซึ่งนิยมจักรพรรดิ (Emperor) ญี่ปุ่นได้โจมตี เฟลร์ ฮาเบอร์ (เกาะฮาไว) ของ จักรวรรดินิยมอเมริกันแล้วญี่ปุ่นได้แผ่สงครามมายังจีน และ หลายประเทศ รวมทั้งได้ส่งกองทัพของจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ (Emperor Hirohito-) รุกรานและยึดดินแดนสยาม

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ถือว่าจักรวรรดินิยมอเมริกัน เป็นศัตรูและถือว่าจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นเป็นมิตร แต่ราษฎร ไทยเป็นจำนวนมากถือว่าจักรวรรดินิยมอเมริกันกับอังกฤษเป็น มิตร ดังนั้นคนไทยในอังกฤษ, อเมริกา และคนไทยภายใน สยามจึงได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นเพื่อ ต่อสู้จักรวรรดินิยม ญี่ปุ่น ผู้รุกราน ในการนั้นจึงได้ร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอเมริกัน กับอังกฤษและรัฐบาลจีนขณะนั้น ซึ่งจีนคณะชาติและจีนคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนร่วมกันยกให้เจียง ไคเช็กเป็นประมุขรัฐจีน

ต่อมาปรากฏจากเอกสารของจีน และของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยว่า เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ (ค.ศ. ๑๙๔๑) ก็อภายหลังญี่ปุ่นรุกรานสยามแล้วประมาณ ๑ ปี พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ตั้งขึ้น

ความเป็นอยู่ของราษฎรไทยสมัยนั้น ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดจิตสำนึกของราษฎรนั้น ทำให้ราษฎรไทยส่วนมากเห็นว่าจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นเป็นศัตรูหมายเลข ๑ และเห็นว่าจักรวรรดินิยมอเมริกันเป็นมิตรที่จะต้องร่วมมือช่วยในการต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน แม้ราษฎรจีนส่วนมากสมัยนั้นก็มีจิตสำนึกเช่นเดียวกับราษฎรไทยส่วนมาก ไม่ปรากฏว่ามีอัจฉริยะบุรุษโศกาคาการณ์ล่วงหน้าว่าจักรวรรดินิยมอเมริกัน จะกลายเป็นศัตรูสำคัญภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ และที่เป็นอยู่ในสยามปัจจุบันนี้ ซึ่งมีบางท่านเอาจิตสำนึกจากความเป็นอยู่ปัจจุบันย้อนไปวินิจฉัยจิตสำนึกของราษฎรไทยสมัยก่อน

ในการที่สยามถูกลงโทษญี่ปุ่นที่นิยมจักรพรรดิ (Emperor) รุกรานนั้น ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ราษฎรได้รับความอดคัดขัดสนอย่างแสนสาหัส

ขบวนการเสรีไทย ใช้วิธีต่อสู้ทางอาวุธต่อจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น อันเป็นการทำ "สงครามอภิวัฒน์" (Revolutionary War) ส่วนความขัดแย้งภายในระหว่างคนไทยด้วยกันเองนั้น เราสามารถทำแนวร่วมอันกว้างใหญ่ของมวลราษฎร รวมทั้งบุคคลหลายคนแห่งชนชั้นเจ้าสมบัติ และผู้รักชาติทั้ง

หลายที่ไม่ใช่สมุญจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น เราจึงสามารถต่อสู้ศัตรู
ร่วมกันคือ จักรวรรดินิยมญี่ปุ่น

กรรมกรแท้จริงในปัจจุบันนี้ ที่ต้องการทำแนวร่วมกับ
สมาชิกขบวนการเสรีไทยนั้น ย่อมไม่ทำการใด ๆ ที่จะถือเอาผลงาน
ของขบวนการเสรีไทยว่าเป็นของพวกเขาโดยเฉพาะ และไม่ใช้วิธี
การทำให้เขาวุ่นเข้าใจผิด

ในการที่ขบวนการเสรีไทยร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอเมริกัน
ต่อสู้จักรวรรดินิยมญี่ปุ่นซึ่งเป็นศัตรูร่วมกัน โดยเฉพาะ
เรื่องที่จักรวรรดินิยมอเมริกันได้มอบภาระให้ โอ. เอส. เอส.
(O.S.S.) เป็นเจ้าหน้าที่ติดต่อและขนส่งอาวุธให้ขบวนการเสรีไทย
และจีน ซึ่งจีนคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน สมัยสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ ก็ได้ร่วมกับ โอ. เอส. เอส. นอกจากหลักฐานเอกสาร
แล้วก็มีรูปถ่ายปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ OSS ของ (R. Harris
Smith) หน้า ๒๖๔ ที่ถ่าย ณ เมืองเยนอาน เมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๔
(พ.ศ. ๒๔๘๗) ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ปรากฏว่ามีภาพ
เหมาเจ๋อตุงในแผ่นรูปเดียวกันกับคณะนายทหารอเมริกัน แห่ง
โอ. เอส. เอส. หนึ่งในหนังสือนั้นหน้า ๓๓๓ ได้มีรูปถ่ายของ
โฮจิมินห์และโวเหวียนเจียบ กับคณะทหารอเมริกันแห่ง
โอ. เอส. เอส. ที่ป่าแห่งหนึ่งในเวียดนามเหนือ ทั้งนี้เราไม่ควร

ทักทักว่า เหมมาเจอตุงและโฮจิมินห์ที่ร่วมมือกับ โอ.เอส.เอส. เป็น ซี. ไอ. เอ. เพราะเสร็จสงครามแล้ว โอ.เอส.เอส. เลิกไป เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งของ โอ.เอส.เอส. เค็มและคนอเมริกันที่ไม่เคยสังกัด โอ.เอส.เอส. ตั้งเป็นองค์การ ซี.ไอ.เอ. ขึ้นใหม่ อีกองค์การหนึ่ง ผมขอให้สังเกตว่าคนจีนและคนไทยที่เคยร่วมกับ โอ.เอส.เอส. ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่ทำงานให้แก่ ซี.ไอ.เอ. ซึ่งเป็นองค์การที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ฉะนั้นจึงไม่สมควรที่ผู้ใดจะใส่ความว่าขบวนการเสรีไทยเป็นสายของ ซี.ไอ.เอ.

ผมหวังว่าผู้ยื่นหยัดฝ่ายกรรมกรอย่างแท้จริงและองค์การแท้จริงของกรรมกรซึ่งเป็นชนชั้นนำที่ต้องการแนวร่วมกับอดีตสมาชิกเสรีไทยและทายาทนั้น คงคำนึงถึงสัจธรรมตามที่ผมกล่าวข้างบนนี้ด้วย และขอให้ระมัดระวังผู้ที่เป็นสายลับของ ซี.ไอ.เอ. ที่แฝงตัวอยู่ในขบวนการของกรรมกร ทำการหลอกลวงให้กรรมกรบางส่วนหลงเชื่อในการใส่ความ ขบวนการเสรีไทยและใส่ความผู้ที่เคยมีบทบาทรับใช้หรือช่วยเหลือกรรมกร อันเป็นวิธีการที่ ซี.ไอ.เอ. ประสงค์ทำลายแนวร่วมอันกว้างใหญ่ของกรรมกร

(๖) เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๔๕) (Imperialism) ญี่ปุ่นโดยความเห็นชอบของจักรพรรดิชิโรฮิโตะ (Emperor Hirohito) ได้ยอมแพ้แก่สัมพันธมิตร ผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ประกาศในพระปรมาภิไธยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า การประกาศสงครามซึ่งรัฐบาลสยาม (ป. พิบูลสงคราม) ได้กระทำเมื่อ ๒๕ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๒ (พ.ศ. ๒๔๘๕) กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเป็นโมฆะ.

จักรวรรดินิยมอเมริกันได้รับรองการเป็นโมฆะของการประกาศสงครามนั้น (ตามที่ตกลงกันไว้ก่อนกับขบวนการเสรีไทยเป็นการลับ) รัฐบาลอเมริกันได้ส่งผู้แทนมากรุงเทพฯ ๖ สถาปนาความสัมพันธ์การทูตตามที่เป็นอย่างก่อนที่ญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์

จักรวรรดินิยมอังกฤษ ยังไม่ยอมรับรองการเป็นโมฆะนั้น โดยเรียกร้องให้สยามต้องปฏิบัติตามคำเรียกร้อง ๒๑ ข้อ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็น "สัญญาสมบูรณแบบ" ให้สยามชดเชยค่าเสียหายให้แก่วิสาหกิจของอังกฤษและให้ข้าวแก่อังกฤษ ๑ ล้าน ๘ แสนตัน ต่อมาลดลงเป็น ๑ ล้าน ๕ แสนตัน อันเป็นเหตุทำให้ชาวทึคนไทยบริโภคน้ำเกิดอึดอัดขัดข้อง

ความเป็นอยู่ทางสังคมเช่นนั้น ท่านที่เป็นคนไทยจะเกิดสำนึกว่าจักรวรรดินิยมใดเป็นศัตรูหมายเลข ๑ ของสังคมไทยสยาม

แม่ท่านที่เป็นคนจีน แต่ศึกษาประวัติศาสตร์จีนเพียง ๓๐ ปี ท่าน^๕นี้คือเริ่มต^๕งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๔๕) ท่านก็ยอมรู้ว่าคอมมิวนิสต์จีนยังมีได้ใช้คำขวัญให้ต่อสู้จักรวรรดินิยมอเมริกัน เหมมาเจอตุงกับโจวเอินไหลเดินทางไปนครจุงกิง เพื่อเจรจาระงับสงครามภายในระหว่างจีนกัะมินตั๋ง กับคอมมิวนิสต์ แต่ก็ไม่ตกลงกัน รัฐบาลของจักรวรรดินิยมอเมริกัน ได้ส่งนายพลมาร์ชาลมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ย การเจรจาระหว่างคณะผู้แทนคอมมิวนิสต์จีนซึ่งโจวเอินไหลเป็นหัวหน้าฝ่ายหนึ่ง กับผู้แทนกัะมินตั๋งอีกฝ่ายหนึ่ง ได้ดำเนินการต่อมาที่กรุงนานกิง จนถึงมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๖ (พ.ศ. ๒๔๘๙)

ส่วนในสยามนั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ (ค.ศ. ๑๙๔๖) สยามได้มีระบบการเมืองประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญฉบับ ๙ พ.ศ. ๒๔๘๙ ซึ่งให้สิทธิประชาธิปไตยแก่ราษฎรในการเลือกตั้งทางการเมืองใด ๆ และในการตั้งพรรคการเมืองได้ทุกพรรค รวมทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ ^๕นี้เพื่อให้ระบบการเมืองสยาม สม่ำเสมอกับพลังการผลิต และความสัมพันธ์การผลิตทุนนิยมที่เป็นอยู่ในขณะนั้นและที่กำลังพัฒนาต่อไป เพื่อเข้าสู่แนวทางสังคมนิยมโดยวิถีวิวัฒน์ แต่ในวันที่ ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ ฝ่ายปฏิกริยา (Reactionaries) ได้ทำรัฐประหารปฏิกริยา (Reactionary

Coup d' Etat) ล้มระบบการเมืองรัฐธรรมนูญ ๒๔๘๙ และสถาปนาระบบการเมืองปฏิกริยา ตามรัฐธรรมนูญ ๙ พ.ย. ๒๔๙๐ (มีฉายาว่า "ฉบับไต๋ตุ้ม") ซึ่งต่อมาเป็นแม่บทของรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒

คอมมิวนิสต์จีนขณะนั้นโดยทั่วไปก็ยังไม่รู้ว่า จักรวรรดินิยมอเมริกันเป็นศัตรูหมายเลข ๑ ต่อมาในเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๔๖ ฝ่ายจีนกัะมินตั๋งโดยความช่วยเหลือของจักรวรรดินิยมอเมริกันได้เปิดฉากทำสงครามภายใน โดยยกกองทัพไปปราบจีนคอมมิวนิสต์ คอมมิวนิสต์จีนจึงแถลงเปิดเผยว่า จักรวรรดินิยมอเมริกัน เป็นตัวการสำคัญของศัตรูแห่งชาติจีน และคอมมิวนิสต์จีนได้ต่อสู้กับกองทัพของรัฐบาลกัะมินตั๋งโดยตรง มิได้มีการปะทะกับกองทหารอเมริกันจนกระทั่งสถาปนาสาธารณรัฐของราษฎรจีนใน ค.ศ. ๑๙๔๙ (พ.ศ. ๒๔๙๒)

ฉะนั้นก่อนรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ ความเป็นอยู่ทางสังคมของคนไทยในสยามทั่วไปจึงมิได้ก่อให้เกิดจิตสำนึก ว่า จักรวรรดินิยมอเมริกันเป็นปรปักษ์หมายเลข ๑ ถ้าท่านผู้ใดอ้างว่ามีจิตสำนึกตั้งแต่สมัยนั้นแล้วว่า จักรวรรดินิยมอเมริกันเป็นปรปักษ์สำคัญของสยาม ท่านผู้นั้นก็คือจิตสำนึกตามสังคมนิยมจิตสำนึกของคนไทยสยามในสมัยนั้นต่างกับสภาพปัจจุบัน ที่คน

ไทยเห็นว่าจักรวรรดินิยมอเมริกันเป็นปรบักษ์สำคัญ แต่ผู้ใช้
จิตใจวิทยาศาสตร์ไม่ควรเอาจิตสำนักปัจจุบันเป็นหลักวินิจฉัย
ย้อนไปถึงจิตสำนักของคนไทยสมัยก่อน ซึ่งมีความเป็นอยู่ทาง
สังคมต่างกัน

ดังนั้นปรบักษ์ของสยามสมัยนั้น คือจากระบบเศรษฐกิจ
ศักดินา และระบบทุนนิยมที่ขัดแย้งกับการพัฒนาของพลังการ
ผลิต ซึ่งยังไม่มีโอกาสสมานระบบการเมืองให้เข้ากับรากฐาน
เศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาได้เพราะมีเวลาเพียง ๑ ปีเศษเท่านั้น

(๗) ภายหลังรัฐประหาร ๙ พ.ย. ๒๔๙๐ จนถึง ๑๔
ตุลาคม ๒๕๑๖ ได้มีระบบการเมืองตามรัฐธรรมนูญปฏิกริยา
และระบบการเมืองเผด็จการนาซีฟาสซิสต์หลายฉบับ ซึ่งตั้งอยู่
บนรากฐานแห่งความสัมพันธ์การผลิตแบบ ทาส, ศักดินา,
ทุนนิยม และสมุนจักรวรรดินิยม วิกฤตการทางเศรษฐกิจ
ของสังคมสยามจึงทรุดหนักลง จะมีก็แต่คนจำนวนน้อยที่ได้
เสวยสุขสำราญจากระบบการเมืองนั้น ทั้งนี้แสดงว่าระบบ
การเมืองดังกล่าวนี้ ไม่สมานกับพลังการผลิตและความ
สัมพันธ์การผลิตที่กำลังพัฒนาก้าวหน้า เพื่อหลุดพ้นจากระบบ
เศรษฐกิจซากทาส, ซากศักดินา, ทุนนิยมที่พัฒนาเป็นทุนผูก
ขาดและเป็นสมุนจักรวรรดินิยม

ปรบักษ์สำคัญของสยามในระยยะเวลาดังกล่าวนี้คือ

ก. จักรวรรดินิยมอเมริกัน ซึ่งคนไทยในสยามเริ่มจะ
 เกิดสำนึกครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๙๔ (ค.ศ. ๑๙๕๑) ซึ่งรัฐบาล
 ปฏิบัติตามนั้นทำสัญญากับ ส.ร.อ. ในความช่วยเหลือทางการ
 ทหาร และค่อย ๆ มีจิตสำนึกตามลำดับแห่งความเป็นอยู่ที่ตน
 ประสบเอง ที่เห็นได้ว่าจักรวรรดินิยมอเมริกันส่งทหารมายัง
 สยามหลายหมื่นคน ใช้สยามเป็นฐานทัพรุกรานประเทศเพื่อน
 บ้านในอินโดจีน หลุมไทยหลายแสนคนต้องเป็นโสเภณี เพื่อ
 บำเรอทหารอเมริกัน วิกฤตการทางเศรษฐกิจของ ส.ร.อ. ส่ง
 ผลสะท้อนมายังสยาม วิกฤตการเศรษฐกิจของสยามทรุดหนัก
 ลงในส่วนที่เกี่ยวกับราษฎรทั่วไป ฯลฯ จะมีก็แต่คนจำนวนน้อย
 ที่ได้เสวยความไพบูลย์จากจักรวรรดินิยมอเมริกัน ฉะนั้น จักร
 วรรดินิยมอเมริกาก็เป็นปรปักษ์สำคัญของชาติไทยสยาม

ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า ในการต่อสู้เพื่อให้จักรวรรดินิยม
 อเมริกันหมดอำนาจและอิทธิพลเหนือสยามนั้น องค์การกรรม
 กรจะใช้วิถี ทางวิวัฒน์หรือ อภิววัฒน์ ชนิดใดจึงจะเข้าลักษณะที่
 บางท่านเรียกว่า “ปฏิวัติ” ถ้าท่านเหล่านั้นเห็นว่าวิถีทางที่
 คณะราษฎรเคยใช้มาในการต่อสู้จักรวรรดินิยมนานาชาติ ทั้ง
 กล่าวมาแล้วนั้นไม่ใช่สิ่งที่บางท่านเรียกว่า “ปฏิวัติ” แต่ก็ยัง
 ไม่ปรากฏว่ามีองค์การใดใช้กำลังอาวุธต่อสู้จักรวรรดินิยมอเมริ-

กันโดยตรง หากปรากฏว่ามีการต่อสู้ทางอาวุธกับกำลังของ
รัฐบาลปฏิวัติสยาม ดังที่ท่านทั้งหลายทราบอยู่แล้ว ซึ่งต่าง
กับราษฎรเวียดนาม, ลาว, เขมร, ที่ใช้อาวุธต่อสู้จักรวรรดินิยม
อเมริกันโดยตรง

ข. ระบบเศรษฐกิจปฏิวัติ คือระบบเศรษฐกิจซาค
ทาส, ซาคศักดินา, ทฤษฎีที่พัฒนาเป็นทุนผูกขาดและเป็น
สมุนจักรวรรดินิยมอเมริกันและญี่ปุ่น

เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ราษฎรไทยผู้รักชาติ
ภายใต้การนำของนิสิต, นักเรียน, นักศึกษา, จึงได้ใช้ “วิธี
อภิวัฒน์” (Revolutionary Method) ทำการต่อสู้รัฐบาล
ปฏิวัติสำเร็จก้าวแรก โดยนายถนอมและรองนายกรัฐมนตรี
ประภาสต้องออกจากตำแหน่ง

วีรชน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีเจตนารมณ์เพื่อให้ระบบ
ประชาธิปไตยสมบูรณ์ทั้งในทางนิตินัยและพฤตินัยอันจะส่งผล
สะท้อนไปยังระบบเศรษฐกิจเพื่อแก้วิกฤตการทางเศรษฐกิจได้

เจตนารมณ์ของวีรชนนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะ
ระบบการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้จำกัด
วิถีทางที่จะแก้วิกฤตการเศรษฐกิจ ดังจะกล่าวต่อไปใน (๘)

(๘) รัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี
 ต่อจากจอมพลถนอม-ประภาส ได้ตั้งคณะกรรมการร่างรัฐ
 ธรรมนูญโดยยึดหลักรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ ซึ่งสืบมาจาก
 รัฐธรรมนูญ (ฉบับใต้ร่ม) พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นแม่บทเมื่อร่าง
 เสร็จแล้วเสนอสภานิติบัญญัติ ซึ่งเมื่อพิจารณาแก้ไขบ้างแล้ว
 ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็น
 รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ แต่ได้มีพระราชกระแสมายัง
 ประธานสภานิติบัญญัติว่าพระองค์ไม่ทรงเห็นด้วยหลายประการ

ระบบการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ (ซึ่งแก้ไข
 ไขบางมาตราภายในเวลา ๒ เดือน) นั้น ได้รักษารากฐาน
 เศรษฐกิจซากทาส, ซากศักดินา, ทุนนิยมที่พัฒนาเป็นทุน
 ผูกขาดและสมุนจักรวรรดินิยมไว้อย่างหวงแหนที่สุด จนถึง
 กับกีดกันไม่ให้สิทธิประชาธิปไตยแก่ราษฎรในการเลือกถือสิทธิ
 เศรษฐกิจและการเมืองอย่างอื่น ซึ่งปิดช่องทางที่จะให้ความ
 สัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจเสมือนกับพลังการผลิต ที่กำลัง
 พัฒนาก้าวหน้า วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจึงทรุดหนักลง ทำ
 ให้ราษฎรส่วนมากอึดอัดขัดสนยิ่งขึ้น ซึ่งกรรมกร, ชาวนา,
 ผู้มีทุนน้อย, นายทุนรักชาติประชาธิปไตย ประสบแก่ตนเอง

แล้ว จะมีก็แต่คนจำนวนน้อยที่ฉวยโอกาสจากชัยชนะของวีรชน
๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ไปเป็นประโยชน์ของตนกับพวกพ้อง

วิกฤตการเศรษฐกิจที่สยามประสบอยู่อย่างหนักในปัจจุบันนี้และในอนาคตของระบบรัฐธรรมนูญ ฉบับ ๒๕๑๗ นั้น จะแก้ไขโดยวิธีวิวัฒน์หรืออภิววัฒน์ ก็เป็นเรื่องของราษฎรที่รักชาติประชาธิปไตยจะวินิจฉัยตามสภาพ ทั้งที่ กาละ ของ สังคมสยาม ในการนี้ผู้ฉวยโอกาสจากชัยชนะของวีรชน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ จะต้องรับผิดชอบในผลใดๆ ที่จะเกิดขึ้น

ปฏิบัติการระหว่างชนชั้นวรรณะ

๔.๑.๑ การที่สังคมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามที่ผมได้กล่าวในบทที่ ๓ ข้างต้นนี้ เพราะมี “ปฏิบัติการ” คือความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ที่มีความเป็นอยู่ต่างกันในระบบเศรษฐกิจการเมืองและทรนศนะคติรวมทั้งวัฒนธรรม ซึ่งในทางวิทยาศาสตร์สังคมถือว่าเป็นระบบวัฒนธรรม (Cultural system)

ปัจจุบันนี้ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นได้เป็นประเด็นสำคัญที่ชนมาอยู่แนวหน้าแห่งความเคลื่อนไหว ฉะนั้นผมจึงได้แยกกล่าวเป็นบทที่ ๔ นี้เป็นส่วนหนึ่งของ “สังคมกายวิภาค” ต่อมาจากบทก่อน ๆ เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าของท่าน

ทั้งหลายที่ใช้ความปราณีตในการวิเคราะห์ชนชั้นวรรณะในทาง
ทฤษฎี, ในการนำทฤษฎีมาประยุกต์แก่สังคมสยาม และในการ
ประยุกต์แก่บุคคลต่าง ๆ รวมทั้งตัวผู้ประยุกต์เองด้วย

๔.๑.๒ หลายคนเข้าใจว่ามาร์กซเป็นผู้คนพบทฤษฎี
แห่งการต่อสู้ระหว่างชนชั้น แม้พวกจิตนิยมที่อ้างตนเป็นคอม
มิวนิสต์ซึ่งมีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์จิตนิยม (Idealist com-
munist) สมัยกลางศตวรรษที่ ๑๙ ก็เข้าใจเช่นนั้น เนื่องจาก
อ่านแถลงการณ์ของมาร์กซที่เขียนขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๘๔๗ พิมพ์
เมื่อ ค.ศ. ๑๘๔๘ ซึ่งมาร์กซตั้งต้นประโยคว่า “ประวัติศาสตร์
ของบรรดาสังคมที่เป็นมาจนถึงปัจจุบันนี้ คือประวัติศาสตร์แห่งการ
ต่อสู้ระหว่างชนชั้น”

แต่ทว่าใน ค.ศ. ๑๘๕๒ มาร์กซได้เขียนจดหมายถึง
โยเซฟ ไวเดอไมเออร์ (Joseph Weydemeyer) นักอภิวัด
คอมมิวนิสต์เยอรมันคนหนึ่งซึ่งเป็นสหายของท่านว่า “เกียรติ
ภูมิมีใช้ของฉัน ในการค้นพบชนชั้นในสังคมสมัยใหม่หรือการ
ต่อสู้ระหว่างชนชั้น เป็นเวลาช้านานก่อนฉันแล้วที่นักประวัติ
ศาสตร์เจ้าสมบัติ ได้พรรณนาถึงการพัฒนาทางประวัติศาสตร์
แห่งการต่อสู้ระหว่างชนชั้น และนักเศรษฐศาสตร์เจ้าสมบัติได้
พรรณนากายวิภาคทางเศรษฐกิจของชนชั้น เรื่องที่ฉันได้ทำ

ใหม่คือการพิสูจน์ว่า (๑) การดำรงอยู่ซึ่งชนชั้นต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการแห่งการพัฒนาทางการผลิตระดับหนึ่งๆ โดยเฉพาะ (๒) การต่อสู้ระหว่างชนชั้นย่อมจำเป็นนำไปสู่ระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (๓) ระบบเผด็จการนั้นเป็นเพียงระยะหัวต่อระหว่างการยกเลิกชนชั้นกับสังคมที่ไม่มีชนชั้น

เมื่อความปรากฏจากปากของมาร์กซเองที่แสดงว่าท่านมิใช่ศัพท์บัญญัติสรุobreื่องการต่อสู้ระหว่างชนชั้นก่อนผู้อื่นแล้ว การศึกษาทฤษฎีว่าด้วยชนชั้นก็ควรปฏิบัติตามที่เลนินสอนยาว-ชนรัสเซียไว้เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๐ ว่า อย่าศึกษาโดยวิธีถือตาม 'สูตรสำเร็จ' หากต้องศึกษาเรื่องที่สังคมเก่าได้คิดค้นไว้ซึ่งลัทธิมาร์กซได้พัฒนามา

ฉะนั้น ผู้รักชาติประชาธิปไตยชาวไทยสยามที่ต้องการศึกษาบทความของมาร์กซที่เขียนไว้เป็นหลักทั่วไปในเรื่องดังกล่าวแล้ว ผู้ศึกษาก็จะต้องค้นคว้าถึงเรื่องชนชั้นที่คนไทยสยามได้จำแนกชนชั้นไว้ด้วย และศึกษาตัวอย่างของสังคมอื่นว่ามีลักษณะเหมือนกันหรือต่างกับสยาม เพื่อเลือกคัดเอาแต่สิ่งที่เหมาะสมแก่สยาม ตามสภาพและกาละ

(๑) ในการศึกษาบทความเกี่ยวกับทฤษฎีชนชั้นของมาร์กซและเองเกลสนั้น ท่านทั้งหลายย่อมทราบอยู่แล้วว่าเมธีกังสองได้เขียนไว้เป็นภาษาต่างประเทศ

ในแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ที่ร่างขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๔๗ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๘ นั้น เมธิ์ทั้งสองได้กล่าวไว้ในคำปรารภว่ากรรมกรหลายชาติได้มาชุมนุมกันที่กรุงลอนดอนแล้วได้ทำคำแถลงการณ์นั้นเป็นต้นฉบับ ๖ ภาษา คือ เยอรมัน, อังกฤษ, ฝรั่งเศส, อิตาลีเลียน, เฟลมิช, เดนนิช (เดนมาร์ก) ฉะนั้น ท่านผู้ใดสามารถเข้าใจภาษาหนึ่งภาษาใดแห่งภาษาต้นฉบับนั้น ก็สามารถเข้าใจความหมายของแถลงการณ์นั้นได้โดยตรง ประจักษ์วิธีที่พุทธศาสนิกศึกษาตามต้นฉบับพระไตรปิฎกอันเป็นคำสั่งสอนจากพระโอษฐ์ของพระพุทธองค์

แต่ท่านที่ไม่อาจเข้าใจภาษาอันเป็นต้นฉบับนั้นก็จำเป็นต้องอาศัยฉบับที่ผู้ปรารถนาได้แปลจากภาษาหนึ่งภาษาใดของต้นฉบับ

ขอให้ท่านทั้งหลายสังเกตว่ามีหลายคำที่เป็นศัพท์มีความหมายเฉพาะซึ่งมีประวัติพัฒนามาโดยเฉพาะ ฉะนั้นนักปรัชญาเอเชียผู้หนึ่งได้เตือนผู้แปลว่า ต้องใช้ความปราณีตในการแปลระบบปรัชญาใดๆ เพราะถ้าแปลศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะผิดไปแม้แต่คำเดียว ก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดในระบบปรัชญานั้นทั้งระบบก็เป็นไปได้ ท่านทั้งหลายย่อมเห็นได้ตามกล่าวไว้ในข้อ ๓.๒.๑ ว่าการแปลคำว่า "Nationality" ว่า "ประเทศ" และ

คำแปลคำ "Country" ว่า "ปิตุภูมิ" แห่งคำแถลงการณ์ของมาร์กซ ผิดไปคำเดียวหรือสองคำเท่านั้นก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดว่า "ลัทธิระหว่างชาติ" (Internationalism) เป็นลัทธิ "ไม่มีชาติ" อันนำไปสู่ความเข้าใจผิดหลายประการ อาทิผู้มีผู้เข้าใจผิดว่ากรรมกรไทยจะไปทำงานในประเทศใดแห่งค่ายสังคมนิยมก็จะได้งานทำและได้รับความนับถือว่าเป็นกรรมกรของประเทศนั้น ๆ เอง แต่เมื่อกรรมกรไทยบางคนที่ยังเชื่อเช่นนั้นได้ไปขงงานทำในประเทศนั้น ๆ ที่เข้าใจทฤษฎีระหว่างชาติอย่างถูกต้อง ก็ไม่ให้งานทำอย่างกรรมกรแห่งชาติของประเทศนั้น ยิ่งกว่านั้นผู้มีผู้เข้าใจผิดถือเอาเมืองหลวงของประเทศหนึ่งเป็นเมืองหลวงของทวีปหรือของโลก จนถึงขนาดที่ถือว่าถ้าเมืองหลวงนั้นจะกล่าวหรือทำอะไร ผู้ที่เข้าใจผิดในทฤษฎีก็กล่าวและทำตาม โดยไม่คิดว่าคำกล่าวและการกระทำนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของเมืองหลวงนั้น อันเป็นวิธีการของนายหลี่ ลี ซาน อดีตหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์จีน (ก่อนเหมาเจ๋อตุง) ได้สั่งสอนสานุศิษย์ที่มีซากทาส, ซากศักดิ์นาที่ติดนิสัยยอมเป็นทาสข้าไพร่ของเจ้าทาสเจ้าศักดิ์นา ผลก็คือ เป็นคนทำให้ชาติของผู้หลงเชื่อทรยศนายหลี่ ลี ซาน นั้น เป็นอาณานิคมชนิดหนึ่ง แต่เหมาเจ๋อตุงได้คัดค้านแนวทาง หลี่ ลี ซาน และหลิวเซ่าฉี โดยท่านถือว่าชาติใหญ่ชาติเล็กต้องเสมอ

ภาคกัน และคัดค้านการที่คนจีนต้องกล่าวต้องทำอะไรอย่างโซเวียต
ทุกอย่าง ประจักษ์เป็นเมืองชนหรืออาณานิคมของโซเวียต
ท่านจึงคัดค้านลัทธิซึ่งเรียกว่า "Social Imperialism" ที่บาง
กลุ่มได้แปลว่า "สังคมนิยมจักรวรรดินิยม"

โดยท่านเองก็กล่าวข้างต้นนั้น การเข้าใจผิดหรือการ
แปลผิดพลาดสำคัญคำเดียวที่มีความหมายเฉพาะ ที่ใช้ในคำราชน
ฉบับของเมธีว่าด้วยการต่อสู้ระหว่างชนชั้นนั้น อาจทำให้มีการ
วิเคราะห์ชนชั้น และอันดับต่าง ๆ ของชนชั้นผิดทฤษฎีของเมธี
และผิดจากความจริงเกี่ยวกับจิตสำนึกของบุคคลที่มีต่อ "ความ
รักชาติ" (Patriotism) ซึ่งชนชั้นและอันดับต่าง ๆ มีต่อชาติ
(Nation) หรือปิตุภูมิของตนซึ่งยิ่งหย่อนกว่ากันตามสภาพแห่ง
ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและการเมืองของชนชั้นอันดับต่าง ๆ
และตามสภาพแห่งระบบวัฒนธรรมซึ่งแต่ละบุคคลยังมีความรู้สึก
เห็นแก่ตัว (Egoist) ตามสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและ
การเมือง หรือมีข้อยกเว้นที่บางคนมีความรู้สึกที่พัฒนาในทาง
เห็นแก่ผู้อื่น (Altruist) จึงมีความรักชาติร่วมกับบุคคลส่วนมาก
ในสังคมซึ่งเป็นชนชั้นต่าง ๆ ที่ถูกกดขี่เบียดเบียน ความเข้าใจ
ผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชนชั้นกรรมกรที่จะจัดแนว
ร่วมอันกว้างใหญ่กับมวลราษฎรแห่งชนชั้นต่าง ๆ ตามอันดับที่
ถูกต้อง

(๒) ต้องนำทฤษฎีชนชั้นมาประยุกต์ด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกเชื้อชาติ การประยุกต์โดยลำเอียงเข้าข้างเชื้อชาติใด การถือว่าเรื่องใดที่สังคมเดิมของเชื้อชาติใดกระทำเป็นเรื่องที่ถูกต้องเสมอไป โดยไม่จำแนกว่าเรื่องนั้นเป็นทรยศของชนชั้นหรือชนกชนชั้นใด เช่น ไม่จำแนกทรยศของหลุยส์ ลี ซาน และสถานศึกษาที่ผิดออกจากทรยศเหมาเจ๋อตุงที่ถูกต้องตามลัทธิ-มาร์กซ์-เลนินก็ตนั้น แสดงว่าผู้ปฏิบัติเช่นนั้นทั้งจุดยืนหยัดในทฤษฎีแห่งการต่อสู้ระหว่างชนชั้น แล้วยืนหยัดในเชื้อชาติ อันจะทำให้คนเชื้อชาติต่างๆที่บริสุทธ์มิได้รู่เห็นด้วยนั้น ต้องพลอยได้รับความเสียหายถึงปรากฏในบางประเทศแห่งเอเชียอาคเนย์

ท่านที่อยู่ในประเทศเยอรมันย่อมรู้ว่าลัทธินาซีถือว่าคนเชื้อชาติอารยัน (Aryan) ซึ่งเป็นพวกนาซีคิดว่าคนเยอรมันเป็นเชื้อชาติสายนั้น ซึ่งเป็นเชื้อชาติที่พิเศษกว่าเชื้อชาติอื่น ๆ จึงได้ทำการต่อสู้ระหว่างเชื้อชาติเยอรมันกับเชื้อชาติยิว แม้ว่าภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลประชาธิปไตยเยอรมันได้รับการกวาดล้างเพื่อถอนรากทรยศนาซี (Denazification) ซึ่งได้ผลบ้าง แต่ปัจจุบันนี้ซากของลัทธินาซีก็ยังมีเหลืออยู่ และแฝงในชื่ออื่นซึ่งจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองอีกชื่อหนึ่งแล้วมี

ช่วยในการเลือกตั้งบางท้องถิ่น อันทำให้มีความวิตกในบรรดานัก
ประชาธิปไตยเยอรมันว่าลัทธินาซีกำลังจะฟื้นตัวขึ้นมาอีก ท่าน
อาจจะได้ยินว่า ลัทธินาซีที่อิตาลีก็ได้มีการฟื้นตัวในนามของ
ชื่ออื่นซึ่งเป็นที่วิตกแก่นักประชาธิปไตยอิตาลี

ในสยามได้มีคลังเชื้อชาติ (Chauvinists) ซึ่งจำลอง
ลัทธินาซีและฟาสซิสต์เรื่องเชื้อชาตินั้นมาปฏิบัติ ท่านที่อยู่ใน
สยามตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ย่อมจำได้ดีว่าการต่อสู้
ระหว่างเชื้อชาติได้ทำให้เกิดการกระทบกระเทือนและบาดหมาง
ระหว่างเชื้อชาติอย่างไร แม้ว่าบางรัฐบาลสยามภายหลังสงคราม
ได้จำกัดลัทธินาซีและฟาสซิสต์ในสยามไปแล้ว แต่ซากของ
ทรศณะนั้นก็ยังคงเหลืออยู่ ท่านจะสังเกตได้ว่าในการเลือกตั้ง
ผู้แทนราษฎรในครั้งที่แล้วมานักได้มีซากทรศณะนาซี และ
ฟาสซิสต์ได้เข้าแข่งขันโดยแฝงในชื่ออื่นซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นผู้-
แทนราษฎรมีจำนวนหนึ่ง ฉะนั้น ผมจึงขอร้องท่านทั้งหลายว่า
อย่าประมาทซากทรศณะเหล่านี้ และอย่าทำการใดๆ ที่จะทำ
ให้ซากเหล่านี้ถือเป็นข้ออ้างในการฟื้นฟูการต่อสู้ระหว่างเชื้อ-
ชาติขึ้นมาอีกอันจะทำให้ผู้บริสุทธิ์ของเชื้อชาติต่าง ๆ ต้องพลอย
เดือดร้อนด้วย

(๓) ทรรศนะของหลี่ ลี ซานและหลิวเซ้า ฉี ที่ให้ถือ
ว่าทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นต่อชนชั้นรวมทั้งภาษา ก็ให้ถือว่าเป็นเรื่อง
ของชนชั้นนั้น ผิดจากคำสอนของสตาลินที่ได้วินิจฉัยไว้ตั้งแต่
หลายปีก่อนที่ท่านวายชนม์แล้ว ว่าต้องเข้าใจโครงสร้างเบืองบน
(Superstructure) แห่งรากฐานเศรษฐกิจของสังคมให้ถูกต้อง
ว่าหมายถึงสถาบันการเมืองของสังคม และทรรศนะของสังคม
ที่สอดคล้องกับชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง ส่วนภาษานั้น มิได้เกี่ยว
กับชนชั้นใดโดยเฉพาะ ดังปรากฏตามคำชี้แจงของสตาลินดัง
ต่อไปนี้

“...ภาษามีลักษณะแตกต่างอย่างสิ้นเชิง กับโครงสร้าง
เบืองบน ภาษามิได้เป็นผลิตภัณฑ์ของรากฐานอันใดอันหนึ่ง
ไม่ว่าจะเป็นรากฐานใหม่หรือเก่า และไม่ว่าจะเป็นรากฐาน
ของสังคมใด แต่ทว่า ภาษานั้นเป็นผลิตภัณฑ์ของกาลเวลาทั้งหมด
แห่งประวัติศาสตร์ของสังคม และประวัติศาสตร์ของรากฐาน
ทั้งหลาย ซึ่งได้ดำเนินมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ภาษามิได้
ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ถูกสร้างขึ้น
โดยส่วนรวมในสังคม โดยทุกชนชั้นวรรณะในสังคมและโดย

ความพยายามของมนุษยชน หลายร้อยชั่วอายุคน ภาษามีได้
 สร้างขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งโดย
 เฉพาะ แต่ทว่าเพื่อสนองความต้องการของสังคมเป็นส่วนรวม
 ของทุกชนชั้นวรรณะในสังคม กล่าวอย่างกระชับก็คือภาษาได้
 รับการสร้างขึ้นมาในฐานะเป็นภาษาอันหนึ่งอันเดียว สำหรับ
 สังคม เป็นภาษาร่วมกันของมวลสมาชิกในสังคมเป็นภาษาร่วม
 กันของมวลราษฎรด้วยเหตุนี้บทบาทอันเป็นหน้าที่ของภาษา ใน
 ในฐานะเป็นปัจจัย หรือสื่อแห่งการติดต่อเกี่ยวพันกันระหว่าง
 ประชาชน จึงมิใช่เป็นไปเพื่อรับใช้ประโยชน์ชนชั้นหนึ่ง และ
 ทำลายประโยชน์อีกชนชั้นหนึ่ง แต่เป็นไปเพื่อรับใช้ส่วนรวม
 ของสังคม และทุกชนชั้นในสังคมโดยเท่าเทียมกันหมด....”

คำอธิบายของสตาลิน ดังกล่าวข้างบนนั้น นอกจากถูก
 ต้องทางทฤษฎีแล้ว ยังเป็นการถูกต้องทางปฏิบัติ คือผู้ใดกลุ่ม
 ใดสร้างภาษาเพื่อชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (Proletariat) หรือชนชั้น
 กรรมกร (Working class) โดยเฉพาะนั้น ผู้ไร้สมบัติหรือ
 กรรมกร ก็ไม่อาจจะใช้ภาษาเฉพาะนั้นในการติดต่อกับมวล
 ราษฎรอันกว้างใหญ่ไพศาลได้ ซึ่งจะทำให้แนวร่วมของชนชั้น

นำนั้นต้องແບดลงแทนที่จะกว้างใหญ่ สตาลินจึงเรียกร้องให้ผู้
 เข้าใจผิดแก้ไขทรศนะของตนให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นคำเรียกร้อง
 ที่ตรงกับคำสอนของมาร์กซ—เลนินที่ให้สาณาศิษย์วิพากษ์วิจารณ์
 ตนเอง (Self-criticism) และฟังความเห็นที่มีผู้วิพากษ์วิจารณ์
 (Criticism) เพื่อแก้ไขความผิดพลาดบกพร่องของตน และให้
 ถือว่าการตั้งว่านี่ เป็นสิ่งพิสูจน์ว่าผู้นั้นรับใช้ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ
 หรือชนชั้นกรรมกรและมวลราษฎรจริงจังหรือไม่ เพราะถ้า
 ความผิดพลาดเล็กน้อยก็แก้ไขไม่ได้แล้ว การทำงานใหญ่กว่าต่อ
 ไปซึ่งต้องผิดพลาดมากขึ้นเป็นธรรมดา นั้น ก็ไม่อาจแก้ไขให้
 เป็นผลดีแก่ขบวนการของชนชั้นกรรมกรและมวลราษฎรฝ่ายที่
 ถูกกดขี่เบียดเบียนได้ เช่น ศัพท์ใดที่คิดขึ้นผิดพลาดไปนั้น
 ผู้ไร้สมบัติหรือกรรมกรที่แท้จริง ย่อมแก้ไขได้ยิ่งกว่าบุคคลใน
 ชนชั้นศักดินาและในชนชั้นเจ้าสมบัติ (Bourgeoisie) แต่บางคน
 ในชนชั้นศักดินาและในชนชั้นเจ้าสมบัติ ก็เคยแก้ไขความผิด
 พลาดในเรื่องภาษาที่ไม่เกี่ยวกับชนชั้น เช่นรัชกาลที่ ๖ นั้น
 เคยได้ทรงถ่ายถอดคำ “United States of America” ว่า
 “สหปาส์รัฐอเมริกา” แต่เมื่อมีผู้เสนอว่าให้ใช้คำว่า “สหรัฐ

อเมริกา” เพื่อมิให้เย็นเยื่อ พระองค์ก็ทรงยอมแก้ไขใช้คำว่า
 “สหรัฐอเมริกา” มาจนถึงปัจจุบันนี้ อาจารย์บางท่านที่โรงเรียน
 กฎหมาย กระ ทรวงยุติธรรม สมัยเก่า ซึ่งมีบรรดาศักดิ์
 “พระยา” เคยใช้ศัพท์กฎหมายที่ไม่เหมาะสม เมื่อมีผู้ทักท้วงก็
 ยอมแก้ไข เช่น คำว่า “ละเมิด” ที่ใช้ในประมวลกฎหมาย
 แห่งนี้ เดิมใช้คำว่า “ประทุษร้ายส่วนแบ่ง” ต่อมาเมื่อ
 มีผู้ทักท้วงก็เปลี่ยนเป็น “ผิดสิทธิ” ซึ่งใช้อยู่พักหนึ่ง ต่อมา
 มีผู้ทักท้วงก็เปลี่ยนเป็น “ละเมิด” โดยท่านที่มีบรรดาศักดิ์
 พระยานันมิได้มีทูลว่าคำนั้น เป็นภาษาชนชั้นของท่าน โดย

เฉพะาะ

๔.๑.๓. คำแถลงการณ์ ๖ ของมาร์กซฉบับที่ผมอ้าง
 แล้ว ซึ่งชาวมาร์กซิสต์ถือว่าเป็นแม่บทแห่งทฤษฎีการต่อสู้
 ระหว่างชนชั้นนั้น มาร์กซมิได้กล่าวเพียงแต่การต่อสู้ระหว่าง
 ชนชั้นที่เกิดจากระบบทุนนิยมสมัยใหม่เท่านั้น หากท่านได้
 พิจารณาถึงการต่อสู้ระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ของยุโรปตะวันตกที่มี
 อยู่ในสังคมทาสโรมัน ในสังคมศักดินายุโรป ครั้นแล้วท่านจึง

กล่าวถึง ๒ ชั้นใหญ่ที่เกิดขึ้นจากระบบทุนสมัยใหม่ที่ขัดแย้งหรือปะทะกันระหว่างกัน

(๑) ๒ ชั้นใหญ่ที่เกิดขึ้นใหม่ตามระบบทุนนิยมคือ

(ก) ชั้นของนายทุนชนิต (species) ซึ่งมาร์กซ-เองเกลส์เรียกตามศัพท์ฝรั่งเศส "Bourgeoisie" ออกสำเนียงว่า "บูร์ชัวซี"

(ข) ชั้นของคณงานชนิต (species) ซึ่งมาร์กซ-เองเกลส์เรียกตามศัพท์ฝรั่งเศส "Proletariat" ออกสำเนียงว่า "โพรเลตารียาต"

ต้นฉบับภาษาแห่งชาติของกรรมกร ๖ ชาติ ซึ่งประชุมร่างแถลงการณ์ฯ ที่กรุงลอนดอนเมื่อ ค.ศ. ๑๘๔๗ ก็ได้ใช้ทับศัพท์ฝรั่งเศสชั้น เพราะถือว่าเป็นศัพท์ที่แสดงถึง "ชนิต" (species) ของนายทุนชนิตหนึ่งและของคณงานชนิตหนึ่งตามระบบทุนนิยมสมัยใหม่ อันเป็นศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ

ใน ค.ศ. ๑๘๔๘ เองเกลส์ได้ให้ความหมายของชนิต species ชั้นนายทุนซึ่งเรียกว่า "บูร์ชัวซี" และชนิต (Species) ของชนชั้นคณงานที่เรียกว่า "โพรเลตารียาต" ไว้ดังต่อไปนี้

(ก) “บรูชัวซี” หมายถึง ชนชั้นนายทุนสมัยใหม่เจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคมและเป็นผู้ใช้แรงงานที่มีค่าจ้าง”

(“By bourgeoisie is meant the class of modern capitalists, owners of the means of social production and employers of wagemour”))

(ข) “โพรเลตารียาต” หมายถึงชนชั้นคนงาน (กรรมกร) สมัยใหม่ ซึ่งไม่มีปัจจัยการผลิตของตนเอง จึงจำต้องขายพลังแรงงานของตนเพื่อดำรงชีพ”

(“By proletariat (is meant) the class of modern wagemour who, having no means of production of their own, are reduced to selling their labour power in order to live”)

(๒) ท่านผู้ใดใช้สามัญวิสัยสังเกต ซึ่งเป็นการใช้จิตใจวิทยาศาสตร์ตามธรรมชาตินั้น ท่านก็สังเกตได้ว่าชนชั้นของนายทุนสมัยใหม่ที่เรียกว่า “บรูชัวซี” นั้นเป็นเพียงชนชั้นของนายทุน “ชนิด” หนึ่ง เท่านั้น ในบรรดาชนชั้น “ประเภท” นายทุน และท่านก็สังเกตได้ด้วยว่าชนชั้นคนงาน (กรรมกร) สมัยใหม่ที่เรียกว่า “โพรเลตารียาต” เป็นเพียงชนชั้นของ

คณงาน (กรรมกร) “ชนิด” หนึ่งเท่านั้น ในบรรดาชนชั้น “ประเภท” คณงาน (กรรมกร) “ชนิด” ต่างๆ ดังกล่าว นี้ ย่อมมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะแตกต่างกับ “ชนิด” อื่นๆ ในประเภทเดียวกัน

ส่วนท่านที่เผยแพร่วิธีต่อสู้ระหว่างชนชั้น โดยอ้างว่าวิธีของท่านเป็นวิทยาศาสตร์นั้น ก็คงจะได้อาศัยวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ให้มีจิตใจวิทยาศาสตร์ (Scientific Spirit) ทำความเข้าใจในปัญหาเรื่องชนชั้น คือ

(ก) ในทางชีววิทยา (Biology) ได้จำแนกพืช และสัตว์ที่มีลักษณะทั่วไปคล้ายกันออกเป็น “ตระกูล” (Family) ตระกูลหนึ่งๆ จำแนกออกเป็น “Genus” ประเภทหนึ่งๆ จำแนกออกเป็น “ชนิด” (Species) ชนิดหนึ่งๆ จำแนกออกเป็น “ชนิดปลีกย่อย” (Sub Species) ซึ่งมีลักษณะโดยเฉพาะของตระกูล ประเภท ชนิด ชนิดปลีกย่อยต่างๆ กัน

ในทางวิทยาศาสตร์สังคมที่เกี่ยวกับชนชั้นนั้น จำพวกใหญ่เทียบได้กับสิ่งที่ชีววิทยาเรียกว่า “ตระกูล” (Family)

คือจำพวกหนึ่ง เป็นชนชั้นที่กดขี่เบียดเบียนผู้ออกแรงทำงาน (ฝรั่งเศส Exploiteurs) อีกจำพวกหนึ่งเป็นชนชั้นของผู้ออกแรงงานที่ถูกกดขี่เบียดเบียน (ฝ. Exploies)

ชนชั้นจำพวกใหญ่หนึ่ง ๆ ก็แบ่งออกเป็นประเภท (Genrs) ต่าง ๆ ชนชั้นประเภทหนึ่ง ๆ จำแนกออกเป็นชนชั้น “ชนิด” (Species) ต่าง ๆ ชนชั้นชนิดต่าง ๆ จำแนกออกเป็น Sub-Species ต่าง ๆ

ดังนั้น ภาษาที่ใช้ในทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ จึงมี “ศัพท์แสดงประเภท” (Generic Term) ที่แสดงถึงประเภทของพืชและสัตว์และ “ศัพท์แสดงชนิด” (Specific Term) ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของชนิดหนึ่ง ๆ แห่งพืชและสัตว์ที่แตกต่างกับชนิดอื่น ๆ

ในทางวิทยาศาสตร์สังคมเกี่ยวกับชนชั้นก็มี (Generic Term) ที่แสดงประเภทชนชั้น และมี “ศัพท์แสดงชนิด” เช่น ประเภทชนชั้นนายทุน ประเภทชนชั้นคนงาน (กรรมกร) และมี “ศัพท์แสดงชนิด” (Specific Term) ที่แสดงถึงชนชั้นชนิดต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะ

(๑) บางท่านกล่าวว่าผู้ใดจะใช้ศัพท์เรียกชื่อของชนชั้นใดอย่างใดตามพอใจนั้น ผมเห็นว่าเป็นคำกล่าวที่ไม่เหมาะสม ที่จะนำมาใช้เป็นคติในการพิจารณาปัญหาชนชั้นตามหลักสสารธรรมประติการและวิวัตนาการ ซึ่งเป็นสังคมปรัชญาวิทยาศาสตร์ เพราะศัพท์ที่ใช้ นั้นแสดงถึงสาระสำคัญแห่งลักษณะของประเภทและชนิดต่างๆ ของชนชั้นหนึ่งที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้อ่านชนชั้นผู้ไร้อสมบัติ หรือชนชั้นกรรมกรซึ่งเป็นชนชั้นนำเห็นชัดแจ้งว่าชนชั้นชนิดใดเป็นปฏิบัติสำคัญ และชนชั้นใดสามารถเป็นพันธมิตรเพื่อจัดตั้งแนวร่วมอันกว้างไพศาล ความสภาพท้องถิ่น และระยะหนึ่ง ๆ ของวิวัตนาการทางสังคม

บางท่านเห็นว่าในระยะที่ต้องต่อสู้กับฝ่ายปฏิกริยานั้น ควรยับยั้งการขัดแย้งเรื่องศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อชนชั้นไว้ ความเห็นนี้ไม่ตรงกับที่เลนินปฏิบัติ คือ ขณะที่เลนินอาศัยอยู่ในสวีตเซอร์แลนด์นั้น เมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วง ค.ศ. ๑๙๑๖ ก็ก่อนที่อภิวัดน์รัสเซียประมาณ ๓ เดือนก่อนเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๑๗ จะเกิดขึ้น หรือประมาณ ๑๑ เดือนก่อนที่การอภิวัดน์ใหญ่เดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ จะเกิดขึ้น เลนินเห็นว่าไม่อาจระงับการต่อต้านพวกที่ท่านเรียกว่า "สังคมคลั่งเชื้อชาติ" (Social Chauvinism) ก็พวก

ทถือเชื้อชาติของตนเป็นใหญ่ (Chauvinism) ที่แฝงอยู่
 ภายในเสื้อคลุม "สังคมนิยม" ท่านถือว่าทรรณะของพวกนี้
 เป็นรูปชนิดหนึ่งของ "ลัทธิถือตามโอกาส" (Opportunism)
 ฉะนั้นท่านจึงเขียนบทความเรื่อง " อิมพีเรียลลิสม์กับการแตก
 แยกในสังคมนิยม " เปิดโปงพวกนี้โดยท่านเริ่มต้นปัญหา
 ที่ต้องนิยามคำว่า "อิมพีเรียลลิสม์" ให้แน่ชัดโดยสมบูรณ์ที่สุด
 เท่าที่จะเป็นไปได้ (We must begin with as precise
 and full a definition of imperialism as Possible)
 ท่านอธิบายว่า "อิมพีเรียลลิสม์" เป็นวิวรรตการขั้นหนึ่ง
 โดยเฉพาะของระบบทุนนิยมซึ่งมีลักษณะเฉพาะ ๓ ประการ
 คือ (๑) ระบบทุนผูกขาด (Monopoly Capitalism)
 (๒) ระบบทุนกาฝากเกาะกินหรือกำลังเสื่อม (Parasitic or
 Decaying Capitalism) (๓) ระบบทุนที่กำลังจะตาย (Mor-
 ibund Capitalism) ท่านได้อธิบายถึงลักษณะผูกขาดของ
 ระบบทุนไว้ ๕ ประการ ซึ่งผมจะได้กล่าวในตอนที่ว่าด้วย
 ชั้นชั้นเจ้าสมบัติที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็นเจ้าสมบัติบรมชนาภาพ
 หรือเจ้าสมบัติจักรวรรดินิยม ท่านผู้ใดได้อ่านบทความของ
 เถนินหรือคำแปลต้นฉบับเป็นภาษาจีน โดยพรรคคอมมิวนิสต์
 จีนก็จะเห็นได้ว่าอิมพีเรียลลิสม์เป็นเรื่องของ "ทุน" ที่พัฒนา

มีอำนาจและยึดครองแหล่งวัตถุดิบของดินแดนอื่น มิได้
 เกี่ยวกับการนิยมนำแห่งจักรพรรดิหรือจักรพัทธราช ตามระ-
 บบศักดินา ฉะนั้นปัญหาเรื่องศัพท์ที่จะใช้จึงเป็นปัญหาสำคัญ
 ในสาระที่ชนชั้นไร้สมบัติหรือชนชั้นกรรมกรจะได้มองเห็นชัด
 ว่าปรบภัยสำคัญของตนคืออะไร และชนชั้นใดที่อาจจะเป็น
 พันธมิตรแห่งแนวร่วมอันกว้างใหญ่ตั้งที่ผมกล่าวแล้วข้างบน
 นั้น

(๒) เมื่อท่านทั้งหลายได้ทราบว่ภาษามีถึงศัพท์แสดง
 ประเภท (Generic Term) และศัพท์แสดงชนิด (Specific
 Term) แล้วท่านก็สามารถพิจารณาได้ถึงประเภทและชนชั้น
 ชนิดต่าง ๆ ก็อ

(ก) ประเภท (Genus) ของชนชั้นนายทุนสมัยเก่า
 จำแนกออกเป็นชนชั้น "ชนิด" ต่าง ๆ ซึ่งมี "ศัพท์แสดง
 ชนิด" (Specific Term) โดยเฉพาะ เช่นการแบ่งวรรณะ
 ของอินเดียสมัยพุทธกาลได้เข้ามาสู่สยามหลายศตวรรษแล้วนั้น
 มีศัพท์แสดงชนิดไว้โดยเฉพาะคือ "จักรพรรดิ" (Emperor)
 หรือ "จักรพัทธราช" (Emperor of Emperos) เป็น
 นายทุนสูงสุดสมัยเก่าที่มีอำนาจและอิทธิพลเหนือหลายสังคม
 ราชาธิปไตยเป็นนายทุนสูงสุดสมัยเก่าแห่งสังคมของตนและมี

อำนาจเหนือบางสังคมที่เป็นเมืองขึ้นหรือที่ต้องส่งบรรณาการ ส่วนนายทุนที่รอนจากจักรพรรดิและราชาธิบดีนั้นก็มีศัพท์แสดง ชนิดไว้คือ “เศรษฐี” ซึ่งเป็นผู้ร่ำรวยมากและเป็นพระสหาย ของพระราช “กหบดี” เป็นผู้มีเงินขนาดกลางซึ่งมีเคหสถาน ครอบครอง, “กฏุมพี” เป็นผู้มีเงินน้อย ซึ่งทำการค้าเมล็ด พืชในชนบท และให้ชาวชนบทกู้เงิน สามัญชนไทยใช้ควบกับ คำว่า “ไพร่” เป็น “ไพร่กฏุมพี” โดยมีได้ใช้ในความหมาย ของผู้มั่งมี เพราะมีคำว่า “เศรษฐี” ที่แสดงชนิดนี้โดยเฉพาะ และมีได้ใช้ในความหมายของผู้มีเงิน ขนาดกลางเพราะมีคำว่า “กหบดี” ที่แสดงชนิดนี้โดยเฉพาะ

(๒) ประเภท (Genus) นายทุนสมัยใหม่ “ буржуазі ” จำแนกออกเป็นชนิดต่าง ๆ ซึ่งมี “ศัพท์แสดงชนิด” เช่น ชนชั้นเจ้าสมบัติซึ่งยังมีได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดนั้นคงเรียกตาม ศัพท์แสดงประเภทว่า “ буржуазі ” ชนชั้นเจ้าสมบัติที่พัฒนาจน ถึงขีดสูงสุดนั้นลัทธิมาร์กซ-เลนิน เรียกว่า “อิมพีเรียลลิสต์ บัวร์วาชี” (Imperialist Bourgeoisie) เจ้าสมบัติที่ร่ำรวย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริต เรียกว่า ‘เจ้าสมบัติ อำมาตย์’ (Bureaucratic Bourgeoisie) และมีชนชั้นนาย- ทุนที่อยู่ระหว่าง “ буржуазі ” กับ “โพรเลตารีอาด” ซึ่งมี

ศัพท์เฉพาะที่มาร์กซ เรียกว่า “ชนชั้นกลาง” (Middle Class),
 ชั้นผู้มีทุนน้อยหรือเจ้าสมบัติน้อย (Petty – Bourgeois
 Class) ฯลฯ

(ค) ประเภท (Genus) ชนชั้นคณงานสมัยเก่าจำแนก
 ออกเป็นชนิด (Species) ต่าง ๆ คือ ชนชั้นทาส, ชนชั้นไพร่,
 ชนชั้นลูกจ้างที่ทำงานอย่างบ่าวของนายทุนศักดินา

(ง) ประเภท (Genus) ชนชั้นคณงานสมัยใหม่
 ซึ่งภาษาไทยเรียกว่า กรรมกร หมายความว่า “คณงานที่
 ไม่ใช่ทาสและมีใช่บ่าวไพร่” ภาษาเยอรมันเรียกประเภทนี้ว่า
 “Arbeiter” อังกฤษ “Worker” หรือ “Labourer” ฝรั่งเศส
 “Travailleur” “Ouvrier”

คำว่า “ชนชั้นกรรมกร” จึงเป็นศัพท์แสดงประเภท
 (Generic Term) ของคณงานสมัยใหม่โดยทั่วไป

ในทฤษฎีมาร์กซ-เลนิน ได้จำแนกชนชั้นกรรมกร
 ออกเป็น “ชนิด” (Species) คือกรรมกรชนิดที่เข้าลักษณะ
 เป็น “โปรเลตารียาต (ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ, จีน, หวู, ฉ่าน
 เจียจี้) ชนชั้นกรรมกรที่ไม่เข้าลักษณะเป็น “โปรเลตารียาต”

(อ. Non-Proletarian Toiler) (ผ. Travailleur Non-
 Proletarian), กรรมกรกึ่งผู้ไร้สมบัติ (Semi-Proletariat)

ส่วนพวกหากินในทางทุจริต ในทางผิดศีลธรรม อาทิ พวกแมงคา (ฝรั่งเศสเรียกว่า "Maquerany") พวกหัวหน้า ซ่องโสเภณี, พวกนักเลงการพนัน, พวกฉ้อโกง, พวกรับจ้าง ฝ้ายปฏิภิกิริยาเขียนหนังสือบิดเบือน ฯลฯ นั้น มาร์กซเรียกเป็น ภาษาเยอรมันว่า "ลุมเพนโพรเลตารียาต" (Lumpenproletariat) ซึ่งท่านถือว่าเป็น "เศษขยะของสังคม" (Social Scum) ซึ่งเป็น 'ชนชั้นอันตราย' (Dangerous Class) ที่พร้อมที่จะรับสินบนของปฏิภิกิริยา ฉะนั้น ท่านจึงได้ระวางพวกนี้ที่จะแฝงเข้าอยู่ในขบวนการของ "โพรเลตารียาต" (ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ)

(ผมจะได้กล่าวรายละเอียดของชนิดต่างๆ แห่งชนชั้น นายทุนสมัยใหม่ในข้อ ๔.๑.๔. และกรรมกรสมัยใหม่ในข้อ ๔.๑.๕.)

๔.๑.๔. ประวัติความเป็นมาและการพัฒนาของชนชั้นเจ้าสมบัติ (บรูชัวซี) โดยสังเขปดังต่อไปนี้

(๑) ในหนังสือของผม ว่าด้วยความเป็นอนิจจังของสังคม (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๐๐) มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“...วิทยาศาสตร์ทางสังคมนิยมไว้ว่า บูรชัวร์ได้แก่นายทุนสมัยใหม่ ซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคม ฯ ทั้งนี้ถ้าจะเทียบคติกับชินดูเรื่องวรรณะแล้ว “บูรชัวส์” ก็น่าจะได้แก่วรรณะ “เศรษฐี” แต่ “บูรชัวส์” นั้นในชนชั้นเดิมเป็นพ่อค้าซึ่งได้รับสัมปทานจากเจ้าศักดินาให้ปกครองบุรี ซึ่งเป็นปฐมกาลแห่งการปกครองเทศบาล แต่ต่อมาพวกนี้ได้สะสมสมบัติไว้มากแล้วทำการสืบเจ้าศักดินา ซึ่งทำให้เจ้าศักดินาหมดอำนาจไป แล้วตนเองก็ขึ้นครองสังคมแทน ซึ่งเท่ากับเป็นเจ้าของที่ดินหนึ่ง คือ เจ้าปัจจัยการผลิตของสังคม ซึ่งเป็นสมบัติของสังคม ข้าพเจ้าจึงเรียก บูรชัวส์ว่า “เจ้าสมบัติ....”

ปาฐกถาของผมในงานชุมนุมนักเรียนไทยในฝรั่งเศส เมื่อกรกฎาคม ๒๕๑๗ มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“...ต่อมาในปลายสมัยยุคกลางของยุโรปตะวันตก ก็เมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ (ประมาณ ๗๐๐ ปีมาแล้ว) ได้มีบุคคลจำพวกที่ออกสำเนียงตามภาษาฝรั่งเศสว่า “บูรชัวส์” เขียนเป็นอักษรฝรั่งเศสว่า “Bourgeois” คือพ่อค้าและผู้ประกอบหัตถกรรมที่อยู่ในย่านตลาดการค้า ซึ่งเรียกว่า “บูร์ก” เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “Bourg” คำนี้เทียบได้กับคำไทยว่า “บุรี” ฉะนั้น “บูรชัวส์” เทียบได้กับคำไทยว่า “ชาวบุรี”

ได้เป็นผู้เริ่มแรกในการจัดตั้งเป็นขบวนการต่อต้านเผด็จการ
 ศักดินาซึ่งปกครองท้องถิ่น ชาวบุรีได้รวมกำลังกันเป็นองค์การ
 ร่วมที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “กอมมิน” (Commune)
 ซึ่งแผลงมาจากคำลาติน “Communis” อันเป็นองค์การที่ชาว
 บุรีฝึกกำลังกันเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของตน และต่อสู้
 เจ้าศักดินาท้องที่ เพื่อมีอิสระในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง
 ออกต่างหากจากเผด็จการของเจ้าศักดินาท้องที่ แต่ยังคงขึ้น
 ตรงต่อพระราชาธิบดีซึ่งเป็นประมุขสูงสุดของรัฐ การต่อสู้นั้น
 ใช้วิธีที่ถกทานคือต้านไม่ยอมอ่อนข้อให้เจ้าศักดินาท้องที่ การ
 ต่อสู้ได้ใช้เวลายาวนาน ชาวบุรีจึงได้รับสัมปทานจากพระ-
 ราชาธิบดีให้มีสิทธิปกครองท้องถิ่นของตนเอง อันเป็นประวัติ
 ของระบบเทศบาลในฝรั่งเศสและในหลายประเทศของยุโรป
 ตะวันตก

ชาวบุรีก็หมดสภาพเป็นข้าไพร่ของเจ้าศักดินาแห่งท้องถิ่น
 โดยพระราชาธิบดีรับรองให้มีฐานะที่ ๓ ของสังคม คือ เป็น
 ฐานันดรต่ำลงมาจากขุนนางบรรพชิต - และขุนนางฆราวาส
 คือมีสภาพเป็นชนชั้นกลาง ระหว่างฐานันดรสูงกับผู้ไร้สมบัติ
 (Proletariat) ซึ่งยังคงมีฐานะเป็นข้าไพร่ของศักดินาท้องถิ่น

กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือชาวบุรีมีฐานะเป็นนายทุนชั้นกลาง ต่อมาชาวบุรี ได้พัฒนาเครื่องมือหัตถกรรมให้มีสมรรถภาพดีขึ้นตามลำดับ ได้ขยายการค้ากว้างขึ้นตามลำดับ สะสมสมบัติเป็นทุนได้มากขึ้น และเมื่อได้เกิดมีผู้ประกอบการเครื่องมือใช้พลังไอน้ำในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ชาวบุรีก็อาศัยทุนอันเป็นที่สะสมไว้นั้นเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมและวิสาหกิจสมัยใหม่ สภาพของชาวบุรีซึ่งเดิมเป็นเพียงนายทุนชั้นกลาง จึงได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงเป็นนายทุนใหญ่สมัยใหม่

ผมถือว่าสาระสำคัญที่นายทุนสมัยใหม่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคม จึงได้ถ่ายทอดคำที่เรียกชนชั้นนี้ว่า “บुरुชัวซี” นั้นเป็นภาษาไทยว่า “ชนชั้นเจ้าสมบัติ”

เดิมผมได้คิดว่าจะใช้คำว่า “ธนสารบัตติ” โดยถือว่าปัจจัยการผลิตนั้นเป็นทรัพย์สินบัตติที่เป็นแก่นสาร ต่อมาผมได้เปลี่ยนใหม่ โดยเห็นว่าคำว่า “สมบัติ” นั้น ภาษาไทยแผลงมาจากมูลศัพท์บาลี สันสกฤต “สมฺปตฺติ” แปลว่าเงินทองของมีค่า เมื่อเติมคำว่า “เจ้า” ไว้ข้างหน้าเป็น “เจ้าสมบัติ” แล้วก็พอจะแสดงว่านายทุนชนิด (Species) นี้มีลักษณะเฉพาะซึ่งแสดงว่าเป็น “เจ้า” ชนิดหนึ่งคือ “เจ้าสมบัติ” ซึ่งเมื่อ

ได้ทำลาย “เจ้าศักดินา” แล้วก็ เป็น “เจ้า” ของสังคมทุนนิยมโดยใช้สมบัติกดขี่เบียดเบียนกรรมกรสมัยใหม่

อย่างไรก็ตาม ท่านผู้ใดเห็นคำว่า “ชนชั้นเจ้าสมบัติ” ไม่เหมาะสม ผมก็ไม่มีทริฐที่จะยืนยัน เพราะภาษาไม่เกี่ยวกับชนชั้น หากควรถือความถูกต้องของภาษาแห่งสังคม จึงขอให้ท่านพิจารณาคำอื่นที่ผมกล่าวไว้ในบทความและปาฐกถา ฯลฯ อาทิ “เศรษฐกิจสมัยใหม่” นายทุนใหญ่สมัยใหม่”

ส่วนคำว่า “กฎมพื” นั้น เคยให้ข้อสังเกตไว้ก่อนแล้วว่า สามัญชนคนไทยทั่วไปใช้ควบกับคำว่า “ไพร่” เป็น “ไพร่กฎมพื” คือ เป็นผู้มทุ้นอันดับต่ำกว่ากษัตริย์และเศรษฐกิจ

หนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้บรรจุวิชา “ลัทธิเศรษฐกิจ” ไว้เป็นครั้งแรก ในหลักสูตรปริญญาตรี ศาสตราจารย์ชัคเจสตันเป็นผู้สอนโดยทำคำสอนเป็นภาษาอังกฤษ และนายทวี ตเวทิกุลบรรยายเป็นภาษาไทย นายทวีฯ ได้มาปรึกษาผมว่าคำว่า “Capitalism” มิใช่เป็นเรื่องของทุนธรรมาคา จึงขอให้ผมคิดศัพท์ไทยให้ ผมจึงคิดเป็นศัพท์ไทยว่า “ธนานุภาพ” โดยคำนี้ว่าเป็นทุนที่มีอานุภาพ ผมคิดว่าถ้านักศึกษารุ่นแรกของมหาวิทยาลัยนั้น ทบทวนคำสอนที่พิมพ์ไว้ครั้งกระนั้นก็คงจะจำได้ว่า คำบรรยาย

นั้นใช้คำว่า “ธนาภาพ” เพื่อหมายถึงคำอังกฤษ “Capitalism”

(๒) ลัทธิสังคมนิยมชนิดต่างๆ และลัทธิอนาธิปไตย (Anarchism) รวมทั้งลัทธิ “อนาร์โก-ซินติกาลิสม์” มีทรรศนะต่างๆกันในการต่อสู้ระหว่างชนชั้น บางลัทธิมีทรรศนะต่อสู้ผู้มั่งทุนทุกชนิด ซึ่งขัดต่อลัทธิมาร์กซตั้งที่ผมได้อ้างไว้ในข้อ ๔.๑.๒ ซึ่งมาร์กซได้กล่าวไว้ว่าการดำรงอยู่ซึ่งชนชั้นต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการแห่งการพัฒนาทางการผลิตระดับหนึ่งๆ โดยเฉพาะ หมายความว่าต้องพิจารณาตามสภาพ ท้องที่กาละของแต่ละสังคม ว่าสภาพแห่งการผลิตทางเศรษฐกิจได้พัฒนาอยู่ระดับใด ก็ต้องพิจารณาฐานะของชนชั้นต่างๆ ตามระดับนั้นซึ่งเป็นการวิเคราะห์ชนชั้นจากหลักสสารธรรมประติการและวิวัฒนาการ ดังนั้นมาร์กซจึงพิจารณาบทบาทของชนชั้นศักดินาที่ก้าวหน้ากว่าระบบทาส และโดยเฉพาะชนชั้นเจ้าสมบัตินั้น มาร์กซได้กล่าวว่า “ชนชั้นเจ้าสมบัติได้เคยมีบทบาทอันสำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ (The bourgeoisie has played a most revolutionary role in history) แต่เมื่อชนชั้นเจ้าสมบัติได้ครองอำนาจแล้วได้พัฒนาระบบทุนของตน โดยรวบรวมการผลิตทางสังคมไว้อยู่ในกำมือของพวกเขา ซึ่งเป็นคน

จำนวนน้อยซึ่งทำการขูกรีดเบียดเบียนชนชั้นผู้ไร้สมบัติ และเมื่อระบบทุนสมัยใหม่ได้พัฒนายิ่งขึ้นเท่าใด ก็ทำให้คนชนชั้นกลาง (Middle Class), ชนชั้นผู้มีทุนน้อย (Petty Bourgeois Class) ต้องถูกแข่งขันยิ่งขึ้นซึ่งจะตกเป็นผู้ไร้สมบัติ ชาว นาซึ่งมีลักษณะเป็นผู้มีทุนน้อยก็จะประสบชะตากรรมนั้น คนส่วนมากของสังคมก็ได้รับความอึดอัดขัดสน

ในแถลงการณ์ของมาร์กซ จึงได้กล่าวถึงชนชั้นต่างๆ ที่อยู่ระหว่างชนชั้นเจ้าสมบัติกับชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ชนชั้นระหว่างกลางเหล่านี้มิได้หมดไปในเวลาเร็ววันซึ่งเราจะทราบได้ว่า ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๔๘ มาจนปัจจุบันนี้ก็เป็นเวลากว่า ๑๒๐ ปีแล้ว ประเทศฝ่ายตะวันตกที่อุตสาหกรรมและวิสาหกิจสมัยใหม่ ได้พัฒนาไปไกลมากและมีผู้ไร้สมบัติและกรรมกรสมัยใหม่เป็นจำนวนไม่น้อยก็ตาม แต่ชนชั้นกลาง ผู้มีทุนน้อย และชาว นาที่ยังประกอบเป็นพลเมืองส่วนข้างมากของสังคมนั้น เราจึงควรพิจารณาชนชั้นต่างๆ ตามสภาพ ท้องที่ กาละของแต่ละสังคม และต้องพิจารณาถึงทรศนะของบุคคลที่เกิดจากฐานะแห่งชนชั้นต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา ในการกำหนดปรัชญาสำคัญ และในการจัดตั้งแนวร่วมอันกว้างใหญ่ของชนชั้นผู้ไร้สมบัติซึ่งเป็นชนชั้นนำ

ท่านที่อ่านแถลงการณ์ ฯ ของมาร์กซ ค.ศ. ๑๘๔๘
 ย่อมสังเกตได้ว่า แม้มาร์กซได้กล่าวถึงความเลวร้ายของชนชั้น
 เจ้าสมบัติไว้มากมายก็ตาม แต่ในบทที่ ๔ ที่ว่าด้วยท่วงท่า
 ของพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีต่อพรรคฝ่ายค้านต่าง ๆ นั้นมีบทตอน
 หนึ่งว่า

“ชาวคอมมิวนิสต์มุ่งความสนใจอย่างสำคัญไปยังเยอรมัน
 (ค.ศ. ๑๘๔๘) เพราะประเทศนั้นกำลังถึงวันก่อนหน้า
 อกวิวัฒน์เจ้าสมบัติ (Bourgeois Revolution) ซึ่งดำเนิน
 ภายใต้งื่อนไขที่ก้าวหน้ามากของอารยธรรมยุโรป พร้อมด้วย
 ชนชั้นผู้ไร้สมบัติที่ก้าวหน้ากว่าที่เคยเป็นอยู่ในอังกฤษ เมื่อ
 ศตวรรษที่ ๑๗ ในฝรั่งเศสเมื่อศตวรรษที่ ๑๘ และเพราะ
 เหตุที่การอกวิวัฒน์เจ้าสมบัติในเยอรมันนี้จะเป็นการเบิกทางให้
 การอกวิวัฒน์ของชนชั้นผู้ไร้สมบัติตามมาทันใด”

ดังนั้นจึงเห็นได้วามาร์กซมิได้ปฏิเสธคุณประโยชน์ของ
 การอกวิวัฒน์เจ้าสมบัติต่อระบบศักดินา เองเกลส์ซึ่งเคยเป็น
 ทหารปรตเซียได้เข้าร่วมในการอกวิวัฒน์เจ้าสมบัติเยอรมัน ใน
 ค.ศ. ๑๘๔๘ ทรรศนะของลัทธิมาร์กซ จึงต่างกับทรรศนะ
 ของนายหลี่ ลี ซาน กับพวกซึ่งได้รับอิทธิพลจากลัทธิอนาร์โค-
 -ซินติกาลิสม์ และมีซากทรรศนะศักดินาและทรรศนะผูกขาด

ตามแนวทางทฤษฎีที่ต้องการผูกขาดการอภิวัฒน์ไว้เฉพาะพวก
 ของตนเองเท่านั้น และปฏิเสธบทบาทของการอภิวัฒน์เจ้าสมบัติ
 และการอภิวัฒน์ใด ๆ ที่กลุ่มของตนมิได้เป็นผู้นำ

ส่วนเหมาเจ๋อตงนั้นได้เข้าร่วมในการอภิวัฒน์เจ้าสมบัติ
 จีน นำโดยชนชั้นกึ่งจีน คือได้สมัครเป็นพลทหารแห่งกองทัพ
 อภิวัฒน์ที่ตั้งขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๑ จนกระทั่ง
 ปลดเป็นกองหนุนใน ค.ศ. ๑๙๑๒ การที่ท่านนับถือชนชั้นกึ่ง
 จีนนี้ มิใช่ท่านถือตามทฤษฎีเชื้อชาติชั้น (เชื้อชาติของชน
 จีนส่วนมาก) ที่ต่อสู้เชื้อชาติมานจู (เชื้อชาติของจักรพรรดิจีน
 สมัยนั้น) ท่านเห็นว่าการอภิวัฒน์เจ้าสมบัติจีนครั้งกระนั้นเป็น
 การเบิกทางให้แก่การอภิวัฒน์ของราษฎรจีน

(๓) ชนชั้นเจ้าสมบัติได้พัฒนาระบบทุนสมัยใหม่ภายใน
 ประเทศของตน และได้หาตลาดและแหล่งวัตถุดิบจาก
 ประเทศด้อยพัฒนาในเอเชีย แอฟริกา อเมริกาละติน โดย
 วิธีการขูดเอาดินแดนหลายประเทศแห่งทวีปดังกล่าวนั้นเป็น
 เมืองขึ้น (อาณานิคม Colony) หรือเมืองในอารักขา
 (Protectorat) หรือบังคับให้หลายประเทศจำต้องยอมให้ประ-
 เทศแห่งชนชั้นเจ้าสมบัตินี้มีสิทธิพิเศษและมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ
 ทางการเมืองทางการศาล ฯลฯ คือเป็นการสถาปนาจักรวรรดิ

(Empire) ของประเทศแห่งระบบทุนสมัยใหม่ ซึ่งไม่ปรารถนาที่จะให้ประมุขแห่งรัฐของตนเป็น “จักรพรรดิ” (Emperor) หรือ “จักรพัทธราชา” (Emperor of Emperors) ตามระบบศักดินาโบราณ หากชนชั้นเจ้าสมบัติมุ่งที่จะมีอำนาจและอิทธิพลในทางเศรษฐกิจทุนนิยมสมัยใหม่ที่เป็นพื้นฐานในทางการเมืองซึ่งเป็นโครงสร้างเบื้องบน และในทางทฤษฎีชนชั้นทุนนิยมสมัยใหม่ซึ่งมีอิทธิพลย้อนกลับไปยังรากฐานเศรษฐกิจและการเมือง ความปรากฏในประวัติศาสตร์ว่าชนชั้นเจ้าสมบัติได้ทำลายระบบนิยมจักรพรรดิในประเทศของตนเอง เช่น การล้มจักรพรรดินโปเลียนเป็นต้น ส่วนสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรียแห่งอังกฤษนั้นขึ้นครองราชย์เมื่อ ค.ศ. ๑๘๓๗ ท่อมาอีก ๓๙ ปี คือใน ค.ศ. ๑๘๗๖ จึงทรงดำรงอิศริยยศเป็นจักรพรรดินี (Empress) แห่งอินเดีย จนกระทั่งอินเดียได้เอกราชแล้ว พระราชาธิบดีอังกฤษจึงไม่ดำรงอิศริยยศเป็นจักรพรรดิ (Emperor) ของอินเดียหรือของประเทศใดเลย

ผมเห็นว่าการที่ชนชั้นผู้ไร้สมบัติซึ่งเป็นชนชั้นนำ จะถือเอาชนชั้นของนายทุนสมัยใหม่ชนิด (species) ไค เป็นปรบักษนั้น ก็จำเป็นต้องทำความเข้าใจลักษณะของชนชั้นชนิดนั้นให้ชัดแจ้ง โดยเฉพาะในยุคที่ระบบทุนนิยมของบางประเทศได้

พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็นบรมชนาณูปภาพมีอำนาจและอิทธิพลเหนือประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนานั้น ชนชั้นนำของประเทศชนิดหลังนี้รวมทั้งสยาม ก็จำต้องเข้าใจลักษณะของระบบทุนนิยมที่เรียกว่า “อิมพีเรียลลิสม์” (Imperialism จีนเรียกว่า “ตี่ กั๋ว จู อี้”) นั้นให้ชัดแจ้ง และศัพท์ไทยที่จะถ่ายทอดคำฝรั่ง และคำจีน ก็ต้องเป็นคำที่ไม่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิด ประเด็นประเภทนายทุนเก่าและชนิดอื่น ๆ ของประเภทนายทุนสมัยใหม่ มิฉะนั้นก็จะตีเป้าหมายสำคัญพลาดไป ผมจึงเห็นด้วยกับเลนินที่กล่าวไว้ในฤดูใบไม้ร่วง ค.ศ. ๑๙๑๖ ตามที่ผมอ้างในข้อ ๔.๑.๓ (๒) ว่าจะต้องนิยามคำว่า “อิมพีเรียลลิสม์” ให้ถูกต้องที่สุด ครั้นแล้วเราจะต้องหาใช้ศัพท์ไทยถ่ายทอดให้ตรงกับสาระสำคัญ

(ก) ใน ค.ศ. ๑๘๓๖ (สมัยพระเจ้าหลุยส์ฟีลิปปีที่ ๑ แห่งสายอนุชาของราชวงศ์บูร์บอง ซึ่งดำรงอิศริยยศเพียงเป็นพระราชาธิบดี “Roi” “King”) มีผู้เอาคำว่า “Isme” (อิสม) เป็นปัจจัยต่อท้ายคำว่า “Empire” เป็น “Imperialisme” แล้วคนอังกฤษแผลงเป็น “อิมพีเรียลลิสม์” (Imperialism) หมายถึง “นโยบายและการปฏิบัติของชาติหนึ่งที่ยึดเอาชาติอื่นมาอยู่ใต้อำนาจเศรษฐกิจหรือการเมือง หรือทั้งสอง

อย่าง คือเอาเป็นอาณานิคม หรือกึ่งอาณานิคม หรืออยู่ใต้
อิทธิพล” ซึ่งเป็นการแผ่จักรวรรดิ (Empire) ตามระบบทุน
นิยมสมัยใหม่ มิใช่เป็นการแผ่จักรวรรดิตามระบบศักดินา
โบราณ

ในชั้นแรกคนไทยและคนจีน ซึ่งได้ศึกษาคำว่าที่เขียน
เป็นภาษาต่างประเทศนั้น เมื่อเห็นศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะใช้
วิธีเขียนอักษรไทยหรืออักษรจีน ออกสำเนียงใกล้เคียงกับศัพท์
นั้นดังที่ผมเคยกล่าวถึงคำว่า “บูรชั้วชี่” และ “โปรเลตาริยาต์”
มาแล้ว คำว่า “Imperialism” นั้น คนไทยก็เขียนเป็นอักษร
ไทยว่า “อิมพีเรียลลิสม์” คนจีนก็เขียนเป็นอักษรจีนออกสำเนียง
ใกล้เคียงกัน เพราะเป็นศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะของระบบทุน
นิยมใหม่ชนิด (Species) หนึ่ง

ต่อมาจีนได้ตั้งศัพท์จีนขึ้นใหม่คำหนึ่งว่า “ตักวะจู่”
เพื่อถ่ายทอดคำว่า “อิมพีเรียลลิสม์” “ตักวะ” แปลว่า อาณา
เขตอันกว้างใหญ่ที่ตรงกับภาษาไทยว่า “จักรวรรดิ” “จู่”
แปลว่าลัทธิหรือนิยม “ตักวะจู่” จึงตรงกับภาษาไทยว่า
“จักรวรรดินิยม” จีนที่ตั้งศัพท์นั้นได้พิจารณาถึงสาระ
ของคำ “อิมพีเรียลลิสม์” ที่หมายถึงการแผ่จักรวรรดิตามระบบ

ทนต์สมัยใหม่ ดังนั้นจึงไม่ถ่ายถอดคำนั้นด้วยคำว่า “หวงต”
ซึ่งแปลว่า “จักรพรรดิ” ตามการแผลงจักรวรรดิสมัยโบราณ

ส่วนภาษาไทยนั้น แม้ว่าคำไทยที่มีมูลจากบาลีสันสกฤต
จะแสดงตัว “ว” และ “พ” เป็น “ว” ได้ก็ตาม แต่
ก็มีข้อยกเว้นที่คำใดใช้ในความหมายอย่างหนึ่งแล้ว ก็ไม่อาจ
แสดงอักษรนั้นได้ เช่น คำว่า “วินัย” นั้น คนไทยใช้ใน
ความหมายว่าการอยู่ในระเบียบแบบแผนไม่ได้ใช้ว่า “พินัย”
อันมีความหมายผิดไป เพราะคนไทยใช้คำว่า “พินัย” ใน
ความหมายเฉพาะว่าเงินค่าปรับเป็นภาคหลวง

ท่านที่นิยมปรัชญาสสารธรรมวิวรรตการหรือที่บางท่าน
เรียกว่าวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ก็ตั้งนั้น ย่อมศึกษาประวัติศาสตร์
โดยอ่านหนังสือพงศาวดารสยามประกอบ ท่านก็ย่อมจะอ่านพบ
ว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาชั้นพระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง มีพระนาม
ว่า “สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ” ซึ่งแสดงว่าคนไทยได้ใช้
คำว่า “จักรพรรดิ” เพื่อหมายถึงบุคคลที่เป็นประมุขรัฐ โดย
มิได้หมายถึงจักรวรรดิหรืออาณาเขตอันกว้างใหญ่ ที่จักรพรรดิ
นั้นครอบครอง ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็ใช้คำว่า
“จักรพรรดิ” ตามความหมายที่สืบมาจากสมัยอยุธยา จะเห็น
ได้ว่าพระอนุชาของรัชกาลที่ ๕ องค์หนึ่งมีพระนามว่า “กรม

พระจักรพรรดิพงศ์” ผมเห็นว่าบรรพบุรุษของไทยได้พัฒนา
ภาษาไทยให้ก้าวหน้ากว่ามุคัพท์บาลีสันตฤตแล้วโดยแยกคำตาม
มุคัพท์ที่นั่นออกเป็นหลายคำเพื่อมีความหมายเฉพาะ ของแต่ละ
คำ เช่น คำว่า “จักรพรรดิ” และ “จักรวรรดิ” ฯลฯ

ฉะนั้นเป็นหน้าที่ของเราที่ชนรุ่นหลังจะได้รักษา และ
พัฒนาความก้าวหน้าทางภาษาไทยของบรรพบุรุษ ไว้โดยที่มีให้
ถอยหลังกลับไป ส่วนท่านผู้ใดจะอาศัยตำราภาษาจีนเป็นหลัก
นั้น ก็ย่อมสังเกตได้ว่าเงินได้พัฒนาภาษาจีนแล้วในการถ่ายทอด
คำว่า “อิมพีเรียลลิสม์” เป็น “ตักวจุ” ตามที่ผมอ้างข้างบน
นั้น

(ข) ในฤดูใบไม้ร่วง ค.ศ. ๑๙๑๖ เลนินได้ให้คำ
นิยามคำว่า “อิมพีเรียลลิสม์” (Imperialism) ดังที่ผมได้กล่าว
ในข้อ ๔.๑.๓. (๒) แล้วว่า ระบบทุนนิยมของบางประเทศ
ได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็นระบบทุนนิยมผูกขาด

เลนินกล่าวไว้ว่า “มาร์กซหรือเอนเงิลส์ไม่มีชีวิตอยู่ที่
จะเห็นยุคจักรวรรดินิยมของระบบทุนนิยมแห่งโลก ซึ่งมีได้เริ่ม
ต้นขึ้นก่อน ค.ศ. ๑๘๙๘-๑๙๐๐” (Neither Marx nor
Engels lived to see the imperialist epoch of word capitalism
which began not earlier than ๑๘๙๘-๑๙๐๐) เลนินชี้แจง

ว่าจักรวรรดินิยมในฐานะเป็นระบบทุนนิยมระยะสูงสุด ได้พัฒนา
 เต็มที่ในอเมริกา, ยุโรปและต่อมาในเอเชียขึ้น ตั้งต้นด้วยสงคราม
 ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสเปน ค.ศ. ๑๘๙๘ สงครามอังกฤษ
 กับโบเออร์ (แอฟริกาใต้) ค.ศ. ๑๙๐๐-๑๙๐๒ สงคราม
 ระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซีย ค.ศ. ๑๙๐๔-๑๙๐๕ วิกฤตการ
 เศรษฐกิจในยุโรป ค.ศ. ๑๙๐๐

เลนินอธิบายว่า “การผูกขาดเข้าแทนที่การแข่งขันโดย
 เสรีนั้นเป็นสาระสำคัญของจักรวรรดินิยม” การผูกขาดของ
 ระบบทุนนิยมชนิดจักรวรรดินิยมนี้ แสดงออกโดยรูปแบบ ๕
 ประการ คือ

ประการที่ ๑ องค์การรวมทุนซึ่งเป็นรูปแบบชนิดที่
 เรียกว่า คาร์เทล, ซินดิเกท, ทรัสต์ การรวมศูนย์แห่งการ
 ผลิตซึ่งเป็นผลให้นายทุนสมานกันทำการผูกขาด

ประการที่ ๒ ธนาคารใหญ่สี่หรือห้าธนาคาร มีฐานะ
 ผูกขาดกุมเศรษฐกิจในอเมริกา, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, (อังกฤษ
 ญี่ปุ่น ฯลฯ)

ประการที่ ๓ การยึดเอาแหล่งวัตถุดิบของกณาริปไทย
 การเงิน

ประการที่ ๔ การแบ่งปันเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
โดยกลุ่มทุนผูกขาด

ประการที่ ๕ การแบ่งดินแดนในโลกในปัจจุบันนี้
เปลี่ยนเป็นอาณานิคมแบบใหม่คือจักรวรรดินิยม มีอำนาจหรือ
อิทธิพลเหนือประเทศอื่น ๆ

(ค) ตามที่กล่าวมาแล้วข้างบนนั้นท่านผู้อ่าน ย่อมเห็น
ได้ว่าคำว่า “อิมพีเรียลลิสม์” นั้น ใช้ในความหมายของระบบทุน
นิยมที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็นทุนผูกขาดมีพลานุภาพมาก คือเป็น
“บรมธนาภาพ” ส่วนจีนเคยถ่ายทอดคำฝรั่งว่า “จักรวรรดิ”
อยู่แล้วก็ใช้คำนี้ต่อมา ซึ่งไม่ผิดความหมายที่บรมธนาภาพ
แห่งระบบทุนสมัยใหม่ที่เอาชาติอื่นเป็นอาณานิคมหรือกึ่งอาณา
นิคม อันเป็นการครอบครอง “จักรวรรดิ (Empire) ซึ่งหมาย
ถึงอาณาเขตอันกว้างใหญ่ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ และอิทธิพลของ
ระบบทุนนิยมสมัยใหม่ ที่พัฒนาสูงสุด

ในภาษาไทยผมเห็นว่าเราถ่ายทอดคำนี้ว่า “จักรวรรดิ
นิยม” ก็พอได้ความหมายตามสาระ ที่สยามต้องตกอยู่ในอำนาจ
และอิทธิพลของระบบทุนนิยมสมัยใหม่ต่างประเทศ แต่ถ้าจะ
ถ่ายทอดคำฝรั่งนั้นให้ได้รับความรวมถึงระบบทุนนิยมสมัยใหม่ ที่

พัฒนาสูงสุดเป็นทุนผูกขาดในประเทศด้วยแล้ว ก็น่าจะใช้คำว่า
“บรมชนาณภาพ”

(ง) ตั้งนั้นภายหลัง ค.ศ. ๑๘๙๘ จึงได้มีชนชั้นเจ้า
สมบัติชั้นใหม่อีกชนิด (Species) หนึ่ง ซึ่งเลนินเรียกว่า “ชน
ชั้นเจ้าสมบัติจักรวรรดินิยม” หรือ “ชนชั้นเจ้าสมบัติบรม-
ชนาณภาพ” (Imperialist Bourgeoisie) ซึ่งต่างกับชนชั้นเจ้า
สมบัติที่เป็นเพียงนายทุนสมัยใหม่ ที่ยังไม่พัฒนาถึงขีดสูงสุด
ถึงกล่าวนั้น

(๔) นายหลี่ ลี ซาน อดีตหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์
จีน (ก่อนเหมาเจ๋อตุง) มิได้สั่งสอนสานุศิษย์ให้เข้าใจลักษณะ
ของชนชั้นเจ้าสมบัติจักรวรรดินิยมว่าแตกต่างกับเจ้าสมบัติที่ยัง
ไม่เข้าลักษณะนั้น

ส่วนเหมาเจ๋อตุง ได้เข้าใจลักษณะของชนชั้นเจ้าสมบัติ
ชนิด (Species) ทั้งสองนั้นว่าต่างกัน ฉะนั้นจึงได้เรียกชนชั้น
เจ้าสมบัติจีน ที่ยังไม่มิลักษณะเป็นชนชั้นจักรวรรดินิยมนั้นว่า
“ชนชั้นเจ้าสมบัติแห่งชาติ” (National Bourgeoisie) คือนาย
ทุนสมัยใหม่จีนที่เป็นเจ้าของอุตสาหกรรม และวิสาหกรรมและ
วิสาหกิจสมัยใหม่ ซึ่งกษัตริย์กรรมกรสมัยใหม่ที่เป็นลูกจ้าง
ของตน แต่ตนเองก็ถูกแข่งขันโดยชนชั้นเจ้าสมบัติจักรวรรดิ

นิยม หรือโดยประเทศที่ระบบทุนนิยมพัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็น
จักรวรรดินิยม ฉะนั้นชนชั้นเจ้าสมบัติแห่งชาติจีน ซึ่งไม่ใช่
สมุนจักรวรรดินิยม จึงมีประโยชน์ร่วมกับมวลราษฎรจีนใน
การต่อสู้จักรวรรดินิยม

แต่เจ้าสมบัติที่เป็นคนสัญชาติของประเทศใดร่วมมือหรือ
เป็นสมุนของจักรวรรดินิยม เจ้าสมบัติชนชั้นนั้นก็เป็ปรบักษ์
ของราษฎรประเทศนั้น

(๕) เจ้าศักดินาซึ่งเป็นนายทุนยิ่งใหญ่สมัยเก่า ของ
หลายประเทศนั้น ได้เปลี่ยนแปลงตนเข้าร่วมทุนกับชนชั้นเจ้า
สมบัติซึ่งเป็นนายทุนสมัยใหม่ ปรากฏว่าเจ้าศักดินาหลายประเทศ
มีหุ้นเป็นจำนวนมากในหลายอุตสาหกรรมและวิสาหกิจสมัยใหม่
โดยชำระค่าหุ้นเป็นที่ดินบ้าง, เป็นเงินสดบ้าง, เป็นหุ้นที่ไม่
ต้องชำระทรัพย์สินหรือที่เรียกกันตามภาษาสามัญว่า "หุ้นลม"
อันมีคุณูปการในทางอิทธิพลให้แก่อุตสาหกรรม และวิสาหกิจ
ของชนชั้นเจ้าสมบัติเจ้าศักดินาชนชั้นนี้ ก็กลายเป็นชนชั้นเจ้า
สมบัติด้วย และพัฒนาไปตามการพัฒนาของชนชั้นเจ้าสมบัติ
คือเมื่อชนชั้นเจ้าสมบัติพัฒนา เป็นชนชั้นเจ้าสมบัติจักรวรรดิ
นิยม เจ้าศักดินาเหล่านั้นก็พัฒนาเป็นชนชั้นเจ้าสมบัติจักรวรรดิ
นิยมด้วย

ส่วนระบบพระเจ้าซาร์แห่งรัสเซีย นั้น เลนินและสตาลิน เรียกว่า “ระบบจักรวรรดินิยมศักดินาแสนยานุภาพทางทหาร” (Militarist Feudalism) ซึ่งเป็นระบบจักรวรรดินิยมใหม่ผสมเก่าชนิด (Species) หนึ่งคือ พระเจ้าซาร์เป็นเจ้าศักดินาสูงสุดของรัสเซียและเหนือหลายชาติที่อยู่ภายใต้จักรวรรดิของพระองค์ ร่วมและให้ความสนับสนุนทุนต่างประเทศเข้ามาขูดรีดเศรษฐกิจภายในประเทศ และพระองค์มีกองทัพประกอบด้วยทหารหลายล้านคน ที่เสียเลือดเนื้อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าสมบัติต่างประเทศ

(๖) ในบางประเทศเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนหนึ่งใช้อำนาจหน้าที่ในทางทุจริตหรือราษฎรบังหลวง และรับสินบนจากเจ้าสมบัติ และจากนายทุนชนิดต่างๆ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่รัฐชนิดนั้นร่ำรวยมากเกินกว่ารายได้ตามปกติที่ตนได้รับ จากเงินเดือนและค่าจ้างของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐชนิดนี้เป็นบุคคลในชนชั้นเจ้าสมบัติชนิดหนึ่งเรียกว่า “ชนชั้นเจ้าสมบัติอำมาตย์” (Bureaucratic Bourgeoisie)

ท่านที่อ่านบทความของเหมาเจ๋อตุง ว่าด้วยระบบเผด็จการประชาธิปไตยของราษฎร ท่านก็จะพบคำที่เหมาเจ๋อตุงเรียกเจ้าสมบัติชนิดที่กล่าวถึงซึ่งแปลเป็นไทยว่า “ชนชั้นเจ้าสมบัติ

อำมาตย์” (หรือบางคนแปลว่า “ชนชั้นนายทุนอำมาตย์”) ซึ่งจีนถือว่าเป็นศัตรูของราษฎรจีน ขอให้สังเกตว่าเหมาเจ๋อตง มิได้ว่าอำมาตย์ทุจริตนี้เป็น “นายทุนขุนศึก” (จีนฝ่าชื่อเป็นเจีย) เพราะอำมาตย์ทุจริต “ขุนศึก” นั้นอย่างหนึ่งกับอำมาตย์ทุจริตที่ไม่ใช่ “ขุนศึก” อีกอย่างหนึ่ง เพราะชนชั้นเจ้าสมบัติอำมาตย์นั้นมุ่งเจ้าหน้าที่ทุจริตซึ่งเป็นทหารและซึ่งเป็นพลเรือนอันที่จริง “จีนฝ่า” หรือ “ขุนศึก” นั้น เป็นเรื่องของจีนโดยเฉพาะซึ่งสืบมาจากจีนสมัยเก่า คือ

ในประเทศจีนโบราณเคยมีหลายรัฐแยกย้าย เป็นอิสระ ประมุขรัฐนั้นเรียกตามสำเนียงแต้จิ๋วว่า “อ๋อง” ภาษากลาง “หวง” ซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคมศักดินาแห่งเขตแคว้นของตน อ๋องเหล่านี้ได้ต่อสู้ระหว่างกันเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ ผู้ใดมีอำนาจเหนืออ๋องอื่นก็ตั้งตนเป็นผู้ที่สำเนียงแต้จิ๋วเรียกว่า “ฮ๋องเต้” สำเนียงกลาง “หวงตี้” ที่ไทยแปลว่า “จักรพรรดิ” มาช้านานแล้ว แต่ “อ๋อง” ก็ยังมีอำนาจในเขตของตนในการปกครอง, การคลัง, การทหาร, ก็มิอำนาจมากเท่ากับกษัตริย์เมืองขึ้น ซึ่งตามลัทธิขงจื้อให้ภักดีต่อ “ฮ๋องเต้” นั้น

ภายหลังอภิวัดน์ชุนยักเซ็น ค.ศ. ๑๙๑๑ แล้วหลาย
 เขตประเทศจีน อยู่ภายใต้อำนาจของผู้บัญชาการทหารต่าง ๆ
 ต่อ ๆ มานายทหารเหล่านี้ก่อกองตนตามเยี่ยงของ “อ๋อง” เหนือ
 เขตที่ตนครอบครอง คือ ใช้อำนาจเด็ดขาดในการปกครอง
 เก็บภาษี ออกธนบัตร มีกองทัพของตนเองโดยเฉพาะบางเขต
 เช่น กว่างตุ้ง ก็มีทั้งกองทัพบก เรือ อากาศ กองทัพต่าง ๆ
 นี้มีเครื่องหมายของตนโดยเฉพาะ แตกต่างกับกองทัพของ
 รัฐบาลจีนกลาง เช่น กองทัพบางเขตแห่งมณฑลชิงเกียง
 ทหารใช้เครื่องแบบคล้าย ๆ ทหารโซเวียต จีนจึงเรียกผู้บัญชา
 การทหารเขตต่าง ๆ นั้นว่า “จันฝ่า” ที่แปลว่า “ขุนศึก”
 อันเป็น สัญลักษณ์พิเศษเฉพาะของจีน ส่วนเจียง ไคเช็คที่แม่
 เป็นนายพลพิเศษมีอำนาจเต็มปกครองประเทศจีน ตามระบบ
 เผด็จการนั้น จีนมิได้เรียกเจียง ไคเช็คว่า “จันฝ่า” หรือ
 “ขุนศึก” ส่วนผู้ปกครองตามระบบนาซี ระบบฟาสซิสต์
 ระบบเผด็จการทหารนั้น จีนเรียกตามชนิดของระบบเผด็จการ
 นั้น ๆ

ฉะนั้น ในการนำตัวอย่างของจีนมาประยุกต์แก่สังคม
 สยาม ก็ไม่ควรเอาเรื่องที่เป็นลักษณะเฉพาะของจีนมาตั้งเป็น

หลัก เพื่อปรับสังคมสยามให้เข้ากับสังคมจีน ซึ่งเหมาะเจาะ
ไม่ได้ประสงค์ให้เป็นเช่นนั้น

(๓) ในแถลงการณ์ ฯ ของมาร์กซ ค.ศ. ๑๘๔๘ ได้กล่าวถึงชนชั้นต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (ซึ่งยังเป็นพลเมืองส่วนมากของสังคมต่าง ๆ กระทั่งปัจจุบันนี้) คือ

(ก) ชนชั้นกลาง (Middle Class) หมายถึงคนมีทุนขนาดกลางซึ่งมีจิตสำนึกมากน้อยต่าง ๆ กันในการต่อสู้ชนชั้น буржуазี (เจ้าสมบัติ) และในการที่ตนกดขี่เบียดเบียนคนงานของตน

แต่ “ชนชั้นกลางอันดับต่ำ” (lower Middle Class) นั้นมาร์กซมีทรรศนะว่า เป็นชนชั้นต่อสู้นายทุนใหญ่สมัยใหม่ (Modern Capitalist Class) เพื่อป้องกันตนเองมิให้สลายไปในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชนชั้นกลางท่านกล่าวต่อไปว่า ชนชั้นกลางชนิดนี้มีโชภวิวัฒน์ แต่เป็นจารีตนิยมเพราะพยายามถึงกบฏประวัติศาสตร์ให้ถอยหลัง ถ้าหากชนชั้นชนิดนี้วิวัฒน์ ก็เพราะเขากำลังตกเข้าสู่ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ดังนั้นเขาจึงมิใช่ป้องกันประโยชน์ปัจจุบันของเขาแต่เพียงกันประโยชน์ในอนาคต เขาจึงอาจสละการยืนหยัดเดิมของตนมายืนหยัดในจุดยืนของชนชั้น

ผู้ไร้สมบัติ ทั้งนี้เป็นคำอธิบายทางสสารธรรมของมาร์คซที่แสดงว่าสำนักของชนชั้นนี้ เกิดขึ้นได้จากความเป็นอยู่ที่จะมาถึงตนในอนาคตอันใกล้ ซึ่งทำให้เขามายืนหยัดในชนชั้นผู้ไร้สมบัติเพื่อต่อสู้กับชนชั้นเจ้าสมบัติ

(ก) ชนชั้นผู้มั่งคั่งน้อย (Petty Bourgeois class) นั้น มาร์คซกล่าวว่าในประเทศที่อารยธรรมสมัยใหม่ได้พัฒนาเต็มที่ (Fully Developed) นั้น ชนชั้นใหม่ได้เกิดขึ้น คือชนชั้นผู้มีทุนน้อยซึ่งเป็นชนชั้นที่ชน ๆ ลง ๆ ระหว่างชนชั้นเจ้าสมบัติกับชนชั้นผู้ไร้สมบัติ และประกอบตนเป็นอุปกรณ์ของสังคมเจ้าสมบัติ แต่บุคคลส่วนหนึ่งแห่งชนชั้นนี้ถูกผลักดันให้ตกเข้าอยู่ในชนชั้นผู้ไร้สมบัติ เนื่องจากการแข่งขันและการพัฒนาของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ซึ่งเขามองเห็นว่าเวลาเข้าใกล้มาแล้วที่อันคับแค้นแห่งชนชั้นของเขาจะสลายไปในสังคมสมัยใหม่ดังนั้นจิตสำนึกของคนในชนชั้นนี้เกิดขึ้นได้จากเขามองเห็นความเป็นอยู่ที่จะมาถึงตนในอนาคตอันใกล้ ซึ่งทำให้เขาอาจสละชนชั้นเดิมมายืนหยัดในชนชั้นผู้ไร้สมบัติ มิใช่ว่าเขานี้ทางจิตนิยม (จิตธรรม) ว่าเป็นกรรมกร

(๘) ประเภทชนชั้นเจ้าของที่ดิน และประเภทชนชั้น
 ชาวนา

เมื่อเกิดระบบทุนนิยมขึ้นแล้ว ชนชั้นเจ้าของที่ดินส่วน
 หนึ่ง และชนชั้นชาวนาส่วนหนึ่ง แห่งระบบเศรษฐกิจศักดินา
 ได้เปลี่ยนจากความสัมพันธ์ตามระบบศักดินา มาเป็นความ
 สัมพันธ์ตามระบบทุนนิยมสมัยใหม่ แต่อีกส่วนหนึ่งยังคงอยู่ใน
 สภาพแห่งความสัมพันธ์ตามระบบศักดินา หรือกำลังพัฒนาไป
 สู่ระบบทุนนิยม หรือข้ามไปสู่ระยะหัวต่อระหว่างระบบทุนนิยม
 กับสังคมนิยม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับแห่งการพัฒนาหลังการผลิต
 ตามสภาพ, ที่้องที่, กาลสมัย, ของแต่ละสังคม

ท่านที่ศึกษาถึงการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจของสังคมหนึ่ง
 มาสู่ระบบเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ากว่าท่านนั้น ย่อมระลึกกฎสำคัญ
 ได้ว่า พลังการผลิต (เครื่องมือการผลิตและคนที่สามารถทำ
 และสามารถใช้เครื่องมือการผลิต) นั้นเป็นสิ่งที่กำหนดให้ระบบ
 เศรษฐกิจจะต้องเปลี่ยนเป็นระบบศักดินา และระบบศักดินา
 เปลี่ยนมาเป็นระบบทุนนิยม ฯลฯ

การพิจารณาประเภทและชนิดของเจ้าของที่ดินกับประ-
 เภทและชนชั้นชาวนา จึงต้องถือตามระดับการพัฒนาแห่งพลัง
 การผลิตตามสภาพ, ที่้องที่, กาลสมัย, ของแต่ละสังคมว่าเป็น

ประเทศที่ระบบทุนนิยมที่พัฒนาเต็มที่แล้ว (Fully Developed Country) หรือ “ประเทศด้อยพัฒนา” (Undeveloped Country) หรือ “ประเทศที่กำลังพัฒนา” (Developing Country)

สังคมสยามปัจจุบันนี้อยู่ในสภาพใด และเราจะเทียบตัวอย่างจากประเทศอื่นได้เพียงใดบ้างนั้น ผมจะขอกล่าวไว้ในข้อ ๔.๑.๖.

๔.๑.๕. ประวัติความเป็นมาและลักษณะของประเภท (Genus) กับชนิด (Species) ต่าง ๆ ของชนชั้นคนงานสมัยใหม่ (กรรมกร) โดยสังเขปดังต่อไปนี้

(๑) ในสังคมทาสที่ประมุขของสังคมยึดครองดินแดนกว้างขวางจึงมีอาจใช้อำนาจของตนได้ทั่วถึงนั้น บุคคลจำนวนหนึ่งในสังคม รอดพ้นจากการถูกควบคุมเอาตัวมาใช้อย่างทาส บุคคลชนิดนี้จึงทำมาหากินตามประสาคนไร้สมบัติ ที่รับจ้างทำงานชั่วคราวชั่วคราว หรือชั่วคราวคฤหาสน์

ต่อมาเมื่อได้มีระบบศักดินาเกิดขึ้น โดยระบบทาสคงอยู่คู่เคียงกันนั้น ทาสยังคงมีอยู่ แต่ทาสจำนวนหนึ่งได้เปลี่ยนฐานะเป็นข้าไพร่ที่ทำงานในที่ดินของเจ้าศักดินา โดยส่งคอกผลเป็นบรรณาการหรือส่ง “ส่วย” ให้แก่เจ้าศักดินา แต่พวก

ข้าไฟรมีเวลาว่างจากฤดูเพาะปลูก จึงรับจ้างทำงานชั่วคราวชั่วคราวหรือฤดูกาลหนึ่ง

บุคคลที่รอดพ้นจากการเป็นทาสและบุคคลที่เป็นข้าไฟรดังกล่าวนี้ มีฐานะเป็นคนไร้สมบัติซึ่งถือว่าเป็นบุคคลอยู่ในชนชั้นต่ำที่สุดของสังคม บางสังคมได้มีระเบียบกำหนดการแบ่งชนชั้นหรือวรรณะไว้ อาทิ

ก. การแบ่ง “วรรณะ” ตามคัมภีร์พระเวทหลายศตวรรษก่อนพุทธกาลนั้น ถือว่าคนไร้สมบัติเป็นวรรณะต่ำที่สุดของสังคม เรียกว่าวรรณะ “ศูทร” ที่ต้องรับใช้วรรณะอื่นที่สูงขึ้นไปตามลำดับ คือ “แพศย์” ผู้ทำการค้าและเลี้ยงสัตว์ “กษัตริย์” ซึ่งเป็นนักรบ “พราหมณ์” ซึ่งเป็นครูสังคมและหัวหน้าสังคม

ข. สังคมโบราณ (ประมาณ ๓๐๐ ปีก่อนพระเยซูเกิด) ได้กำหนดไว้ในธรรมบัญญัติแบ่งบุคคลที่มีเชื้อทาสออกเป็นชนชั้นเรียกตามภาษาละตินว่า “คลาสซิส” (Classis) เพื่อรับใช้สังคมในกองทัพ โดยถืออันดับตามกำลังของสมบัติของบุคคล เพราะบุคคลที่เป็นนักรบในกองทัพโรมันนั้น จะต้องมียุทธยุทธโพรณ์ของตนเอง ผู้ใดมีสมบัติมาก เช่นมีม้า รถ ทาส

มากก็อยู่ในประเภทชั้นสูง ผู้ใดมีสมบัติน้อยลงมากก็อยู่ในชั้นต่ำลงมา ผู้ใดไม่มีสมบัติจะรับใช้สังคมได้แต่โดยมีลูกให้รับใช้สังคมซึ่งภาษาลาตินเรียกกันว่า "Proles" (โปรเลส) คนโรมันจึงแสดงศัพท์ขึ้นมาเรียกชนชั้นที่ไม่มีสมบัติว่า "โปรเลตารีอุส" (Proletarius)

ก. สังคมอื่น ๆ นอกจากสังคมโรมัน ก็นิยมแบ่งชนชั้นลดหลั่นตามฐานะแห่งการมีสมบัติมากน้อยและการไร้สมบัติชนชั้นต่าง ๆ มีชื่อตามสภาพของระบบทาสและรวบรวมศักดินาของแต่ละสังคมในกาลละสมัยต่าง ๆ

ง. สังคมทาสผสมกับศักดินาของสังคมสยาม ได้รับวิธีการแบ่งวรรณะของอินเดียที่ปรับปรุงแล้วใช้อยู่ในสมัยพุทธกาลคือวรรณะกษัตริย์เป็นประมุขของสังคม พราหมณ์ลดฐานะจากหัวหน้าสังคมมาเป็นเพียงครูของกษัตริย์ เศรษฐีเป็นนายทุน ศักดินาร่ำรวยที่สุด และเป็นพระสหายของพระราชา, กบคเป็นนายทุนชั้นกลาง, กระจุกุมพีเป็นนายทุนน้อยทำการค้าเมล็ดพืชในชนบท และให้ชาวชนบทกู้เงิน ส่วนคนที่ไม่มีสมบัตินั้นสังคมสยามไม่ได้เรียกคนชนชั้นนั้นว่า "ศูทร" คือเรียกว่าข้าไพร่ ผู้ใ้รับจ้างทำงานก็เรียกว่า "ลูกจ้าง"

(๒) เครื่องมือการผลิตในระบบศักดินา ได้พัฒนาขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง จึงปรากฏว่าตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖ เป็นต้นมาก่อนที่จะมีอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรกลกำลังไอน้ำนั้น ในยุโรปตะวันตกก็ได้มีโรงงานหัตถกรรม (Manufacture) ที่ใช้กำลังแรงงานและฝีมือคนจำนวนประมาณ ๕-๑๐๐ ตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจาย ซึ่งเป็นวิสาหกิจขนาดย่อม คนงานเหล่านั้นมิใช่ทาส เพราะระบบทาสได้หมดไปก่อนนานมาแล้ว และแม้ว่าในทางนิตินัย คนงานเหล่านั้นยังมีฐานะเป็นข้าไพร่ของเจ้าศักดินา แต่ในทางพฤตินัยก็ไม่ถูกบังคับให้ทำงานในที่ดินของเจ้าศักดินา พวกเขาจึงเป็นลูกจ้างของนายจ้างที่เป็นเจ้าของโรงงานหัตถกรรมและวิสาหกิจขนาดย่อม ลูกจ้างเหล่านี้ได้ค่าจ้างเป็นเงินตรา หรือเป็นเงินตราส่วนหนึ่งและวัตถุสิ่งของอีกส่วนหนึ่ง

เมื่อลูกจ้างเหล่านั้นมิใช่ทาส และในทางพฤตินัยมิใช่ข้าไพร่ทำงานประจำในที่ดินของเจ้าศักดินา นายจ้างจึงเรียกลูกจ้างของเขาเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า "Travailleur" หรือ "Ouvrier" ภาษาอังกฤษ "Worker" หรือ "Labourer" ภาษาเยอรมัน "Arbeiter" แม้ว่าตามมูลศัพท์ของแต่ละคำในภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษดังกล่าวนี้ จะมีความผิดเพี้ยนบ้าง

แต่ต่อ ๆ มา ก็เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน (Synonym) คือ “คนงานรับจ้าง” ในโรงงานหัตถกรรมและวิสาหกิจแห่งระบบ คักคินา ที่พัฒนาขั้นสูง ก่อนที่จะมีอุตสาหกรรมสมัยใหม่ตาม ระบบทุนนิยม

(๓) เมื่อแรกมีอุตสาหกรรม ที่ใช้เครื่องจักรกลกำลัง ไอน้ำในยุโรปตะวันตกเมื่อปลายศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งเป็นการ เริ่มกันแห่งระบบทุนนิยมสมัยใหม่นั้น ชาวบุรี (Bourgeois) ที่ประกอบเป็นชนชั้นกลาง คือมีฐานะันตรที่ ๓ รองจากขุนนาง บรรพชิตและขุนนางฆราวาสนั้น ส่วนหนึ่งก็ได้พัฒนาเป็น “ชนชั้นเจ้าสมบัติ” (Bourgeoisie) ดังที่ผมนได้กล่าวไว้ในข้อ ๔.๑.๔. (๑) โดยอาศัยทุนที่สะสมไว้จากการประกอบเศรษฐกิจ คักคินานั้นจัดตั้งเป็นอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ในการนั้นเจ้า สมบัติจึงใช้ลูกจ้างซึ่งเป็นคนที่พ้นมาจากการเป็นข้าไพร่ทางพฤกษิ- ภายทำนองเดียวกับเจ้าของโรงงานหัตถกรรมในสมัยปลายของ ระบบเศรษฐกิจคักคินาได้ใช้คนรับจ้างดังกล่าวในข้อ (๒) ข้าง บนนั้น และเรียกลูกจ้างของตนตามคำฝรั่งดังกล่าวข้างบนนั้น อันเป็นความหมายที่แสดงประเภท (Genus) ของคนรับจ้าง สมัยใหม่ซึ่งหมายถึงลูกจ้างที่ทำงานโดยร่างกายหรือแรงงานทาง สมอง

แม้อุตสาหกรรมสมัยใหม่ขึ้นแล้ว แต่ชนชั้นเจ้าสมบัติ

ก็ยังมิอาจทำลายวิสาหกิจหัตถกรรมตามระบบศักดินาให้หมดสิ้น
ไปในทันใด คือยังมีวิสาหกิจชนิดนี้คงค้างอยู่อีกเป็นเวลาช้านาน
และอุตสาหกรรมสมัยใหม่นั้นเองก็มีใช้จะมีแต่อุตสาหกรรม
กรรมขนาดใหญ่เท่านั้น คือยังมีอุตสาหกรรมขนาดย่อม ขนาด
กลาง และมีอุตสาหกรรมผสมระหว่างหัตถกรรมและอุตสาหกรรม
กรรมที่ใช้เครื่องมือเทคนิคและวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เจ้าของ
อุตสาหกรรมและหัตถกรรมชนิด และขนาดต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว
ก็ต้องใช้ลูกจ้าง ซึ่งเป็นคนงานตามความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ
ทุนนิยม คือนายจ้างให้ค่าจ้างเป็นค่าแลกเปลี่ยนแรงงานของ
ลูกจ้าง

ก. คนงานรับจ้างสมัยใหม่จึงมีหลายชนิด (Species)
ซึ่งรวมเป็นประเภท (Genus) ซึ่งเรียกตามภาษาฝรั่งเศส
“Ouvrier”, “Travailleur”, อังกฤษ “Worker”,
“Labourer”, เยอรมัน “Arbeiter” อันเป็นศัพท์แสดงประ
เภท (Genus) ของคนงานรับจ้างตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยม
ดังกล่าวแล้ว

ส่วนชนชั้นของประเภท (Genus) คนงานรับจ้างสมัยใหม่ นั้น ภาษาอังกฤษนิยมเรียกว่า "Working Class" ซึ่งแปลเป็นไทยว่า "ชนชั้นคนงาน" หรือ "ชนชั้นกรรมกร", ภาษาฝรั่งเศสใช้ว่า "Classe Ouvriere" หรือ "Classe des Fravailleurs" ภาษาเยอรมันใช้ว่า "Arbeiterklasse"

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีผู้ตั้งศัพท์ไทยขึ้นใหม่อีกคำหนึ่งว่า "กรรมกร" โดยเอาคำบาลี "กรรม" ในความหมายว่า "การงาน" สมาสกับคำว่า "กร" ในความหมายว่า ผู้ทำ "ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้รับเอาศัพท์ใหม่นั้นบรรจุไว้ในพจนานุกรมของสถานนั้นโดยให้ความหมายไว้ว่า คนงาน ลูกจ้าง เป็นจำพวกไม่ใช่ทาส ซึ่งเป็นศัพท์ที่แสดงประเภท (Genus) ของชนชั้นคนงานหรือลูกจ้างตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยมสมัยใหม่

ข. บางคนรับทรรศนะคอมมิวนิสต์ นิกายของนายหลี่ ลีซาน ซึ่งคิดอย่างคับแคบว่า กรรมกร (กงเทริน) หมายความว่า เฉพาะลูกจ้างที่ทำงานโดยใช้แรงงานทางกาย ส่วนคนที่ใช้แรงงานทางสมองหรือทำงานในสำนักงานนั้นมิใช่กรรมกร ทรรศนะดังกล่าวนี้ไม่คำนึงถึงการปฏิบัติแท้จริงของวิถีผลิตทางเศรษฐกิจ

ถ้าท่านทั้งหลายพิจารณาตามรูปธรรมว่า วิธีผลิตทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมสมัยใหม่นั้น เขาทำกันอย่างไร ท่านก็จะเห็นได้ไม่ยากกว่าเจ้าของวิสาหกิจนั้น มิได้มีเพียงแค่งานรับจ้างที่ทำงานโดยแรงกายเท่านั้น หากจำต้องใช้เสมียนพนักงานที่ทำในสำนักงานซึ่งเรียกตามภาษาอังกฤษว่า “White Collar Worker” คือคนงานคอเชิร์ตขาวด้วย อนึ่งท่านทั้งหลายอาจสังเกตได้อีกว่า มีวิสาหกิจหลายอย่างที่มีบริการให้แก่อุตสาหกรรม เช่น ธนาคาร, ธุรกิจซื้อขายสินค้า ฯลฯ ซึ่งใช้ลูกจ้างทำงานทางสมองและเสมียนพนักงานคือ “คนงานคอเชิร์ตขาว” เป็นส่วนมาก พวกเขาก็ต้องขายแรงงานทางสมองและแรงงานทางกายที่เหน็ดเหนื่อย ตามลักษณะงานในการนั้น เขาถูกเบียดเบียนน้อยบ้างมากบ้างจากนายจ้าง

ถ้าถือตามลักษณะอีกอย่างหนึ่ง ที่สืปรากทรศนะของ หลี่ ลีซาน ว่าบุคคลคนแห่งชนชั้นผู้มีทุนน้อย, ชนชั้นกลาง หรือแม้แต่ชนชั้นเจ้าสมบัติ ที่มีเงินพอใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน แล้วได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์บางสาขา และทำการเผยแพร่ทรศนะให้กรรมกรได้แล้ว มีฐานะเป็น ‘ปัญญาชนของกรรมกร’ ทั้ง ๆ ที่บุคคลชนิดนั้นมิได้มีนายจ้างที่ทำการกดขี่เบียดเบียน แต่ผู้ถือตามทรศนะของ หลี่ ลีซาน

ก็ถือว่าบุคคลชนิดนั้นเข้าลักษณะเป็นกรรมกรได้ ฉะนั้นเหตุใด ลูกจ้างที่ทำงานในสำนักงานคือ “คนงานคอเชิร์ตขาว” ซึ่ง ถูกกดขี่เบียดเบียนจากนายจ้างมากบ้างน้อยบ้างจึงไม่เข้าลักษณะ เป็นกรรมกร

องค์การกรรมกรในหลายประเทศตะวันตกนั้นรับสมาชิก ที่เป็นลูกจ้างแรงงานทางกายและทางสมอง ซึ่งรวมถึงเสมียน พนักงานที่ทำงานในสำนักงาน แต่ไม่ยอมรับผู้ที่มิใช่ลูกจ้าง แรงงานดังกล่าว ผมมีตัวอย่างที่จะกล่าวให้ฟังเพื่อประกอบการ พิจารณาของท่านทั้งหลายคือ ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ผมได้ไป ตรวจราชการที่แม่น้ำโขง คอมมิชเชอร์ฝรั่งเศสประจำแขวงท่าน เขิญแจกร่วมรับประทานอาหารกับ ม. จีสแตง โกดาร์ต ร.ม.ต. แรงงานฝรั่งเศส ที่มาตรวจการในลาว ม. โกดาร์ตเล่าให้ฟังว่า ก่อนมาลาวเขาผ่านเมืองปองดิเชรี (ริมฝั่งอินเดีย) ขณะนั้นเป็น อาณานิคมฝรั่งเศส ที่ท่าเรือมีคนกลุ่มหนึ่งมากอยรับ อ้างว่าเป็น กรรมกร ม.โกดาร์ตตอบว่าเขายินดีพบกรรมกร เพื่อทราบ ถึงความประสงค์ที่จะให้เขาช่วยเหลือ แต่อยากทราบว่าหัวหน้า ที่นำกรรมกรนั้นทำงานที่โรงงานใด คนนั้นก็ตอบว่าเขาเป็น ทนายความของกรรมกร ม. โกดาร์ตจึงตอบว่าตามหลักของเขา นั้นผู้ที่ไม่มีอาชีพเป็นกรรมกรแม้จะมีความรู้เพียงใด แต่ก็ไม่

เข้าลักษณะเป็นกรรมกร จึงขอให้กรรมกรมาพบกับ ม. โกคาร์ต โดยตรงเถิด ทรรศนะขององค์การกรรมกร ฝรั่งเศส ดังว่านั้น จึงต่างกับทรรศนะของหลี่ ลี ซาน

สิ่งที่องค์การกรรมกรจะต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ถึงลักษณะของลูกจ้างทำงานในสำนักงานคือ ต้องพิจารณาว่าถ้าลูกจ้างชนิดนั้นคนใด นายจ้างจ้างไว้เพื่อเป็นตัวคุมธุรกิจไซ้ เขาก็มีลักษณะเป็นตัวแทนของนายจ้าง จึงไม่เข้าลักษณะเป็นกรรมกร

ก. ต่อมาในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ นักประพันธ์ประชาธิปไตยฝรั่งเศสบางท่านได้แปลงคำลาติน “โพรเลตารีอุส” (Proletarius) มาเป็นคำฝรั่งเศส (Proletariat) โพรเลตารีอาต์ หรือออกสำเนียงเร็วเป็นโพรเลตารียาต์) อังกฤษเอาคำฝรั่งเศสนี้ไปทับศัพท์แต่ออกสำเนียงว่า “โพรลิตาเรียต” “โพรลิตาเรียต” เยอรมันก็ใช้ทับศัพท์ฝรั่งเศสนี้ ออกสำเนียงว่า “โพรเลตารียาท” ซึ่งหมายถึงชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

ชาวมาร์กซิสต์จีนก่อนนายหลี่ ลี ซาน จึงใช้ทับศัพท์ฝรั่งเศสนี้โดยเขียนอักษรจีนออกสำเนียงคล้ายคำนั้นว่า “ผู้หลอ เลียะ เทียะ เลียะ ยา” ต่อมาจึงถ่ายทอดสาระความหมายตามมูลศัพท์ลาตินและฝรั่งเศสว่า “หวู ฉ่าน เจียจี้” แปลว่า “ชนชั้นไม่มีสมบัติ” ผมถ่ายทอดเป็นศัพท์ไทยว่า “ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ”

(๔) มาร์กซได้เอาคำฝรั่งเศส “โพรเลตารียาต” ซึ่งภาษาเยอรมัน และอังกฤษใช้ทับศัพท์นั้นมาเรียกคนงานรับจ้างสมัยใหม่ชนิด (Species) หนึ่งซึ่งมีลักษณะเฉพาะต่างกับคนงานรับจ้างชนิดอื่น

ใน ค.ศ. ๑๘๘๘ เองเกิลส์ให้คำนิยามคำ “โพรเลตารียาต” ไว้ว่า

“ชนชั้นคนงานรับจ้าง (Wage-labourers) สมัยใหม่ซึ่งไม่มีปัจจัยการผลิตของตนเอง จึงจำต้องขายพลังแรงงานของตนเพื่อดำรงชีพ”

“By proletariat, (is meant) the class of modern wgelabourers who, having no means of production of their own, are reduced te selling their labour power in order to live”

ก. ถ้าอ่านเฉพาะคำนิยามนั้นแล้วก็ไม่อาจเห็นได้ว่าชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (โพรเลตารียาต) มีความแตกต่างกับคนงานรับจ้างหรือกรรมกรสมัยใหม่ชนิดอื่น ๆ เพราะผู้ที่เป็นคนงานรับจ้างนั้นล้วนแต่เป็นคนไม่มีปัจจัยการผลิตของตนเอง จึงจำต้องขายแรงงานเพื่อการดำรงชีพโดยได้รับค่าจ้าง

ฉะนั้นจึงจำต้องศึกษาแถลงการณ์ ๆ ของมาร์กซ และ
 เองเกิลส์ ค.ศ. ๑๘๔๘ ทั้งฉบับและหนังสือ "ทาส กاپิตัล"
 (Das Kapital) และหนังสือบทความอื่น ๆ ของท่านทั้งสอง
 และของเลนินที่เกี่ยวกับลักษณะของชนชั้นนี้ประกอบเข้าด้วยกัน ก็จะ
 ได้ความว่าหมายถึงชนชั้นคนงานรับจ้างที่ทำงานในอุตสาหกรรม
 ขนาดใหญ่ (Large-scale Industries) ซึ่งต่างกับคนงานรับจ้าง
 ในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก และโรงงาน
 หัตถกรรมที่ยังมีอยู่ในระบบทุนนิยมสมัยใหม่ ทั้งนี้ใช้คนงาน
 รับจ้างชนิดอื่น ๆ นั้นถูกขูดรีดเบียดเบียนมากกว่าคนงานรับจ้าง
 ในอุตสาหกรรมใหญ่ แต่มาร์กซ, เองเกิลส์, เลนิน เห็นว่าคน
 งานรับจ้างในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ประกอบเป็นชนชั้นที่ก้าว
 หน้าที่สุด ซึ่งเกิดขึ้นจากความเบียดเบียนที่ถูกขูดรีดจากเจ้าสมบัติ
 อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และจากความจำเป็นที่เขาต้องผินก่าล้าง
 เป็นปีกแผ่น มีความแข็งแแกร่ง ได้รับความรู้การฝึกฝนจาก
 การทำงานในโรงงานที่มีเครื่องจักรกลสมัยใหม่

ดังนั้นตามลัทธิมาร์กซ—เลนินจึงถือว่าชนชั้นคนงานรับ
 จ้างในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งเรียกว่า "โพรเลตารียาต"
 (ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ) นั้นเป็นชนชั้นที่สามารถนำบรรดากรรม
 กรชนิดต่าง ๆ รวมทั้งผู้ออกแรงทำมาหากินนั้นด้วย เพื่อต่อสู้
 ระบบทุนนิยมให้สำเร็จได้

ในบทความของเลนินเขียนเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๑๙ ที่กล่าวถึงวินัยของการต่อสู้ระบบทุนนิยมนั้นมีความตอนหนึ่งว่า

“วินัยใหม่นี้มิใช่ตกหล่นลงมาจากสวรรค์ หรือเกิดจากคำอธิษฐาน (Pious Wishes) หากเกิดจากสภาพความเป็นอยู่ทางสสารวิสัย (Material Conditions) ของการผลิตทุนนิยมขนาดใหญ่ (Large scale Capitalist Production) และจากสภาพการณ์ซึ่งถ้าไม่มีแล้ววินัยก็ไม่อาจเป็นไปได้ พาหะหรือทางนำมาของสสารวิสัยนี้ คือชนชั้นหนึ่งที่วรรตกำหนดขึ้นแน่นอน ได้เกิดขึ้น ได้จัดตั้งขึ้น ได้เป็นปีกแผ่นขึ้น ได้ฝึกฝนขึ้น ได้เรียนรู้ขึ้น และได้แข็งแกร่งขึ้น โดยระบบทุนนิยมขนาดใหญ่ (Large-scale Capitalism) ชนชั้นนี้คือ โพรเลตารียัต (ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ)”

ในบทความอื่น ๆ ของมาร์กซ, เองเงิลส์, เลนิน ที่เกี่ยวกับลักษณะพิเศษของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ปรากฏใจความว่า การที่คนงานรับจ้างเป็นจำนวนมากร่วมกันทำงานในอุตสาหกรรมใหญ่นั้นได้ทำให้พวกเขาเกิดจิตสำนึกในการร่วมกันทำงานแบบสังคมนิยม ได้มากกว่าคนงานที่ร่วมกันทำงานในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

ฉะนั้นการที่มาร์กซ์ถือว่าชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (โพรเลตารี-
 ยัต) เป็นชนชั้นนำของกรรมกรและของผู้ถูกกดขี่เบียดเบียน
 ชนิดอื่น ๆ นั้น ก็มีใช้ว่าท่านที่ผมอ้างนามนั้นคิดเพื่อผันสมมุติให้
 ชนชั้นผู้ไร้สมบัติเป็นชนชั้นผู้นำ หากท่านได้พิจารณาตามสภาพ
 ทางสสารธรรมวิสัยดังกล่าวแล้ว และจากประสบการณ์ของ
 มาร์กซ์, เองเกิลส์ ซึ่งเคยมาศึกษาค้นคว้าในฝรั่งเศสว่าแม้ใน
 สมัยนั้นยังมีได้มีพรรคมาร์กซิสต์เป็นผู้นำ แต่กรรมกรก็มีการต่อ
 สู้เจ้าสมบัติเพื่อเรียกร้องค่าจ้างเพิ่มขึ้น และประจักษ์ว่าคนงาน
 ในอุตสาหกรรมใหญ่ประกอบตนเองเป็นแกนกลางนำการต่อ
 สู้ที่มีคุณภาพและปริมาณเป็น กองพลังที่รวมกันอยู่เป็นปึกแผ่น
 ประจักษ์เป็นกรมกองทหารที่มีวินัย อันเกิดจากการที่ทุกคนต้อง
 ร่วมกันทำงานในอุตสาหกรรมใหญ่นั้น

ข. ท่านผู้ใดจะใช้คำไทยโดยทับศัพท์ว่า “โพรเลตารี-
 ยัต” หรือจะใช้คำไทยว่า “ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” หรือใช้คำไทยว่า
 “ชนชั้นกรรมาชีพ” หรือจะถ่ายทอดเป็นคำไทยอื่นอย่างใด
 ก็ขอให้เข้าใจความหมายของคำว่า “โพรเลตารียัต” ว่ามาร์กซ์,
 เเลนิน ได้ใช้ในความหมายอย่างไรและนำมาประยุกต์ให้ถูกต้อง
 แก่สภาพ, ท้องที่, กาลสมัยของแต่ละสังคม มิฉะนั้นก็จะปะปน
 กรรมกรชนิดนี้กับกรรมกรชนิดอื่น ๆ ยุ่งเหยิง และอาจเป็น

อันตรายแก่ขบวนการของกรรมกรได้ ถ้าเข้าใจผิดว่าคนเลว
 ทรามซึ่งมาร์กซเรียกเป็นภาษาเยอรมันว่า “ลุมเพ่นโพรเลตทา-
 รียาท” (Lumpenproletariat) เป็นชนิดปลีกย่อย (Sub-species)
 หนึ่งของชนชั้นกรรมาชีพ โดยผู้เข้าใจผิดแปลศัพท์เยอรมันนี้ว่า
 “ชนชั้นกรรมาชีพจรจัด” ซึ่งผมขอให้สังเกตไว้ใน (๕) ต่อไป

(๕) มาร์กซ, เองเกลส์ ได้กล่าวตักเตือนผู้นำของ
 กรรมกรให้ระมัดระวังคนเลวทรามชนิดหนึ่ง ซึ่งท่านเรียกเป็น
 ภาษาเยอรมันว่า “ลุมเพ่นโพรเลตทารียาท” (Lumpenproletariat)
 ภาษาอังกฤษว่า “โซเซียล สกัม” (Social Scum) ภาษาฝรั่งเศส
 ว่า “ซุซโพรเลตทารียาท” (Sous-proletariat)

ก. คำเตือนของท่านทั้งสองปรากฏในคำแถลงการณ์
 พรรคคอมฯ พิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. ๑๘๔๘ และในบทความอื่นๆ
 ต่อมาโดยเฉพาะในบทบันทึกเขียนเมื่อ ค.ศ. ๑๘๕๓ เพื่อการ
 อภิวัฒน์ชาวนาในเยอรมันนี้ ท่านทั้งสองได้เตือนผู้นำกรรมกร
 ไว้อย่างหนักแน่นดังต่อไปนี้

“ลุมเพ่นโพรเลตทารียาท. เศษขยะส่วนที่ไร้ศีลธรรมของ
 ทุกชนชั้น ซึ่งตั้งแหล่งอยู่ในนครใหญ่ๆ นั้น เป็นคนเลวร้ายที่
 สุดของพันธมิตรที่พึงจะมีได้ กุ๊ยกุ๊ยคนนี้ขายตัวและไม่มีอาย

เกิดขึ้น ถ้ากรรมการฝรั่งเศสในการอภิวัฒน์ทุกครั้งได้เขียนไว้
หน้าบ้านว่า “พวกขโมยจงตาย” และได้ยิงบางคนชนิกนั้น
ก็มีใช้กรรมการห่วยโยสมบัติทรัพย์สิน แต่เพราะกรรมการ
พิจารณาถูกต้องว่า เป็นการจำเป็นก่อนอื่นที่ต้องกวัดไกวไล่ส่ง
เหล่าร้ายนั้นให้ออกห่าง ผู้นำกรรมการทุกคนที่ใช้บุคคลเลวทราม
ไม่มีศีลธรรมนั้นให้เป็นกองพิทักษ์ หรือเชื่อว่าจะได้รับการ
สนับสนุนจากคนเลวทรามนั้นแล้ว ก็พิสูจน์ผู้นั้นได้โดยการ
กระทำเพียงเท่านั้นว่าเป็นคนทรยศต่อขบวนการ”

ฉะนั้นเมื่อมาร์กซ เองเกลส์เตือนไว้อย่างหนักแน่น
ดังกล่าวดังนี้ ผู้นำกรรมการแห่งทุกพรรคทุกองค์การของกรรม
กรและของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (กรรมอาชีพ) จึงจำต้องปฏิบัติให้
ถูกต้องเพื่อมิให้ตนเป็นคนทรยศต่อกรรมการ

การที่ผู้นำกรรมการจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่มาร์กซ—
เองเกลส์เตือนไว้นั้น ก่อนอื่นผู้นำกรรมการจำต้องเข้าใจว่า
“โปรเลตารียาต” ที่บางคนแปลว่า “ชนชั้นกรรมอาชีพ” นั้น
คืออะไร และต้องเข้าใจว่าคนเลวทรามชนิดที่เมธีเรียกเป็น
ภาษาเยอรมันว่า “ลุมเพนโปรเลตารียาต” อังกฤษ “โซลเซียด
สแกม” ฝรั่งเศส “ซูซ์-โปลเลตารียาต” นั้นหมายถึงชนิดใด
ถ้าผู้นำกรรมการคนใดเข้าใจผิดก็ประยุกต์ทฤษฎีมาร์กซผิด ซึ่ง

แม้เขาจะไม่ตั้งใจทรยศต่อกรรมกร แต่ผลก็เป็นการทรยศ
กรรมกรโดยไม่ตั้งใจได้ อันทำให้ขบวนการของกรรมกรเสีย
หายมากตามที่มาร์กซ-เองเกลส์กล่าวไว้

ก่อนที่มาร์กซ, เองเกลส์ เขียนบทความตามที่ผมกล่าว
ข้างต้น เมื่อ ค.ศ. ๑๘๕๓ นั้น ท่านทั้งสองได้ร่วมกับกรรมกร
๖ ชาติ ประกาศแถลงการณ์พรรคคอมฯ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๔๘
ซึ่งผมได้กล่าวไว้ในข้อ ๔.๑.๒ (๑) แล้วว่าแถลงการณ์นั้นได้
แจ้งไว้ว่าได้แจ้งไว้ว่าได้ทำต้นฉบับขึ้น ๖ ภาษาคือ เยอรมัน,
อังกฤษ, ฝรั่งเศส, อิตาลี, เพลมิช, เดนิช (เดนมาร์ก) ฉะนั้น
ผู้ใดเข้าใจภาษาหนึ่งภาษาใดของท่านฉบับก็ย่อมเข้าใจได้ว่า คน
เลวทรามที่เมธีห้ามมิให้ฉบับนั้นคือคนชนิดใด แต่ท่านที่ไม่อาจ
เข้าใจภาษาอันเป็นต้นฉบับนั้นก็จำต้องอาศัยฉบับที่มีผู้ปรารถนา
ตีได้แปลจากภาษาใดของท่านฉบับนั้น ฉะนั้นหน้าที่ของผู้นำ
กรรมกรแห่งประเทศต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ประเทศแห่ง ๖ ภาษานั้น
จึงเกิดขึ้นที่ต้องแปลเป็นภาษาแห่งชาติของตนให้ถูกต้องตรงกับ
ความหมายของท่านฉบับ ดังที่ผมได้อ้างคำเตือนของนักปรัชญา
เอเซียผู้หนึ่งว่า ผู้แปลต้องใช้ความปราณีตในการแปลศัพท์ที่มี
ความหมายเฉพาะ เพราะถ้าแปลผิดแม้แต่คำเดียวก็ทำให้ผู้อ่าน
เข้าใจผิดในระบบปรัชญานั้นทั้งระบบก็ได้

โดยเฉพาะผู้แปลขององค์การกรรมกรใด ๆ ในสยามนั้น ก็ยังต้องระมัดระวังเป็นพิเศษยิ่งขึ้นอีก เนื่องจากบางองค์การมีวินัยผูกมัดสมาชิกและแนวร่วมของตนไว้ว่า ต้องใช้ศัพท์ที่บัญญัติขององค์การนั้นคิดขึ้น แม้ภายหลังสมาชิกหรือแนวร่วมคนใดสามารถตรวจสอบต้นฉบับของเมธีได้พบว่า คำแปลไทยขององค์การผิดจากความหมายในต้นฉบับก็ตาม แต่สมาชิกและแนวร่วมก็ต้องผูกมัดสืบใช้ศัพท์ที่ผิด ๆ ดังที่ผมได้กล่าวถึงหลายศัพท์ที่บัญญัติขององค์การนั้นคิดขึ้น อันทำให้กรรมกรและราษฎรผู้บริสุทธิ์เข้าใจผิดในลักษณะของระบบสังคมและชนชั้นต่าง ๆ ผิดจากความหมายของมาร์กซ, เองเกิลส์, เลนิน, สตาลิน, เหมาเจ๋อตุง

ข. บัญญัติของบางองค์การกรรมกรในสยามเคยแปลแถลงการณ์พรรคคอมฯ ฉบับ ค.ศ. ๑๙๔๘ ไว้ โดยแปลคำอังกฤษ “โซเชียล สกัม” ซึ่งตรงกับคำเยอรมัน “ลุมเพนโพลิตาริยาท” นั้นเป็นภาษาไทยว่า “ชนชั้นกรรมาชีพจรจัด”

เมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๔ (พ.ศ. ๒๕๑๗) ผู้แปลสำนักพิมพ์กรุงปักกิ่งก็ได้ใช้คำว่า “ชนชั้นกรรมาชีพจรจัด” ในการแปล

แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ของมาร์กซเป็นภาษาไทย ผมจึงคัด
คำแปลของสำนักนั้นตอนที่เกี่ยวกับคนเลวทรามชนิดนั้นทิ้งต้อ
ไปนี้

“ชนชั้นกรรมาชีพจริงเป็นส่วนที่เฉื่อยเนื่อย เหลว-
เหลวในชั้นต่ำสุดของสังคมเก่า บางครั้งพวกเขาถูกรบกวนการปฏิวัติ
ชนชั้นกรรมาชีพจึงเข้าสู่การเคลื่อนไหวเหมือนกัน แต่เนื่อง
จากสภาพความเป็นอยู่ของพวกเขา พวกเขาจึงยอมให้คนอื่นเข้าไป
เพื่อประกอบกรรมทำชั่วที่เป็นปฏิริยายิ่งกว่า”

ผู้แปลแถลงว่าแปลจากภาษาจีน และได้เทียบกับฉบับ
ภาษาอังกฤษและบางแห่งได้เทียบกับต้นฉบับภาษาเยอรมันด้วย

ผมจึงขอให้ท่านที่พอรู้ภาษาอังกฤษอ่านต้นฉบับแถลง-
การณ์ของมาร์กซซึ่งมีความดังต่อไปนี้

“The ‘dangerous class,’ the social scum (Lumpen-
proletariat) that passively rotting mass thrown off by
the lowest layers of old society may here and there be
swept into the movement by a proletarian revolution,
its conditions of life however prepare it far more for
the part of a bribed tool of reactionary intrigue”

ท่านที่พอรู้ภาษาอังกฤษย่อมเห็นได้ว่า คำแปลภาษาไทยของสำนักพิมพ์กรุงปักกิ่งแตกต่างกับฉบับภาษาอังกฤษมาก โดยเฉพาะคำว่า “ลุมเพ่นโพรเลตารีอาท” นั้น มาร์กซ-เอง เกลส์ไต้ไว้ในวงเล็บแสดงว่าหมายถึงคำอังกฤษ “โซเซียลสแกม” ซึ่งแปลตามตัวว่า “เศษขยะสังคม” ไม่มีคำใดเลยที่จะแปลได้ว่า “ชนชั้นกรรมาชีพจรวัด” และคำว่า “That Passively Rotting Mass” นั้น ก็มีใช้แปลได้ว่า “ส่วนที่เฉื่อยเนือย” เพราะหมายความถึง “มวลคนเสื่อมทราม” (Rotting Mass) ที่ยอมตนโดยไม่ทักทาน (passively) ให้ถูกโยนทิ้ง (Trown Off)

โดยที่ผู้แปลสำนักพิมพ์นั้นอ้างว่า “บางแห่งได้เทียบฉบับภาษาเยอรมันด้วย” ผมจึงขอคัดความในต้นฉบับภาษาเยอรมันเพื่อท่านที่รู้ภาษาเยอรมันได้เทียบดู ดังต่อไปนี้

“Das Lumpenproletariat diese passive Verfaulung der untersten Schichten der alten Gesellschaft, wird durch eine proletarische Revolution stellenweise in die Bewegung hineingeschleudert, seiner ganzen Lebenslage nach wird es bereitwilliger sein sich zu reaktionären Umtrieben erkaufen zu lassen

ท่านที่รู้ภาษาเยอรมันก็จะทราบได้ว่า “ลุ่มเฟี้ยว” แปลว่าเศษขรุ และมาร์กซ์ใช้เป็นอุปสรรคหน้าคำว่า “ไพรเลทาร์เรียท” เป็นคำว่า “ลุ่มเฟี้ยวไพรเลทาร์เรียท” นั้น มิได้ทำให้คนจำพวกนี้เป็นชนชั้นกรรมมาชีพหรือชนชั้นผู้ไร้มบตขึ้นมาได้ เพราะประโยคต่อมาที่ว่า “Diese passive Verfaulung der unsterben Schichten der alten Gesellschaft” นั้นมิได้หมายถึงชนชั้นกรรมมาชีพจรจัดเป็นส่วนที่เฉื่อยเนือยเลย หากหมายถึงมวลคนเสื่อมทรามซึ่งยอมตนให้ถูกโยนทิ้งโดยชั้นล่างที่สุดของสังคมเก่า ตรงตามความหมายในต้นฉบับภาษาอังกฤษ

ค. การแปลศัพท์ปรัชญาที่มีความหมายเฉพาะของลัทธิใดๆ นั้น จะอาศัยเพียงพจนานุกรมซึ่งเป็นภาษาสามัญเท่านั้นยังไม่พอที่จะรู้ความหมายของเมธีได้

ในกรณีศัพท์ “ลุ่มเฟี้ยวไพรเลทาร์เรียท” “โซเชี่ยล สกัม” นั้น มาร์กซ์ เองเกลส์ ได้มีคำอธิบายพรรณนาถึงบุคคลชนิดนี้ไว้ในบทความอื่น ๆ พร้อมทั้งได้ให้ตัวอย่างของคนเสื่อมทรามเหล่านี้ เช่นในบทความว่าด้วยการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในฝรั่งเศส บทความเรื่องวันที่ ๑๘ แห่งเดือนบริแมร์ (ศักราชปฏิวัติฝรั่งเศส) ของหลุยส์ โบนาปาร์ต บทบันทึกเตรียมเท

สงครามชวานาในเยอรมันนี้ ฯลฯ ซึ่งผลสรุปเกี่ยวกับบุคคลชนิก
นี้ได้ดังต่อไปนี้

มาร์กซอธิบายว่าวิธีหาเงินของขุนคลัง (Finance
Aristocracy) และความฟุ้งเฟ้อสนุกสนานของพวกเขา ได้ยั
ยวนให้คนแสวงหาความร่ำรวยที่ไม่ใช่วิธีการผลิต(Production)
หากโดยการฉ้อโกงและอบายมุขต่างๆ ก่อให้เกิดคนเสื่อมทราม
ประจักษ์เป็นเศษขยะโสถมของสังคม ท่านได้ยกตัวอย่างไว้หลาย
ชนิด อาทิ คนเสเพลเร็วร้อน, คนปลิ้นปล้อนต้มมนุษย์, คน
คลบตะแคง, นักเลงการพนัน, นักเลงล้างกระเป๋า, คนขี้คุก
(ต้องโทษคดีสามัญหลายครั้งไม่เช็ดไหลาบ) ทหารรับจ้างที่ปลด
จากประจำการ นักโฆษณาคุณภาพยาวิเศษกลางบ้าน พวก
“แมงดา” ที่ฝรั่งเศสเรียกว่า “Maqueraux” หัวหน้าช่อง
โสเภณี และพวกที่มาร์กซเองเกลียด เขียนเป็นคำลาตินว่า
“Literari” (ออกสำเนียง “ลิเตรารี”) ท่านใช้อักษรเอียง
ที่เรียกว่าอิตาลีค ซึ่งแสดงว่ามีความหมายเฉพาะต่างกับคำแปล
ธรรมดา มาร์กซเคร่งครัดในการใช้คำอย่างมีความหมายเฉพาะ
เช่น นักเขียน นักประพันธ์ (Literaten) มาร์กซใช้คำว่า
“Ecrivassier” หมายถึงนักเขียนเลวที่บิดปากกาเพื่อสินน้ำใจ

และสินบนจากเจ้าสมบัติ ซึ่งต่างกับนักเขียนโดยสุจริตซึ่งเรียกว่า "Ecrivain"

เมื่อเจ้าสมบัติขุนคลัง ได้มีอำนาจรัฐโดยการอภิวัฒน์ฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๘๔๘ แล้ว ได้จ้างคนเลวทราวมประจักษ์พิเศษของสังคมนั้น โดยเสียค่าจ้างให้คนหนึ่งๆเพียงวันละ ๑ แฟรงค์ ๕๐ ซองติม จัดตั้งเป็นกองทหารเคลื่อนที่เป็นกองทหารพิทักษ์รัฐบาล คนเลวทราวมเหล่านี้แทนที่จะช่วยช่วยเหลือกรรมกร แต่กลับเป็นเครื่องมือของขุนคลังทำการปราบปรามกรรมกร

มาร์กซยกตัวอย่างว่า "เจ้าฟ้าหลุยส์ นโปเลียนโปนาปาร์ต" หลานลุงของจักรพรรดินโปเลียนที่ ๑ (Empereur Napoleon I) เป็นหัวหน้าใหญ่ของเศษขยะสังคม คือภายหลังอภิวัฒน์กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๔๘ ท่านเจ้าฟ้า ฯ ได้ยืมเงินนายธนาคารใหญ่มาใช้จ่ายเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ท่านเจ้าฟ้าได้ตั้ง "สมาคมการกุศล" เป็นฉากกำบัง แต่ว่าที่แท้เจ้าฟ้า ฯ ใช้เงินนั้นซื้อคนเลวทราวมที่เป็นเศษขยะสังคมได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งท่านเจ้าฟ้าใช้เป็นหัวคะแนนในการเลือกตั้ง และใช้วิธีที่เรียกกันในสยามสมัยนี้ว่า "พลร่ม", "ไฟไฟ" และกลอุบายทุกชนิด อันเป็นผลให้ท่านเจ้าฟ้าได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ฝ่ายตัวแทนของชนชั้น

ผู้ไร้มบตต้องแพ้ในการเลือกตั้งเพราะนำมือ ของพวกเศษขยะ
 สังกม เมื่อท่านเจ้าฟ้า ฯ ได้เป็นประธานาธิบดีแล้ว ท่านรอ
 อยู่ระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ได้ทำรัฐประหารบิตสภา เนรเทศฝ่าย
 ก้าน แล้วท่านได้ขอประชามติสถาปนาจักรวรรดิ (Empier)
 ขึ้นใหม่โดยพระองค์เองขึ้นครองอำนาจรัฐเป็น “จักรพรรดิ
 นโปเลียนที่ ๓” Empereur Napolion III) ในการลง
 ประชามติขึ้นพวกเศษขยะสังกมที่เป็นสมุนของเจ้าฟ้าได้มีบทบาท
 สำคัญอีกครั้งหนึ่งในการเป็นหัวคะแนนและพลร่ม ไฟไฟ ส่วน
 นักเขียนเลวก็ใช้วิธีการสรรเสริญเจ้าฟ้าโดยรับสินจ้าง ขณะนั้น
 บ้าง และท่านเจ้าฟ้า ฯ ก็ได้รับรองที่จะยกย่องนักเขียนเลว
 เหล่านั้นให้เป็นสมาชิกสภาสูงบ้าง ให้เป็นราชบัณฑิตบ้าง

ง. ตามคำอธิบายของมาร์กซ-เอนเกลส์ และตัวอย่าง
 กึ่งที่ผมนกล่าวในข้อ (ก), (ข), (ค), ข้างบนนั้นท่านผู้อ่านซึ่ง
 ไม่ผูกมัดอยู่กับคำแปลภาษาไทยของนิกายใด ก็คงจะเห็นได้ว่า
 คนเลวทรามซึ่งเมธีเรียกเป็นภาษาเยอรมันว่า “ลุมเฟ่นโพ
 เลทาริยาท” อังกฤษ “โซเซียล สกัม” นั้น มิใช่เป็นเพียงคน
 จรจัดเท่านั้น มาร์กซได้กล่าวไว้ชัดแจ้งแล้วในบทบันทึก ค.ศ.
 ๑๘๕๓ ว่าเป็น “เศษขยะที่ไร้ศีลธรรมของทุกชนชั้น” (This
 scum of the depraved Elements of all classes) นับตั้ง

แต่เจ้าฟ้าหลุยส์นโปเลียน โบนาปาร์ต และส่วนเลวทรามของชนชั้นเจ้าสมบัติ, ของคนชั้นกลาง, ของคนมีทุนน้อยตลอดจนนักเขียนเลวทรามที่รับจ้างให้แก่ฝ่ายศักดินา และฝ่ายทุนนิยม ฉะนั้นโดยนัยแล้วคนเลวทรามเหล่านี้จึงมิได้จัดเป็น “ชนชั้น” เพราะถ้าหากจะจัดเป็นชนชั้นก็เข้าลักษณะที่มาร์กซ - เองเงิลส์กล่าวไว้ในแถลงการณ์ ฯ ฉบับภาษาอังกฤษว่า “ชนชั้นอันตราย” (Dangerous Class) ส่วนคำแถลงการณ์ ฯ ฉบับภาษาฝรั่งเศสเรียกคนชนิดนี้ว่า “ซูซ์-โพรเลตารียาต (Sous-Proletariat) นั้นแปลตามตัวว่า “ใต้ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” หรือ “ใต้ชนชั้นกรรมาชีพ” ได้มีหมายเหตุกำกับไว้-เองเงิลส์เตือนผู้นำกรรมกรเหล่านี้ให้ออกห่างที่สุด ฉะนั้นจึงไม่สมควรอย่างยิ่งที่ผู้แปลแห่งสำนักพิมพ์กรุงปักกิ่ง จะใช้คำแปลที่บางนิกายแปลไว้ก่อนว่า “ชนชั้นกรรมาชีพจรจัด” อันจะทำให้ผู้อ่านที่ไม่สามารถเทียบค้นฉบับของเมธีได้นั้นเข้าใจผิดไปได้ว่า คนเลวทรามนั้นเป็นชนิดปลีกย่อย (Sub-Species) หนึ่งของชนชั้นกรรมาชีพหรือของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ซึ่งจะทำให้มวลราษฎรเข้าใจผิดว่า ชนชั้นกรรมาชีพที่เป็นผู้นำมวลกรรมกรและมวลราษฎรนั้นมีคนเลวทรามเป็นชนิดปลีกย่อยรวมอยู่ด้วย ซึ่งจะทำให้เสียศักดิ์ศรีของชนชั้นนำ

ผมจึงขอเสนอว่า ถ้าท่านผู้ใดเห็นว่ายังหาคำไทยที่เหมาะสมถ่ายถอดคำว่า “ลุ่มเพื่อนโพรเลตารียาท” ไม่ได้ ก็ขอให้ใช้ทับศัพท์คำนั้นไปพลางก่อนโดยเรียกย่อ ๆ ว่า “คนลุ่มเพื่อน” หรือจะเรียกถ่ายถอดคำอังกฤษ “โซเชี่ยล สกัม” เป็นภาษาไทยว่า “เศษขยะสังคม” ก็ได้ แต่มีคำไทยที่ผมเคยแปลไว้ว่า “ก๊วยสังคม” คำว่า “ก๊วย” นั้นเป็นคำจีนออกสำเนียงแต้จิ๋ว ซึ่งราชบัณฑิตยสถานรับรองไว้ในพจนานุกรมแล้วโดยให้ความหมายว่า “ผีเปรต; หมายถึง คนโซ คนเลวทราม” หวังว่าคนไทยที่มีเชื้อชาติไทยหรือเชื้อชาติจีนที่ไม่ผูกมัดที่จะต้องใช้คำแปลของสำนักใดนั้น จะได้พิจารณาว่าคำว่า “ก๊วยสังคม” จะเหมาะสมหรือไม่ในการที่จะถ่ายถอดคำว่า ลุ่มเพื่อนโพรเลตารียาท” หรือ “โซเชี่ยลสกัม”

(๖.) การนำทฤษฎีมาร์กซ—เลนินมาใช้แก่สังคมนิยม นั้นต้องให้เหมาะสมแก่สภาพ ท้องที่ กาลสมัยของแต่ละสังคมนิยม ในสังคมนิยมที่ระบบทุนนิยมได้พัฒนาเต็มที่ (Fully Developed) ชนชั้นผู้ไร้สมบัติของสังคมนั้นจึงมีประสิทธิภาพและปริมาณคน สามารถเป็นชนชั้นนำในการต่อสู้ระบบทุนนิยมทั้งระบบได้

แต่ในสังคมที่ระบบทุนนิยมพัฒนายังไม่เต็มที่ ก็ยังมี
อุตสาหกรรมขนาดกลาง ขนาดเล็ก และหัตถกรรม เป็น
จำนวนข้างมากเช่นในประเทศจีนก่อน ค.ศ. ๑๙๔๙ นั้น เหม
เจ๋อตุงจึงได้จัดเอา “ชนชั้นกรรมกร” (Working Class)
เป็นชนชั้นนำ โดยมีชนชั้นชาวนาเป็นพันธมิตรที่สนิท ประกอบ
ด้วยชนชั้นที่มืบทุ่่น้อย และชนชั้นเจ้าสมบัติแห่งชาติเป็นแนว
ร่วม “ชนชั้นกรรมกรนั้น” หมายถึงประเภท (Genus) คน
งานสมัยใหม่หลายชนิด (Species) แต่ได้รับการอบรมฝึกฝน
ให้มีจิตสำนึกอย่างชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (หูก่านเจี๊ยะจี้) เมื่อได้ช่วย
ชนะต่อก๊กมินตั๋งแล้วก็ได้มีการวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม เพื่อเข้า
สู่คุณสมบัติชนชั้นผู้ไร้สมบัติเสมอ ๆ ครั้นแล้วเมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๖
จึงได้มีการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

(๗.) ชนชั้นชนิด (Species) อื่น ๆ ของกรรมกรและคน
ออกแรงทำงานที่ไม่เข้าลักษณะแห่งชนชั้นผู้ไร้สมบัตินั้นมีหลาย
ชนิดปลีกย่อย เสนิรวบรวมเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Non-
proletarian Toiler” ฝรั่งเศส “Travailleur non-prolet-
arian” แม้จะไม่เข้าลักษณะแห่งชนชั้นผู้ไร้สมบัติ แต่ก็ตกอยู่

ในฐานะที่ถูกกดขี่เบียดเบียนจากเจ้าสมบัติที่เป็นนายจ้าง หรือ
จากนายทุนศักดินาที่ตกค้างอยู่ ชนชั้นชนชั้นนี้มีอยู่มากในประ-
เทศที่ระบบนายทุนนิยมสมัยใหม่ยังไม่พัฒนาเต็มที่

(๘) ชนชั้นกึ่งผู้ไร้สมบัติ (Semi proletariat) ใน
สังคมที่ค่อยพัฒนาและกำลังพัฒนานั้น มีบุคคลจำนวนหนึ่งที่
ใช้เวลาส่วนหนึ่งประกอบอาชีพด้วยอาศัยแรงงานของตน และ
ใช้เวลาอีกส่วนหนึ่งเป็นคณงานรับจ้างในอุตสาหกรรม และ
วิสาหกิจขนาดต่าง ๆ จึงมีฐานะกึ่งหนึ่งที่ถูกกดขี่เบียดเบียนจาก
นายจ้าง ฉะนั้นนับได้ว่าเป็นกรรมกรหรือคณงานสมัยใหม่ชนิด
(Species)

๔.๑.๖ การวิเคราะห์ประเภท (Genus) ของชนชั้น
เจ้าของที่ดินกับของชนชั้นชาวนาออกเป็นชนิด (Species) ต่างๆ
แห่งสังคมสยามนั้น ผมขอให้ท่านผู้อ่านระลึกถึงความที่ผมกล่าว
ไว้ในข้อ ๔.๑.๕ (๘) ดังต่อไปนี้

เมื่อเกิดระบบทุนนิยมขึ้นแล้ว ชนชั้นเจ้าของที่ดินส่วน
หนึ่งและชนชั้นชาวนาส่วนหนึ่งแห่งระบบเศรษฐกิจศักดินา ได้
เปลี่ยนจากความสัมพันธ์ตามระบบศักดินา มาเป็นความสัมพันธ์
ตามระบบทุนนิยมสมัยใหม่ แต่อีกส่วนหนึ่งยังคงอยู่ในสภาพ
แห่งความสัมพันธ์ตามระบบศักดินาหรือกำลังพัฒนา ไปสู่ระบบ

ทุนนิยมหรือข้ามไปสู่ระยะหัวต่อระหว่างระบบทุนนิยมกับสังคมนิยม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับแห่งการพัฒนาพลังการผลิตตามสภาพท้องถิ่น, กาลสมัย, ของแต่ละสังคม

ท่านที่ศึกษาถึงการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ ของสังคมหนึ่งมาสู่ระบบเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ากว่า ย่อมระลึกกฎสำคัญได้ว่าพลังการผลิต (เครื่องมือการผลิตและคนที่สามารถทำและสามารถใช้เครื่องมือการผลิต) นับเป็นสิ่งที่กำหนดให้ระบบเศรษฐกิจทาสต้องเปลี่ยนเป็นระบบศักดินา และระบบศักดินาเปลี่ยนมาเป็นระบบทุนนิยม ฯลฯ

การพิจารณาประเภท และชนชั้นของเจ้าที่ดินกับประเภทและชนชั้นของชาวนา จึงต้องถือตามระดับการพัฒนาแห่งพลังการผลิตตามสภาพ, ท้องที่, กาลสมัย, ของแต่ละสังคมว่าเป็นประเทศที่ระบบทุนนิยมพัฒนาเต็มที่แล้ว (Fully Developed Country) หรือประเทศด้อยพัฒนา (Undeveloped Country) หรือ "หรือประเทศที่กำลังพัฒนา" (Developing Country Fully)

สยามปัจจุบันนี้เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา จึงมีระบบเศรษฐกิจทุนนิยมส่วนหนึ่ง และระบบเศรษฐกิจศักดินาที่ค้างมาอีกส่วนหนึ่ง

โดยการพัฒนาของพลังการผลิตสมัยใหม่ ทั้งในทางคุณภาพและในทางปริมาณที่ขยายไปสู่ชนบท ระบบเศรษฐกิจศักดินาก็จะเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบทุนนิยมในอนาคต หรือจนกว่าระบบเศรษฐกิจของสยามจะกระโดดข้าม จากสภาพปัจจุบันไปสู่ระบบหัวต่อระหว่างทุนนิยมกับสังคมนิยม

(๑) ในสังคมที่พลังการผลิตสมัยใหม่ ได้พัฒนาเต็มที่ (Fully Developed Country) คือระบบทุนนิยมของสังคมนั้นได้เข้าแทนที่ระบบศักดินาทั่วสังคมนั้น ทั้งในทางอุตสาหกรรม, พาณิชยกรรม, กสิกรรม และการเศรษฐกิจทุกชนิด เช่นในยุโรปตะวันตกที่ยังมิได้เข้าสู่ระบบสังคมนิยมและในสหรัฐอเมริกา

ก. ชนชั้นเจ้าของที่ดินในสังคมชนิดนั้น จึงมีสภาพเป็นนายทุนสมัยใหม่ คือ เจ้าสมบัติ คนมีทุนชั้นกลาง ผู้มีทุนน้อย ตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ตามที่ผมกล่าวในข้อ ๔.๑.๔

ในภาษาอังกฤษยังคงเรียกเจ้าของที่ดิน ซึ่งให้บุคคลอื่นเช่าที่ดินหรือเกษตรานว่า "Land Lord" ซึ่งแปลตามตัวว่า "เจ้าที่ดิน" นั้น ก็เป็นเพียงแต่ใช้ศัพท์ที่สืบมาจากระบบศักดินา

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่ดินผู้ให้เช่าฝ่ายหนึ่ง กับผู้เช่าอีกฝ่ายหนึ่งนั้น เป็นไปตามระบบทุนนิยม คือผู้ให้เช่าได้ค่าเช่าจากผู้เช่าเป็นการตอบแทน โดยมีกฎหมายตามระบบทุนนิยมให้ความคุ้มครองผู้ให้เช่าไว้

ในประเทศฝรั่งเศส เจ้าของที่ดินหมดสภาพเป็นเจ้าของที่ดินศักดินาไปช้านานแล้ว เจ้าของที่ดินจึงเรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า "Proprietaire Foncier" เยอรมัน "Grundbesitz"

ข. ชนชั้นชาวนาในสังคมชนิกนี้ ก็เปลี่ยนสภาพเป็นผู้ประกอบอุตสาหกรรม และมีลักษณะเป็นเจ้าของสมบัติชนชั้นกลาง ผู้มีทุนน้อย ตามขนาดวิสาหกิจของแต่ละคน

ค. ชนชั้นลูกจ้างทำนาก็เปลี่ยนสภาพเป็นคณงานรับจ้างสมัยใหม่ชนิดต่าง ๆ ของอุตสาหกรรม

(๒) ในสังคมด้อยพัฒนา (Undeveloped Country) นั้นหมายถึงสังคมที่พลังการผลิตสมัยใหม่ได้เข้ามาสู่บ้าง แต่เศรษฐกิจส่วนมากโดยเฉพาะเกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมชนิกนี้ยังล้าหลังอยู่มากความสัมพันธ์ในการผลิตของสังคมชนิกนี้ จึงเป็นระบบทุนนิยมเพียงส่วนน้อย และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจศักดินาเป็นส่วนมาก

ก. เศรษฐกิจส่วนใดเป็นระบบทุนนิยม มีแหล่งใหญ่ในเมืองบางแห่งเท่านั้น เจ้าของที่ดินในเมืองนั้นก็มิสภาพอยู่ในประเภทนายทุนสมัยใหม่ คือ เจ้าสมบัติ, คนมีทุนชั้นกลาง, ผู้มีทุนน้อย เช่นประเทศจีนก่อนสถาปนาสาธารณรัฐของราษฎรจีน ใน ค.ศ. ๑๙๔๙ นั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่ดินผู้ให้เช่ากับผู้เช่าในเมือง จึงเป็นไปตามระบบทุนนิยมทำนองเดียวกับสยามเมื่อก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕

ข. เศรษฐกิจส่วนมากโดยเฉพาะเกี่ยวกับการกสิกรรม ซึ่งเป็นไปตามระบบเศรษฐกิจศักดินานั้น เจ้าของที่ดินจึงมีลักษณะอย่าง “เจ้าศักดินา” คือมีอำนาจบังคับโดยพลการให้ผู้เช่าจำต้องส่งผลผลิตที่ทำได้ให้เจ้าของที่ดิน เหมือนดังเจ้าศักดินาใช้ข้าไพร่ให้ทำงานในที่ดิน แม้ว่าการส่งผลผลิตจะเปลี่ยนเป็นวิธีชำระเงินให้แก่เจ้าของที่ดิน แต่ถ้าผู้เช่าไม่สามารถชำระเงินได้ เจ้าของที่ดินก็มีอำนาจยึดทรัพย์สินและผลผลิตของชาวนาผู้เช่า และมีอำนาจบังคับเอาตัวผู้เช่ากับลูกเมียมาทำงานอย่างบ่าวไพร่เพื่อทดแทนใช้หนี้ที่ค้างชำระ เช่นในประเทศจีนเมื่อก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐของจีนใน ค.ศ. ๑๙๔๙ ชั้นเจ้าของที่ดินศักดินาเรียกเป็นภาษาจีนว่า “ตัจจุ” แปลตาม

คำว่า “เจ้าที่ดิน” มีขนาดใหญ่, กลาง, น้อย ตามลำดับ ส่วนชาวนาจำแนกออกเป็น ชาวนารวย, ชาวนากลาง, ชาวนายากจน

ภายหลังสถาปนาสาธารณรัฐจีนแล้ว รัฐบาลของราษฎรจีนได้มี “การปฏิวัติที่ดิน” (บางคนเรียกว่า “ปรับปรุงที่ดิน”) เพื่อทำลายระบบเศรษฐกิจศักดินาที่ค้างอยู่ โดยเริ่มจากการริบที่ดินของเจ้าของที่ดินในชนบทเอามาแบ่งให้ชาวนายากจน แล้วจัดตั้งระบบร่วมงานระหว่างชาวนาเพื่อการผลิต ระบบสหกรณ์เบื้องต้นแล้วพัฒนาเป็นระบบสหกรณ์เบื้องต้น แล้วจึงจัดตั้งเป็น “สหการ” (Commune)

แต่จีนมิได้ทำการปฏิวัติที่ดินในเมือง เพื่อเอาแบ่งให้ผู้เช่าเพราะที่ดินในเมืองเป็นไปตามระบบทุนนิยม ซึ่งเป็นการพัฒนาขั้นหนึ่งต่อจากระบบศักดินาแล้ว ฉะนั้นถ้ารัฐบาลต้องการใช้ที่ดินของเอกชนในเมือง จึงใช้วิธีหรือเช่าหรือร่วมทุนกับรัฐบาล เพื่อใช้ในรัฐวิสาหกิจของรัฐอันเป็นวิถีทางเข้าสู่สังคมนิยม

ส่วนสยามเมื่อก่อนปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น ที่ดินทั้งหลายในสังคมเป็นของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยพระบรมเดชานุภาพสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ไปรดเกล้า ฯ พระราชทาน

ให้บุคคลถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินบางส่วนได้ เจ้าของที่ดินเอกชนที่ไม่ทำนาหรือกสิกรรมโดยตนเอง มีสิทธิเอาที่ดินให้ชาวนาเช่า โดยเก็บค่าเช่าเป็นข้าวเปลือก หรือเป็นเงิน และมีอำนาจยึดผลิตผลที่ผู้เช่าทำได้ และเรียกให้ผู้เช่ากับครอบครัวทำงานแทนหน้าที่ค่างชำระ แม้การขูดรีดชาวนาในสยามจะเบากว่าในจีน แต่เจ้าของที่ดินผู้ให้เช่าก็มีลักษณะเป็นเจ้าศักดินาชนิดหนึ่ง คือเป็น “เจ้าที่ดิน” ขนาดใหญ่, กลาง, น้อย ส่วนชาวนาก็จำแนกได้เป็นชาวนารวย, ชาวนากลาง, ชาวนายากจน

ภายหลังอภิวัฒน์ พ.ศ. ๒๔๗๕ ในสยามแล้ว รัฐบาลของคณะราษฎรและสภาผู้แทนราษฎร ได้ดำเนินการขั้นแรกเพื่อยกเลิกอำนาจของเจ้าที่ดิน โดยบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของกสิกร และห้ามยึดข้าวกินข้าวปลูกของชาวนาผู้เช่า ครั้นแล้วผมได้เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจ เพื่อเวนคืนที่ดินเป็นของรัฐ โดยรัฐชำระค่าทดแทนเป็นพันธบัตร แต่โครงการนั้นถูกปฏิเสธ โดยเสียงข้างมากในรัฐบาล แล้วรัฐบาลซึ่งพระยามโนปกรณัม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ลงนามรับสนองพระราชกฤษฎีกาจัดใช้รัฐธรรมนูญและปีศาจ ๆ จึงเป็น

อันว่า ไม่อาจดำเนินการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจศักดินา ให้เข้าสู่ระบบสังคมนิยมของราษฎร (People's Socialism) ได้ ระบบเศรษฐกิจศักดินาของสยามจึงมีซากค้างอยู่ซึ่งรัฐบาลของคณะราษฎรได้ทำการแก้ไขต่อมาบางประการ อาทิ การยกเลิกเงินรัชชูปการ และยกเลิกอากรค่านา ซึ่งเป็นซากของการที่เจ้าศักดินาบังคับให้ข้าไพร่ต้องส่งส่วยหรือบรรณาการ

(๓) ในสังคมกำลังพัฒนา (Developing Country) หมายถึงสังคมที่กำลังการผลิต, เทคโนโลยีกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ได้พัฒนาเข้ามาสู่สังคมนั้นเป็นจำนวนมากกว่าสังคมด้อยพัฒนา และการพัฒนานั้นกำลังขยายตัวอย่างไม่เชื่องช้า ซึ่งในอนาคตอันไม่ยาวนานนัก การกตริกรรมของสังคมนั้นก็จะมีสภาพเป็นอุตสาหกรรมกิจกตริกรรม ดังปรากฏในสังคมยุโรป และส.ร.อ. เศรษฐกิจทุนนิยมก็จะเข้าแทนที่เศรษฐกิจศักดินา นอกจากจะกระโดดข้ามเข้าสู่ระบบหัวต่อ ระหว่างทุนนิยมกับสังคมนิยม สยามปัจจุบันนี้อยู่ในระบบสังคมกำลังพัฒนาคือ

ก. ระบบทุนนิยมภายในประเทศได้พัฒนาเข้าสู่เบื้องต้นแห่ง "อิมพีเรียลลิสม์" ตามความหมายของเลนินที่ผมกล่าวแล้วในข้อ ๔.๑.๓ (๓) ข. และระบบทุนนิยมต่างประเทศที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็นทุนผูกขาด มีอำนาจเป็นบรมรณานุภาพ

หรือจักรวรรดินิยมได้แผ่อำนาจ และอิทธิพลเหนือสยามมากขึ้น
ในกรุงเทพฯ และในหลายหัวเมือง และในอนาคตอันไม่ยาว
นาน ระบบทุนนิยมผูกขาดก็จะแพร่ทุกชนบท ชนชั้นนายทุน
สมัยใหม่ก็เป็นไปตามที่ผมกล่าว

ข. ท่านทั้งหลายย่อมเห็นได้ว่า เครื่องมืออุตสาหกรรมเช่น
เครื่องแทรกเตอร์, เครื่องสูบน้ำ, และวิทยาศาสตร์กับเทคนิค
สมัยใหม่ก็ได้มีการใช้กันแพร่หลายขึ้น ต่างกับเมื่อ ๑๐ ปีก่อน
นี้และต่างกับประเทศจีนก่อนสถาปนาสาธารณรัฐของราษฎรจีน
ใน ค.ศ. ๑๙๔๙ ฉะนั้นเครื่องมือ, วิทยาศาสตร์กับเทคนิค
สมัยใหม่นี้ ย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาที่สามารถและใช้เครื่องมือ
 ฯลฯ นั้น อันเป็นการเปลี่ยนแปลงพลังการผลิตตามระบบทุน
นิยมในท้องที่ชนบท อันเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลง
ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ชนชั้นเจ้าของที่ดินและชนชั้นชาวนา
ในท้องที่เช่นนั้น ก็จะเปลี่ยนสภาพจากเจ้าที่ดินและชาวนาตาม
ระบบเศรษฐกิจศักดินามาเป็นชนชั้นต่าง ๆ ตามระบบทุนนิยม
ซึ่งผมได้กล่าวในข้อก่อน ๆ แล้ว

ส่วนในท้องที่ใดพลังการผลิตสมัยใหม่ยังพัฒนาไปไม่ถึง
ชนชั้นเจ้าของที่ดินและชนชั้นชาวนาก็เป็นไปตามระบบศักดินา
ที่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขแล้วโดยรัฐบาลของคณะราษฎร

ฉะนั้นผมขอให้ท่านทั้งหลายบำเพ็ญตน ให้ทันแก่การ
พัฒนาความก้าวหน้าทางพลังการผลิตอยู่เสมอ เพื่อวิเคราะห์
ชนชั้นเจ้าที่ดินและชนชั้นชาวนาในสังคมสยามให้ทันต่อเหตุการณ์
ส่วนตัวอย่างของสังคมอื่นใดที่จะนำมาประกอบพิจารณานั้น ก็
ต้องดูให้ได้ว่าตัวอย่างนั้นเกิดขึ้นตามสภาพของสังคมอื่นในสภาพ
และกาละใดแห่งระดับการพัฒนาของพลังการผลิต ซึ่งแตกต่าง
กับสยามในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้อย่างไรบ้าง ขอให้
ระวังที่จะไม่ลอกคัดเอาตัวอย่างของสังคมอื่นมาทั้งก้อน

๔.๒.๑ ในสังคมสยามมีผู้เข้าใจต่าง ๆ กันเกี่ยวกับ
ลักษณะและชนชั้นของบุคคลที่เรียกเป็นภาษาไทยว่า “ปัญญา
ชน”

(๑) ความเข้าใจต่างกันเริ่มมาจากเข้าใจต่างกัน ใน
ความหมายของคำว่า “ปัญญาชน” ทำนองเดียวกับที่มีผู้เข้าใจ
ต่าง ๆ กันในความหมายเฉพาะของต้นฉบับเมธี ดังที่ผมอ้างไว้
แล้วหลายศัพท์ จึงมีผู้นำไปประยุกต์ตามความเข้าใจของตน
ต่างกับความหมายต้นฉบับเมธี

โดยเฉพาะศัพท์ไทย “ปัญญาชน” นั้นเป็นศัพท์ผสม
ระหว่างคำว่า “ปัญญา” กับ “ชน” คำว่า “ปัญญา”
ตามมูลศัพท์บาลี แปลว่า “ความรอบรู้, ความรู้ทั่ว, ความ

ฉลาดเกิดแต่เรียนและคิด” ฉะนั้นคำว่า “ปัญญาชน” จึง
 แปลว่า “ชนที่มีความรอบรู้, ที่มีความฉลาดเกิดแต่เรียน
 และคิด”

ศัพท์ไทยนี้ใช้ถ่ายถอดคำอังกฤษ “อินเทลลิเจนเซีย”
 (Intelligensia) ซึ่งแผลงมาจากคำรัสเซีย “อินเทลลิเจนเซีย”
 ซึ่งหมายถึงชนชั้นปัญญาชน

ภาษาอังกฤษใช้ศัพท์นี้เป็นสมุหนามของเหล่าชนที่ถือว่าเป็น
 เป็นผู้ได้รับการศึกษาอบรม (Educated) และมีความรู้แจ้ง
 (Enlightened) และหมายถึงบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสามารถทาง
 ปัญญา (Mental Ability)

(๒) ทรรศนะผู้นิยมพระเจ้าซาร์ (czarism) หรือผู้นิยมจักรพรรดิรัสเซียนั้น ถือว่าปัญญาชนเป็นชนชั้นหนึ่งต่างหากจากรากฐานความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของปัญญาชน

ส่วนเลนินถือว่าปัญญาชนมิได้แยกออกเป็นอีกชนชั้นหนึ่งต่างหากจากรากฐานทางเศรษฐกิจแห่งความเป็นอยู่ทางสังคมของปัญญาชน ทั้งนี้เป็นทรรศนะที่ตรงตามวิทยาศาสตร์สังคมที่จำแนกชนชั้นตามรากฐานเศรษฐกิจของบุคคล

ในบทความของเลนินเรื่อง “จะต้องทำอะไร” เขียนเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๒ มีความตอนหนึ่งว่า “อย่างไรก็ตามทฤษฎี

สังคมนิยมเติบโตขึ้นจากทฤษฎีปรัชญา, ทฤษฎีประวัติศาสตร์, และทฤษฎีเศรษฐกิจ ซึ่งได้บรรจุประกอบขึ้นโดยตัวแทนที่มี การศึกษาของหลายชนชั้นมีทรัพย์สิน (Properties classes) ผู้เป็นปัญญาชนตามฐานะความเป็นอยู่ทางสังคม (Social Status) ของผู้วางรากฐานสังคมนิยมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ คือ มาร์กซ และเอนเงิลส์นั่นเองก็เป็นปัญญาชนเจ้าสมบัติ (Bourgeois Intelligensia) โดยทำนองเดียวกันในรัสเซียนั้น ลัทธิทฤษฎี สังคมประชาธิปไตยเกิดขึ้นเป็นเอกเทศจากการรอกงามแห่ง การดำเนินตามธรรมชาติของขบวนการแรงงาน ลัทธิเช่นนั้น นั้นเกิดจากผลตามธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นของการพัฒนา ทางความคิดของปัญญาชนสังคมนิยมอภิวัฒน์ (Revolutionary Socialist Intelligensia)

ตามคำกล่าวของเลนินข้างบนนั้น เราย่อมเห็นได้ว่า ลัทธิมาร์กซ-เลนินที่แท้จริงนั้น มีทรรศนะต่อลักษณะชนชั้น ของปัญญาชน และต่อทัศนคติสังคมนิยมดังต่อไปนี้

ก. ๑. ฐานะความเป็นอยู่ทางสังคมของปัญญาชนคน ใด เป็นเครื่องกำหนดชนชั้นของปัญญาชนคนนั้น

ก. ๒. คำว่า “ชนชั้นมีทรัพย์สิน” (Properties classes) หมายถึงชนชั้นนายทุนสมัยเก่าและนายทุนสมัยใหม่ชนิก

(Species) และชนิดปลีกย่อย (Sub-Species) ต่าง ๆ คือในสังคมศักดินาและสังคมทุนนิยม ซึ่งผู้เรียนประถมศึกษาต้องเสียค่าเล่าเรียนนั้น บัญชาชนตั้งแต่สำเร็จประถมศึกษาขึ้นไป ก็เป็นบัญชาชนแห่งชนชั้นมีทรัพย์สิน แต่ถ้าเป็นสังคมที่บังคับให้เยาวชนเรียนประถมศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ผู้ที่เรียนสูงขึ้นไปจึงจะต้องเสียค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่แพงขึ้นหนักเป็นบัญชาชนมีทรัพย์สิน คือ เป็นบัญชาชนเจ้าสมบัติหรือบัญชาชนนายทุน

ก. ๓. บัญชาชนกรรมกรต้องเป็นผู้มีฐานะความเป็นอยู่อย่างกรรมกรแท้จริง ที่มีอยู่จำนวนไม่น้อยสมัยที่เลนินยังมีชีวิตอยู่ และมีอยู่มากในประเทศสังคมนิยม, และมีมากในสังคมทุนนิยมตะวันตก, และมีจำนวนไม่น้อยในสังคมสยามปัจจุบัน

ก. ๔. ส่วนนายหลี่ชาน อดีตหัวหน้าพรรคคอม ๆ จีน ก่อนเหมาเจ๋อตุงนั้น เป็นลูกคนมีเงินชั้นกลาง สามารถมีเงินใช้จ่ายจนเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมได้ นายหลี่-เซาฉี อดีตรองหัวหน้าพรรคคอม ๆ จีนนั้นก็มีฐานะทางชนชั้นเหมือนนายหลี่ชาน, นายอ้ายช้อฉี ก็มีฐานะทางชนชั้นซึ่งมีเงินพอใช้จ่ายในการศึกษาโดยทุนของตนเองที่ประเทศญี่ปุ่น เสร็จ

แล้วกลับมาประเทศจีน ได้รับความสนับสนุนจากนายหลิว ๆ ให้เป็นอาจารย์สถาบันการศึกษาชั้นสูงของพรรคคอม ๆ จีน หนังสือเรื่องโลกทัศน์ ของนายอ้าย ๆ นั้น มีผู้แปลใช้เป็นตำราหลักของบางสำนักในบางประเทศแห่งเอเชียอาคเนย์ แต่การอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจีน ได้กวาดล้างทัศนคติของนายอ้าย ๆ ในประเทศจีนแล้ว

ฐานะความเป็นอยู่ทางสังคมของนายหลิว, นายหลิว, นายอ้าย ๆ, ก็เข้าลักษณะเป็น “ปัญญาชนเจ้าสมบัติ” หรือปัญญาชนนายทุนตามทฤษฎะเลนินที่ผมอ้างข้างต้น และบรรดาสาสนุศิษย์ของ ๓ อาจารย์นั้นที่มาจากชนชั้นเจ้าสมบัติ, คนชั้นกลาง, ผู้มีทุนน้อย, ซึ่งมีเงินพอเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนที่สถาบันการศึกษาได้นั้น ก็เข้าลักษณะที่เป็นปัญญาชนเจ้าสมบัติหรือปัญญาชนนายทุน

แต่เพื่อที่จะจงใจให้สาสนุศิษย์ให้ได้ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมาจากชนชั้นผู้มีทุนชนิดต่าง ๆ สมควรเข้าอยู่ในองค์การของตน ซึ่งอ้างว่าเป็นองค์การของกรรมกรนั้น นายหลิว ๆ นายหลิว ๆ, นายอ้าย ๆ ได้ใช้วิธีให้บุคคลเหล่านั้นถือตนว่าเป็น “ปัญญาชนกรรมกร” อันเป็นวิธีที่ขัดต่อลัทธิมาร์กซ—เลนินแท้จริง เพราะมาร์กซ, เองเกสส์ ซึ่งเป็นปฐมเมธีแห่งลัทธิได้ทำคุณ

ประโยชน์อย่างมากแก่กรรมกรนั้น เถนินก็ได้วินิจฉัยไว้ว่า เป็นปัญญาชนเจ้าสมบัติหรือปัญญาชนแห่งชนชั้นมีทรัพย์สิน จึงไม่สมควรที่นายหลิว, นายหลิว, นายอ้าย, กับพวกเขาจะอ้างว่าตนเองกับพวกของตนเป็นปัญญาชนของกรรมกร

อาจารย์ทั้งสามที่ออกนามนี้กับสานุศิษย์ ประปนยุ่งเหยิง เรื่องการสละชนชั้น ซึ่งผมจะกล่าวในข้อ ๔.๓.๑ ก็ถ้าปัญญาชนนายทุนชนิดต่างๆ จะสละชนชั้นเดิมมาขึ้นหยัดฝ่ายกรรมกรชนิดต่างๆ แล้ว ก็จะต้องปฏิบัติตามวิธีสังคมนิยม มิใช่วิธีจิตนิยมที่คิดเอาเองว่า แม้ตนมิใช่กรรมกรแต่คิดอย่างกรรมกรก็เป็นกรรมกรได้ หรือเป็นปัญญาชนนายทุนแต่คิดว่า เป็นปัญญาชนกรรมกรก็เป็นกรรมกรได้

ท่านที่ศึกษาความรู้เบื้องต้นของลัทธิมาร์กซ์ย่อมทราบแล้วว่า ในการที่มนุษย์สังคมจะก้าวหน้าจากระบบสังคมนิยมเข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ได้นั้น มีเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งที่ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (โพรเลตารียาต) ซึ่งเป็นชนชั้นนำจำต้องดำเนินการให้สังคมบรรลุถึงให้ได้ คือการปฏิบัติเพื่อให้ความแตกต่างระหว่างการทำงานทางสมองกับการทำงานทางแรงกายนั้นหมดสิ้นไป ฉะนั้นเถนิน, สตาลิน, เหมาเจ๋อตง, ซึ่งใช้ลัทธิมาร์กซ์เป็นหลักนำในการปฏิบัติในสหภาพโซเวียต และใน

ประเทศจีน จึงได้ดำเนินการที่จะให้การเป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวนี้ โดยทำให้ความรู้สึกของผู้ทำงานทางสมองไม่แยกตนอยู่เหนือผู้ทำงานทางร่างกาย ผู้ที่ศึกษาความคิดของเหมาเจ๋อตง และถือเอาคตินี้เป็นหลักนำอย่างแท้จริงก็คงจะระลึกอยู่เสมอว่า ท่านผู้^๕ได้กำชับมิให้ปัญญาชนถือตนว่ามีความรู้กว่ามวลราษฎร หรือตั้งตนเป็นครูของราษฎร, ชาวนา, และมวลราษฎร เหมาเจ๋อตงได้กวัดขั้นปัญญาชนมิให้แยกตนออกจากชนชั้นผู้ไร้สมบัติ และได้ชี้ให้เห็นในหลายบทความถึงการที่นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งมีจำนวนหนึ่งที่มีความทงตนเองว่า มีความรู้มากกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาถึงระดับของตน ซึ่งเกิดทรรศนะคติที่ภาษาจีนเรียกว่า “จื่อเกา จื่อต้า” แปลตามตัวว่า ถือว่าตนเองสูงและยิ่งใหญ่กลายเป็นนายและครูของกรรมกร เหมาเจ๋อตงเห็นว่าการทงตนเองเช่นนั้นขัดต่อหลักการของสังคมนิยมโดยสิ้นเชิง เพราะนักสังคมนิยมจะต้องมีทรรศนะคติที่เห็นแก่ส่วนรวม (Altruism) ส่วนการทงตนเองเช่นนั้น^๕ กิตินันท์ หรือที่เรียกว่า “วีรบุรุษส่วนตัว” กิตินันท์ มีลักษณะเห็นแก่ตัว (Egoism) ในการเปิดประชุมรัฐสภาจีนบางครั้ง เหมาเจ๋อตงได้กล่าวสุนทรพจน์เตือนสมาชิก (ปัญญาชนจำนวนไม่น้อยที่เป็นสมาชิกรัฐสภา) มิให้ “จื่อเกา จื่อต้า”

อนึ่งพรรคหนึ่งของนายหลี่, นายหลิว, นายอ้าย ฯ, กับพวกนั้นขัดต่อคำสอนของเลนินที่ว่า วินัยของพรรคอภิวังค์ (Revolutionary Party) ของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจะรักษาไว้ได้, จะทดลองได้, จะทำให้แข็งแกร่งได้, ก็จำเป็นต้องสามารถเชื่อมตนเอง และเข้าใกล้ซิด และเกลื่อนกลมเข้า (Merger) กับชนชั้นผู้ไร้สมบัติและมวลผู้ออกแรงทำงานที่มีไม่ใช่ผู้ไร้สมบัติ ฉะนั้นแนวทางของนายหลี่ ฯ, นายหลิว ฯ นายอ้าย ฯ ซึ่งตั้งวุฒิสภา "ปัญญาชนของกรรมกร" จึงขัดต่อแนวทางของเลนิน ซึ่งนำไปสู่ผลและแนวทางปฏิบัติที่ไม่อาจจัดตั้งกรรมกรและมวลผู้ออกแรงทำงานส่วนมากได้ และไม่อาจทำแนวร่วมกับปัญญาชนสังคมนิยม และปัญญาชนอภิวังค์ได้

ข. ๑. ปัญญาชนที่มาจากชนชั้นทรัพย์สินใหญ่น้อยต่าง ๆ นั้น แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทหนึ่งคงเป็นปัญญาชนเจ้าสมบัติหรือนายทุนตามรากฐานแห่งชนชั้นของตน ส่วนอีกประเภทหนึ่งเป็น "ปัญญาชนอภิวังค์" (Revolutionary Intelligensia) ซึ่งต้องการเปลี่ยนระบบสังคมเก่ามาเป็นระบบใหม่ที่ก้าวหน้า และ "ปัญญาชนสังคมนิยม (Soci

alist Intelligensia) ที่ต้องการเปลี่ยนระบบสังคมเก่าเป็นระบบสังคมนิยม

ข. ๒. เลนินได้คัดค้านทฤษฎีที่เรียกว่า “สปอนเทไนตี” (Spontaneity) คือทฤษฎีที่ถือว่าลัทธิสังคมนิยมเกิดขึ้นจากการรอกงามแห่งการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติภายในของขบวนการแรงงานเอง ท่านชี้ให้เห็นในบทความที่พิมพ์อันนั้นถึงความเป็นมาของลัทธิสังคมนิยมว่า เกิดขึ้นเป็นเอกเทศจากความรอกงามแห่งการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติภายในขบวนการแรงงาน กล่าวคือปัญญาชนจากชนชั้นมีทรัพย์สินได้ก่อทฤษฎีสังคมนิยมขึ้นก่อน เลนินได้กล่าวไว้ในหมายเหตุว่า

“แน่นอน, ทงันมิได้หมายความว่า กรรมกรมิได้มีส่วนในการสถาปนาทฤษฎี (สังคมนิยม) อย่างหนึ่ง แต่เขามีส่วนด้วย ซึ่งมีใช้ในฐานะกรรมกร หากในฐานะนักทฤษฎีสังคมนิยม (Socialist Theorician) เช่น ปรูดอง และ ไวท์ลิ่ง กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ เขามีส่วนด้วยเท่าที่เขาสามารถมากหรือน้อยที่จะมีความรู้ได้ ซึ่งความรู้ที่ก้าวหน้าในยุคของเขา”

(ปรูดอง "Proudhon" เป็นลูกคนงาน เขาเริ่มอาชีพ
 ค่ายเป็นคนงานเรียงพิมพ์ ได้เขียนบทความมากมายในทาง
 ทฤษฎีสังคมนิยม แม้มาร์กซคัดค้านความเห็นของเขา แต่ก็
 ยอมรับว่า เขาเป็นนักสังคมนิยมชนิดหนึ่ง, ไวท์ลิง "Weitling"
 เป็นลูกจ้างช่างตัดเสื้อ ได้เขียนบทความมากมายในทางทฤษฎี
 สังคมนิยม แล้วได้ทดลองตั้งอาณานิคมคอมมิวนิสต์ใน ส.ร.อ.
 แม้มาร์กซคัดค้านความเห็นของเขา แต่ก็ยอมรับว่าเขาเป็นนัก
 สังคมนิยมชนิดหนึ่ง)

แม้เลนินจะมีความเห็นหลายอย่างไม่ตรงกับคาร์ล เกาส์
 (Karl Kautsky) แต่มีความเห็นของผู้นั้นที่เกี่ยวกับ
 กับร่างแผนการใหม่ของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยออส-
 เตรีน ซึ่งเลนินเห็นด้วยว่าถูกต้อง ท่านจึงได้นำมาอ้างไว้
 ด้วยถ้อยคำของท่านเองดังต่อไปนี้ :

“เราขออ้างคำกล่าวที่สำคัญที่ถูกต้องอย่างลึกซึ้งของ
 คาร์ล เกาส์ เรื่องแผนการใหม่ของพรรคสังคมนิยมประชา-
 ธิปไตยออสเตรียนดังต่อไปนี้....แน่นอน, สังคมนิยมในฐานะ
 เป็นทฤษฎีหนึ่งนั้น มีรากมาจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ
 สมัยใหม่ เช่นเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างชนชั้นของผู้ไร้สมบัติ
 ซึ่งเกิดจากการต่อสู้ความยากจน และความทุกข์ยากของมวลชน

ที่สร้างขึ้นโดยทุนนิยม แต่สังคมนิยมและการต่อสู้ระหว่าง
 ชนชั้นเกิดคู่เคียงกัน โดยมีใช้อย่างหนึ่งเกิดจากอีกอย่างหนึ่งจิต
 สำนักสังคมนิยมสมัยใหม่ เกิดขึ้นได้จากรากฐานแห่งความ
 รู้ลึกซึ้งทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น (Profound Scientific Kno-
 wledge).... ทางนำมาซึ่งวิทยาศาสตร์นั้นมิใช่ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ
 หากโดยปัญญาชนเจ้าสมบัติ สิ่งที่มีจิตใจในสมาชิกอันกับหนึ่ง
 แห่งชนชั้นนี้ สังคมนิยมสมัยใหม่จึงได้ก่อตัวขึ้น และก็โดย
 พวกนี้เองที่ได้ติดต่อกับแก่ผู้ไร้สมบัติส่วนที่มีความพัฒนาทาง
 ปัญญา ซึ่งนำไปใช้ในการต่อสู้ระหว่างชนชั้นตามสภาพที่
 อำนวยให้ทำได้ ดังนั้นจิตสำนักสังคมนิยมจึงเป็นสิ่งที่นำมาสู่
 การต่อสู้ระหว่างชนชั้นจากภายนอก (Von Aussen Hineing-
 etragene) และมิใช่เกิดจากภายในโดยการเคลื่อนไหวเอง
 (Urwuechsig)

ดังนั้น การที่ปัญญาชนจากชนชั้นมีทรัพย์สินขนาดใหญ่,
 กลาง, น้อย จะสละชนชั้นเดิมมาเป็นปัญญาชนสังคมนิยมของ
 กรรมกรนั้นจะต้อง “รู้ลึกซึ้งทางวิทยาศาสตร์” ดังกล่าวนั้น
 ถ้าหากว่าแม้แต่ความรู้เบื้องต้นของวิทยาศาสตร์ก็ไม่มีแล้ว เช่น
 ไม้รู้ว่า “แมทเทอร์” ในทางวิทยาศาสตร์คืออะไรก็ยากที่จะ
 เป็นปัญญาชนของกรรมกรได้

ข. ๓. วิธีสอนσανศิษย์ของหลิวเซ้าฉี, หลิวเซ้าฉี, อ้ายซ้อฉีนั้น ต่างกับวิธีสอนของเลนินที่ไม่ใช่ใช้วิธี “ครัทธานุสติ” อันเป็นวิธีจิตนิยม หากเลนินใช้วิธีสอนให้นักศึกษาใช้จิตวิทยาศาสตร์ (Scientific spirit) ในการศึกษาลัทธิมาร์กซ ดังนั้นเลนินจึงสอนโดยเริ่มต้นให้นักศึกษารู้ว่า ลัทธิมาร์กซคืออะไร และลัทธินี้มีรากฐานจากคตินิยมใดบ้าง ในการนั้นท่านมิได้อำพรางเพื่อให้ตนเข้าใจผิดว่า มาร์กซเป็นสัพพัญญูตรสรุข^๕ตนเอง หากท่านได้กล่าวไว้ชัดแจ้งว่า ลัทธิมาร์กซคือ ทฤษฎีแห่งทรรศนะและคำสอนของมาร์กซ ซึ่งได้ดำเนินต่อและทำให้สมบูรณ์^๕ขึ้นซึ่งกระแสทรรศนะคติสำคัญสามประการแห่งศตวรรษที่ ๑๘ คือ ปรัชญาแบบฉบับเยอรมัน เศรษฐวิทยาแบบฉบับอังกฤษ และสังคมนิยมฝรั่งเศสกับลัทธิอภิวัดณ์ฝรั่งเศสโดยทั่วไป

ผู้ศึกษาตามวิธีของเลนินก็ย่อมเข้าใจได้ว่าทรรศนะของเลนินดังที่ผมอ้างใน (๒) ก. ๑, ก. ๒, ก. ๓, และ ข. ๑, ข. ๒ นั้น ตรงกันกับที่เลนินได้ชี้แจงถึงรากฐานของลัทธิมาร์กซ นอกจากนั้นท่านยังได้สอนเยาวชนโซเวียตไว้ว่า มิให้ศึกษาลัทธิมาร์กซจากคำขวัญ หรือสูตรสำเร็จที่มีผู้แต่งขึ้น หากท่านให้ศึกษาวิชาที่มีมนุษยชาติได้สะสมมาเป็นพื้นฐาน

และพึงเลือกเอาสิ่งดีจากความรู้เก่าและบัดความรู้ที่ไม่ดีออกไป การต่อสู้ระหว่างชนชั้นนั้นมิใช่การทำให้กรรมกรมีทรศนะ กับแคบอยู่ภายในกรอบแห่งคำสอนของผู้ที่อ้างตนว่าเป็นปัญญาชนของกรรมกรเท่านั้น ยิ่งกรรมกรศึกษาให้รู้ถึงทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งของปัญญาชนอภิวัฒน์และปัญญาชนสังคมนิยม ซึ่งเป็นปัญญาชนเจ้าสมบัติ (นายทุน) ก็ยิ่งเป็นประโยชน์แก่กรรมกร ในการต่อสู้ระหว่างชนชั้น

๔. ๓. ๑. มาร์กซกล่าวไว้ว่า “ความเป็นอยู่ทางสังคม (Social Being) ของมนุษย์ เป็นเครื่องกำหนดจิต (Consciousness) ของมนุษย์”

แต่ตามรูปการณที่ประจักษ์ ปรากฏว่ามนุษย์บางคนแห่งชนชั้นจำพวกกคช็เบียนเบียนผู้ออกแรงทำงาน ได้สละชนชั้นของตนมาอยู่ข้างชนชั้นที่ถูกกคช็เบียนเบียน อาทิ พระพุทธองค์ได้สละวรรณะกษัตริย์ ทรงบรรพชาเป็นภิกษุเข้าสู่วรรณะไร้มบัติ แล้วบำเพ็ญพระองค์เพื่อช่วยมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก, พระเยซูซึ่งอยู่ในชนชั้นช่างฝีมือ (ช่างไม้) ได้สละพระชนม์เพื่อช่วยมนุษย์ที่ถูกกคช็เบียนเบียน, พระมหะหมัดซึ่งอยู่ในชนชั้นเศรษฐิได้แจกทรัพย์สินของพระองค์ให้แก่คนยากจนเกือบหมดสน, มาร์กซเป็นลูกทนายความผู้มีอันจะกิน

แต่สถานะชั้นของท่านมายืนหยัดฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ, เอง
 เกลส์ลูกเจ้าของโรงทอผ้าใหญ่ เมื่อบิดาทายแล้วได้รับมรดก
 มหาศาลจากบิดา แต่ท่านได้สถานะชั้นเจ้าสมบัติมายืนหยัด
 ฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ, เมธีอีกมากมายซึ่งอยู่ในชนชั้นเจ้า
 สมบัติ, คนชั้นกลาง, ผู้มีทุนน้อย, ได้สถานะชั้นเดิมมา
 ยืนหยัดฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ในทางตรงกันข้ามก็มีบุคคล
 จำนวนไม่น้อย ซึ่งอยู่ในชนชั้นจำพวกถูกกดขี่เบียดเบียน แต่
 กลับเห็นดีเห็นชอบโดยยืนหยัดอยู่ข้างฝ่ายชนชั้นจำพวกที่กดขี่
 เบียดเบียนผู้ออกแรงทำงาน ฉะนั้นผมจึงเห็นว่า เราไม่ควร
 ถือเอาวาทนะของมาร์กซดังกล่าวข้างบนนั้นเป็นสูตรสำเร็จว่า
 บุคคลใดอยู่ในชนชั้นใดก็เกิดจิตสำนึกขึ้นมาทันทีตามชนชั้นนั้น
 เลนินก็ได้เตือนเยาวชนรัสเซียไว้แล้วว่า อย่าศึกษาลัทธิมาร์กซ
 อย่างเป็นสูตรสำเร็จตามวิธีศึกษาของระบบปฏิกิริยา คือจะ
 ต้องศึกษาชุมชนวิชาที่มนุษยชาติได้สะสมมาประกอบด้วย ดังนั้น
 ในเรื่องการก่อกำเนิดจิตสำนึกของบุคคลนั้น ผมจึงได้กล่าวไว้
 ในข้อ ๓.๑.๒. ขอให้ท่านผู้อ่านหาโอกาสศึกษาวิทยาศาสตร์
 ธรรมชาติที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของมนุษย์ ที่ส่วนหนึ่งมีความ
 ประพฤติ (Behavior) เหมือนสัตว์ชาติทั้งหลาย ที่เคลื่อนไหว

โดยอัตโนมัติปราศจากความนึกคิดและจิตสำนึก กับอีกส่วนหนึ่ง
 ของมนุษย์ที่มีอวัยวะประเสริฐกว่าสัตว์ทั้งหลาย สามารถ
 มีภาวะทางจิต (State of mind) คือความนึกคิด (Thought)
 เพียงเบื้องต้นและจิตสำนึก (Consciousness) ซึ่งเป็นภาวะ
 ทางจิตเบื้องต้น และขอให้ท่านทั้งหลายนำความรู้ที่เป็นวิทยา-
 ศาสตร์นั้นมาประกอบกับกฎธรรมชาติแห่งความขัดแย้งเคลื่อนไหว
 ไหวเปลี่ยนแปลงซึ่งผมเรียกเป็นภาษาไทยว่า “สสารธรรม
 ประติการและวิวรรตการ” ดังกล่าวไว้ในบทที่ ๑.๒.๓

(๑) คำว่า “ความเป็นอยู่ทางสังคม” (Social Being)
 มิได้หมายความว่าเพียงแต่ความเป็นอยู่ทางสังคมปัจจุบันเท่านั้น
 หากหมายถึงซากจิตสำนึกแห่งความเป็นอยู่ทางสังคมในอดีต
 และจิตสำนึกที่บุคคลมองเห็นว่าตนจะประสบต่อความเป็นอยู่
 ทางสังคมในอนาคตที่คืบเข้ามาใกล้

(๒) จิตสำนึกแห่งความเป็นอยู่ทางสังคมในอดีตที่เป็น
 มรดกตกทอดมาหลายชั่วคน อาทิ

บุคคลจำนวนหนึ่งที่มีสภาพความเป็นอยู่ตามระบบประ-
 ชาธิปไตยแผนเก่า ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานเศรษฐกิจทุนนิยม
 แต่ก็มีจิตสำนึกตามระบบทาสศักดินาที่ล้าหลัง

กรรมกรจำนวนหนึ่งที่สามารถประหยัดเงินค่าจ้างไว้ได้
เพียงเล็กน้อย แล้วสละชนชั้นกรรมกรทำการค้าเป็นชนชั้นที่
ทุนน้อยก่อน ต่อมาเมื่อได้กำไรมากขึ้นก็ขยายกิจการพัฒนา
เป็นชนชั้นกลาง แล้วพัฒนาต่อไปเป็นชนชั้นเจ้าสมบัติ อาทิ
คนจีนจำนวนมากเมื่อแรกเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยนั้นก็เป็น
คนยากจนก่อน แล้วพัฒนาต่อ ๆ มาเป็นผู้มีทุนมากขึ้นตาม
ลำดับ

บุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ตามระบบ
สังคมนิยม แต่ยังมีจิตสำนึกระบบทาส ศักดินา ทุนนิยมที่
ล้าหลัง เช่น นายหลี่สีซาน หลินเซ่าฉี หลินเปี้ยว อ้อยซ้อฉี
 ฯลฯ และบุคคลจำนวนหนึ่งที่ปรารถนาให้สังคมของตนดำเนิน
ตามแนวทางสังคมนิยม แต่ยังมีจิตสำนึกระบบทาส ศักดินา
ทุนนิยมที่ล้าหลัง

(๓) จิตสำนึกที่เกิดจากสภาพถูกเบียดเบียน ทำให้
มองเห็นภัยอันตรายที่ตนจะประสบในอนาคต

ดังที่ผมได้กล่าวถึงค่าของมาร์กซ์ในข้อ ๔.๑.๔ (๗)
เกี่ยวกับชนชั้นกลางอันดับต่ำ และชนชั้นผู้มีทุนน้อยบางคน
ที่สละชนชั้นเดิมเข้าอยู่ในฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติว่า เพราะเหตุ
ที่บุคคลในชนชั้นข้างต้นถูกแข่งขันจากชนชั้นเจ้าสมบัติ เขาจึง

มองเห็นว่า เวลาใกล้เข้ามาแล้วที่ชนชั้นเดิมของเขาจะสลายไป เขาจึงเกิดจิตสำนึกมองเห็นความเป็นอยู่ในอนาคตอันใกล้นั้น แล้วสละชนชั้นเดิมเข้าอยู่ฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

(๔) จิตสำนึกจากการศึกษาค้นคว้าเข้าใจทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งปวงของสังคมน

มาร์กซ เองเกลส์ ได้กล่าวไว้ในคำแถลงการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ว่า

ในที่สุดขณะที่การต่อสู้ระหว่างชนชั้นจนจะถึงขั้นเด็ดขาด ความเสื่อมสลายกำลังดำเนินอยู่ในชนชั้นปกครองตามความจริงคือภายในกระบวนทั้งปวงของสังคมนเก่าที่มีลักษณะรุนแรงและเกรี้ยวกราด ก็ได้มีจำพวกหนึ่งแห่งชนชั้นปกครองได้สละตนเด็ดขาดออกจากชนชั้นเดิม แล้วเข้าร่วมในชนชั้นอภิวัฒน์ (Revolutionary class) ซึ่งเป็นชนชั้นที่กุมอนาคตไว้ในมือ เช่นเดียวกับสมัยก่อนที่ส่วนหนึ่งแห่งชนชั้นขุนนางได้เข้าอยู่ข้างฝ่ายชนชั้นเจ้าสมบัติ ในทำนองเดียวกันสมัยนี้ก็มีส่วนหนึ่งแห่งชนชั้นเจ้าสมบัติเข้าอยู่ข้างฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ โดยเฉพาะส่วนหนึ่งแห่งเจ้าสมบัตินักทรรคนะคติวิทยา (Ideologist) ซึ่งได้พยุ่งตนขึ้นสู่ระดับที่เข้าใจในทฤษฎีแห่งวิวัฒนาการทั้งปวง

คำว่า "Ideologist" นี้ มีความสำคัญมาก เพราะถ้าแปลเป็นไทยผิดจากความหมายของมาร์กซ, เองเกิลส์แล้ว ก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดไปได้ว่าระบบปรัชญาของมาร์กซ ถือเอาจิตเป็นรากฐานแห่งการที่ปัญญาชนเจ้าสมบัติหรือนายทุนเปลี่ยนชนชั้นเดิมของตนมาขึ้นห้อยค้ำฝ่ายผู้ไร้สมบัติ

ผู้แปลแห่งสำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศกรุงปักกิ่งได้แปลเป็นไทยว่า "นักคิด" ตามศัพท์ที่ผู้แปลตามนายหลี่ลี่ชานได้เคยแปลไว้ก่อน ทั้งนี้พวกเขาจึงคิดว่า แม้เขามีใช้กรรมกร แต่ถ้าวัด "คิดอย่างกรรมกร" ก็เป็นกรรมกรได้

ถ้าเราสังเกตความในประโยคหลัง ก็อมาร์กซได้ใช้วลีอันเป็นวิเศษประกอบคนชนิดนั้นไว้ว่า "ซึ่งได้พองตนขึ้นสู่ระดับที่เข้าใจในทฤษฎีแห่งวิวรรตการทั้งปวง" ก็พอจะเห็นว่าคำว่า Ideologist ที่มาร์กซใช้นั้น มีความหมายเฉพาะ ซึ่งมีใช้ "นักคิด" ตามธรรมดา ครั้นแล้วเราก็จะต้องกันกว่า ในสมัยที่มาร์กซเขียนแถลงการณ์นั้น คำว่า Ideologist ใช้ในความหมายอย่างไรบ้าง

สมัยนั้นศัพท์วิทยาที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า Ideologie อันเป็นศัพท์ผสมระหว่างคำ Ideo ที่แผลงมาจากคำ idia แปลว่า "ความคิด, ทรรศนะคติ" กับคำว่า Logie แปลว่า

“วิทยา” คำว่า “Ideologie” หมายถึง “วิทยาศาสตร์” (Science) ที่ศึกษาถึงกำเนิดและกฎแห่งความคิดกับทรรศนะคตินักวิทยาศาสตร์นี้เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “Ideologie” อังกฤษแผลงคำฝรั่งเศส “Ideologie” นี้เป็น “Ideology” และเรียกผู้ศึกษาเข้าใจในวิทยานี้ว่า “Ideologist” มาร์กซเรียกเจ้าสมบัติชนชั้นนี้เป็นภาษาเยอรมันว่า “Bourgeoisideologen” ผู้ที่ศึกษาเข้าใจวิทยานี้จึงเข้าใจกฎแห่งความคิดและทรรศนะคติว่าเกิดมาจากสภาพทางสสาร (Material condition) และเข้าใจว่า มนุษย์สังคมต้องวิวัฒนาการไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของสังคม เขาจึงมองเห็นความเป็นอยู่ทางสังคมในอนาคตซึ่งชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (โพรเลตารีเรียต) จะเป็นชนชั้นที่กุมอนาคตไว้ในมือ ดังนั้นเขาจึงสละชนชั้นเดิมมายืนอยู่ฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

การสละชนชั้นของเจ้าสมบัตินักทรรศนะคติวิทยาจึงเป็นการสละชนชั้นทางวิทยาศาสตร์แห่งสสารธรรม มิใช่สละชนชั้นเพียงแต่ “คิด ๆ ว่าเป็นกรรมกร” ที่เป็นการสละชนชั้นตามวิธีจิตนิยม

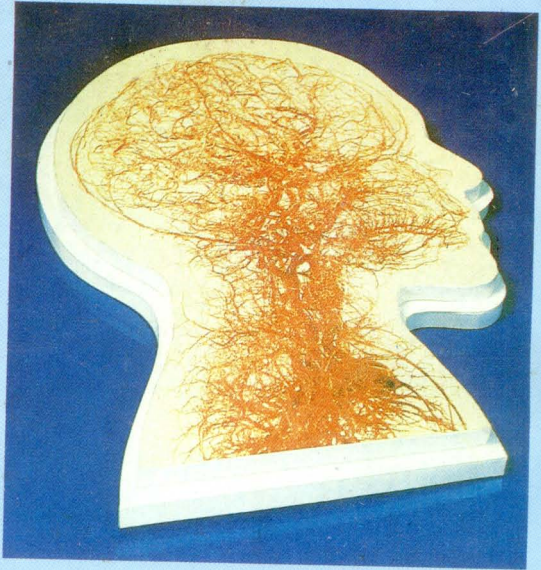
ในสมัยปัจจุบันปัญญาชนแห่งชนชั้นผู้มั่งคั่งทรัพย์สินขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดน้อย ก็สามารถสละชนชั้นเดิมของตนมาขึ้นหัดฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติได้ โดยวิธีศึกษาให้เข้าใจกฎแห่งวิวัฒนาการทั้งปวงของมนุษยชาติ คือกฎสสารธรรมประติการและวิวัฒนาการ ด้วยอาศัยจิตใจวิทยาศาสตร์ (Scientific spirit) ดังที่ผมได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑ และที่ ๒ และจำต้องพิจารณาตนเองอยู่เสมอ เพื่อแก้ไขซากแห่งชนชั้นเดิมที่ตกค้างมา การคิดว่าได้เปลี่ยนเป็นปัญญาชนของกรรมกรแล้วเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ที่จะถือได้ว่าเป็นปัญญาชนแห่งชนชั้นผู้มั่งคั่งทรัพย์สินขนาดต่าง ๆ นั้น ได้กลายเป็นบุคคลแห่งชนชั้นประเภทกรรมกรอย่างแท้จริงได้ ขอให้ดูตัวอย่างนายหลี่ชาน, นายหลิวเซาฉี นายอ้ายซื่อฉิว ฯลฯ ที่อ้างตนกับพวกของตนว่าเป็นปัญญาชนของกรรมกรนั้น แต่ซากแห่งชนชั้นเดิมของพวกเขาตกค้างอยู่มาก ซึ่งเขาไม่สามารถแก้ไขได้ พวกเขาจึงถูกชนชั้นผู้ไร้สมบัติจันทกวาดล้างออกจากขบวนการ

อนึ่งกรรมกรย่อมมีความรู้ที่เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง และถึงกาลหนึ่งที่กรรมกรสามารถรู้ได้ว่าทรรกณะของปัญญาชนที่มาจากชนชั้นผู้มั่งคั่งทรัพย์สิน แต่อ้างตนว่าเป็นปัญญาชนของกรรมกรที่สั่งสอนไว้ นั้นผิดพลาด และก็จะบอก

บัตถรรคนะที่ผิดนั้น ถ้าปัญญาชนใดต้องการที่จะสละชนชั้นเดิม
 มายินห์ยัตฝ่ายชนชั้นผู้ไร้สมบัติ โดยวิธีที่มั่นคงมิใช่โลดโผน
 ชั่วเล่นแล้วก็ควรถือคติถ่อมตน ทำทีละก้าว ๆ เริ่มจากแสดง
 ตนเป็นนักศึกษาของกรรมกร เป็นผู้รับใช้ของกรรมกร เป็น
 แนวร่วมของกรรมกรและพัฒนาโดยการศึกษาทฤษฎีให้พิสดาร
 ขึ้นสมานกับการปฏิบัติ และมีความเป็นอยู่อย่างกรรมกรแล้ว
 ในที่สุดก็จะบรรลุถึงซึ่งการสละชนชั้นเดิม มายินห์ยัตฝ่ายชนชั้น
 ผู้ไร้สมบัติ หรือชนชั้นประเภทกรรมกรอย่างแท้จริงได้

(ต้นฉบับที่ตรวจพบมีเพียงแค่นี้)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์เสียงเชียง เลขที่ ๒๒๓ ถนนบำรุงเมือง
 กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๓๘๘๗๘, ๒๒๑๑๐๕๐
 นายสุขสันต์ จงพิพัฒน์ยิ่ง ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๘

ขุมนปัญญา